MANİSA
HALKEVİ Yayınlarından
Sayı : 6

M. ÇAĞATAY ULUÇAY

SARUHANOĞULLARI

ve

ESERLERİNE DAİR VESİKALAR

Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi
İSTANBUL : 1940

2. Şubat 962 / Manisa
Hükümet Binası

MANİSA
HALKEVİ Yayınlarıdan
Sayı: 6

M. ÇAĞATAY ULUÇAY

SARUHAN OĞULLARI

ve

ESERLERİNE DAİR VESİKALAR

(773 .H. — 1220 H.)

İSTANBUL :
Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi
1 9 4 0

İÇİNDEKİLER

METHAL	SAYFA
Önsöz	V/XXII
1 — Revak Sultan vakfiyesinin, Manisa mahkemei şer'-iye sicillerinde, kayıtlı olan arapça sureti.	24
2 — Manisa şer'iye sicillerinde kayıtlı bulunan Revak Sultan vakfiyesinin tercemesi.	25
3 — Hoşkapem Paşa vakfiyesinin, Manisa mahkemei şer'iye sicillerinde, kayıtlı olan arapça sureti.	28
4 — Manisa Mahkemei şer'iye sicillerinde yazılı olan Hoşkadem Paşa vakfiyesinin tercemesi.	29
5 — Timurtaş oğlu Ali Beyin vakfiyesinde İshak Bey hanına dair.	33
6 — İshak Çelebi vakfiyesinin Türkçesi.	34
7 — Kokûrcalik nam kariyede vaki Ahi Yakub çiftliği beratıdır.	37
8 — Hızır Paşanın Sofu Sündek çiftliğini vakfettiği hakkında.	37
9 — Karaman Kısığı kurbunda Arık oğlu çiftliği beratı.	38
10 — Çınar zaviyesine dair.	39
11 — Revak Sultan neslinden olduğuna dair.	40
12 — Kayı ve Çoban Yürüklerine dair.	41
13 — Saruhanîler cemaatına dair.	42
14 — Saruhan oğlunun Manisa kadılarına ettiği vakfa dair.	43

SAYFA

15 — İshak Bey evkafına dair. 44
16 — Çuğa Yürüklerinden Sakal cemaatine dair. 45
17 — Çuğa cemaatına dair. 45
18 — Aynı Ali mescidine dair. 46
19 — Ali Ağa mesçidi imameti ve muallimhanesi muallimliği ile Gülgûn Hatun evkafına dair. 47
20 — İshak Çelebinin şeyh Hızıra vakıf çiftlikleri hakkında. 48
21 — Kumkuyusuna dair. 48
22 — Aynı Ali evkafı mütevelliliği hakkında. 49
23 — Çınar zaviyesinin tamirine dair. 50
24 — Cemaatı Çuğa yürüklerine dair. 51
25 — Çınar zaviyesi evkafına dair. 51
26 — Adaladaki Hızır Paşa çiftliklerine dair. 51
27 — İshak Çelebi evkafı öşrüne dair. 55
28 — Nablo'daki Saruhanoğlu Hızır çiftliği hakkında 56
29 — Saruhanoğulları evlâdından olanların tekâliften muaf tutulmaları hakkında. 57
30 — İbrahim Seydi zaviyesi meşihatı hakkında. 58
31 — Saruhanoğlu zevcesi Gülgûn Hatun evkafından Dere hamamına dair. 59
32 — Saruhanoğulları evlâdından olup şimdiye kadar tekâlif vermediklerine ve vermiyeceklerine dair. 60
33 — Yurd dağında Tazyurt mezraasına dair. 62
34 — İshak Çelebinin Kenîse kurbunda Aarap Sofu nam azize vakfettiği çiftlik beratı. 62
35 — Işık Yahya zaviyesinin beratı. 63
36 — Adaladaki Hızır paşa medresesine dair. 64
37 — Işık Yahya zaviyesi beratı. 65
38 — Karaağaç, Çiftçilû ve Dönmezlerdeki İshak Bey mezraasına dair. 66
39 — Kara Dede zaviyesi beratı. 67
40 — Dere hamamı hakkında. 68
41 — Saruhan Yürükler nam kariye ahalisine dair. 69

SAYFA

42 — Timurtaş oğlu Ali paşanın Hoşkadem paşa ve evlâdına Karaca Ahmet tekyesi için iki mezraa vakfettiğine dair. 70
43 — Çobansedeki çiftliklere dair. 72
44 — Saruhan Koyuneri Yürükleri hakkında. 73
45 — Arık Halil'in evlâdından olduklarına dair. 75
46 — Gürleyedeki Yolageldi Baba zaviyesinin beratı. 77
47 — İshak Çelebinin Papaslıktaki bir çiftliği Danişmend Yusuf evlâdına vakfettiğine dair. 77
48 — Şeyh İsmail mezraası beratı 78
49 — Çakır çeşmesinin Adil paşa evlâdına meşruta olduğuna dair. 79
50 — Gürleyedeki Yolageldi Baba tekyesinin beratı. 80
51 — Adil Paşa evlâdından olduklarına dair. 80
52 — Çobanse kurbundaki Kapulu köprünün Arık oğlu evlâdına vakıf olduğu hakkında. 82
53 — Kırtık zaviyesine dair. 83
54 — Dazyurddaki Boynuyoğunca Danişmend mezraası hakkında. 85
55 — Dazyurt zaviyesinin beratı. 85
56 — Sultan Murat müderrisi olan Seyyid Mustafa efendi hazretlerinin zaviyei Çınar hüccetidir. 86
57 — Sultaniye müderrisinin Çınar zaviyesi için ibraz ettiği defter sureti. 88
58 — Kıran köyündeki Sindel Baba çiftliği hakkında. 88
59 — Akbaldırdaki İlyas Bey değirmenine dair. 91
60 — Işık Hacı köyündeki Arık Dede zaviyesi. 93
61 — Okçu Baba mezraasının beratıdır. 93
62 — Papaslıkdaki İshak Çelebî mezraası beratı. 94
63 — Çınar zaviyesine dair. 94
64 — Saruhanoğlu halilesi Gülgûn Hatunun bina eylediği çeşme hakkında. 96
65 — Adil dede zaviyesi beratı. 98

		SAYFA
66 —	Fatihi vilâyet Saruhanın Yengideki evkafına dair Hamza efendinin getirdiği emri şerif.	99
67 —	Papaslık kariyesindeki İshak Çelebi zaviyesi beratı.	100
68 —	Kurşunlu köyündeki Şeyh İsmail Zaviye ve çiftliği hakkında.	101
69 —	Çapraslarkebir, Çapraslarsağir ve Körhane mahallelerindeki çeşmelerinin Saruhan Bey çeşmeleri olduğuna dair.	103
70 —	Marmara nahiyesinde Halidoğlu çiftliği ve Yazpınarı timarının mukarrernamesi.	106
71 —	Çınar zaviyesine dair.	106
72 —	Belen civarındaki bağ ve çiftliklere dair.	107
73 —	Hızır paşanın Ayyaş oğluna ettiği vakfa dair.	110
74 —	Saruhan Baba türbedarlığı.	111
75 —	Akbaldır vadisinde bulunan Maksimi ma'ya dair.	112
76 —	Hoşkadem Paşa zaviyesi meşihatının evlâdına ait olduğuna dair.	114
77 —	Çağa dedesi zaviyedarı hakkında.	115
78 —	Karadede Öküzviranı ve Çakırbey evkafının mukarrernamesi.	157
79 —	Körhane mescidi, Çapraslarıkebir, çaprasları sağır ve Körhane çeşmeleri hakkında.	117
80 —	Turgutludaki Hoşkadem Paşa zaviyesinin evlâda meşrut olduğuna dair.	118
81 —	Kırtıktaki İshak Çelebi zaviyesi beratı.	119
82 —	İshak Çelebinin Kırtıktaki zaviyesi zaviyedarına müdahale edilmemesi hakkında.	120
83 —	İshak Çelebi evkafı nazırlığı ve kitabetine dair.	120
84 —	Kurşunlu kariyesindeki Şeyh İsmail zaviyesine dair	121
85 —	Bereketlû köyündeki Umur çiftliği ve Papaslıktaki Yahşi çiftliklerinin mukarrernamesi.	122
86 —	Körhane zaviyesi beratı.	122
87 —	Saruhan Baba zaviyesine dair.	123

SAYFA

88 — Gürleyedeki Yolageldi Baba mescit ve tekyesinin bertı hakkında. 124
89 — Aynı Ali Sultan evkafı hakkında. 128
90 — Çarşudaki Sarahan Bey mescidine dair. 129
91 — Aynı Ali evkafı hakkında. 130
92 — Halidoğlu çiftliğinin kararnamesi. 130
93 — Çukur hamamın tamiri keşfi. 130
94 — Gediz üzerinde Sultan Bayazıdın yaptırdığı köprünün Saruhan Bey zaviyesi mahsulâtından tamir edilmesine dair. 132
95 — shak Bey mevlevihanesinin tamiri keşfi. 133
96 — Kumkuyu ve Sindel baba zaviyerine dair. 135
97 — Aynı Ali baba zaviyesi evkafından olan değirmenlere dair. 136
98 — Saruhanoğlunun Karaman kayasında bina eylediği köprü ve döşeme mühimmatı evkafından olan çiftlik ve bahçenin beratı. 138
99 — Hoşkadem Paşa mescidi ve Yengideki Karaca Ahmet evkafi hakkında. 139
100 — Karaman kayası kurbunda İshak Çelebinin bina eylediği Kapu köprüsü ve Kuyu mühimmatı için Çobansede vakfettiği çiftliğin beratı. 140
101 — Saruhanoğlunun Gökağaç nam çiftlik vakfına dair. 141
102 — Ulu cami, İshak Bey Türbe ve medresesinin tamiri keşfi. 142
103 — Çukur hamamın tamiri keşfi. 145
104 — Saruhan Beyin Çapraslarıkebir ve Sağır mahallelerinde yaptığı çeşmeler hakkında. 147
105 — Hoşkadem Paşa ve Karaca Ahmet tekyesine dair. 150
106 — Hoşkadem Paşa ve Karaca Ahmet tekyesi evkafı çiftliklerinin sınırına dair. 152
107 — İshak Beyin Çapraslarıkebir ve Sağir mahallelerinde yaptığı çeşmelere dair. 154

SAYFA

108 — Saruhan Baba mezraası mütevelliliğine dair. 156
109 — Ulu camiye konan saata muvakkit tayinine dair. 157
110 — İshak Çelebinin Serâbâd mahallesindeki mescidi vakfına dair. 157
111 — Abdullah efendinin Saruhanoğlu çeşmesine yaptığı vakfın vakfiyesi. 158
112 — Horzum Barze ve Güne Barze haslarının tekâliflerini toplamağa memur tayin edildiğine dair. 159
113 — Attar Ecenin yaptırdığı çeşmelere dair. 150
114 — Aynı Ali tekyesinde hadis ve âyet yazılı taşların yere döşendiğine dair. 162
115 — Çarşudaki Saruhanoğlu mescidi duvarlarına müdahale edildiğinden müdahale edenin men'ine dair. 163
116 — Kırtık zaviyesinin Adil Paşa evlâdına meşruta olduğu hakkında. 164
117 — Ulu cami ve mevlevihanenin tamir edildiği ve yapılan masrafın tesbit edildiğine dair. 165
118 — Çamlıcadaki Kara Dede zaviyesine dair. 166
119 — Eskihisar mahallesinde İshak Çelebi bina eylediği mescidi şerif evkafı hakkında. 167
120 — 1099 İzmir zelzelesinde Ulu cami minaresinin şerefesinden yukarı kısmı çatladığından ötürü tamir edilmesine dair. 168
121 — Çarşu mahallesindeki İlyas Bey mescidinin irat ve ihracatı defteri. 170
122 — Mevlevihanenin tamir edildiği ve masrafının tesbitine dair. 170
123 — Kırtık zaviyesi beratı. 174
124 — Gülgûn Hatun zaviyesi beratı. 175
125 — Cülgûn Hatun zaviyesi evkafı kitabetine dair. 175
126 — Karaoğlanlı mukataası dahilinde bulunan Koyun köprüsünün İshak Bey evkafından olduğuna dair. 176

SAYFA

127 — Kırtık mezraasının Adil nam kemesneye ait olduğu ve âherin dokunmaması hakkında. 178
128 — Mevlevihanenin evkafı olduğuna dair. 181
129 — Manisada Boyacılar sukunda İshak Çelebinin yaptırdığı çeşme evkafı kitabeti hakkında. 182
130 — Yurd dağındaki Karadede ve Öküzviranı hakkında 183
131 — Saruhan Baba türbedarlığına dair. 184
132 — Çarşu mahallesindeki İlyas Bey mescidi ile Karahisar mahallesindeki çeşmenin mütevellisi hakkında. 184
133 — Gülgûn Hatunun Karahisar, Karaköy ve Narlıca mahallelerindeki çeşmelerine dair. 186
134 — Aynı Ali zaviyedarlığı hakkında. 187
135 — Saruhan Bey'in Çarpaslarıkebir ve Sağir mahallelerinde yaptırdığı çeşmelere dair. 188
136 — Çukur hamamın tamirine dair. 189
137 — Nehri Gedus üzerinde Saruhan Babanın yaptırdığı tahta köprünün tamiri keşfi. 190
138 — Endeks. ...

SARUHANOĞULLARI

ve

ESERLERİNE DAİR VESİKALAR

(773 .H. — 1220 .H)

ÖNSÖZ

Manisa tarihi ile azçok alâkadar olanlar şunu pek iyi bilirler: Manisa, kurulduğu günden itibaren muhtelif milletlerin eline düştü. Muhtelif milletlerin eserlerini sinesinde sakladı. Fakat hiçbir millet Manisa'ya, Türk gibi hizmet etmedi ve sevmedi. Manisa, yaşadığı müddetçe çektiği çilelerin saadetine, ancak Türkler zamanında kavuştu. Ve Türkler ona gereken mevkiini verdiler. Bundan dolayıdır ki Saruhanoğulları burayı Bizanslılardan alır almaz kendilerine merkez; Osmanlılar da şehzade sancağı yaptılar.

Bu itibarla Manisa tarihi incelenirken Manisa'nın mazisinde bir dönüm noktası teşkil eden; hattâ kara talihinin yenilerek mes'ut günlerin başladığı zaman olan, Türk hâkimiyeti devrini; ona takaddüm eden zamanlardaki hali ile mukayese edebilmek için; çok iyi bilmek lâzımdır.

Halbuki Selçukîleri müteakip Anadolu'da kurulan Beylikler hakkındaki malûmatımız hem pek az ve hem de çok noksandır. Binaenaleyh bu devre ait bulunacak ufak bir kitabe ve vesikanın büyük bir önemi vardır. Bilhassa bu Beylikler içinde Saruhanoğulları devrine ait eserler ve vesikalar hiç yok denecek derecededir. Bunun sebepleri ise:

A — Saruhanoğulları devrinden kalma eserlerde, kitabelerin mahdut oluşu.

Bu eserlerde kitabe olmadığından dolayı bu devirden kalma birçok cami, mescit, türbe, zaviye ilâh... gibi eserler hakkında bilgilerimiz kat'î olmaktan ziyade bir takım rivayetlerden ibarettir.

B — Diğer Beyliklerde, meselâ Karamanoğulları, Candaroğulları, Osmanoğulları ilâh... gibi Beyliklerin yaşadıkları devre

ait elde muhtelif vakfiyeler mevcut olduğu halde, Saruhanlılar devrinden kalma yalnız İshak Çelebi vakfiyesi mevcuttur. Bu vakfiyede İshak Çelebinin tanzim ettirdiği vakfiye değildir, asıl İshak Çelebi vakfiyesi kaybolduğundan 866 hicrî yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yeni bir vakfiye tanzim ettirilmiştir.

C — Diğer Beyliklerin tarihini manzum veya mensur şekilde tasvir eden eserler mevcut olduğu halde, maalesef Saruhanlılar devrine ait bu nevi eserler de görülememiştir.

D — Şüphesiz ki Saruhanoğulları, Manisa'ya hâkim oldukları müddetçe birçok eserler meydana getirdiler. Fakat bunların birçoğu bakımsızlık, zelzele, Celâlî baskını ve bilhassa İstiklâl savaşında Manisa'nın yanması, harap olması sebebile tarihe mâloldu. Bu itibarla Saruhanoğulları devrinde yaşıyan ne Meşayihin ve ne de Ümeranın mezar taşlarında yazı mevcut değildir. Nihayet bunlar hakkında da bilgilerimiz halk ağzında dolaşan rivayet ve iddialardan başka birşey değildir.

Manisa ve memleket tarihine yardımı olur ümidile Manisa Şer'iye sicillerini incelemeyi ve Saruhanoğullarına dair bulabileceğimiz vesikaları aynen neşretmeyi muvafık buldum. Aynen neşretmeyi muvafik buldum, diyorum, yukarda arzettiğim sebepler Saruhanoğulları tarihini yapmağı çok güçleştirmiştir.

Saruhanoğullarının karanlık ve karışık tarihini yapmak ve yazmak, bu itibarla benim ilmî kudretimin dışında kalmaktadır. Bundan dolayı yalnız vesikaları neşretmeyi ve işi ehline bırakmayı daha uygun gördüm. Eğer bu ufacık kitabımla bu hususta çalışanlara ve Manisa Tarihine bir kelime yardım edebildimse kendimi bahtiyar addederim.

Saruhanoğulları Tarihi tetkik edilirken aşağıda zikredeceğimiz vesika ve malûmatın da göz önünde tutulması faydadan halî kalmıyacağını zannederek buraya yazmağı münasip buldum.

A — BU BÖLGEDE MEVCUT Bazı CAMİ ve MESÇİTLER

I — Menemen'deki Ulu Cami:

Saruhanoğullarının kazalarından birisi de bu günkü Menemen

idi. Şer'iye sicillerinde Menemenden bahsedilirken Menemen kelimesini kullanmakla beraber çok yerde de Melemen namı diğer Tarhaniyet diye yazılmaktadır. Menemende çarşı içinde Ulu Cami adında bir mabet vardır. Minaresi tamamile Manisadaki Ulu cami, Ivaz ve Attar Ece camileri minarelerine benzer. Fakat minare camiden ayrı beş altı metre ön tarafta yapılmıştır. Cami müstatil şeklinde bir zemin üzerine gayet basit şekilde yapılmıştır. Kubbesi yoktur. Minber ve mihrabında güzellik namına birşey bulunmamaktadır. Bu halile burası bir camiden ziyade mesçide benzer. Minarenin camiden ayrı olarak bulunması, bugünkü basit ve sade camiin sonradan yapıldığı hissini vermektedir. Camiin üzerindeki kitabe de, sonradan yapıldığını tahmin ettiğimiz bu camie konulmuştur. Minarenin şekli Selçuk tarzında olduğu halde, camiin Selçuk biçimile hiç alâkası yoktur. Üzerinde bulunan iki satırlık uzun kitabe şudur:

١ — الحمدالله الذى جعل المساجد محل العبادات امر بعمارة هذا الجامع المبارك

٢ — فى ايام دوله والدين چلبى اسحق بك العبد الضعيف سنبل بن حاجى عبدالله سنه تسع وخمسين وسبعمايه

Bu kitabeye nazaran İshak Çelebi 759 tarihinden önce hükûmdar olmuştur. Halbuki eski tarihlerimize nazaran bu tarihlerde Manisayı idare eden Saruhan Beyin oğlu İlyas Beydir.

Menemen evkaf memuru bu camie Sünbül Paşa Camii de dendiğini ve evkaf kayıtlarında böyle yazılı olduğunu, vakfiyesi olmadığını söyledi. Bugün Manisa'nın « Büyük Sünbüller » ve «Küçük Sünbüller» adında iki köyü vardır.

Sayın Prof. Bay İsmail Hakkı Uzunçarşılı 1927 yılında yazdığı Kitabelerinin on birinci sayfasında Tokatta «Darüssulehâ» adile anılan Sünbül baba türbesinden bahseder. Menemen'deki camii yaptıran zatın belki de bu Sünbül Baba ile, arada altmış sekiz yıl kadar fark olmasına rağmen, büyük alâkası var. Sünbül Baba'nın Tokattaki türbesinin kitabesi şudur:

١ — قال الله تعالى وما تقدموا لانفسكم من خير تجدوه عند الله هو خيراً واعظم اجراً
واستغفروا الله توسل بانشاء هذا المقام المبارك المسمى دار الصلحا
٢ — الى الله تعالى فى زمن السلطان الاعظم غياث الدنيا والدين [مسعود] بن كيكاوس
خلد الله دولته عتيق الملكة المعظمة المطهرة المكرمة
٣ — الى الطرفين النسيبة الا بوين صفوة الدنيا والدين بنت الامير المغفور معين الدين
پروانه رحمه الله وابقاها زين الحاج والحرمين سنبل بن عبد الله تقبل الله منه فى سنه احدى
وتسعين وستمأيه

Ulu Camiin 50 - 60 metre kadar ilerisinde “Mühürlü Sultan„ adında bir türbe vardır. Bu türbenin içerisinde bir kadıncağız yatmaktadır. Sıtmalı olanlar burayı ziyaret ederek sıtmalarının geçeceklerine kani olurlarmış. Menemende dolaşan rivayetlerden ve cami civarında böyle bir türbenin bulunuşundan, burada yatan kadının caminin bânisile alâkası olduğu zannındayım.

2 — Demirci'deki Eski Cami:

Evliya Çelebi Seyahatnamesinin 9 uncu cildinin 49 uncu sayfasında Demirci'den şöyle bahsetmektedir: “Saruhanoğlu Beylerinden Demircioğlu Kara Mustafa bey fatihidir, ve kârı kadim Saruhanoğlunun camiidir kim ammimiz Kara Mustafa bey bina etmistir. Gayet cemaatı kesireye maliktir. Ve kapısı üzerinde tarihi budur:

عمر هذا الجامع السلطان المعظم ظل الله فى العالم
صاحب الخيرات والحسنات يعقوب ابن
دولت خان ابن صاروخان باى سنه عشر
ثمانايه

Bu cami bugün Demirci'de Eski Cami adile anılmaktadır. Saruhan bey oğlu Yakup bey tarafından yapıldığı halk arasında söylenmektedir. Evliya Çelebinin yazdığı kitabe bugün yoktur. Cami çok ta tamir gördüğünden eski şeklini ve biçimini kaybetmiştir.

Keza Evliya Çelebi Gördesten bahsederken Demirci ile bura evlerinin Horasan biçiminde evler olduğunu yazmakta ve Demirci'deki Eski Cami kitabesinde adı geçen Yakup Bey hakkında

şunları yazmaktadır : “Karitöz nam kralın elinden Saruhanoğlu Yakup Han Fatihidir.„ [1]

3 — Nif'deki Emet Bey Camii :

Evliy Çelebi seyahatnamesinin 9 uncu cildinde Nif (Mustafa Kemal Paşa) dan bahsederken şöyle diyor: “Saruhan Bey Sultan kutbiyete kadem basmış Ulu Sultandır. anın zamanı saltanatında bedesti Hacı Emet Bey Fatihidir. Ümerayı sultan Saruhan Bey Sultandır. Emet Bey camii tarzı kadimdir. Kapusu özerinde tenmit olunan tarihi budur.

عمادة العبدالفقير الحاج امت بن عثمان

İshak Beyin Camii ve medresesini yapan Hacı Emet bin Osman isminde bir zatin olduğu kitabelerden anlaşılmaktadır.

4 — Kula'daki Kurşunlu Camii :

Kula'da Saruhanoğullarına nisbet edilen kıymeti mimarìye ve tarihîyeyi haiz bir cami vardır. Adına “Kurşunlu cami„ denmektedir. Camiin bânisi Hacı Saruhanoğlu Seyfeddin beydir. Camiin kitabesi şudur :

صاحب الخيرات والحسنات هذا الجامع خوجا سيف الدين
ثم بناء المسجد الشريفة المباركة فى شهر صفر
سنة اثنى وتسعمايه

Seyfeddin Beyin vakfiyesinde “Elhac Seyfeddin binil merhum Elhac Saruhan„ yazılıdır. Bundan başka yine vakfiyede Hacı Saruhan'ın İne Beyi adında diğer bir oğlunun da bulunduğu yazılıdır. Kitabda 70 numaralı vesikada «Saruhan Veledi İne Hacı» ve 92 numaralı vesikada da «Saruhan veledi İne Han», diğer vesikalarda da «İne Beyi» kayıtları mevcuttur. Bu itibarla Kuladaki Hacı Saruhanoğlunun ve babasının Saruhanoğulları sülâlesinden olmaları çok kuvvetle muhtemeldir. Keza Kula'da iki ailenin Soy adı Saruhandır. Fakat bunlar soy adlarının ötedenberi neden böyle olduğunu ve nereden geldiğini izah edememek-

[1] Evliya Çelebi seyahatnamesi cilt 9 - S. 55

tedirler. Mamafıh Hacı Saruhan'ın Saruhanoğullarından olup olmadığı çok tetkike değer bir mevzudur.

Camiin bânisi Seyfeddin Bey ile oğlu Ahmet Çelebinin mezarları yaptırdıkları camiin avlusundadır. Bu mezarlarda tarih yoktur. Camiin banisi olan Hacı Saruhanoğlu Seyfeddin Bey Gediz çayı kenarında bir de köprü yaptırmıştır. Bu köprünün inşası sırasında etrafta bulunan Yürük kızları, Seyfeddin Beyin çadırına süt, yoğurt, kaymak gibi hediyeler getirirlermiş. Kızların Seyfeddin Beyin yanına gelmeleri, orada çalışan ve bulunan Yürüklerde, Seyfeddin bey'in, kızları sevdiği hissini uyandırmış. Ve bu yüzden Seyfeddin bey etrafında birçok dedikoduların meydana gelmesine sebep olmuştur. Seyfettin bey'in kulagına kadar giden bu dedikodular, ona aslı esası olmıyan sözlere kulak verilmemesi mânasını telkin eden, Kula'da hâlâ bir darbımesel olarak söylenen şu vecizeyi söyletmiştir:

El ne derse desin
Seyfeddin bey bal ile kaymak yesin

Bu meyanda şimdi üzerinde durmakta olduğumuz ve Saruhanlılarla büyük mikyasta alâkası olduğunu tahmin ettiğimiz Gördes, Demirci, ve hatta Kula'nın meşhur halılarını da gözden kaçırmamak lâzım. Bir zamanlar bu üç kaza Türkiyenin en nefis ve en güzel halılarını yapıyorlardı. Bu üç kasabada güzel halıların yapılması, nihayet onların aynı menşe ve boylara mensup olduğu hakkında bir fikir verir zannındayım.

5 — Menemenin Güzelhisar köyündeki Balaban paşa ve Ali ağa camileri:

Saruhan sancağının kazalarından olan Menemen ile bugün Menemene tâbi bir köy olan Güzelhisar köyü yolu üzerinde Bürüncük adile anılan Larisa harabeleri ve birkaç kilometre daha ileride Nemrut şehir ve kalesi harabeleri görülmektedir. Menemen - Bergama yolu tarihin tanıdığı en işlek bir yol olduğundan, kenarında eski tarihî izerlerin toprak altında uyuduğu ve ayakta kalanların da sayıkladığı görülmektedir. Bu yol üzerinde nereye

bakarsanız bakın muhakkak ya bir şehir veya kal'a harabesi görürsünüz.

Güzelhisar Saruhanlılar ve Osmanlılar tarihinde zengin tuzlası ve sevkulceyşi bakımından büyük bir ehemmiyeti haiz olan kaza merkezidir. Buraya Güzelhisar adı verilmesine rağmen ne hisar ve ne de sur mevcuttur. Yalnız köyün hemen her tarafında yerlere gömülmüş kaba taşlardan sutunlar, duvarlara iliştirilmiş sutun başlıklarına rastlamak her zaman için kabildir. Köydeki bütün evler ve camiler eski harabelerin enkazından alınan taşlardan yapılmıştır. Bu itibarla Cüzelhisar köyü kurunu kadime tarihi üzerinde çalışan bir tarihçiyi günlerce üzerinde oyalayabilir.

Güzelhisar köyü etrafı dağlarla çevrilmiş bir çukurun içine kurulmuştur. Köyün sırtını dayadığı ensesindeki dağda mevcut olan harabelere bakılırsa, eski Güzelhisar'ın bu mevkide kurulmuş olduğu anlaşılır. Dağ, mıntakadaki araziye hakim bir vaziyettedir. Karşıda, uzaklarda Ali Ağa nahiyesi ve mavi deniz, sanki önümüze serilmiş gibi. Köyün dayandığı yamaç bir tarafa bırakılacak olursa Bergama ve deniz tarafına bakan yamaçlar çok diktir. Yukarıya güçce çıkılır. Köyün bir saat kadar doğusunda Uzun Hasanlar köyününde yine bir dağ var. Bu dağda Ça'şa kal'ası adı verilen bir kal'anın harabeleri bulunmaktadır. Karataşa oyulmuş iki adet odacık vardır. Bu odalardan birisi dağın Manisa'ya bakan tarafına, diğeri de Çandarlı körfezine doğru inşa edilmiştir. Çandarlı körfezi ve civarda bulunan uzak yerler bile buradan görülmekte ve tarassut edilmektdir. Bu odacıklar önünde sandalyaya benziyen ve bir kişinin oturmasına mahsus yerler ile, oyuk odanın içinde de yine bir kişinin yatmasına mahsus bir yer vardır. Bunların Etiler veyahut ta onlardan sonra bu mıntıkaya yerleşen milletler tarafından ileri karakol olarak kullanılması çok muhtemeldir.

Güzelhisarda yaptığım incelemelerde köyün kuruluşu hakkında çok şeyler elde edemedim. Eski Saruhan sancağının bu güzel kazası bugün her bakımdan sarsılmış ve nihayet köy haline gelmiştir.

Yalnız bazı ihtiyarlar, köyün Balaban Paşa isminde bir zat tarafından fethedildiğini söylüyorlar. Bu zatın burada bir camisi ve bir de Balalan Paşa adını taşıyan dere vardır. Balaban Paşanın yaptırdığı caminin vakfiyesi yoktur. Güzelhisar köylüleri arasında fatihi Güzelhisar adile anılan ve köyün ortasında bir de camisi bulunan Balaban Paşa tetkike değer bir zattır. [1] Burası eski bir kiliseden camiye tahvil edilmiş ve sonradan da genişletilmiştir. Kubbesi yoktur. Mimarî bakımından güzelliğe de malik değildir. Cami, ortadan muhtelif milletlerin üslûblarını taşıyan beş sutunla iki kısma ayrılmıştır. Bu sütunlar üzerine kadınlar mahfili yaplımıştır. Minberi de gayet kabadır. Caminin ne içinde ve ne dışında kitabe ve yazı yoktur. Yalnız kapının üzerinde tabiat figürleri vardır.

Manisa bölgesinde Saruhanlılar zamanında inşa edilen mesçit, cami, türbe ve çeşmeler de umumiyetle eski sütun, sütun başlığı ve diğer malzemenin geniş mikyasta kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu bakımdan da Balaban Paşa camiini mütalea edersek, şehri zapteden Türklerin namaz kılmaları için, Balaban Paşa tarafından, orada mevcut kilisenin âcil bir tedbir olarak camie tahvili hatıra gelebilir. Bunun böyle olup olmadığını ancak ileride elde edilecek vesikalar gösterecektir.

Camiin önünde bir de mezarlık vardır. En eski mezar taşının tarihi hicrî 1020 dir. Birkaç sene evveline kadar bu mezarlıkla cami arasında tek bir mezar varmış. Köylüler bu mezarın Balaban Paşanın hazinedarına ait olduğunu söylerler. Fakat bugün mezar olmadığından maalesef, taşını bulup ta okuyamadım. Camiin beş altı metre şimalinde Balaban Paşa camisine ait medresenin hücreleri bulunmaktadır. Medrese sık sık tamir edildiğinden harap değildir.

Bundan birkaç sene evvel heman bütün Garbî Anadolu'nun,

---

[1] - Aşık paşa tarihinin 110 uncu sayfasında Murad II nin Menteşe vilâyetini Balaban Paşaya verdiği yazılıdır. Güzelhisarın Saruhanlılar devrinde bir kaza olduğu ve bu camiin de ilk cami olduğu düşünülürse Güzelhisarı fetheden Balaban Paşanın başka bir Balaban olması akla geliyor.

hattâ Afyonkarahisar gibi İç Anadolumuzun bile bütün ihtiyaçlarını temin eden Güzelhisar tuzlası köyün şimali garbisindedir. Bu tuzlanın Saruhanlılar ve Osmanlılar zamanında büyük bir ehemmiyeti vardı. Fakat İzmir'in Çamaltı tuzlası işlemeye başlayınca, Güzelhisar tuzlası, yolsuzluk ve vesaitsizlik yüzünden eski kıymetini kaybetmiş ve yerini Çamaltı tuzlasına terketmiştir.

Köye, Ali Ağa nahiyesinden gelen yolun hemen methalinde "Mustafa Dede„ isminde bir zatın türbesi vardır. Türbe, murabaʼüşşekil bir zemin üzerine yapılmıştır. Kubbesi olmadığından türbenin içi duvar boyunca taş ve toprakla dolmuştur. Eskiden gelin olacak kızları bunun etrafında dolaştırırlarmış. Köyde hiç bir kimse ne bu zatın kim olduğunu ve ne de gelinlerin bunun etrafında dolaştırıldığını izah edememektedir. Hattâ köyün en ihtiyarları: "Doğduk doğalı bu böyledir. Bundan gayrı birşey bilmiyoruz„ demektedirler.

Güzelhisarda ikinci bir cami de Güzelhisarlı Ali ağanın hicrî 1177 de yaptırdığı camidir. Menemenin Ali ağa nahiyesinden ve Güzelhisardaki Ali ağa camiinden bahsedişimizin yegâne sebebi Saruhan beyin Ali bey isminde bir kardaşı bulunmasından ötürüdür. Kitabın 25 numaralı vesikasında 994 hicrî senesinde Ali ağa çiftliğinden bahsedilmektedir. Keza Manisa'da Saray mahallesinin eski adı da Ali ağa mahallesi idi. Saray, hicrî 849 tarihinde ikinci Murat tarafından yaptırılmış ve ondan sonra sarayın yapıldığı mahalleye - yani Ali ağa mahallesine - Saray mahallesi adı verilmiştir. Manisa Şer'iye kayıtlarında Ali ağa mahallesinden bahsedildiği gibi ayni zamanda Ali ağanın biri Kehle pazarında, diğeri de bugünkü Evkaf apartımanının bulunduğu yerde olmak üzere iki mesçidi ile bir de muallim hanesinden bahsedilmekte ve kayıtların çoğunda şehzadeler camii yanında bulunan Ali Ağa mescidinden bahsedilirken «Fethi hâkanîden beru» kaydı kullanılmaktadır. Bu itibarla Güzelhisarda camii olan Ali Ağa ile Manisa'da birçok hayırlar yaptıran Ali ağa ayni değildir. Hatta bu ikisi arasında birkaç asır fark vardır. Cüzelhisardaki Ali ağa Kara Osmanoğullarının Manisaya hakim olduğu bir de-

virde Güzelhisara hükmetmiş bir zattır. Kara Osmanoğullarından Mustafa ağanın bu namda bir de damadı vardır. Güzelhisar köyündeki camii yaptıran Ali ağanın bu Ali ağa olduğuna kuvvetle eminim.

Güzelhisarlı Ali ağanın mezar taşını bulamadım. Fakat Ali ağanın oğullarından olan ve Balaban paşa mezarlığında kabri bulunan ve 1172 hicrî tarihinde öldüğü anlaşılan oğlu « Esseyyid Mustafa ağa » ve 1200 tarihinde ölen « Seyyid Mustafa » nın mezar taşlarıyla 1208 hicrî tarihinde ölen «Ali ağa zade Seyyid Hasan ağa» nın mezar taşını gördüm ve okudum.

Güzelhisarda bulunan Ali ağa camii eski bina enkazile gelişi güzel yapılmış bir camidir. Çoktan beri tamir de göremediğinden harap bir vaziyettedir. Üzerindeki kitabesi şudur:

علی اغا اولوب بانیه جامع   بو خیراتدن اولا حاصل مرامی
اولا دارنده مقصودینه نائل   جان ایچره اولا مأوی مقامی
گیره‌در میزانه خیرات انك   بر ات نسقفاله سنیکن جداری
حدیثنده بیوردی فخری عالم   جان ایچره اولا غرفه مکانی
صلاة خمسه قیل تاریخنه   . . . . (بو مصراع قیریق)
مفرح رسمیکه اولمش بو جامع ۱۱۷۷ سنه

6 — Yukarıdaki camiler kafilesine bir de Soma'daki Emir Hızır camiini, Akhisardaki Ulucami ile Turgutludaki Hacı İnel camiini (Şer'iye sicillerinde Hacı İnel camii denildiği halde Turgut'lular bu camiye Hacı Zeynel camii demektedirler) katıştırmak ve bunlara ait vakfiyeleri bulmak, tetkik etmek çok önemli olur zannındayım.

Bunlar hakkında elde edilen malûmat rivayet kabilinden olduğundan ve hiçbir kıymeti ilmiyeyi haiz bulunmadıklarından burada bahsetmeyi yersiz buldum. Bilhassa Akhisardaki Ulucami eski bir mabetten, kiliseden çevrilmiş olduğundan, muhtelif bakımlardan kıymeti tarihiyeyi haizdir. Ve bu eserler içinde de en çok üzerinde durulmaya değer Akhisar'daki Ulu camidir.

B - TÜRBELER, YATIR VE ZAVİYELER :

7 — Burada zikredeceğimiz mabetlerin Saruhanoğullarile kat'î alâkası olup olmadığını söyliyemiyeceğiz. Fakat alâkası olduğunu tahmin ettiğimizden burada adlarını zikretmeyi münasip gördük. Bu eserler arasında Manisa'da Göktaşlı camii (Manisa mahkemei şer'iye sicillerinde bu camiden bahsedilirken Gökbaş babanın yaptırdığı cami de denmektedir.), Manisanın Palamut nahiyesine tâbi Sakarkaya'da Bayazıt baba zaviyesi, Yengi nahiyesi kurbunda Parsa nam kariyede Şeyh Salur zaviyesi, Palamut ve Sakarkaya'da Abdal Musa zaviyesi [1], Turgutlu'da Menteş baba zaviyesi ve Menteş mahallesi vardır. [2], Manisa'da Bölicek mahallesinde Turgut babanın yaptığı çeşme, Bezzazlar sukunda vaki Karagöz baba zaviyesi, İncikler kariyesinde Ahi Bayazıt zaviyesi, Palamut nahiyesinde Kızıl Âşık zaviyesi, Manisa'da vaki merhum Elvan Baba zaviyesi, Şeyhler kariyesinde İne Hoca zaviyesi, Manisa'da Hamza baba mesçidi ve Şeyhler kariyesinde zaviyesi [3].

C — ZEYBEKLER :

8 — Bir de Aydın, İzmir, Manisa ve Kütahya mıntakasında yerleşen Zeybeklerin de bu mıntakada kurulan Saruhan, Aydın, Germiyan ve Menteşe oğulları tarihile ilgili olduğunu zannetmek-

[1] « Abdal Musa dirlerdi, bir derviş vardı, Hatun ananın muhibbi idi, ol zamanda şeyhlik ve müritlik أكن zahir değildi, silsileden dahi fariğlerdi. Hatun ana ol azizin üzerine mezar itdi, geldi. Bu Abdal Musa bunun üzerinde bir nice gün sakin oldu. Orhan devri geldi gazalar itdi... Abdal Musa Orhan zamanında gazaya geldi. » Âşık Paşa tarihi sayfa 205.

[2] « Bu hacı Bektaş kim Horasandan kalkdı bir kardeşi dahi vardı « Menteş » dirlerdi, bile kalkdılar geldiler doğru Sıvasa geldiler (diyara vusülleri 680) » Âşık paşa tarihi sayfa 204.

[3] Turgutlu'nun batı güneyinde, Turgutlu'ya iki saat kadar mesafede Hamza babaya izafe edilen kârgir bir türbe ile yedi haneden ibaret Hamza baba köyü vardır. Bu köy hududu dahilinde bulunan arazi Hamza baba namına, köy halkına meşruta idi. Her türlü vergi ve öşürden muaf idi. Hamza baba türbesi yakınlarında «Kandıran Dede» namile maruf bu civarda diğer bir dede daha mevcuttur ki Âlevilerin mukaddes tanıdığı bir zattır.

teyim. Malûm olduğu üzere Zeybekler, Anadolu halkından gerek kıyafetleri ve gerékse örf âdet, an'ane ve yaşayışlarile ayrılıyorlardı. Binaenaleyh Zeybeklerin yalnız bu mıntakada bulunuşu, burada kurulan beylikler halkının aynı menşe'den ve aynı yerlerden oldukları kanaatını meydana çıkarmaktadır. Bu mes'ele üzerinde malûmat edinebilmek için haylıca kitap ve diksiyoner karıştırdımsa da fazla malûmat elde edemedim. Üzerinde uğraşmakta olduğumuz şer'iye sicillerinde de Zeybek kelimesine rastlıyamadım.

D — MAHALLE VE KÖY ADLARI:

9 — Saruhanoğulları tarihi incelenirken Manisa'daki bazı mahalle, köy adlarının da bilinmesi bu tarihin aydınlanması bakımından faydalı olacağını zannederek hicrî 1037 tarihli şer'iye defterinden şu mahalle isimlerini aldım:

Yarhasanlar, Attar Ece, Karayunus, Elhacilyaskebir, Elhacilyassagir, Ayni Ali, Bektaşkebir, Bektaşsagir, Ali Ağa, Göktaşlı, Danişment Halil, Serabat, Yaviler, İsafakih, Nasırlu, ...

10 — Önemli gördüğümüz köy adları şunlardır:

Turgutlu, Yaylâlu, Alacalû, Azizlû, Miriyelû, Elhac Halil, Koldere, Karasili, Küçük Tatar, Herdemşeh, Hamzabeylû, Karaca Ali, Çungara, Karaoğlanlı, Keçilù, Hamitlû, Çullu, Gümecelû, Sigirli, Yeni Beylû, Karalar, Kara Hasan obasî, Sakal obası, Gözübüyükler, Çiftçilû, Selimşahlar, Yelguntatarı, Dökümcıler, Kadalılar (1089 defterinde Katalılar şeklindedir), Saruhanlû, Adil obası, Paşa, Halitlû, Şatırlı, Aydınlar, Koyunbalılar, Memiler, Karaca Aliler, وجتيك، يوكش، Sindellû, Erdellû, Çobanlû, Karaca Süleyman, Çalışlar, Süleyman obası, Salihlû, Dündarlû, Bektaşlû, İnel, Toy Yusuflû, Kepeneklû, Kuzuculû, Bahadırlû, Sarıçamlû, Kalemlû, Kokûrcalû, Hotuklar, Çakırlar, Bayramşe, Çoltarlar, Diğer Bektaşlû, Seydi obası, Oğulbeyler, Arpacılû, Uzunhasanlar, Osmancılû, Yazıcılû, Yaycılar, Sarınasuhlar, Bahşayişler, Süleymanlû, Karakoca, وردرلار، Çaltı, Kara Ali, Beylû,

Bu köy adları 1040 hicrî tarihli şer'iye defterinden alınmıştır. Bu köyler merkez M anisakazasına bağlı olanların önemlile-

leridir. Bir de bundan iki üç sene evvel vilâyetin neşrettiği «Manisa vilâyeti beş yıllık köy kalkınma proğramı» adlı eserden bütün vilâyette, mevzuu alâkadar eden köy adlarını da aldık. Uncu Boz, Arabacı Boz, Durasallı, Tirkeş, Kağan, Sarıbeyler, Çetmei Muradiye, Çetmi harmandalı, Tekeliler, Siyetli, İlyasçılar, Sakallı, Boyalılar, Gökçeler, Karabüklü, Kayganlı, Muştular, Hacıbektaşlı, Emirhacılı, Hacı Hıdır, Delidemirciler, Ahmetler, Kara İsalar, Tepe Eynehan, Danişmatlar, İrişler, Yassı Eynehan, Umurlar, Kınık, Sakarlı, Davala, Bekişli, Yağbasan, Dombaylı, Bektaşlar, Türkalı, Göktaş, Devlethan, Kara oba, Yakuplar, Derici, Hacı İsalar, Karayağcı, Evrenli, Akkeçili, Horzum Embelli, Horzum Sazdere, Karacalar, Taygar, Kayran okçular....

E — MANİSA ŞER'İYE SİCİLLERİNDE YAZILI EVKAF DEFTERLERİNDEN ALINAN BAZI KAYITLAR:

11 — 1100 Tarihli "Evkafı derlivai Aydın ve Saruhan kazai Manisa„ adlı defterden Alınan bazı kayıtlar :

وقف	وقف	وقف
مزرعهٔ طاریورت ناحیهٔ یورت طاغی	مسجد دره در ناحیه املاك	اسحاق چلبی ولد صاروخان
الوظایف	الوظایف	الوظایف
720	720	121.320
360	360	60.660
وقف	وقف	وقف
تکیهٔ دده باشی	چفتلك چنار در پلامود	خوش قدم پاشا
الوظایف	الوظایف	الوظایف
360	360	14.040
180	180	7.020
وقف	وقف	وقف
عادل خان در قریهٔ قرتق	کول کون خاتون	اسیرالدین
الوظایف	الوظایف	الوظایف
4680	360	1440
2340	180	720

وقف
زاويه قالى عشق
الوظايف
1440
720

وقف
زاويه رواق (بن) براق
الوظايف
1440
720

وقف
مزرعۀ حضر الياس
الوظايف
1440
720

وقف
زاويه قوم قويو سندل بابا
الوظايف
1440
720

وقف
زاويه عين على
الوظايف
1440
720

وقف
زاويه اوقاف اسحق چلبى
الوظايف
1440
720

وقف
زاويه ولى دده در قريه سحلر
الوظايف
1440
720

وقف
زاويه يحيا بابا
الوظايف
1440
720

وقف
جامع چاقير على
الوظايف
1080
540

وقف
على بابا سلطان
الوظايف
1440
720

وقف
مسجد على اغا
الوظايف
1080
540

وقف
حمزه افندى
الوظايف
3240
1620

وقف
يار حسنلر و امير چاوش
الوظايف
2520
1260

وقف
مسجد باقير اباد
الوظايف
5076
2880

وقف
شيخ يحيا
الوظايف
1800
900

وقف
حاجى خليل
الوظايف
1440
720

وقف
عاشق بابا بلامود
الوظايف
1440
720

وقف
زاويۀ قزل احمدلى
الوظايف
1440
720

1115 tarihli şer'iye sicillerinde yazılı olan « Evkafı derlivai **Aydın** ve Saruhan kazai Manisa » defterinden alınan bazı kayıtlar:

وقف علی بابا سلطان در مغنیسا الشهر 120	وقف زاویه صاروخان بابا در مغنیسا الشهر 110	وقف زاویه کولکون خاتون در مغنیسا الشهر 360
وقف زاویه قرەجه احمد در مغنیسا الشهر 270	وقف زاویه اوکوز ویران و قره دده تابع یورت طاغی الشهر 270	وقف زاویه قالای اشق در مغنیسا الشهر 120
وقف مزرعه حضرالیاس در مقتیـ الشهر 120	وقف زاویه رواق سلطان در مغنیسا الشهر 270	وقف چنار در مغنیسا الشهر 30
وقف زاویه قرتق براوقاف اسحق چـ الشهر 360	وقف زاویه عینی علی الشهر 210	وقف زاویه قوم قیوسی سندل بابا الشهر 120
وقف زاویه طور شاه قضاٴ تیمورجی الشهر 240	وقف زاویهٔ منتش بابا قصبهٔ طورغودلو	وقف زاویه یحیی بابا در مغنیسا الشهر 540
وقف زاویهٔ یوله کلدی بابا قریه (برکمه اوقونامادی) تابع مغنیسا شهر 120	وقف زاویهٔ خلیفه سلطان قضاء کوردك لواء مغنیسا	وقف زاویه ولی دده قریه سحار لواء صاروحان شهر 130

وقفـ
جامع کبیر اقحصار صاروخان
شهر
150

وقفـ
حظر پاشا در مغنیسا
شهر
210

وقفـ
نورالدين پاشا
در قصبه آقحصار
قریه کابه
شهر
120

وقف
مرحوم حظر پاشا در صاروخان
در اطله
شهر
600

وقف
مرحوم اسحق چلبی ولد صاروخان
در نفس مغنیسا
شهر
1080

وقف
مزرعهٔ طاز یورت
درناحیهٔ یورت داغی
الشهر
60

وقف
خوشقدم پاشا
در مغنیسا
الشهر
1170

وقف
زاویه سیروز سلطان
دره مرمره
الشهر
12

وقف
چفتلك طوغان در نفس
پلامود تابع مغنیسا
الشهر
60

وقف
حسن چاقیر در مغنیسا
الشهر
150

وقف
مسجد علی در مغنیسا
الشهر
90

وقف
حمزه افندی در مغنیسا
الشهر
600

وقف
مرحوم علی اغادر
اقحصار صاروحان
الشهر
660

وقف
مسجد بکتاش صغیر
در مغنیسا
الشهر
150

وقف
مزرعهٔ اخی جعفر
در منمن
الشهر
120

وقف
زاویهٔ اوقجی بابا
قریه (برکابه اوقونامادی)
ناحیه طورغودلو الشهر
120

وقف
جامع آمدلی در قزلحصاری
صاروحان
الشهر
120

وقف
جامع عطار اجه
در مغنیسا
الشهر
120

وقف
زاويه سيدى بابا
در اطله
الشهر
120

وقف
حاجى خليل در مغنيسا
الشهر
120

وقف
زاوية عبدال موسى
ناحيه پلامود
الشهر
120

وقف
مرحوم على قريه
امرودلى
الشهر
150

وقف
قره يونس در مغنيسا
الشهر
150

وقف
مسجد محله دانشمند خليل
در مغنيسا
الشهر
120

وقف
زاويه بايزيد بابا
در مغنيسا
الشهر
120

Bu defterin altında şu şerh vardır : « Veçhi tahriri huruf budur ki medinei Manisada vaki merhum İshak Çelebi evkafından bafermanı âli dermucebi defter bir aylık vazife ki on bin seksen akçe ile m.blağı mezburu yedimden tamamen alup işbu (bir kelime okunmuyor) yedine verilmiştir ».

20 Receb sene 1115
Minel'fakir Mehmed
Tahsildarı evkaf

Önemli gördüğümüz şahsiyetlerin yaptırdıkları cami, mesçit, zaviye ilâh gibi eserlerin vakfiyesi Manisa Evkaf Müdürlüğünde bulunmadığı gibi, başvurduğumuz Evkaf Genel Direktörlüğünden de menfî cevap aldık.

Bu kitabı meydana getirmek için elde ettiğimiz vesikaları tarih sırasına göre dizdik. Vesikalarda boş kalan yerleri noktalar halinde gösterdik. Okuyamadığımız kelimeleri, okuyucularımıza yanlış göstermemek için sicillerde nasıl yazılı ise aynen aldık.

Hatta yanlış bile olsa... Hataya düşmemek için has isimlerin hem arapça ve hem Türkçelerini yazdık. Sicillerde ve vesikalarda rastladığımız bilmediğimiz isimleri, tetkikat yaparak kulağa en uygun şekilde yazdık. Bunları yanlış yazsak bile aslını görenler doğrusunu bulacaklardır. Bu meyanda yazıları çok girift olan vesikaları, okumakla beraber, hata yapmaktan çekinerek, fotoğraflarını koymağı daha uygun gördük.

Bu eserin meydana gelmesi için büyük yardımları dokunan Manisa Halkevi İdare heyetine ve bilhassa maddî va manevi her yardımı yapmaktan çekinmiyen Halkevimizin enerjik ve çalışkan Başkanı M. Azmi Önakın'a, Mahkemei şer'iye sicillerini incelemek için âzamî derecede kolaylık gösteren sabık Manisa Cümhuriyet Müddeiumumisi ve halen Salihli Ağır Ceza Reisi Bay Servet Tan ve yeni Manisa Cümhuriyet Müddeiumumisi Bay Ziya Gökalp'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

1 - 4 - 1940
Manisa

M. Çağatay Uluça

SARUHANOĞULLARI

ve

ESELERİNE DAİR VESİKALAR

ممتدا الى مزارع الجامع الكبير منتهيا الى باو قجي ازمقي وغربا منه الى ماسي
بچاي نيف وجميع الاراضي الواقعة بقرية چوبانسه من نواحي قصبة بينكيه
المحدودة قبلة الى محل عليهم المسمى بغنيس طاغي شمالا الى الطريق العام
وشرقا الى عين القرية المزبورة چوبانسه وغربا الى نهر مسمى بقلج چاي وجميع
الاراضي الواقعة بقرية قاضي من توابع منيس الحمة متطبقا جانبها القبلي
بازمقه ومنتهيا من شمالها الى نهر كدوس وشرقا الى تيمار القرية المزبورة
وغربا الى الطريق العام بعضا والى تيمار صابونجي بعضا وبكل ما في هذه الاراضي
من مصيد السمك المسمى بدرب وا بحشيش النابت المسمى بسازلق بساق
مقطوعة كل سنة خمسمائة درهم ونيف وجميع المزارع الواقعة بقرية جيب كوين
نواحي مغنيس المحمية محدودة شرقا بالطريق العام وغربا الى الطريق الموصل الى قرية
قلملو وقبلة وشمالا الى قرية ديدجك متصلا بالطريق الموصل الى قرية خالدلو وجميع المزارع
المسماة بيوردبكرده عتيق المحدودة شرقا بالطريق العام وغربا بنهر معروف
مسمى بدلوجه چاي وقبلة بتيمار قره بودغور وشمالا بالطريق العام وجميع قطعة من الاراضي
المسمى بچفتلك يساوي نحو ثمانين جريبا الواقعة ايضا داخل تيمار قرية باشا المستغنية
عن التحديد والتوصيف لشهرتها بانتمائها الى صاحبيها وقطعة ارض واقعة داخل حدود
تيمار صابونجي يساوي نحو ثمانين جريبا ايضا المستغنية عن التحديد والتوصيف وشرط
الواقف المومى اليه بان يعامل الاراضي المزبورة حسبما يعامل بالاراضي السلطانية بموجب ما
هو القانون المنيف من التعشير والتفويض والمحلول ونحو ذلك بعد من يكون شيخا من ارباب
الطريقة الخلوتية في تكية معدة لمرتبة وتربية ثم يصرف الكل المرقوم مما حصل من محصول
الاراضي المرقومة الى مصالح خلوة ثلثة ايام في كل سنة على ما هو عادة المشايخ من غير تبذير
ولا تقتير ثم يلزم بان المرقوم معيشته ما دام شيخا في تكية زاوية بعد ما صرف الى المرتبة بأكل
وشرب جمع الفقراء ولا ينسى الواقف المرقوم من الدعاء الخير عند الذكر واعقاب الصلاة الخمس وحيث

Revak Sultanın Vakfiyesi :

وضح لدي ما فيه صحيح بتوقيع يدل ما يحويه من مباحث الوقف والشروط على النمط
المحرر المسطور واني قضيت بصحته ولزومه في خصوصه وعمومه
واقفا على مواقف الخلاف ومطلعا على ما عليه الائمة
الحنفية الاسلاف في امر الاوقاف وكتبه الفقير
مصطفى القاضي بمدينة مغنيسا المحروسة
عفي عنه

ان طالب الخيرات وراغب المبرات فخر ارباب التقى والعبادات منبع المحامد
والسعادات الشيخ العارف بالله رواق بن عبد الله لما علم ان الدنيا مأوى البلية
ومثوى الرزية ومرحلة المنية ومنجلة العلية دار متى ما اضحكت من يوم ما
ابكت غدا بعدا لها من دار دار عامرها غير معمور وطالب لذاتها باللذات
مغرور وللمنهمك في بحور مشتهياتها ثبور وويل وثبور يوم الحشر والنشور
صرف عنان العناية الى ما يدوم ذكره زمانا ويوم يوزن حسناته ميزانا
وان يستظل في ظل مبراته واحسانه يوم لا ظل الا ظله فبادر باثبات
اسباب ما ينجيه يوم القيمة من عقوباته ومما يخاف ان يوقع فيه يوم لا ينفع
مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم بمحضر مجلس الشرع الشريف
ومحفل الدين المنيف المصونة عن التغيير والتحريف واقر واعترف بانه قد حبس
ووقف بنية خالصة وطوية صافية ما هو له ملكا تاما وملكه المملوك له من قبل
السلطان ابن السلطان فاتح البلدان اسحق چلبي روح الله روحه المقبوضة
منه بيده وتحت تصرفه الى حين صدور هذا الوقف منه وذلك جميع
الاراضي الواقع ذيل قرية [illegible] من قرى مغنيسا المحمية المحدود قبلة
بنيف ياى وشمالا [illegible] من الجهة الممتد المستمر بدكلى طاغى

MANİSA ŞER'İYE SİCİLLERİNCE KAYITLI BULUNAN REVAK SULTAN VAKFİYESİNİN TERCEMESİ:

Esas vakıf ve şartlarının ihtiva ettiği münderecat bast ve tahrir olunduğu veçh üzre bana zahir olan sıhhatına ittıla hasıl oldu. Ben de evkaf işlerinde umum ve hususu hakkında eimmei selâsenin ihtilâfı ve eimmei Hanefiyenin ıttılâkına vakıf olarak işbu vakfiyenin sıhhat ve lüzumuyla hükmettim. Bu vakfiyeyi âfattan masum ve mahfuz kalan Manisa مغنيسا şehrinde kadı ve rahmeti rahmana muhtaç Mustafa مصطفى yazdı Allah af buyursun.

Hayırları istiyen; iyilikleri dileyen ibâdât ve takva sahiplerinin iftihar edileni; saadet ve senaların menbaı Berrak براق oğlu şeyh ârifi billâh Revak رواق dünyanın her belânın mekânı ve ayıp ve kusurların mahalli; ölümün güzergâhı; her türlü âtâyanın mahıv ve izalesine sebep olan bir âlet olduğu ve aynı zamanda o dünya öyle bir dardır ki ne zaman güldürürse seni hakikî dârdan gafil ve meşgul kıldıktan sonra ertesi günü gene ağlatır. Onun imâr eden mamur olmaz. Onun lezzetlerine, mezelletlerine katlanarak talip olanlar gafil kimselerdir; onun deniz gibi olan müşteheyatına münhemik olanlara haşr ve neşir gününde veyl ve helâk vardır. İşte şeyh Revak رواق شيخ dünyanın bu hallerini anlayınca bütün inayet ve iradet dizginlerini zikri zamanlarca devam eden, hasenatları mizanla tartılan şeylere sarfetti. Ve öyle bir günde ki onun gölgesinden başka gölge bulunmıyacak olan hayrat ve meberratının gölgesi altında gölgelenmek istedi. Binaenaleyh kıyametin korkulu hallerinden kurtulmak ve insana kalbi selimden ne mal ve ne de evlâdın faide vermediği günün korkulacak hallerine düşmemek için kurtarıcı müteferrik eshaba başladı. Şer'i şerif meclisinde tağyir ve tahriften masun bulunan dini münif mahfelinde hazır bulundu. İkrar ve itiraf etti ki: Halis bir niyet ve safî bir itikatla kendisinin mülki tammı ve beldelerin fatihi olan Sultan oğlu Sultan İshak Çelebi اسحق چلبی

(Allah kabzolunan ruhunu şenlendirsin) tarafından kendisine temlik olunan mülkü ve işbu vakfiyenin suduruna kadar kendi tahtı tasarrufunda bulunan mamelekini haps ve vakfetti.

Bu vakfolunan mülk Manisa köylerinden Dündarlı دندارلی köyü eteğinde vaki cemi araziden ibaret olup kıblası Nif çay'ı نيف چایی [1] şimali Tavukçu azmağı تاووقجی ازمغی [2] şarkı Dikilitaş دکلی طاش [3] namile anılan taş ki camii kebir mezraalarına kadar uzanmış ve Okçu azmağında nihayet bulmuştur. Garben de oradan Nif çayına kadar. Ve yine Biyengi بینکی kasabası nahyalarından Çobanse چوبانسه [4] köyünde vaki bütün arazi ki kıblası Manisa dağı denilen büyük dağ ve şimalen tariki âm, şarkan Çobanse چوبانسه köyü çeşmesi, garben Kılıç قلیچ çayı [5] denilen nehre kadar ve yine Manisa tavabiinden قاصغی köyünde vaki bütün arazi ki kıble tarafı Azmağa ازمغه bitişik şimal tarafından Gediz nehrine کدیز نهری şarkan da mezkûr köy tımarına ve garben de kısmen tariki âmme ve kısmen de Sabuncu tımarı'na صابونجی تیماری müntehi ve bu arazi içinde bulunan Sazlık denilen haşişi nabit ile درب denilen Balık ağı mevkiinin hepsi ki maktuan varidatı seneviyesi beş yüz dirhem hüsurdur. Ve yine Manisa nahyalarından Habiblû [6] حبیبلو köyünde vaki bütün mezralar ki şarkan tariki âm, garben Kalemlû [7] قلملو köyüne vasıl olan yol, şimalen Halitlû [8] خالتلو köyüne musil yola muttasıl Depecik [9] دپه‌جك köyü ile mahdud ve yine âtik Yurd Beğdere یورد بك دره denilen nehri maruf ve kıblesi Karacaburgûr قرجه بورغور timarı, şimalen tarik ile mahduddur. Ve keza çiftlik denildn arazinin cemi parçası ki seksen dönüm mikdarındadır. Sahibine nisbetle müştehir olduğundan tahdidi tasniften

---

[1] Nif çayı : Hacı Haliller ile Çobansia arasında akar Gediz köprüsü yanında, Gedize katışır.

[2] Turgutlu ile Hamza beyli arasında olsa gerek.

[3] Yunt dağında Köseler ve Kuru köy arasındadır.

[4] Şimdiki adı Çobanisa olup Manisanın merkez köylerindendir.

[5] Çobanisanın bir mahallesi olan Yeni köyün otuz metre doğusundan cereyan etmektedir. Kılıç şeklinde bir kavis çizdikten sonra aşağı ve yukarı Çobanisa aralarından geçerek Nif çayına dökülür.

[6] Bugün bu namda bir köy yoktur.

[7] Manisanın merkez köylerindendir.

[8] Manisanın merkez köylerindendir.

[9] Bugün Tepecik denmektedir ve Manisanın merkez köylerindendir.

müstağnıdır, ve keza Sabuncu صابونجی timarı hududunda dahi bir parça arazi ki bu da seksen dönüm mikdarına müsavidir. Ve tahdidi tasniften müstağnidir.

Vâkıfı mumaileyh şöyle şart etti ki arazii merkumesi ta'şir, tefviz, mahlûl ve emsalinden kanunu münif üzerine arazii sultaniyeye yapılacak muameleye göre muamele yapılacaktır. Bu da merkad ve türbesi için ihzar edilmiş tekyesinde tarikatı Halvetiye erbabından şeyh olacak zatın elile yapılacaktır. Sonra şeyhı merkum, mezkûr arazi mahsulâtı hasılâtından bir kısmını her sene ne fazla ve ne de eksik sarfetmiyerek âdeti meşayih üzere üç gün halkın mesalihine sarfedecek. Bundan sonra da mütebaki hasılatı tekyenin tamiri ve termimine sarfettikten sonra mezkûr tekyede şeyh olduğu müddetçe kendi maişetine ve fukara ile yeyüp, içmeğe sarfeder ve vâkıfına da zikir ve beş vakit namazları müteakip hayırlı düa etmeyi unutmasın. Memuldur ki düaları kabul oluna. Hasılattan artan diğer kısmı da tarik fukarasına sarfede.

Bu yazı Muharrem - ül - haramın gurresinde ve 773 senesinde yazılmıştır. [1]

[1] Eskiden Akbaldır adı verilen yere bugün Çaybaşı denilmektedir. Revak Sultan t rbesi eski bir mezarlığın ortasında bulunmaktadır. Türbeye bitişik olan tekyesi yıkılmıştır. Yalnız temelleri mevcuttur. Revak Sultan türbesi murabauşşekil bir zemin üzerine yapılmıştır. Üst kısmı altı köşeli duvarlardan müteşekkildir. Çatısı mahrut şeklindedir. Kiremitle örtülü bu mahrutî çatının tepesindeki âlemi boğmaklı ve eski tekyelerde görülen şekillerdendir. Türbenin içinde yazı yoktur. Fakat kapısı üzerinde gayet girift bir yazı ile ayetülkürsi'den bir parça vardır.

وسع كرسيه السموات والارض ولا يؤده حفظهما وهو العلى العظيم يا عليم

Öldüğü ay yazılı fakat senesi yazılı değildir. Etrafında bulunan mezarlar umumiyetle yatanların Bektaşî ve Halvetî mensupları olduğunu gösteriyor. Bunların ölüm tarihleri çok eski değildir. Yalnız buradan kaldırılarak Manisa müzesine nakledilen Elif Hatun mezar taşı şayanı tetkiktir. Selçuk tipinde bir mezardır. Sandukanın yanlarında ayetülkürsi yazılıdır. Ön taraftaki taşta ise:

بو قبر المرحومه الف خاتون
بنت تغارجی نصر الدين بك
القان قيزى غفر الله

yazılıdır. Ne babası ne de kendisi hakkında bir malûmat edinemedim. Rivayete göre Revak Sultanın kuzeyinde eskiden bir kabır varmış. Bu kabrin

Şahitler :

Bekdaşi Horasanî oğlu	بكداش خراسانی اوغلی
İbrahim'i Seydi Dede	ابراهيم سيدی دده
Cafer'i Horasanî oğlu	جعفر خراسانی اوغلی
Yolageldi Baba.	يوله كلدی بابا
İbrahim'i Horasanî oğlu	ابراهيم خراسانی اوغلی
Arik Dede.	ارق دده
Süleyman'i Horasanî oğlu	سليمان خراسانی اوغلی
Karaca Ahmed.	قرەجه احمد
Şeyh İbrahim'i Kayser'î oğlu	شيخ ابراهيم قيصری اوغلی
Şeyh Ali.	شيخ علی
Şeyh Osman'ı Rum'î	شيخ عثمان رومی
Oğlu Mahmud Dede.	اوغلی محمود دده
. . . . Horasanî	. . . . خراسانی
Oğlu Hâki Baba.	اوغلی خاكی بابا
Yunis'i Horasanî oğlu	يونس خراسانی اوغلی
Oklu Horos Dede	اوقلی خروس دده
Husrev'i Horasanî oğlu	خسرو خراسانی اوغلی
Sindel Baba	سندل بابا
İsay'ı Rum'î oğlu	عيسی رومی اوغلی
Korkut Baba.	قورقود بابا
Şeyh Yusuf'u Rum'î oğlu	شيخ يوسف رومی اوغلی
Bozdoğan	بوز دوغان

duvarı üzyrinde bulunan bir levhada «bu vadide Sultan'ı Akbaldır....» ilâh yazılı imiş. Fakat bunun anlatan zat alt tarafını hatırlıyamadı. Acaba bu vadiye Revak'ın babası Berrak ile bir alâkası olduğundan dolayı mı bu ad verilmiştir? Bugünse Revak Sultan türbesinin cenubunda bulunan ve etrafı parmaklıkla çevrilmiş bir kabre «Akbaldır Dedesi» adı verilmektedir. Üzerinde yazı yoktur.

Bazı rivayetlere göre de bunlar Halvetî olduğundan burada rakı içerler ve onu bayaz bala benzeterek «Akbaldır» derlermiş. Bir rivayete göre yedi kızlar türbesinde yatan Kızlar çok güzelmiş. Bu dereden akan suda ayak ve bacaklarını yıkarlarmış, görenlerin Akbaldır demesinden bu adın verildiğini de söyleyorlar.

Türbede orta kısımda Revak Sultan ve bir kadın ile bir de erkek yatmak tadır. Kabirleri beton sandukalar halindedir.

شرقيا من قرية بكار وقرية احمد تكيدسي وغربا من كرمتلك الاكي ودينير بكار
وقبليا من الاراضي المملكة للفاتح المشار اليه تعالى لهما بالتركي اسحق بكلي جفتلكي
المستمي بكوكجه اغاج منتهيا الى دكلو طاشي وشمالا الى نهر كدوس وجميع قطعتي ارض
متصل بعضها ببعض يساوي نحو مائة جريب تقريبا المحدود باذن من الاراضي التابعة
اطرافا الى ان ينتهي بنهر كدوس بجملة حدودها وكافة حقوقها وكلما يشمل تلك
الاراضي المذكورة من الامور الداخلة فيها والخارجة عنها ثم شرط الواقف المشار اليه الا ان
مشار اليه بان يعامل الاراضي الموقوفة حسبما يعامل بالاراضي السلطانية بوجها على ما هو القانون
المنيف من التعشير والتفويض والمحلول ونحو ذلك بيد المتولي عليها من قبل السلطان كائنا
كائنا من كان ثم يصرف المتولي المرقوم ما حصل من جميع قطعتي الارض المستمي بكوكجه
اغاج الى مصالح النازلين والساكنين في تكية الشيخ العارف بالله قرة احمد المعروفة
لموقوفة ثمره وبركته من الصادر والوارد والمقاوم حسبما يقتضيه الحال وما حصل
من محصولات جميع قطع اثني عشر المذكورة يصرف الى مصالح مسجد بناه الواقف المومى اليه
اسبغ الله سجال الرحمة عليه بمحلة بولينجك من محلات الحمية المزبورة ويعطى كل يوم
ثلثة دراهم لمن كان اماما وثلثة دراهم لمؤذن يؤدي التأذين فيه ودرهمين لقيم المسجد
المزبور وثلثة دراهم يصرف لقناديل المسجد المزبور وحصيره وفيما يحتاج اليه فيه
من مصالحه ودرهمين لكاتب يكتب محصولات الاراضي المرقومة ليعلم موارد
الوقف ومخارجها ويعطى كل يوم درهمين لمن كان قاضيا بالحمية المزبورة
جهة النظارة ويعطى كل يوم عشرة دراهم لعشرة قراء القرآن ليقرأ كل واحد
منهم جزء واحدا من القرآن العظيم بعد اداء صلوة الصبح ودرهما واحدا لرجل صالح
يحفظ الاجزاء الشريفة ودرهما واحدا لرجل من الصلحاء ليدعو لروح الواقف بالخير
ولا ينساه من الدعاء اعقاب الصلوات الخمس وحيث ظنه القبول والاجابة
ثم يأخذ المتولي درهمين لنفسه جهة التولية ويصرف فيه وفيما بقي من محصولات الاراضي
المذكورة الى جهة معيشته ما دام متوليا بعد ما صرف الى المرقومة ياكل ويشرب مع الفقراء جرى ذلك
وحرر في العاشر في شهر صفر الخير لسنة ثمان [illegible] مائة

٨٠٠

الشهود

عيسى احمد بن الله كلي — ولي بن الله — حمزه بن الله شيخ — مصطفى الله قلفه — محمد سكرلي — مصطفى جاوشلر

محمد حاجي كهيه — محمود بن زاويه — نعم الله زاويه — الشيخ الهادي الاعلى — محمود زاويه — حضر وحد زاويه

Hoşkadem Paşa Vakfiyesi:

وفي لدي ما [illegible] ما يجوز به من اهل الوقف والشروط
على النمط المحرر المبسوط واني قضيت بصحته ولزومه في
خصوصه وعمومه واتفاقا على موافقة الخلاف في مطلق
على ما عليه الائمة الحنفية الاسلام [illegible]
مصطفى [illegible] الفقير [illegible]

[illegible] وقف [illegible]

ان طالب الخيرات وراغب المبرات فخر ارباب التقى والعبادات ؛ بديع المحامد والسعادات
الامير الكبير خوشقدم باشا ابن مرتضى بك [illegible] اذ الدنيا الدنية مأوى البلية ومثوى
الرزية ومرحلة المنية ومنزل الفظيعة دار حتى ما اضحكت من يومها ابكت غدا بدل الهنا
من دار دار عامرها غير معمور طالب لذاتها بالزلات مغمور وللفتنة [illegible] في بحور
مشتهياتها وبل وثبور يوم الحشر والنشور صرف عنان العناية الى ما تدوم ذكره
زمانا ويوم يوزن حسناته ميزانا وان يستظل تحت ظل مبراته واحسانه
يوم لا ظل الا ظله فبادر باثبات اسباب ما ينجيه يوم القيمة من عقوباته
ومما يخاف ان يوقع فيه يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب
سليم فحضر مجلس الشرع الشريف ومحفل الدرع المنيف المصون عن التغيير والتحريف
واقر واعترف بانه قد وقف وحبس بنفسه حال الصحة وطوعه ورضائه ما هو له وملكه
المملك له من قبل السلطان السلطانة فاتح البلاد [illegible] روح الله
روحه المقبوض منه وبيده وتحت تصرفه الى حين صدور هذا الوقف عنه [illegible]
وجميع الاراضي الواقعة اذيال قرية تاتار [illegible] قصبة طور [illegible] من مضاف
سنجاق المحمية [illegible] تلك الاراضي نحو اثنى عشر قطعة يقال جفتلك يحمل كل
قطعة منها نحو ماية جريب تقريبا يتصل بعضها ببعض الى ان ينتهى حدودها

— 4 —

MANİSA MAHKEMEİ ŞER'İYE SİCİLLERİNDE YAZILI OLAN HOŞKADEM PAŞA VAKFİYESİNİN TERCÜMESİDİR:

Esas vakf ve şartlarının ihtiva ettiği münderecat bast ve tahrir olduğu vecih üzere bana zahir olup sıhhatına ıttılâ hasıl oldu. Ben de evkaf işlerinde umum ve hususu hakkında eimmei selâsenin ihtilâfı ve eimmei Hanefiyenin ıttılâkına vakıf olarak işbu vakfiyenin sıhhat ve lüzumuyla hükmettim. Bu vakfiyeyi âfattan masun ve mahfuz kalan Manisa مغنيسا şehrinde kadı ve rahmeti rahmana muhtaç Mustafa مصطفى yazdı. Allah af buyursun.

Hayırları istiyen; iyilikleri dinliyen; ibadât ve takva sahiplerinin iftihar edileni; saadet ve senaların menbaı Murtaza Biğ مرتضى بيك oğlu Büyük Emir Hoşkadem paşa خوش قدم پاشا denî olan dünyada her belânın mekânı ve ayıp ve kusurların mahalli; ölümün güzergâhı; her türlü âtâyanın mahıv ve izalesine sebep olan bir âlet olduğu ve aynı zamanda o dünya öyle bir dârdır ki ne zaman güldürürse seni hakikî dârden gafil ve meşgul kıldıktan sonra hemen ertesi günü yine ağlatır. Onu imar eden mamur olmaz. Onun lezzetlerine mezelletlerine katlanarak talip olanlar gafil kimselerdir; onun deniz gibi olan müşteheyatına münhemik olanlara haşr ve neşir gününde veyil ve helâk vardır. İşte Hoşkadem paşa خوش قدم پاشا dünyanın bu hallerini anlayınca: Bütün inayet ve iradet dizginlerini zikri zamanlarca devam eden, hasenatları mizanla tartılan birşeye sarfetti ve öyle bir gündeki gölgesinden başka gölge bulunmıyacak olan hayrat ve meberratının gölgesi altında gölgelenmek istedi.

Binaenaleyh kıyametin korkulu hallerinden kurtulmak ve insana kalbi selimden başka ne mal ve ne de evlâdın faide vermediği günün korkulacak hallerine düşmemek için kurtarıcı müteferrik esbaba başladı. Şer'i şerif meclisinde tağyir ve tahriften masun bulunan dini münif mahfilinde hazır bulundu. İkrar ve itiraf etti ki: Halis bir niyet ve safî bir itikatla kendi malı ve beldele-

rin fatihi olan Sultan oğlu Sultan İshak Çelebi اسحق چلبی (Allah kabzolunan ruhunu şenlendirsin) tarafından kendisine telmik olunan mülkü ve işbu vakfiyenin suduruna kadar kendi tahtı tasarrufunda bulunan mamelikini ve Manisa مغنیسا muzafatından Turgutlu طورغودلی kasabası köylerinden Tatar [1] تاتار köyü eteklerinde vaki bütün araziyi ki kendisine çiftlik namı verilen 12 parça mikdarına müsavidir. Bunun her biri takriben yüz dönüm mikdarındadır. Ve birbirlerine de bitişiktir. Hudutları şarkan Kurupınar قری پیکار ve Karaca Ahmet tekyesi قرەجه احمد تکیه‌سی Garben: Kiremitlik alanı کرمتلك الانی ve Dipsiz Pınar ve kibleten: Fatih'i müşarünileyhin mülkü olan Gökçeağaç کوکچه اغاج ismile müsemma Türkçe (İshak Çelebi اسحق چلبی çiftliği) denilen arazisinden Dikilûtaş'ın دکلو طاشی nihayetine kadar, şimalden: Gediz nehrine kadar ve bazısına bitişik olan iki kıt'a arazisinin cemisi ki takriben yüz dönüm kadardır. Ve bu da yukarda bahsolunan ve müntehi olan bütün hudutları muayyen arazi ile mahdud olup ve kâffei hukukları ve bu arazinin müştemil bulunduğu bütün umuru hariciye ve dahiliyesiyle beraber vakıf ve hapsetti.

Ondan sonra Vâkıfı müşarünileyh hayatta olduğu müddetçe şart etti ki bu yerlerin arazii Sultanideki taammüller veçhile kanunun tayin ettiği şekilde ta'şir, tefviz ve mahlûl ve buna benzer bütün işleri Sultan tarafından müntehap her kim olursa mütevelli elile yapılacak. Ondan sonra mütevvelli sarfiyatı şöyle yapacaktır.

Gökçeağaç کوکچه اغاج denilen iki kıt'a arazinin cem'isinden gelen hasılat eşşeyh arif'i billâh Karaca Ahmed قرەجه احمد tekyesinin misafirlerile tekyenin sakinlerine, orada yapılmış merkad ve türbesine gelenlere, merkadın hizmetçilerine, gelen gidenlerin halin iktizasına göre it'amına sarfedecek. Zikrolunan on iki kıt'a arazinin mahsülünden ve vâkıfın Bölicek بولیجك mahallesinde bina

[1] İstiklâl savaşında gösterdiği büyük yararlıklardan dolayı Yılmaz adı verilmiştir. Manisanın merkez köylerindendir.

...ni mescidin mesalihine sarfedecek. (Allah rahmet sularile tamamen sıvarsın.) [1]

[1] Hoşkadem paşanın on çiftlik yeri zaviyesine vakfettiği türbe ve merkad Horozköyünün güney batısındadır. Tekye ve türbenin etrafı toprak duvarlarla çevrilmiş, fakat müruru zamanla birçok yerleri yıkılmıştır. Gerek türbe duvarlarında ve gerekse avlusunda çok eski zamanlara ait olduğu şekillerinden anlaşılan bir sürü sütunlar vardır. Türbenin methalinde de birçok mermer taşlara rastlanmaktadır. Tekye ve türbenin avlusunu büyük selvi ağaçları süslemektedir. Türbenin güneyinde ve batısında da mezarlar vardır. Türbe yapılışı bakımından Selçuk tipinde tıpkı Manisa'daki Revak Sultanınki gibidir. Karaca Ahmed, türbenin tam ortasında doğu - batı istikametinde büyük bir tahta sandukanın içinde yatmaktadır. Bina eski güzellik ve saglamlığını muhafaza etmektedir. İçerisi yakın zamanlarda badana görmüştür. Karaca Ahmed türbesi namile anılan türbenin ne içinde ve ne de dışında hiçbir yazı yoktur.

Yalnız konuştuğum bir ihtiyar, bu türbenin içinde eskiden bir levhanın olduğunu, fakat birkaç sene evvel kaldırıldığını ve o levhada yazılı olan şiirden birkaç mısraının hatırında kaldığını ve şöylece olduğunu söyledi:

Merdüm didesidir cümle ricalı Allahın
Görünürsenacap Karaca Ahmed Sultan
Medhini kâbei suttur ezdigânı haktır!
Denilirse yeridir Karaca Ahmed Sultan
Evliya çok bu cihan hali değil hiç veli
Arada ben gibidir Karaca Ahmed Sultan

. . . .

Türbeye bitişik sağında ve solunda bir takım hücreler mevcuttur. Bunların kuzeyde bulunanları harap fakat cenupta bulunanları yakın zamanlarda tamir edildiğinden şekillerini muhafaza etmişlerdir. Bunların Karaca Ahmed Sultana ait tekye olduğuna şüphe yoktur. Vakfiyede olduğu gibi eskiden buradan gelip geçenlere yemek verilirmiş. Aynı zamanda eski Ahî teşkilâtında ustalar kalfalarına dükkân açmak ve ustalık vermek için de merasimlerini burada yaparlarmış.

Kalfanın ustalık yapacağı ustası tarafından anlaşılınca Karaca Ahmed türbesinde şehrin büyük ustaları toplanır; ustalar şeyh ve hocalara çırak tarafından ziyafet verilirmiş. Bu ziyafet sonunda orada bulunan ustalar tarafından ustalığı tasdik edilir peştamal kuşanırmış. Cumhuriyetten önce çocuğu olmıyanlar, deli olanlar da Karaca Ahmed'i ziyaret ederler, kendilerine yardım etmesini rica ederlermiş.

Rivayete göre, Manisanın diğer yatırlarında olduğu gibi halk nazarında Karaca Ahmed de Manisa fatihlerindendir. 688 hicrî tarihinde Halvetî ko-

Şöyle ki: Günde üç dirhem kayyum olan zata, üç dirhem mescidin kandil ve hasırına ve diğer mesalihine ve vakfın gelir ve gideri muntazam olmak için iki dirhem mahsulâtı arzı yazan kâtibe ve yevmi iki dirhem mezkûr şehirde kadı olana nezareti dolayısile günde on dirhem, Kur'an okuyan on kurraya ki her birisi sabah namazının edasından sonra birer cüz Kur'anı kerim okumak için bir dirhem eczayı şerife muhafaza edene verilecektir, bir dirhem de salih bir adama beş vakıt namaz akebinde hayır ile vakıfın ruhuna düa etmek için verilecek. Mütevelli günde iki dirhem tevliyet cihetile alacaktır. Mahsulâtı arziyeden artanı da mütevelli olduğu müddetçe fukaralarla yiyip içecektir.

Sekiz yüz senesinin Safer-ül-hayrının onunda yazıldı.

Şahitler:

Camiikebir mahallesinden Ali oğlu İsa efendi	جامع كبير محله سندن على اوغلى عيسى افندى
Aynı mahalleden Şeyh Nasrullah oğlu Hasan Çelebi	شيخ نصرالدين اوغلى حسن چلبى
Çarşı mahallesinden Mahmud oğlu Mehmed Biğ	چارشو محله سندن محمود اوغلى محمد بيك
Cafer oğlu Derviş	جعفر اوغلى درويش
Ali Cundi oğlu Mutraza Biğ	على جندى مرتضى Biğ

---

lundan Bayramiye tarikatına intisap etmiştir. Türbenin şimalinde etrafı demir parmaklıklarla çevrili müstatıl-üs-şekil bir arsada Saruhan sancağı mutaşarrıfı Tevfik bey - Merkez Gazi ilk okulunun temellerini attıran zat - ile kızkardeşi, kızkardeşinin oğlu ve annesi yatmaktadır. Annesinden gayrisinin ne mezarları ve ne de mezar taşları vardır. Annesi Fatma Dilber hanım mermerden yapılmış ve çok güzel işlenmiş bir sanduka içinde yatmaktadır. Mezar taşından 1332 hicrî senesinde öldüğü anlaşılmıştır.

Bu vakfiyelerin tercemesinde ve bazı müşkillerinin hallinde bana büyük yardımları dokunan Maliye Tahakkuk şefi B. Abdurrahman Zapsu ile bilhassa Manisa müftüsü sayın B. Ahmet Usluya teşekkürü bir borç bilirim.

Körhane mahallesinden Bayram oğlu Hacı Osman	كورخانه محله سندن بيرام اوغلى حاجى عثمان
Aynı mahalleden Mahmud oğlu Veli efendi	محمود اوغلى ولى افندى
İmam şeyh Ahmed oğlu Muslihittin Halife	امام شيخ احمد اوغلى مصلح الدين خليفه
Çarşı mahallesinden Hızır oğlu Mustafa çavuş	چارشو محله سندن حضر اوغلى مصطفى چاوش
Bölicek mahallesinden Mustafa oğlu Hacı Hasan	بوليجك محله سندن مصطفى اوغلى حاجى حسن
Bölicek mahallesinden Süleyman oğlu Murad Biğ	بوليجك محله سندن سليمان اوغلى مراد بيك
Körhaneden Üveys oğlu Hacı Ramazan.	كورخانه دن اويس اوغلى حاجى رمضان

— 5 —

TİMURTAŞ OĞLU ALİ BEY'İN VAKFİYESİNDE İSHAK BEY HANINA DAİR [1]

Yine vakıfı mumaileyhin gurre cemadelâhir 821 tarihli diğer bir vakfiyesine nazaran Manisa dahilinde kâin ve şöhretine mebni tahdidden mustağni olup evvelce İshak bey hanı dimekle meşhur ve bilâhere Sultan Mehmed Bin Bayazıd hanın iznile İbni Kiresmî'den vâkıfa hükmü şer'î, ve beğ'i Mardî ile intikal eden hanın tamamını bütün hudud ve hukuk ve merafik ve altlı üstlü dükkânlarla vesair müştemilâtı ile birlikte mahsulâtını ilelebed fukaraya vakfı sahihi şer'î ile vakfeyledi. Vâkıfın tevliyeti hayatta oldukça vâkıf kendi nefsine sonra hakimlerden Timur Beğ namile meşhur İsmail Beğ oğlu Hızır Beğ'e şarteyledi.

[1] Vakıflar Umum Müdürlüğü vakıf kayıtlar müdürlüğü sayı: 3311.. Bu gün bu han mevcut değildir.

— 6 —

İSHAK ÇELEBİ VAKFİVESİNİN TÜRKÇESİ [1]

Vâkıfın ve babasının adları: Saruhanoğlu İshak Çelebi

Vakfiyesinin tarihi: Evaili cemadelâhir 866.

Vakfiyeyi yazan mahkemenin adı: Kazaskerlik dairesi.

Vakfın bulunduğu yer: Manisa.

Vakfın gelir kaynakları:

Manisa'da vâkıfın ismine izafetle aldığı şöhrete binaen tahdidden mustağni iki hamamın tamamı ve yine Manisa köylerinden Karaoğlanlı [2] köyünün ve köye bağlı her sene yedi buçuk müt yani ölçek pirinç ziraatı yapılan mahalle mahsus pirinç nehrinin tamamı ve yine Manisa mülhakatından Akçahavlu köyüne bağlı her sene yirmi beş müt pirinç ziraatı yapılan mahalle mahsus pirinç nehrinin tamamı ve yine Manisa'da vakıfın ismine izafetle aldığı şöhrete binaen tahdidden müstağni Çatalkilise [3] çevresinde yirmi beş dönüm miktarında bağlık mevziin tamamı ve bunlara ait vücuh ve esbabın tenahisine kadar muttasıl ve munfasıl hariç ve dahil her bir hukuku merafiki ve yolları ve kâffei rüsumu ve hukuku ile veraseti ve uzun müddet icarei istibdab temlik ve temellük, hibeyi ve satılmayı kabul eylemez, haysiyetle vakfoldu.

Vakfın hayır yerleri ve hayır şartları:

Cemaatı müslimine beş vakit farz namazları ve cumayı kılmaları için bir camii şerif ve talebei ulûmun şer'î ve edebî ilimlerle meşgul olmaları için camii şerife bitişik bir medrese ve ge-

---

[1] İshak Çelebi'nin yaptırdığı vakfiye kaybolduğundan bu vakfiye Fatih Sultan Mehmed tarafından tanzim ettirilmiştir. 608 numaralı yirmi ikinci mücedded Anadolu defterinin 318 319 sayfalarında arapça ibare ile yazılı 345 sahife. Vakfiyesinin dıbace ve muhakeme kısımları hariç olmak üzere eksiksiz olarak yapılan tercümesidir.

[2] Manisanın merkez köylerindendir.

[3] Osmanlı teşkilâtında Yengi nahiyesine tabi idi. Bu gün mevcut değildir. Şimdiki Stadyumla onun kuzeyindeki yerde imiş.

... den misafirlerin ve fakirlerin ve muhtaçların maddî ve manevi füyuzata nail olmaları için mevlevihane denilen bir imaretin ...mından ibarettir.

Vakıf gelirlerinin kimlere ve nerelere ve ne şartlarla verileceği:

Vakıf vakfın aslında tevliyet vazifesini yapmak üzere âlim ve mütedeyyin ve itimat olunur bir şahsın mütevelli nasbedilmesini ve şeraiti vakfiye mucibince vakfı mezkûre mahsulâtının faydalarının ve gallesinin zaptında ve masarıfı muayyene ve mühimmatına sarfında tasarruf eden bir zatın mevlevihane denilen imaretine şeyh olması ve eyyamı tatiliyeden maada tahsil günlerinde ulûmu şer'îye ve edebîye dersine müdavim medresede hazır bulunan talebeye tedrisi ulûm eden ve şüphelerini kaldıran ve ulûmu nakliyede müşkilâtı halle kadir ve ulûmu şer'îyeyi âlim olan takva halli bir zatın medresei mezkûreye müderris ve camii mezkûrede beş vakitte hazır olan cemaata imamlık yapmak üzere imamet ilmine âlim, âbit zahit bir zatın imam ve cuma günlerinde nâse hutbe ve mev'ıza okumak üzere cuma vaktına hazır mütedeyyin ve âlim bir hatibin beş vakıtta müezzinlik yapmak üzre vakıtları bilen bir müezzinin her gün ikindi namazından sonra mushafı şeriften tecvit ve tertip üzre birer cüz ve her cuma günü cuma namazı vaktında camii şerif mahfelinde toplanarak âdeti kadimeye riayetle kur'anı tehlil ve tesbih okumak ve savabını vâkıfın ruhuna bağışlamak üzere altı nefer hafızların ve kıraat ilmini hakkile bilen kâmil, dindar bir zatın reisi huffaz, hayrat sahibi ve bütün müslümanlar için dua eden bir muarrifın ve camii mezkûrun kapısını açıp kapamak ve süpürüp temizlemek ve kandillerini yakmak kudretini haiz iyi halli bir kayyımın nasp ve tayin edilmelerini ve yine vakıf mevlevihane denilen imaretin masarifi hallerine emanet ve istikametile bakan mütedeyyin, emin, salih bir nazırın ve imaretin müteferriğ kitabet hizmetine kaim evkaf mahsulâtını yazan iyi halli, dindar, emin bir kâtibin ve mevlevihanede beş vakıtta hazır olan cemaata imamlık yapan ve namazın eda ve şartlarını bilen bir imamın ve namaz vakıtlarını bilen ve bildiren bir müezzinin yukarı yazıldığı gibi kendisine verilen

bedenî hizmete kaim bir kayyımın ve şeyhi saliki Mevlâna Celâleddinin yazdığı Mesnevi kitabını okuyup takrir etmeğe kadir dindar, âlim bir mukarririn ve şeyhi kâmilin manzumelerinden en kolaylarını okumak üzere güzel sesli iki hanendenin ve yevmî yemek ve içmek havayicini hazırlayan bir vekili harcın ve aşağıda bildirilecek vakıtlarda hazıruna mütenevvi yemek hazırlamağı bilen iyi halli bir aşçının nasb ve tayin kılınmasını şarteyledi.

Gelirinin kimlere ne miktar verileceği:

Vâkıfı mezbur bütün vakıflara ait gelirleri âfatın hudusiyle zarar ve ziyan vukuunda ve tamire ihtiyaçları nisbetinde mezkûr camiin, medresenin ve imaretin ve gayrilerinin tamir ve ihyasına, sonra evkafı mezburenin mütevellisine sarfolunmasına, bu gelirden mevlevihane şeyhine yevmî on dirhem, sikke ve müderrisi mumaileyhe yevmî on dirhem, cami hatip ve imamına yevmî üç dirhem, müezzine yevmî bir dirhem, cüz okuyan altı nefer hafıza yevmiye dokuz buçuk dirhem, kayyıma bir dirhem, camiin hasır ve tenviriyesine bir dirhem, mevlevihanenin imamına yevmî dört dirhem, müezzine bir dirhem, kayyıma bir dirhem, mesnevihan'a iki dirhem, manzum okuyanların her birine ikişerden dört dirhem, vekili harca yevmî iki dirhem, aşçıya yevmî bir dirhem ve nakibine bir dirhem, vekili harca yevmî iki dirhem, aşçıya yevmî bir dirhem ve nakibine bir dirhem, hasır ve tenviriyesine bir dirhem, su yolunun tamirine bir dirhem, et sarfiyatına altı dirhem, ekmek sarfiyatına yevmî beş dirhem, buğday sarfiyatına yevmî iki dirhem, beyaz pirinç masrafına iki dirhem, yağ, tuz, odun masraflarına yevmî dirhem tahsis ederek imarette her gün ikindi namazı zamanı bir defa taam pişirilmesini, fakir zengin, müsafir ve mukim kimselerden hazır olanlara it'am kılınmasına, imaretin geliri kâfi gelirse her cuma gecesi yarım kile beyaz pirinçten plâv pişirilmesini şayet masrafı mezkûrenin bazısına verilen galle kifayet etmiyecek olursa vazaiften noksanı sevenler üzerine tenzilât yapılmasını ve umumî masraftan artanı fazlanın mütevelli tarafından zapt ve hıfzedilmesini şarteyledi.

— 7 —

KOKURCALIK NAM KARYEDE VAKİ AHİ YAKUP ÇİFTLİĞİ BERATIDIR [1]

Nişanı hümayun ebkahüllâhü taalâ ilâ yüb'asun hükmü oldur ki mahrusei Manisa مغنيسا tevabiinde Doğanhisarı طغان حصاری [2] mukataatından Arslan Beğ ارسلان بك köyünde merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi صاروخان اوغلی اسحق چلبی Ahi Yakub اخی يعقوب çiftliğini mezkûr Ahi Yakub'a اخی يعقوب vakfetmiş şimdiki halde Ahi Yakub اخی يعقوب evlâdından Mustafa مصطفی nam kemesne merhum ve mağfur babam tabe serahu [3] şanı şerifile vakfiyet üzere tasarruf edermiş. Ben dahi ol çiftliğin vakfın mukarrer ve musaddak tutup mezkûr Mustafa'nın مصطفی eline bu hükmü hümayunu virdum ve buyurdum ki berkararı sabık ol vakıf çiftliği vakfiyet üzre tasarruf ide. Hiç ahet kâinen men kâne manî ve dafî olub müdahale olmaya ve taarruz da görmiye. Alâmeti şerifi mütalea kılanlar tahkik bilüb itimat edeler. Tahriren fi Cemadelâhir sene 866.

Bemakamı بمقام
Edirne ادرنه

— 8 —

HIZIR PAŞANIN SOFU SÜNDEK ÇİFTLİĞİNİ VAKFETTİĞİ HAKKINDA

Nahiyei Manisa der Liva'i Saruhan ناحية مغنيسا در لوای صاروخان Börekçi oğlu namı diğer Hacı İbrahim حاجی ابراهيم merhum Saruhanoğlu Hızır Paşa صاروخان اوغلی حضر پاشا Sofu Sündek صوفی سوندك

[1] Eski Osmanlı teşkilâtında Palamut'a tâbi bir köydür. Fakat bu gün bu namda bir köy yoktur.

[2] Eski Osmanlı teşkilâtında Palamut'a tabi idi. Manisanın kuzeyinde ovaya hakim bir mevkidir. Kal'a ve hisar harabeleri mevcuttur. Halk ağzında dolaşan rivayetlere göre burası Doğan bey isminde birisi tarafından yaptırıldığından Doğan Hisarı adı verilmiştir. Bu gün Çal tepe ve Asar Tepe denilmektedir.

[3] (Nişan) olacak.

çiftliğini vakfedüb hüküm vermiş imiş Bu üzre merhumun Sultan Mehmed Han محمد خان ve Bayazıd Han بایزید خان mukarrer nameler virmişler Merhum Sultan Selim Han'dan سلیم خان Derviş Hasan درویش حسن namına nişanı hümayun sadaka olunub mutasarrıftır El'an padişahı âlem penahiden dahi berat ile mutasarrıftır Tarihi berat sene 937.

Sureti defteri cedidi mufassal evkafı livai Suruhan صاروخان budur ki nakTolundu Tahriren fi Evaili Safer sene 953.

Hasıl
380

Evlâdı mezkûr	Hacı İbrahim حاجی ابراهیم Veli veledi ولی ولد
Mehmed veledi محمد ولد	Veledi Mustafa ولد مصطفی Mustafa مصطفی
Bektaş بکتاش	
Ali Veledi علی ولد	Seydi Ali veledi سیدی علی ولد
Hacı İbrahim حاجی ابراهیم	Hızır Fakih حضر فقیه

Hesab
Ta'şiren
5

— 9 —

KARAMAN KISIĞI KURBUNDAKİ ARIK OĞLU ÇİFTLİĞİ BERATI [1]

Nahiyeyi Yengi ینکی tabii (der [2]) livayı Saruhan

ناحیه ینکی تابع درلواء صاروخان

Karaman Kısığı قرمان قصنی nam mevkide olan köprü kurbunda kum masalihi için vakıf evlâtlık olan Arık ارق oğlu çiftliği dimek ile maruf bir çiftlik, yeri merhum Saruhanoğlu صاروخان اوغلی

[1] Kayıtlardan ve yaptığımız incelemelerden Karaman Kısığının Çobanisada bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu gün bu namda bir çiftlik yoktur.

[2] (Der) fazla.

…etmiş. Kadimül eyyamdan vakıf evlâtlık üzre tasarruf olunur. …ni maziyeden mukarrer nameleri vardır. Sabık padişahımız …edallahü mülkehu evlâttan Mustafa مصطفى ve Ali على ve Hüse-…n حسن ve Nurullah نورالله ve Fethullah فتح الله ve Hacı حاجى ve Emrullah … امر ve diğer Ali على ve Mehmed محمد nam kemesnelere sadaka … beratı şerifte bil'iştirak mutasarrıf olup köprü ve kuyuya …et ederler Tarihi berat fi sene 954

Nasuh veledi نصوح ولد	Mustafa biraderi مصطفى برادر
İsa Balı عيسى بالى	U او
Memi biraderi ممى برادر	Abdi veledi عبدى
U او	Mahmud ولد محمود
Piri Ahmet veledi پيرى احمد ولد	Hasan biraderi حسن برادر
Kasım قاسم	U او
Hasan Memi biraderi حسن ممى برادر	Davud biraderi داود برادر
U او	U او
Yakub biraderi يعقوب برادر	Veledi Hasan bin ولدى حسن بن
U او	Mehmet محمد
Veli biraderi ولى برادر	Hasan biraderi حسن برادر
U او	U او
Sah صح	Sah صح

— 10 —

ÇINAR ZAVİYESİNE DAİR [1]

Oldurki Çınar zaviyesine hâliyâ şeyh olan kıdvetül meşayih bin

[1] Aşağı Çobanisanın güney doğusunde köye beş kilometre mesafede Nif çayı üzerindeki demiryolu köprüsünün iki kilometre cenubunda bulunduğunu söylüyorlar. Bundan doksan beş yıl önce aşağı Çobanisa köyünü kuran Rumlar bilâhara Çınar zaviyesi denilen yere Ayayani adını vermişler. Buraya civar köylerden bütün Rumlar 29 Ağustos günü toplanırlar Ayayani'yi ziyaret ederlermiş. Bu münasebetle de dedenin etrafına panayır kurulurmuş. Yukarı Çobanisalılar bu yere (Ayıt dede) adını vermişlerdir. Fakat bugün burada ne zaviye ne diğer kayıtlarda adı geçen imaret ve ne de türbe mevcuttur. Ancak bunların enkazı görülmektedir.

Çobanisa ve civarında yaptığımız incelemelerde bize büyük yardımı dokunan Çobanisa köyü ilk okulu başöğretmeni Bay Sinan'a teşekkür etmeyi borç bilirim.

mevlâna şeyh Bedreddin بدرالدين mahfili şer'i şerife gelib ikrarı şer'i kılub didi ki beratı şâhi ile el'an mutasarrıf olduğum mezkûr Çınar چنار vakfından kibleten Ruh hatun روح خاتون yerine ve şarkan tariykı âmla ve şimalen صغر يولى ile ve garben كوزكى Hamza oğlu حمزه اوغلى yerile mahdud ve mülâsık tahminen yetmiş dönüm miktar muattal yeri Adalada [1] vaki olup كسكيلى Saruhanoğlu imaretine mütevelli olan işbu sahibüs sicil Mahmud Beğ bin Şeyh Ali'ye محمود بك بن شيخ على altı yüz akçaya tapuya virüb resmi tapu olan yüz akçai müşarünileyh Mahmud Beğ محمود بك elinden bikusur alıb kabzeyledim Diyu mahmiyede olan yer beher sâl iki yüz akça mukataa vazeyleyüp altı yüz akça mukataayı mezkûr Çınar zabitine eda eyleyüb deyucek mezkûr Mahmud Beğ muadet teskiye Şeyh Bedreddin'i بدرالدين kelâmında tasdık edib salıhan tapuya hükmolunub kaydolundu Hurrire fi Evaili ramazan sene 955.

— 11 —

REVAK SULTAN NESLİNDEN OLDUĞUNA DAİR

Veçhi tahriri sicil oldur ki : Mehmed bin Mehmed محمد بن محمد mahfili şer'i şerife gelüb takriri kelâm kılub vadii Akbaldır'da اق بالدر vaki zaviyei Revak'ın رواق zaviyesi harabı mahz olub bilkülliye rakibe muhtaç olub hâliyâ mezbur Revak'ın رواق ben neslindenim Zira benum babam Mehmed'dir محمد ve babası İçe ايچه Sultan şeyh Revak'ın شيخ رواق karındaşıdır [2] Deyucek mezkûr

[1] Saruhan ve Osmanlı teşkilâtında bir kaza merkezi olan Adala, bu gün Salihli'nin bir nahiyesidir.

[2] Manisa'da Kara köyde Ece camii adında bir cami vardır.

Mehmed محمد ben İçe'nin ایجه sulb oğlu idigüne ricali müsliminden Mustafa bin Turgud مصطفى بن طورغود ve Derviş Ali bin İbrahim علی بن ابراهیم şahadet eylediklerinden şahadetleri makbul olub zaviyei mezbere fılvaki harab olub tamir ve termim olunmasına rakibe muhtaç mezbur Revak Sultan neslinden olub merkum Mehmed bin Mehmed محمد بن محمد dahi rakib olmasını taleb ittikte rakib kılınub mahüvel vaki bittaleb kaydu tescil olundu Hurrire fi 16 Camadelevvel sene 956.

— 12 —

KAYI VE ÇOBAN YÜRÜKLERİNE DAİR [1]

Cenabı izzet maab Fazilet nisab Hazret efendi Düreri tahiyyatı safiyatı devlet füzun ve tarafı teslimatı vafiyatı izzet nümun ki mahzı muhabbetten ve ayni mevedetten sadır olur Kavafili vedat ve revahili ittihad birle ilâmı muhibbana oldur ki: Yürükânı kayı یورکان قایی maa nısıf Çoban چوبان bundan evvel mirîmiranı vilâyeti Anadolu Beğlerbeğisi haslarından olub şimdiki halde şehzadei cihanbaht Sultan Bayazıd سلطان بایزید tabe bekahü ve nale menahü hazretlerinden olmağla tahtı kazanızda Manisa [2] مغنیسا kurbunda Karaman kayası قرمان قیاسی [3] dimekle maruf yerde mütemekkin olub Çoban Hanlarun چوبان خانلر sene 958 rebiülevvelinin 26ıncı gününde sene 959 Rebiülevvelinin 26 gününe gelince mezbur Çoban چوبان cemaatından bir yılda hasıl olan resmi arusanelerin ve badihavaları ve resmi kareleri cemaatı mezbureden Ömer عمر nam kemesne بشلیو akçaya satılıb beyi olundu ve mezkûrun yedine hükmü şerif ile mühürlü iki mektup dahi virildi İmdi lûtfedüb hakipayi şeriflerine vasıl

[1] Manisa Mahkemei şer'iye sicillerinden Çoban hanların ve Kayı Yürüklerinin bu günkü Çobanisa taraflarında yerleştikleri anlaşılıyor. Belki Çobanisa'ya bu ad bu yürüklerin orada oturmasından dolayı verilmiştir.

[2] Evliya Çelebi seyahatnamesinde Manisanın adını (Mağnisa) şeklinde yazıyor. Biz bugün kullandığımız şeklini aldık.

[3] Bugün bu namda bir mevki yoktur. Şer'iye sicillerinde bura Çobanisa'da görünüyor.

olunca şehzade hazretlerine ayit ve raci olan mahsulüne sağyi hamiyetiniz diriğ buyurmayup kemesne mani ettirmiyesiz Baki hemişe ömrü devlet ziyad bad birabbil ibâd

Elfakir الفقير
Zaimi Yürükân زعيم يوركان
Kayı maa Çoban قايى مع چوبان

Veçhi tahriri huruf oldur ki cemaatı Çoban'ın چوبان nısfı Akbayır اق باير zeametine mahsus olmağın imdi cemaatı mezbureden Manisa مغنيسا kurbunda Karaman kayası قرمان قياسى dimekle maruf yerde sakin olan Hanların خانلرك bir yıllık resmi arusanesini ve resmi karesini ve resmi badihavasını işbu hamilül huruf Ömer عمر nam kemesneye dört yüz elli akça [1] satılıb beyi olundu İmdi gerektir ki cemaatı mezburlardan zeameti mezbure ayit ve raciğ olan hakkını mezbur Ömer'e عمر virub teslim edeler Tahriren Fi 15 Rebiülevvel sene 959

Elfakirül hakir الفقير الحقير
Hasan'ül kadi حسن القاضي
Nısıf Çoban نصف چوبان

— 13 —

SARUHANÎLER CEMAATINA DAİR [2]

Sebebi tahriri kitabı nakli şer'i oldur ki: işbu hamilül kitap Veli bin Ahmed'den ولى بن احمد dâva ve istişhad sadır olduktan

[1] (Akçaya) olacak.

[2] Eski tarihlerimizin bir çokları Saruhan bey'in bir aşiret beyi olduğunu yazarlar. Saruhanlıların Yunanistan'a seferleri dolayısile Yunan tarih ve ansiklopedilerinde de Saruhanlılara ait bazı malûmatın bulunması lâzım gelirdi. Bunu Profesör Silve Mayopulos'dan rica ettik Sayın Profesör büyük Yunan ansiklopedisinde Saruhanlılara ait malûmatı bize tercüme ederek göndermek lûtfunda bulundular. Bu büyük yardımlarından dolayı kendilerine teşekkür ederim. Yunan ansiklopedisinde de Saruhan beyin büyük bir kabilenin reisi olduğu yazılmaktadır: Tercümesi aynen şöyledir: «İlkin Anadoluyu işgal eden Türk Selçukilerin başları arasında bir de Saruhan isimli bir şef vardı. Bu bir büyük Türk kabilesinin reisi olarak Lidya civarını işgal edüp Manisaya mekânını kurdu ve orasını paytaht yaptı.» Büyük Yunan ansiklopedisinden.

sonra mineludul Seydi Ali bin Kocu سید علی بن قوجی ve Hasan bin Salih حسن بن صالح şahadet edüp havzai hükûmet şerifleri vaki olan kazai Kayacık'da قیاجق [1]

قرد [2] nahiyesinde Saruhanîler صاروخانیلر cemaatından Yusuf bin Hacı Mustafa یوسف بن حاجی مصطفی elinde olan safi beyaz tülüyelesi ve بورجکی gür sekiz yaşında yunt mezkûr velinin kezalik beyaz tülü yundunden doğmuş mülk yundudur Kemesneye satmadı ve bağışlamadı El'an mülktür diyu edai şahadet eylediklerinde hayyizi kabul de vaki olub hakikatülhal inha olunduHurrire Fi 6 Camadelevvel sene 961

— 14 —

SARUHANOĞLUNUN MANİSA KADILARINA ETTİĞİ VAKFA DAİR

Veçhi tahriri huruf oldur ki اردمشلو nam kariyeden Ahmed bini İlyas احمد بن الیاس mahfili kazada ikrar eyleyüb Saruhanoğlu صاروخان اوغلی Manisa مغنیسا kadıları için vakfeylediği yerde dört dönüm yerüm ki kibleten Bostan بستان yerine ve şarka Şeref شرف nam harka ve şimalen sahibüs sicil Mahmud Fakih bin Tur hoca محمود فقه بن طور خوجه yerine ve Mehmedî محمدی yerine ve garba benum yerum ile mezkûr Mahmud Fakih محمود فقه yerine müntehidir Zikrolan yeri müşarünileyh Mahmud Fakih محمود فقه [3] sahibi arz marifetiyle kırk akçaya mezkûr Mahmud Fakih'e محمود فقه beyi adı ile beyi eyleyüb kabzı gana ve teslimi mebi iyledim Didikte mezkûr Mahmud Fakih محمود فقه tasdik eyleyüb tescil olunmasını taleb edicek macera kaydu sicil olundu Hurrire Fi Cemadelevvel sene 961.

---

[1] Eski kayıtlarda Saruhan ve Osmanlı teşkilâtında kazadır. Bu gün Gördes'in merkez köylerindendir.

(2) - Bu gün Gördes'in merkeze bağlı Kurtlar kariyesi vardır.

(3) - (Ahmed bin İlyas) olacak.

ŞUHUDÜL HÂL

Ahmed Çelebi bin احمد چلبی بن Veliyyül Kâtib ولی الکاتب Ve Ali bin وعلی بن Kalfa قلفه

Diğer Ahmed Çelebi دیکر احمد چلبی Müfettiş مفتش Ve gayrühüm minelmüslimin

— 15 —

İSHAK BEY EVKAFINA DAİR

Veçhi tahriri sicil budur ki Nefsi Manisa'da مغنیسا vaki olan merhum Saruhanoğlu صاروخان اوغلی camii şerifi evkafına hâliyâ mütevelli olan Pürnefes Çelebi bin Abdüllâtif پورنفس چلبی بن عبداللطیف sabıka Sinan medresesine سنان مدرسه‌سی müderris olan Mevlâna Taceddin halife مولانا تاج‌الدین خلیفه takriri kelâm idüb müşarünileyh Taceddin Halife'nin تاج‌الدین خلیفه azli tarihi ki senete isna ve sittine ve tisamie mahı Rebiülevvel gayetine gelincedir Senei mezbure mahı Muharrem gurresinden berveçhi tevzi yirmişer akçe hesabı üzre altı yüz altmış akçe vazifesi bakî kalub senei mezbure mahsulünden hâliyâ vakıfta akçe olmayub mevlânai mezbur dahi gitmek üzre olub zikrolan altı yüz altmış akçeyi vakfından rücuğ etmek şartile kendi yanımdan mevlânayı mezbur Taceddin Halifeye تاج‌الدین خلیفه bittamam teslim iyledim Didikte müşarünileyh Taceddin halife تاج‌الدین خلیفه mütevelliyi mezbur Pürnefes Çelebi'yi پورنفس چلبی bilmukabele tasdik idüb vakii hal bittaleb kaydü sicil olundu Tahriren Fi Evasıtı Cemadelâhir sene 962

ŞUHUDÜL HÂL

Hüseyin Çelebi bin حسین چلبی بن Veli ولی ve Ahmed Çelebi bin احمد چلبی بن Veli ولی

ve Hacı Mustafa bin حاجی مصطفی Hacı Mahmud بن حاجی محمود ve gayrühüm minelmüslimin

— 16 —

ÇUĞA YÜRÜKLERİNDEN SAKAL CEMAATİNE DAİR

Veçhi tahriri sicil budur ki Çuğa چوغه cemaatından Sakal [1] ... cemaatinden Kariyei Yiregiren [2] یره کیرن kurbunda sakin olan Ali bin Sinan Fakih علی بن سنان فقیه mahfili kazaya gelüp takriri kelâm kılup didi ki: Bir kara sığır tosunu bir yıl vardır gelüp sığırımıza katılıp sığırlarımız ile sahibi na malûm yoktu didikte mezbur sığırın sahibi na malûm olmağın Çuğa چوغه âmili olan Veled bin Hamza'ya ولد بن حمزه mezburun sığırı teslim idüp nafakası ve hıfz için işbu sicil tarihinden yevmî bir akça nakdiyed olunub kaziyye bittaleb kaydı sicil olundu tahriren Fi 6 Şevvalil mükerrem sene 965

ŞUHUDÜL HÂL

Kerim Çelebi bin Hamza کریم چلبی بن حمزه
ve Hasan Çelebi bin Mehmed Çelebi حسن چلبی بن محمد چلبی
Ve Hacı Ahmed bin Hacı Ali حاجی احمد بن حاجی علی
Ve gayrühüm minelmüslimin

— 17 —

ÇUĞA CEMAATINA DAİR

Veçhi tahriri huruf budur ki Kütahya کوتاهیه yürüklerinden cemaatı Çuğa'ya چوغه bililtizam emin olan Emrullah Beğ bin Hüseyin Beğ امرالله بك بن حسین بك mahfıli kazaya gelüp takriri kelâm kılıb didi ki: mezkûr Kütahya کوتاهیه yürüklerinden Mirimiranı Anadolu میرمیران اناطولی Ahmed Paşa احمد پاشا işbu sene hamse ve ... ve tisamie Zilkadesinin yirminci gününden mahalline yü-

[1] Saruhan beyin Çuğa adında bir kardeşi vardır. Manisa Şer'iye sicillerinde Manisa mıntıkasında ve Kütahya taraflarında Çuğa yürüklerinden bahsedilmektedir. Keza yine kayıtlarda Manisa'nın Yengi nahiyesinde Çuğa adında bir de köy vardır. Manisanın merkezine bağlı Sakallı köyü vardır.

[2] Osmanlı teşkilâtında Belene bağlı bir köydü. Fakat bugün Manisa bölgesinde bu adda bir köy yoktur.

rükler verilmiş olup tarihi mezbureden bir yıl mezbur Çuğa چوغه cemaatının badihavasını ki cürmü cinayet ve resmi arusan ve abdi Âbık ve beytülmâl ve mali âvid ve mali mefkudiyet bir yıl tamamına işbu Veled bin Hamza'ya ولد بن حمزه iki bin sekizyüz akçe mukataaya virdun, didikde emini mezbur Emrullah Beğ'i امرالله بکی [1] cemi kelimatın mezbur Veled bilmukabele tasdik edüb: ben dahi mezbur Çuğa چوغه cemaatının veçhi meşruh üzere badihavasın vesair rüsumun tarihi mezburdan bir yıl tamamına iki bin sekiz yüz akçeye kabul ve iltizam eyledim, didikte üzerinde mukarrer kılınıb kaziyye bittaleb kaydolundu tahriren Fi 3 Rebiülevvel sene 966

— 18 —

İNE ALİ MESCİDİNE DAİR

Veçhi muharrer budur ki İne Ali اینه علی [2] mescidine mütevelli olan Hasan bin Hızır حسن بن خضر meclisi şer'e Mem'i bin Habbaz Nasuhi ممی بن خباز نصوحی ihzar idüb ve takriri kelâm idüb, mescidi mezburun babası mezkûr Habbaz Nasuh'da خباز نصوحی bin yüz otuz akçesi var idi Mezbur Mem'i ممی kefil bilmal idi. Hâliyâ mezbur [3] taleb iderim, Didikde mezbur Mem'i ممی ikrar idüb filvaki mescidi mezburun babam Nasuh نصوح zimmetinde olan bin yüz

[1] (Beğin) olacak.

[2] Bu kelime (İne) ve (Eyne) şekillerinde okunabilir. Fakat Manisa'da ne Eyne ve ne de İne mescidi vardır. Ayni zamanda yalnız şer'iye sicillerinin dokuz yüz kayıtlarında bu şekilde yazılmaktadır. Dokuz yüzün bazı yerlerinde ve binden sonraki bütün tarihlerde Aynı Alı şeklinde geçmektedir. Manisa'da Aynı Ali türbesi vardır. Ayni zamanda kayıtlarda da Aynı Ali tekyesi ve medresesinden bahsedilmektedir. İlerde zikredeceğimiz çok mühim vesikalarda (Saruhan veledi İnehan) şekline rastlanacağından «Ayn» ile «İne» arasında gördüğümüz münasebetten dolayı burada zikretmeyi münasip bulduk. Aynı Alinin vakfiyesi yoktur. Belki Aynı Ali ile İnehan aynıdır.

[3] (Mezburu) olacak.

otuz akçesin kefil oldum idi Didiği kelimatı mezbur mütevelli talebile kaydu sicil olundu Fittarihıl mezbur 970.

ŞUHUDÜL HÂL

Attar hoca Toraman bin Ömer	عطار خواجه طورمان بن عمر
Sekban bölük başı Ali biğ	سکبان بولك باشی علی بیك
Arpacılar kethüdası Bayram	ارپاجیلر کتخداسی بیرام
Ve gayrihim	وغیرهم

— 19 —

ALİ AĞA MESCİDİ İMAMETİ VE MUALLİM HANESİ MUALLİMLİĞİ İLE GÜLGÛN HATUN VAKFINA DAİR [1]

Veçhi tahriri huruf budur ki Kehle pazarında کهله بازارنده Ali ağa علی اغا mescidi imamı ve muallim hanesi muallimi olan Alâddin Halıfe ibni Sebil علاءالدین خلیفه ابن سبیل mahfili şerife gelüp Osman Halife ibni Abdullah عثمان خلیفه ابن عبدالله muvacehesinde takriri meram kılub didiki haccı şerife azimet iylerim Mumaileyh Osman Halife عثمان خلیفه benim Kehle pazarındaki کهله بازاری Ali ağa mescidi imametine ve muallimliğine ve Dere hamamı mescidi kurbunda Gülgûn Hatun [2] کلکون خاتون vakfından bir cüz'i şerif tilâvetine kayımmakamımız ve naib menabirimiz olup tarihi kitabdan yirmi iki akçe ücreti hikmet tayin iyledim Edâyı hidmet ittikten sonra yevmî iki akçeye müstahak ola Didikde mezbur Osman Halife عثمان خلیفه dahi veçhi mezbur üzre kabul idüp kaydı sicil olundu. Tahriren Fi tarihi gurrei Cemadelevvel sene 984

[1] Vesikalarda adı geçen Ali ağanın Manisa'da birisi bugünkü Bit pazarının bulunduğu yerde, diğeri de şimdiki Evkaf apartmanının bulunduğu yerde iki mescidile bir muallim hanesi bir de medresesi varmış. Bugün bunların hiç birisi mevcut değildir.

[2] Bugün Yedi kızlar türbesi denmektedir.

ŞUHUDÜL HÂL

Hüsam Halife ibni Seyit Balı	Mehmet Çelebi bin Yunus	Ayas bin Abdullah
حسام خليفه ابن سيد بالى	محمد چلبى بن يونس	اياس بن عبدالله

— 21 —

KUM KUYUSUNA DAİR

Nişanı şerifi âlişan sami mekânı sultani tuğrayı cihansitanı Hakanî hükmü oldur ki Manisa'ya مغنيسا tabi Yengi ينكى [1] nahiyesinde Kalemlû قلملو nam kariye kurbunda bir çiftlik yeri Saruhanoğlu İshak Beğ صاروخان اوغلى اسحق بك Seyid Mehmed سيد محمد evlâdına vakfedüb evlât münkarız olduktan sonra hükmolunan çiftlik kariyei mezbure kurbunda vaki Kum kuyusu قوم قيوسى [2] dimekle maruf olub kuyu vakfı olmak üzre müddeti medid tasarruf olunub ve minvali mezbur üzre (bir kelime okunamıyor.) müslümanın şahadetlerile müseccel olub ve Mehmed محمد nam kemesne zikrolunan çiftliği berat ile tasarruf idüp hâliyâ hasıl olan mahsulünü mezbur Kum kuyusu'nun قوم قيوسى zaviyesine sarf idüp zayidesi cihelyieti tevliyeti olmak üzre zapt ider iken zikrolunan çiftlik timar Behram بهرام nam mahalle tevcih olundukda mezbur Behram بهرام defteri hakanide zikr

[1] Osmanlı teşkilâtında bin tarihlerinin sonuna kadar nahiye olarak adı geçmektedir. Ve bugünkü Turgutlu kasabası Yengi'ye tabidir. Zannıma göre kasabanın inkişafından sonra Yengi yerini Turgutluya bırakıyor. Bugün Manisa vilâyetinde bu namda köy, nahiye ve kaza yoktur.

[2] Akhisarın merkez köylerinden Kumkuyacak vardır. Kalemli köyünde Seyyit Mehmet çiftliği yoktur. Köyde bu namda bir aile mevcut değildir. Köyün mezar taşlarının en eskileri bin yüz tarihlerinden sonraki tarihleri taşıyor. Yalnız bin iki yüz tarihli bir mezar taşında «Bekir oğlu Seyyit Mehmet ruhuna fatiha» vardır. Kalemlû köyü Manisanın en eski köylerinden olduğu halde, yaptığım incelemeler neticesinde köyün kuruluş ve mazisine ait hiçbir malûmat edinemedim.

Bundan başka Karaoğlanlı Kariyesinde «Kum geçidi» adile anılan bir yer mevcuttur.

...hak Çelebinin şeyh Hızır'a vakıf çiftlikleri hakkında

olunan çiftlik merkum Kum kuyusu'na قيوسى قوم sarf olunmaz imiş ...ru cümle mahsulü ekletmiş kuyu harab olmak mukarrerdir karyei merkume halkı meclisi şerde [1] gelüb mezbur Behram'ın vakfa zararı vardır ref'i lâzımdır diyu haber virüb ve işbu darendei ferman Hacı Ahmed zikrolunan çiftlik mahsulü merkum kuyunun "bir kelime silik„ sarfolunub bakisi tahmina yevmî bir akçe tevliyeti olmak üzre mezbur Hacı Ahmed'e حاجى احمد Kadı naibi arzetmeğin sadaka idüp bu beratı hümayunu verdum Badelyevm yevmî bir akçe ile mütevelli olup vâkıfın ruhu ve benim devamı devletim için düaya iştigal göstere ve hanei avarızından ise vire Şöyle bile alâmeti şerife itimat kılalar Tahriren gurrei Şaban sene 984

Bemakamı بمقام
Kostantıniyye قسطنطنيه

— 22 —

İNE ALİ EVKAFI MÜTEVELLİLİĞİ HAKKINDA [2]

Veçhi muharrer budur Zaviyei İne Ali اينه على evkafına yevmî bir akçe ile nazır olan Ali meclisi şer'de hüsnü ihtiyarım ile feragat eyledim didiği bittaleb kaydı sicil olundu Tarihi mezbur 984

ŞUHUDÜL HÂL

Yunus bin Abdullah	Hacı Mahmud bin Âşık	ve gayrühüm
يونس بن عبدالله	حاجى محمود بن عاشق	وغيرهم

[1] (Şer'e) olacaktır.

[2] Muhasebei Osmaniyeden mütefekkir ve sahibi meslek bir zat olup bazı karaine göre Manisa'lı olduğu anlaşılıyor. Osmanlı müellifleri. C 3 S 256. Bursalı Mehmed Tahir, İstanbul - Matbaayı âmire 1343.

Tahir bey'in eserinde zikrettiği Aynı Ali bu değildir. Çünkü en eski

— 23 —

ÇINAR ZAVİYESİNİN TAMİRİNE DAİR

Veçhi muharrer budur ki Şeyhi Çinar شیخ چنار olan şeyh Bedreddin'i Ensari شیخ بدرالدین انصاری mahfili şer'e gelüb Çınar zaviyesi چنار زاویه‌سی harab olub tamire muhtaç olmuştur Marifeti şer' ile üzerine ehlivukuf muhamminler ilettim Var onlardan sual eyleyin Didikte ehlivukuf bi garaz müslümanlardan Penbe zade Muhuddin Halife پنبه زاده محی الدین ve usta Turgud bin اوسته طورغود بن ve gayrihima mahfili şer'de takriri meram kılıb didiler ki zaviyei merkumenin üzerine varub gördük Merammatına elli sikke altun ancak kifayet

---

kayıtlarda Aynı Ali tekyesi ve mahallesine rastlamaktayız. Bugün de Aynı Ali mahallesi eski adile anılmaktadır.

Manisa'da yaptığımız incelemelere göre Aynı Ali de fatihi memleket olarak zikredilmektedir. Aynı Ali evden camiye, camiden eve gidip gelen, dışarı ile teması olmıyan ve kendi halinde yaşayan bir zatmış. Aynı Ali'nin bulunduğu mahallede bir kadının oğlu askere gitmiş, esir düşmüş ve düşman onu bir kal'aye hapsetmiş. Delikanlının annesi oğlu için gece gündüz ağlıyormuş. Oğlunu esaretten kurtarabilecek yegâne zatın Aynı Ali olduğuna inanan kadın ona müracaat etmiş. Aynı Ali Dede güya ona demiş ki: «Eğer bana bir kızarmış tavuk getirirsen; oğlunu esaretten kurtarır, buraya getiririm». Bunun üzerine kadın kızarmış bir tavuk getirmiş. Fakat Aynı Ali getirilen bu tavuğu kendisi yemeyüp bir köpeğe atıvermiş. Köpek tavuğu kaptığı gibi kaçmış. O kadının oğlunun esir olduğu kal'aya gitmiş! Kapıdaki düşman nöbetçilerine saldırmış. Nöbetçiler köpekle mücadele ederken kadının oğlu kal'adan kaçmış ve annesine kavuşmuş. Bu vak'a etrafta duyulunca Aynı Ali Dedenin mucize sahibi bir adam olduğuna herkes inanmış! Ölünce onun namına bir türbe ve bir de cami yapmışlar. Türbesinin güney doğusunda bir zincir asılmakta imiş. Bu zincir esirin ayaklarında bağlı bulunan zincir imiş! Cümhuriyetten önce Aynı Ali sultan türbesi bir ziyaretgâh imiş.

Sicillerde adı geçen tekye bugün mevcut değildir. Evliya Çelebi Manisayı ziyaret ettiği zaman bu tekyeyi ziyaret etmiş ve orası hakkında şunları yazmıştır: «Aynı Ali medresesi matekaddem asitanei Bektaşiyan idi. Hâlâ hariç medresesi olub amma inşallah yine tekye olmağa yine dahil olur» Evliya Çelebi seyyahatnamesi C 9. S 74.

Bir çokları bu kelimeyi Aynı Ali şeklinde telâffuz ettikleri halde bir çokları da İne Ali şeklinde söylemektedirler.

حاصل

حنطه	شعیر	بكیه	مجموع	صلفوط	نخود	عدس
٣٣	١٦٦	١٤ ١٦٨	٧ ٤٨	٣٣٦٠	١٩٦٠	٩٦

عادت عشر ١٠ ١٢٠

كتان وقیه	بلغوت	مرغه	...	باجخانه	حلوك الیس ... دوشك
٢٠٠	٣٤	١ ٢٨٠	٣٠	٣٣٥٥	١٥٠٠

رسم اوتلاق	خزر	بستان	رسم عروس	رسم دونم	مقابل رسم
٥٠	٢٧٠	١٥٠	٣٠	٣٠٠ صح	٤٠٠ صح

صح

قد نعوه محمد ... ماه ...
... عین ... معاف ...
... ٤٠

... صح
... ٤٠

صح

وكر ... زاویه ... ١٣٠٠٠ صح
... زاویه ...
... واقع
...
...
... وقف
... صح صح ... سلطانیه ...

٩٩ ٤٧

Çınar zaviyesi evkafına dair

eder diyu ihbar ettikleri kaydu sicil olundu Tahriren Fi Evasıtı Muharrem sene 985

ŞUHUDÜL HÂL

Mustafa beğ bin Satı — مصطفى بك بن صاتى
Muslihiddin Halife bin Emrullah — مصلح الدين خليفه بن امرالله
Husrev beğ ibni Abdullah — خسرو بك ابن عبدالله
Kurt Çelebi bin Seyyid Ahmed — قورد چلبى بن سيد احمد
Ve gayrühüm minelhazirin

— 24 —

CEMAATI ÇUĞA YÜRÜKLERİNE DAİR

Oldur ki Cemaatı Çuga چوغه yürüklerinden İsa Halife ibni Ruşen عيسى خليفه ابن روشن nam kemesne Korkud zade Mustafa قورقود زاده مصطفى muvacehesinde takriri dâvâ idüb mezbur Korkud zade Mustafa قورقود زاده مصطفى Bana yahudi ve hursuz ve kâfir diyüb seni elbet döğerim Ben ehli ilim tayifesindenim Buna razi değilim didikte Merkum cevab virüb ben yahudi ve kâfir demedim Lâkin hırsuzsın ve mühür kazıcısın seni döğerim her ne lâzım gelirse gelsin diyu takriri sicile kayd oldu Hurrire Fi Evasıtı şehri Zilhicce sene 989

— 26 —

ADALADAKİ HIZIR PAŞA ÇİFTLİKLERİNE DAİR

Kıdvetül ümerail kiram Umdetül küberail fiham Zülkadri vel ihtiram Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil allâm Saruhan صاروخان sancağı Beği dame izzihu Ve mefahirül kuzatı vel'kelâm Maadinil fazlı vel'kelâm Adala اطله ve Akhisar آقحصار Ve hâliyâ Manisa مغنيسا kadısı olan Mevlâna Zide Fazluhum Tevkii Refii humayun vasıl olıcak malûm ola ki darendei fermanı vacibül iz'an kidvetül mü-

derrisin Mevlâna Nurullah نورالله Zide fazluhu süddei saadetime arzuhal idib Adala اطله kazasına tabi ایلادس وانا کرس nam karyeler kurbunda merhum Saruhanoğlu Hızır Paşa çiftliği خضر پاشا چفتلکی Ve mez'raası (1) dimekle maruf vakıf çiftliği ve mezraayı Emre Sultan امره سلطان (2) nam kemesneye ve evlâdına batnen bade

---

[1] (Mezraası) olacak.

[2] Büyük Türk şairi Yunus Emre hakkında bir çok etütler yapıldı. Nerede yaşadığı ve yattığı hakkında bir sürü ihtimaller ve iddialar ortaya atıldı. Bu iddia ve ihtimallerin en önemlileri, sayın bay Fuat Köprülü, Bay Burhan Toprak ve Baki beyinkidir.

Bay Fuat Köprülüye göre, Yunus Emre Porsuğun Sakaryaya karıştığı yerde ; bay Burhan Toprağa nazaran ise Lârendede yatmaktadır. Fakat bunları izah ve ispat edecek delilleri kuvvetli değildir. Hulâsa Yunüs'ün hocası Taptuk Emre ve müridi Yunüs Emreye ait olduğu ileri sürülen Anadolunun muhtelif yerlerinde türbe ve kabirlerler mevcuttur. Yunüs Emreye ait olduğu söylenen türbelerden birisi de Manisanın Kula kazasına tabi Emre köyünde bulunan türbesidir.

Bay Burhan Toprağın Yunüs Emre adlı eserinin 15 ve 16 ıncı sayfalarında Sayın Bay Köprülü Fuat'ın « İlk mutasavvıflar » adlı eserinden aldığı parçayı aynen yazıyorum : «Kula ve Salihli kazaları arasında Emre adlı 70 haneli bir köyde kârgir bir türbenin eşiğindeki mezar, keza Yunus'e ve türbe de Taptuk Emre ile evlâdü ahfadına izafe ediliyor. Lâkin medfeni ziyaret etmiş olan Bursalı Tahir bey mezar taşlarının hiç birinde yazı olmadığını, yalnız Yunüs'ün taşında ufak bir balta resmi olduğunu söylüyor. Keza bu mezar da Yunüs'e ve şeyhine aittir, iddiası varit olamaz.»

Yunüs Emreyi, etüt edenlerin çoğu onun batı Anadoluda yaşadığını ve yattığını iddia etmektedirler. Bu itibarla Yunüs Emrenin Emre köyünde yatması ihtimali oldukça kuvvetlidir. Ve bunu izah edecek elimizde deliller de mevcuttur. Bu delillerin en önemlisi yukarıki vesikadır. Bu meseleyi izah edebilmek için Yunüs'ün yedinci asrın sonu ile sekizinci asırda yaşadığını herkes gibi kabul ediyoruz :

Tarih dahi yedi yüz yedi idi.
Yunüs canı bu yolda kodu idi.

1 — Sekizinci asırda bugünkü Manisa bölgesine Saruhanlılar hakimdi. Bu kitaptaki vesikalara nazaran Saruhanlılar Mevlevî, Bektaşî ve Halvetî ulema, meşayih, şûara ve müritlerinin hamileri idiler. Hattâ İshak bey Manisadaki Mevlevihaneyi yaptırmıştır.

2 — Bura tarihi ile beş altı senedir uğraşmaktayım Saruhanlılar dev-

tının şart idüb lâkin etrafında nice kura ve mezari' ilhak olunmakla yetmiş sekiz çiftlik miktarı yerleri mezraa hasıl olub senevî beş bin akçe mahsul kaydolunmuş iken beher sene kırk elli bin akçe mahsul hasıl olub vakfa kemal mertebe vus'at gelmekle zevaidi yirmi akçe vazife ile bana medrese tevcih olunub ...üil berat ve temessükât ile mutasarrıf iken vâkıfın evlâdı mücerred cümle mahsul eklini ve beletmek vakfın zevaidi yoktur deyu mustahak olduğum vazifemi vermeğin taallül iderler Şer'an

---

...den kalma türbe ve mezar taşlarında hattâ Saruhan bey ve oğlu İshak bey. Revak sultan, Haki baba, Kırtık baba, Karaca Ahmet, İbrahim Seydi sultan İlh.. gibi o devirde yetişen şeyh ve ümeranın hiç birisinin mezar taşında yazı yoktur. Birçok defalar bu türbe ve mezarlar tamir de gördüğünden taşları da o kadar eski değildir. Mezar taşları yenidir, burası ne Yunüs'ün ve ne de hocasının türbesi değildir, neticesine ulaşmak bilmem ki ne dereceye kadar doğru olur?.

3 — 773 tarihli Revak sultan vakfiyesindeki 12 şahitten sekizi Horasanlı meşayihe aittir. Keza bu vakfiyede aklu Horosdede bin Yunüs Horosanî adlı bir de imza vardır. Ve bu bölgede bunlara ait yatır, mesçit ve zaviyeler mevcuttur. Emre sultanın yattığı yere yakın mahallerde Karaca Ahmet sultan ile Hamza baba, Kandıran dede yatırları vardır. Bu itibarla Öz Türk Yunüs Emrenin, bu kafile ile buraya kadar gelmesi ve yerleşmesi çok muhtemeldir.

4 — Bektaşilerin ileri gelenlerinden Abtal Musa, Menteş baba ve Elvan babaya ait Manisa Şer'iye sicillerinde bir sürü evrakı müsbite vardır.

5 — Yunüs'ün ilâhilerinde hürmetle bahsettiği Berrak isminde bir zatın oğlu olan Revak, Çaybaşında yatmaktadır. 773 hicrî tarihli vakfiyesi kitabın bir numaralı vakfiyeleri arasındadır.

6 — Yunüs Emre, Hocası Taptuk Emreye 40 sene hizmet ediyor. Hocasının bulunduğu yere tam 40 sene odun taşıyor. Diğer işlerini görüyor. Yunüs'e ait sembol addedilen balta, bugün Yunüs Emreye atfedilen Emre köyündeki mezarın taşında bulunmaktadır.

7 — Emre köyünde dolaşan rivayetlere göre köyde mevcut ve kârgir türbede yatan Yunüs Emre ile hocası Taptuk Emredir. Emre köy halkı ...dan beri sevdikleri ve kutsileştirdikleri Yunüs'ün adını unutmamak ve ebedileştirmek için umumiyetle erkek çocuklarına Yunüs adı vermektedirler. Bu köydeki erkeklerin dörtte üçünün adı Yunüstür.

8 — Elimizde Emre köyünde Yunüs Emreye ait olduğu söylenen tür-

görülüb mustahak olduğum vazifemi bikusur alıverib taleb ideri [1] diyu bildirdi. İmdi buyurdumki hükmü şerifimle vardıkda ihzarı lâzım olanların meclisi şer'i ihzar ve husamayı beraber idüb bu husus şer'le görülüb faslolmayub ve bilâzerri şer'i on beş yıl murur etmiş değil ise bermucebi şer'i şerif hak üzre teftiş ve tafahhus idüb ve elinde olan temessükâtına nazar kılub göresiz. Kaziyye arzolunan gibi ise olub [2] Medresei mezbure bilfiil üzerinde ise elinde olan beratı ve temessükâtı mucibince kâmakân zapt tasarruf ittirüb dahi müstahak olduğu vazifesine küllî ve cüz'î badessubut her ne ise (dört kelime silik olduğundan okunamıyor) ittirmeyüb şer'le teveccüh edenlere hükmedüb bikusur alıveresiz Minbaat şer'i şerife ve emri hümayunuma ve temessükatına muhallif bir kemesneye inad ve muhalefet ittürmeyüb men'ü dahledeni men'i ile memnu olmazse merkumu üzre yazub süddei saadetime arzeyleyesiz Hak üzre olub tezvirden ve telbisten ve es lemeyeni ve muhtacı arzolanı bildiresiz tekrar şikayet olunap emrim varımlu iylemiyesiz şöyle bilesiz ve baden nazar bu hükmü hümayunumu yedinde ibka idub alâmeti şerife itimad kilasız Tahriren Fi Rebiülevvel sene 1004

Bemakamı بمقام
Kostantıniyye قسطنطنيه

---

beden alınmış ve 1320 tarihinde basılmış bir de basma kitap vardır. Kitabın birinci sayfasında şunlar yazılıdır..

İşbu

Kitabı müstetabın
Dernununda kutbil ârifin
Meşayihi izamdan Mevlâna Âşık
Yunüs Emre hazretlerinin divanı
Lâtiflerilerile halifesi âşık Yunüs hazretlenin divanı pürkemalleri ve kezalik meşayihi izamdan
Erzincanî Şeyh Hayyatı Vehbi
Hazretlerinin Kenzil miftah kitabı haşiyede tab ve . . . . kılınmıştır.

قدس الله اسرار ادهم
ونفعنا الله بشفاعتهم
آمين

[1] (iderim) olacak.
[2] (olub) fazla.

— 27 —

İSHAK ÇELEBİ EVKAFI ÖŞRÜNE DAİR

Kidvetül kuzatı vel'hükkâm Madinül fazlı vel'kelâm Mevlâna Manisa مغنیسا kadısı Şemseddin شمس الدین zide fazlıhu Tevkii refi humayun vasıl olıcak malûm olaki ve [1] Kidvetül emasili vel' akran Saruhan sğlu İshak صاروخان اوغلی اسحق evkafına mütevelli olan Mustafa çavuş مصطفی چاوش zide kadrihu deri saadetime arzuhal gönderib evkafı selâtin ve havvası hümayunun kendi tohumlarile hasıl iyledikleri çiftliklerinde sahibi timar olanlar öşür almayub cümle mahsul vakf için zaptu kabz olunub ve merhumu müşarünileyh dahi fatihi vilâyet olub selâtinden iken Ilıcak su nam nehre ایلجاق صو نام نهره [2] Vaki çeltiğinin rençberlerine ait olan hisseden timar sahipleri öşürlerin aldıklarından maada vâkıfın hissesinden dahi öşür almak isterlerse vakfa kesr ve noksan lüzum gelürse selâtinin evkafı gibi vakfa ait ve raci olan mahsulünden öşür alınmamak için emri şerif sadaka buyrulmak recasına ilâm eylemeğin senete erbaa ve elf cmadel'evvelinin on altıncı [3] arzoldukta sair selâtin evkaf [4] gibi öşrüne dahlü taarruz olunmamak emrolmuştur Buyurdumki hükmü şerif vacibül ittiba ve lâzimül inkiyadım vardıkta bu babda sadır olan fermanı celilü kadrim mucibince amel idüb dahi hususu mezbura onat veçhile mukayyet olub göresiz Filvaki kaziyye arzolunduğu gibi vakfa ayit ve raci olan mahsülünden sahibi timar öşür aldırmak vakfa zarar gelmekden begayet hazer iyleyesiz ve şimdiye değin dahledüb olveçhile vakfa ayit olan mahsulünden ne vecih desne almışlar ise badessubut giru vakf için alıverüb hususu mezbur için emir iralesine muhtaç iylemiye [5] Şöyle bilesiz alâmati şerife itimad edesiz Tahriren 22 cemadel'evvel sene 1004

Bemakamı بمقام
Kostantıniyye قسطنطنیه

---

[1] (ve) fazla.
[2] Çobanisa ile Manisa arasından geçerek Nif çayına karışır.
[3] (On altısında) olacak.
[4] (Evkafı) olacak.
[5] (İylemiyeler)

— 28 —

NABLODAKİ SARUHANOĞLU HIZIR ÇİFTLİĞİ HAKKINDA

Nişanı şerif hükmü budur ki

Manisa مغنیسا kazasında Palamut پلامود nahyesinde Nablo نابلو nam kariyede vaki Saruhanoğlu Hızır çiftliği صاروخان اوغلی حضر چفتلکی dimekle maruf çiftliği şeyh İsa [1] nam dervişe ve evlâdına vakfedüb evlâdından elli hisseden bir hisseye yevmî nim akçe ile mutasarrıf olan işbu darendei Şerif Yunus شریف یونس süddei saadetimden tecdidi berat taleb eylemegin (iki kelime okunamıyor) sadaka idüb bu beratı hümayunu virdüm ve buyurdumki varub zikrolunan elli hisseden bir hisseye yevmî nim akçe ile mutasarrıf olub vâkıfın ruhu için ve benim devamı devletim için düaya müdavemet göstere Bu babda hiç ahad mânî ve dâfî olmayub dahlü taarruz iylemiyeler. Şöyle bileler alâmeti şerife itimat kılalar Tahriren 16 Şaban - ül - muazzam sene 1005

Bemakamı بمقام
Kostantıniyyetil قسطنطنیه
Mahruseti المحروسه

---

[1] Manisa vilâyeti dahilinde iki tane Şeyh İsa yatırı vardır. Bunlardan birisi Akhisarda, diğeri de Çobanisa köyünde bulunmaktadır.

Akhisarda bulunan türbe ve içinde yatan zat hakkında Bursalı Tahir beyin kitabında oldukça malûmat vardır. Bu malûmata nazaran Akhisarda yatan şeyh İsa yakın zamanlarda yaşamıştır. Binaenaleyh Çobanisadaki İsanın yukarda adı geçen zat olması muhtemeldir. Bu ihtimali artıran emareler de mevcuttur. Çobanse ve Kırtık köyleri Saruhanlıların eserlerinin ve vakıflarının en çok bulunduğu yerlerdir. Revak Sultan'ın vakfiyesinde «İsayı rumî oğlu Korkut baba» isminde bir de şahit vardır. Çobanisadaki rivayetlere nazaran aşağı ve yukarı Çobanisa köyleri arasında yatan bu zat çobanlıkla iştigal eden İsa isminde bir şahsın mezarıdır. Bu mezar iki köy arasında bir hüyüğü andıran tepenin tam doğu cihetinde etrafı adî taşlarla çevrilmiş bir kabirden ibarettir. Mezarın baş tarafında düz ve yazısız mermer bir taş bulunmaktadır. Bu mezarın sahibini köylüler evliya tanırlar. Hatta çocuğu olmayan kadınlar dedeye bir horoz adak ederlerse çocukları olurmuş! Hayvanları sık sık ölen köylüler de, hayvanları ölümden kurtarmak için dedeye bir horoz adak ederler ve bu sayede hayvanlarının yaşadığını ve yaşayacağını zannederlerdi. Aşağı ve yukarı Çobanisa köylüleri, köy adının bu dedeye izafetle verildiğini iddia etmektedirler.

— 29 —

SARUHANOĞULLARI EVLÂDINDAN OLANLARIN TEKÂLİFTEN MUAF TUTULMALARI HAKKINDA

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülatil muvahhidin madinül fazlı vel'yakin Varisü ulûmil enbiyai vel'mürselin Huccetül hakkı alelhalkı ecmain bimezidi inayetil melikil muin mevlâna Manisa kadısı zidet fazailihu ve kidvetül kuzatı vel'kelâm madinül fazlı vel'kelâm Mevlâna Ilıca kadısı ایلجه قاضیسی [1] zide fazlıhu tevkii refii hümayun vasıl olicak malûm olaki Hüseyin حسین ve Dursun طورسون ve Sefer سفر ve Bostan بوستان ve Maden معدن ve Süleyman سلیمان ve Mahmud محمود ve Emrullah امرالله ve Nurullah نورالله nam kemesneler deri saadetime gelüb arzuhal edüp biz Saruhanoğlu evlâdından olup bazı vakıf yerleri evlâda meşruta olup fethi hâkaniden beru bu ana gelince avarız ve binak ve salgun ve sayir tekâlifi örfiyye viregelmiş değilken ve ellerimizde muteaddid muaf name ve sureti defter var iken hâliya ümena ve ummal tayifesi mücerred celbi mal için olıgelân âdet ve kanuna muhalif ve ellerimizde muafname ve sureti deftere mugayır avarızı divaniye ve sayireden tekâlifi örfiyye teklif idüp taaddi ettiklerinden maada hilâfı şer'i şerif kırk elli adet kuruşumuz alıb dayima zulüm ve taaddiden hali değillerdir Hayıftır Ref'ü def olunup hilâfı şer'alınan hakkımız giru alıverilmek babında emri şerif reca eder [2] Diyu bildirüp imdi ellerinde olan mühürlü mamulün biha sureti defterde muaf kaydolunub ve ellerinde muafnameleri olup şimdiye değin bunlara nesne teklif oluna gelmiş değil ise hilâfı şer'ü kanun rencide olunmamak emrim olmuştur buyurdumki hükmü şerifimle seferlu değil ise dergâhı muallâm çavuşlarından Hamza Çavuş حمزه چاوش Zide kadrihu vardıkda hususu mezbure mukayyed olup ve hakku adl üzre teftiş ve tafahhus idüp veresin Filvaki

---

[1] Osmanlı teşkilâtında kazadır. Bugün Ahmetli adile anılmaktadır. Turgutlunun nahiyesidir.

[2] (İderiz) olacak

kaziyye ilâm olduğu gibi olub mezburun kemesneler Saruhanoğlu صاروخان اوغلی evlâdından olub ve bazı vakıf yerleri evlâda meşruta olup fethi hakaniden beru evlâdiyet üzre zaptu tasarruf idüp ve avarız icabeder evvel ve âhir kazada yer tasarruf etmeyüb ve âvarız ve sayir tekâlifi örfiyenin küllisinden muaf ve müsellemler iken ve ellerinde sureti defter ve müteaddid muafnameleri olup bu ana gelince tekâlif vere gelmiş değillerse ki zahir ola ol takdirce hâlâ ümena ve ummal ve nuzzar tayifesi mücerred celbü mal için olıgelân âdet ve kanuna muhalif ve ellerinde olan sureti deftere ve muafnamelerine mugayır bunlardan âvarız ve binak ve sayir bunun emsali tekâlifi örfiye teklif idüb ve hilâfı şerif kırk elli kuruşların alıb zulüm ve taaddi eyledikleri vaki ise ki bihasebiş şer'i sabit ve zahir ola Bades subut şer'le teveccüh edenlere bikusur velâ küsur alıverib hilâfı şer ve kanun ve mugayiri sureti defter ve emri hümayun ümena ve ummal ve nuzzar ve sayir ehli örf tayifesin bunlara tekâlifi örfiyye teklif ettirmeyib hususu mezbur için tekrar kapıma şikâyete gelimlû eylemiyesin Ve kaziyye bir türlü dahlolub muhtacı arz olursa yazub bildiresiz Şöyle bilesin alâmeti şerife itimad kılasın Ve badelnazar bu hükmü hümayunumu mezburların ellerinde ibka iyliyesin Tahriren Fi Rebiül'âhir sene 1009

Bemakamı بمقام
Kostantıniyyetil قسطنطنیه
Mahruseti المحروسه

— 30 —

İBRAHİMİ SEYDİ ZAVİYESİ MEŞİHATİ HAKKINDA [1]

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Manisada مغنیسا İbrahim'i Seydi zaviyesinin ابراهیم سیدی زاویه سی meşihatı ulema ve sulehâya meşruta olub kadimden ulemâ ve su-

[1] Bu tekyeye eskiden Kadirhane tekyesi denirdi. Bugün de bu namla anılmaktadır. Tekye haraptır. İbrahim Seydi sultanın türbesi yanındadır. Revak sultanın 773 tarihli vakfiyesinde zatın imzası (İbrahimi Seydi Dede bin Bektaşi Horasanî) şeklindedir. Bugün Mania'da Bektaş kebir ve Bektaş Sagir adlarında iki mahalle vardır.

kehâ tasarruf idegelüb râfii tevkii refii saadet nişan Kidvetül ulemâil muhakkikin umdetül fudalâ il mudekkikin mevlâna Mehmed محمد Zide fazlıhu beratile şeyh olub yevmî beş akçe ile nezarete mutasarrıf iken meşihatı İbrahim ابراهیم alıb gadr olmağın yine kenduye olmak babında inayet rica eyledikde meşihatı mezbure merkum Mehmed محمد ile İbrahim ابراهیم berveçhi iştirak ve nezaret müstakil Mehmede محمد olmak üzere sadaka idüb bu beratı hümayunu virdim Ve buyurdumki varub zikrolunan meşihata berveçhi iştirak şeyh olub ve nezareti mezbur [1] mezkûr Mehmed محمد müstakil nazır olub hidmeti lâzımasın icra ettikten sonra ciheti meşihat her ne ise berveçhi iştirak mutasarrıflar olub yevmî beş akçe ile nezareti mezbure mezkûr Mehmed محمد müstakil mutasarrıf olsun Vâkıfın ruhu ve benum devamı devletim için düaya müdavemet göstere Olbabda hiç ahad kâyinen men kân كاینا من كان mânî ve müzahim olmıyıb dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilüb alâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 2 sefer-ül-muazzam sene 1011

Bemakamı بمقام
Kostantıniyye قسطنطنیه

— 31 —

SARUHANOĞLU ZEVCESİ GÜLGÛN HATUN EVKAFINDAN DERE HAMAMINA DAİR

Bu durki merhum Saruhanoğlu zevcesi Gülgûn Hatun صاروخان اوغلی زوجه‌سی گلگون خاتون [2] evkafına mütevelli olan Mehmed

[1] (Mezbure) olacak.

[2] Dere mahallesinde yukarda adı geçen « Dere hamamı » bugün de mevcuttur. Fakat mürur zaman ile harap olmuştur. Manisa hamamları içerisinde Çukur hamam gibi en eski hamamlardan biridir. Şer'iye sicillerinde bu hamamdan bahsedilirken daima «Saruhanoğlu halilesi Gülgûn Hatun evkafından» diye yazılmaktadır. Fakat Saruhanoğullarından hangisinin karısı olduğu yazılı değildir. Vakfiyesi de mevcud olmadığından Saruhanoğullarından hangisinin eşi olduğu hakkında bir hüküm verilemez. Yalnız İshak beyin 866 tarihli vakfiyesinde iki hamamdan bahsedilmektedir. Bu hamamın birısi Ulu cami yanındaki Çukur hamamdır. Diğer hamam ise

bin Abdurrahman محمد بن عبدالرحمن nam kemesne mahfili kazada Musa bin Ali موسى بن على muvacehesinde ikrar ve itiraf idüp hamamı mezburu beynettalibin nida olundukdan sonra mezbur üzerinde altı bin beş akçe de karar idüp tarihi kitaptan (bir kelime okunamıyor) tamamüssene meblağı mezbure icar ittim Diyucek mezbur dahi isticar ve kabul idüp gıbbet'taleb kayıd tescil olundu Tahriren fi gurrei Muharrem ül-haram sene 1012

— 32 —

SARUHANOĞULLARI EVLÂDINDAN OLUP ŞİMDİYE KADAR TEKÂLİF VERMEDİKLERİNE VE VERMİYECEKLERİNE DAİR

Akzâ kuzatil müslimin Evlâ vülâtil müslimin Yenbûu fazlı vel'yakin Varisüulûmil enbiyai vel'mürselin Huccetül hakkı alel

---

bilinmiyor. Şimdi bu kayıtlarda Saruhanoğlu halilesi Gülgûn Hatun evkafından Dere hamamı mevzu bahsolunca bu kadının İshak beyin karısı olduğu hatıra geliyor; ancak bu hususta kat'î bir hüküm verilemez bunu ilerde elde edilecek vesikalar daha vazıh bir surette gösterecektir.

Şimdiye kadar Dere mahallesinde «Yedi kızlar» namile anılan türbe Saruhanoğlu halilesi Gülgûn Hatunun türbesidir. "Dere mahallesinde ve Revak Sultan türbesinin 50 - 60 adım şimalinde, dar bir çıkmazın sol tarafında küçük bir arsa göze çarpar. Bu arsanın zemini geniş tuğlalarla döşelidir. Şark tarafındaki duvarda kapalı bir oyma dolap vardır. Bunlardan oyma arsanın vaktile bir oda olduğu, üstünün sonradan yıkıldığı anlaşılmaktadır. Yedi kızların gömülü olduğu türbe, işte bu arsanın batısındadır. Arsaya açılan türbenin kapısı arsa zemininden bir metreden fazla derinde bulunuyor. Eşiğe bir kaç taş merdivenle inildikten sonra kapıdan içeri girilir. Kapının üstünde yine arsaya bakan pencere loş türbenin içine biraz aydınlık vermektedir. Arsa zemininden türbenin niçin bukadar aşağıda kaldığı anlaşılmaz. Her halde vaziyet, türbenin arsa veya civardaki evlerden daha eski olduğu ve mürur zamanla etrafın yıkıntılarla dolmuş bulunduğunu göstermektedir, fikrindeyiz. Türbe, tek ve muntazam, beyaz sıvalı bir kubbe ile örtülüdür. Zemininde yedi tane sanduka vardır ki, başları batıya doğrudur. Ve umumiyetle türbelerde görülen islâmî şekillere uygundur. Yedi sandukadan üçü ön sırayı, dördü arka sırayı teşkil eder. Sandukaların üzerlerinde bir takım bezler, kumaşlar, duvak parçaları ve saire gibi kadın eşyası örtülüdür. Duvarlarda da bir takım levhalar, kadın nezirleri vardır. Genç ölen kız ve gelinlerin çeyizlerinden bazı parçaları buraya asmak ve bırakmak ötedenberi halk arasında adettir. Manisa Tarihi S. 123 Çağatay Uluçay, İbrahim Gökçen. Resimli Ay matbaası. İstanbul 1939.

halkı ecmain Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil âlâ Mevlâna Manisa مغنيسا Kadısı Zidet fazailühu ve kidvetü kuzatil islâm Zübdetü vülâtil enam Mevlâna Nif نيف Kadısı Zide fazlıhu tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm olaki Carullah جارالله Ali على ve Hamdi حمدى ve Süleyman سليمان nam kemesneler Süddei saadetime gelüp arzuhal idüp bunlar kariyei Halil Beğlû'da [1] خليل بكو medfun Saruhan صاروخان ve oğlu İshak Çelebi اسحق چلبى Şeyh Saruhan شيخ صاروخان evlâdından olup ellerinde muafnameleri olmağla mucebince şimdiye degin nesne teklif olunu gelmiş değilken ve bunlar mütekaidinden olmayub köherçile eminlerinin كهرچله ابنرى şartı iltizamlarına dahil değil iken hâlâ köherçile eminleri hilâfı şer'i şerif ve kanun dahl ve rencide iylediklerin bildirib şer'i şerif ve kanunu münif üzre amel olunmak fermanım olmuştur Husemayı beraber ve muvacehelerinde hakku adl üzre teftiş ve tafahhus idib göresiz Filvaki kaziyye ilâm olunduğu gibi olub bunlar şeyhi mezburun evlâdından olub bu ana gelince ellerinde muafnameleri olmağla nesne teklif olunu gelmiş değil ise ve mezburlar mütekaidinden dahi olmayup köherçile eminlerinin şartı iltizamlarına dahil olanlardan değil iken mücerred celp ve ahz için köherçile eminleri ellerinde olan muafnamelerine muhalif köherçile hidmeti teklif etmekle rencide iyledikleri vaki ise men'ü def idüb min baad bunları hilafı şer'i kanun kemesneye dahl ve rencide ettirmiyesiz ve bu sene ihda aşere ve Elf rebiülâhirinin sekizinci günü tarihile müverrah hükmü şerif verülüp hâlâ cülusu hümayunu saadet makrunum vaki olmağla hükmü şerifi getirib tecdid olunmasın rica eylemeğin buyurdumki hükmü şerifle vardıkda veçhi meşruh üzre mukaddema virilân emri şerif mucebince amel idüp cidden hilâfına cevaz göstermiyesiz Şöyle bilesin Alâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi 25 Cemadelevvel sene 1013

Bemakamı
Kostantıniyyetil قسطنطنيه
Mahruseti

---

[1] Bugün Manisanın bu namda bir köyü yoktur. Hacı Haliller adında bir köy vardır.

— 33 —

YURD DAĞINDAKİ TAZYURT MEZRAASINA DAİR [1]

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Manisa kazasına tabi Yurd dağı یورت طاغی nahyesinde vaki mezraayı Tazyurt طازیورت Saruhanoğlu Boynu Yoğunca Ali Fakih صاروخان اوغلی بوینی یوغنجه علی فقیه nam kemesneye bâdehu evlâdına vakfedüb mezbur Ali Fakihin علی فقیه evlâdından sulehâdan olan Ahmed احمد mezraayı mezbureye senevî altı yüz akçe ve on vukkıyye yağ alınmak üzre mutasarrıf iken fevtolmağın hariçten Mehmed محمد ve gayriler bir tariyk ile hilâfı şartı vâkıf alub berat ittirüb tasarruf üzere olub gadr etmeğin mezbur Mehmed محمد ve gayriler ref'olunub mezbur Ahmedin احمد oğlu evlâdından darendei fermanı şerif Sefer سفر nam kemesne mahaldır Diyu tevcih olunmak babında kadısı naibi mevlâna Mehmed محمد arzeylemeğin sadaka idüb bu beratı saadet ayâtı virdum Ve buyurdumki varub mezraai merkumeye evlâdiyet senevi altı yüz akçe ve on vukkıyye yağ vazifeye mutasarrıf olub vakıfın ruhu ve benum devamı devletim için düaya müdavemet ve mülâzemet göstere Olbabda efradı âferiden hiç ahad mâni ve dâfi ve râfi olmıya Ve min baad dahlü taarruz eylemiye Şöyle bilelâr alâmeti şerife itimad kılalar Tahriren 25 Zilkade-tü-şşerife sene 1018

Bemekamı
Kostantıniyye قسطنطنیه

— 34 —

İSHAK ÇELEBİNİN KENÎSE KURBUNDA ARAP SOFU NAM AZİZ'E VAKFETTİĞİ CİFTLİK BERATI [2]

Nişanı şerifi âlişan samii mekânı sultan ve tuğrayı garray hükmü oldur ki Kazayı Manisaya مغنیسا tabi Kenîse کنیسه nam ka-

---

[1] Şer'iye sicillerinde Tazyurt şeklinde yazılan köy bugün Yurd dağlarında Dazyurd namile mevcuttur. Fakat bu mezraanın nerede olduğunu kimse bilmiyar.

[2] Şer'iye sicillerinde bu namda bir köyden bahsedilmemektedir Belki Çatal kilise ismi ile Kenîse ismi aynıdır.

riyedeSaruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی Arap Sofu عرب صوفو nam azize bir çiftlik yer vakfedüb ol dahi evlâdına ve evlâdı evlâdına batnan bâde batnın şart idüb selâtini maziyeden ilâ hazel'an evlâdiyet üzere zapt oluna gelmeğin evlâdından işbu darendeğânı fermanı vacibül iz'an Hasan حسن ve Kocu قوجی nam karındaşlar evlâddan Fatma فاطمه ve merkum Mustafa مصطفی derecede müsavi olmak ile alel'iştirak tasarruf iderler iken mezbure Fatma فاطمه ve merkum Mustafa مصطفی fevt olub evlâdından Emine امینه ve Çalabvirdi چلب ویردی nam kemesneleri terk idükde mezbure Emine امینه ve merkum Çalabvirdi چلب ویردی derecede muahher olmak ile hakkı tasarruf mezburanın idüğün şa-ir ihbar etmegin mezburan Hasan حسن ve Koçu قوجی berveçhi iştirak tasarruf etmek üzre beratı şerif ricasına akza kuzatil müslimin kadısı mevlâna Mahmud مولانا محمود zide fezailühu arzetmegin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum ve buyurdum ki evlâdiyet üzre kemakân zikrolunan bir çiftlik vakf berveçhi iştirak mutasarrıf olup vâkıfın ruhu ve benum devamı devletim için düaya müdavemet gösreler şöyle bilüb alâmeti şerife itimad kılasız Tahriren 9 Safer sene 1019

— 35 —

IŞIK YAHYA ZAVİYESİNİN BERATI

Nişanı şerif âlişan hükmü oldurki:

Manisa مغنیسا Kazasında Dönmezler [1] دونمزلر nam kariyede vaki merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi صاورخان اوغلی اسحق چلبی evkafından Işık Yahya zaviyesine ایشیق یحیی زاویه‌سی mutasarrıf olan Muhiddin محی الدین nam kemesnenin tasarrufunda müteaddid zaviye olmağla zaviyei mezbure bundan akdem şehir kethudası olan işbu râfii Tevkii refii hâkanî Nebi kethuda'nın نبی کتخدا hidmeti mukabelesinde vazifesi olmayub mukabelesinde vazife tayin olunmak lâzım gelme-

[1] Eski Osmanlı teşkilâtında Belen nahiyesine tabi bir köydü. Bu gün Manisa vilâyetinde bu namda bir köy yoktur.

gin tevcih olunub beratı şerifle mutasarrıf olub edai hidmet ideriken yine bir tarikle merkum Muhiddin محی الدین alub hayıf eylemegin yine mezbur Nebi kethuda'ya نبی کتخدا mukarrer olunmak babında kadısı akza kuzatil müslimin mevlâna Mahmud مولانا محمود Zidet fezailühu arzeylemegin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum ve buyurdumki varub kemâkân zaviyedar olub hidmeti lâzımesın müedda kıldıktan sonra sabıka ne veçhile mutasarrıf olmuş ise yine ol veçhile mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve benum devamı devletim için düaya müdavemet göstere Bu babda kemesne mâni olmayub dahlü taarruz kılmayalar. Şöyle bilelâr alâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi Evasıtı Rebiülâhir sene 1019

— 36 —

ADALADAKİ HIZIR PAŞA MEDRESESİNE DAİR [1]

Adalada اطله Hızır paşa خضر پاشا medresesinin müddeti sıla karip olmağın ref olunup yerine Manisada مغنیسا Veled biğ ولد بیك müderrisi Mevlâna Sefer سفر nakl olunub yeri sulehâyı ulemâdan olub nice sene fariğ olub müslimine hadisi şerif ve tefsiri şerif nakleden Mevlâna Eşşeyh Ömer عمر daileri zahid ve âbit olub vacibürriaye olmağın berveçhi tebit ve tekaüt yirmi akçe ile sadaka buyrulmak ricasına payei seririî âlâya arzolundukta buyruldu Fi 7 Şaban 1019

[1] Adalada Hızır paşa camii ile bu camiin avlusunda Hızır paşa medresesi temellerinin enkazı bulunmaktadır. Bu medreseler bundan yüz sene evveline kadar mevcut imiş.. Yıkılan medresenin enkazı ile çarşı yakınında bir mescit civarında Adalanın yeni medresesi kurulmuştur. Halihazırda Hızır paşa medresesinin, Hızır paşa camii avlusunda, enkazından başka hiçbir şey mevcut değildir. Yıkıntılar üzerinde bir de sütun varsa da hiçbir şeyi ifade etmemektedir...

Adala civarında birkaç tane yatır vardır. Adalanın batısında, iki saat mesafede [Tekye - Nişin], yine Adalanın güneyinde bir saat mesafede [Yel dedesi] namiyle maruf iki tane yatır vardır. Adalada yapılan incelemede bunlar hakkında hiçbir malûmat alınamamıştır. Her iki yatır da halk nazarında mukaddestir ve muhtelif vesilelerle ziyaret edilir.

— 37 —

IŞIK YAHYA ZAVİYESİ BERATI

Nişanı şerif hükmü oldur ki

Manisa kazasına tabi Dönmezler دونمزلر ve İmerde [1] ايمرده
[...]aki Işık Yahya عشق يحيى zaviyesi kurabai yeminden olub emini
[...]ncü bölükte yevmî yirmi akçe ulûfeye mutasarrıf olan Abdul-
[...]h oğlu عبدالله اوغلى râfıi tevkii refii hümayun kidvetül emasili vel-
[...]ran Yusuf يوسف nam sipahi ulûfesi hazineye kalmak şartile ken-
[...]e tevcih olunub beratı şerif ile mutasarrıf iken Nebi نبي ve
[...]ğançı طغانجى imamı dimekle maruf Muhiddin محى الدين nam kemes-
[...]er zaviyei mezbure alıb kenduler berat ittirüb küllî hayf et-
[...]in iki def'a murafaa olundukda mezburlar refolunub merkum
[...]sufa يوسف ulûfesi hazineye kalmak şartile berveçhi tebit ib-
[...]ai tarihi tevcih ve mukarrer kılınub yedine kat'î evamiri şeri-
[...]e verilmiş iken giru mezbur Nebi نبي bir tarik ile alıb berat it-
[...]in tekrar zaviyei mezbureye ulûfesi hazineye kalmak üzre
[...]eçhi tebit ibtidai tarihi yedinde olan evamiri şerife ve bera-
[...] hümayun mucebince mezbur Nebi نبي ve Muhiddin محى الدين ve
[...]ler üzerinden kenduya tevcih olunub ibka ve mukarrer kı-
[...]mak babında gayet rica etmeğin mezbur Yusufa يوسف ulûfesi
[...]li sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki
[...]b zikrolunan zaviyede kâmekân zaviyedar olub hidmeti lâzı-
[...]n müedda kıldıktan sonra sabıka zaviyedar olanlar ne veç-
[...]le tasarruf edegelmişler ise bu dahi olveçhile mutasarrıf olub
[...]nın ruhu ve devamı devletim için dua [2] müdavemet gös-
[...]e Olbabda min baad kemesne mânî olmayub dahlü taarruz
[...]maya Şöyle bile Âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 22
[...]ülevvel sene 1020

Bemakamı
Kostantıniyye

---

[1] İmer'de adında Manisanın bir köyü yoktur. Yalnız Demircinin [...]kez köylerinden İmrenler köyü vardır.

[2] (Duaya) olacak.

— 38 —

KARAAĞAÇ ÇİFTÇİLÛ VE DÖNMEZLERDEKİ İSHAK BEY MEZRAASINA DAİR

Nişanı şerifi âlişanı sultanî ve tuğrayi asitanı hâkânî hükm oldur ki Mefahirül kuzatı vel'hükkâm Sabıka Adala اطاله kadısı o lub ve emvalı hassa müfettişi olan Mevlâna Muslıhiddin مصلحالدين ve Kula قولا kadısı olan Mevlâna Mehmed محمد ve Eşme اشمه kadıs olan Mevlâna Muhiddin محىالدين ve Akkeçilû آقكچلو kadısı ola Mevlâna Yahya يحيى zide fazlühum Ve meşayih ve ulemâ ve zik [1] mahzarda zikrolan kadılar süddei saadetime arz gönderi Manisa kazasında sakin sülehâdan şeyh Muhiddin محىالدين meşay hi izâmdan olan şeyh İlyas bin Bayazıd الياس بن بايزيد evlâ dından olub tasarrufunda olan Karaağaç قرهآغاج Çiftçilû چفتجيلو v Dönmezler دونمزلر nam kariyede vaki mezraasın merhum Saruha oğlu İshak Çelebi صاروخان اوغلى اسحق چلبى mezbur Şeyh Mehme محمد din ecdadına vakfedüb evlâdiyet üzre mutasarrıf ike hilâfı şartı vâkıf Yusuf bin Abdullah يوسف بن عبدالله na sipahi ulûfe bedeli diyu berat ittirub mesfur Şeyh Muhid din محىالدين dailerine hayf etmeğin giru bermucebi şartı vâk ibka ve mukarrer buyrulmayub ricasına ilâm iyledikleri arz olun dukta fetvayı şerife ve şartı vâkıf mucebince müşarünileyh Şey Muhiddin محىالدين mezraayı mezbur mukarrer olmak ferma âlişanım olmağın işbu darendei tevkii refii saadet ve inayette (üç kelime okunamıyor) unvan kidvetül meşayihil kiram muma ileyh Şeyh Muhiddin محىالدين zide tevfikuhu hakkında mez inayeti husrevanem zuhura getirib mezburun kadınların arzı v meşayih ve ulemânın mahzarları mucebince mezraayı mezbur merkumun bilâ sebep elinden aldığı ecilden ref'olunan mezbu Ynsuf bin Abdullah يوسف بن عبدالله sipahi yerine bin yirmi bir ce madelâhiri dokuzuncu gününden bilâ tayin giru mezraayı mezbu reyi ibka mukarrer idüb bu beratı izzet makrunu virdum Ve bu yurdum ki mumaileyh Şeyh Muhiddin varub kâmakân zikr oluna

[1] (Zikr) fazla.

aayı zabt ve tasarruf idüb mezbur Yusuf ve gayrıları tara-
dan berat ve emri şerif ibraz iderlerse min baat aslâ kemes-
e dahlü taarruz ettirilmiye ve bundan akdem mezraayı mez-
a ne veçhile tasarruf ide gelmişlerse müşarünileyh Şeyh Mu-
din محى الدين zide takvahü dahi ol minval ücre mutasarrıf ola
babda kemesne mânî ve dâfî olmıya Şöyle bilelâr Âlâmeti
fe itimad kılalar Tahriren 10 Cemadelâhir sene 1021 [1]

مطابق لاصله السلطانی عنه العصر الد
سبحانه حسین بن محمد العاصی عسا کر
ممالك آناطولی المعموره عفی عنهما

Bemakamı
Kostantıniyye

— 39 —

KARA DEDE ZAVİYESİ BERATI

Nişani şerifi âlişan oldur ki

Manisa'ya مغنيسا tabi Yurddağı يورد داغى nahyesinde Kara dede
dimekle maruf zaviye ve meşihatına darendei fermanı hümayun
harüs sulehâ Muslihiddin Halife مصلح الدين خليفه beratı hümayun ile
sarrıf iken Bakî zade باقى زاده mülâzımlarından Muhiddin محى الدين
kemesne tekaüt tarikile bir veçhile alıb ibtidai tarihten ber-
hi tebid berat ettirmek ile külli gadr idüb lâkin namahal ol-
n mezbur Muhiddin veçhi meşruh üzre aslâ dahlettirilmeyib
olunub zaviyei mezburenin meşihatı ber veçhi tebit ibtidai
hten mezbur ve [2] Muslihiddin Halife'ye kâmakân mukar-
olmak babında inayet rica etmeğin zaviyei mezbure ve me-
atı ber veçhi tebit iptidai tarihden mezbur Muhiddin Hali-
fe محى الدين خليفه tevcih ve mukarrer idüb bu beratı hümayunu
dum ve buyurdum ki varub zaviyei mezkûrede şeyh ve zaviye-
dar olub hidmeti lâzımasın eda ittikden sonra ber veçhi tebit

[1] Salihli ve Gördes merkezlerine bağlı Karaağaç namında birer
köy Manisa merkezine bağlı Karaağaç köyü vardır. Çiftçilû namında es-
ki Osmanlı teşkilâtında Belene tabi bir köy vardır. Fakat bu namda bu-
gün bir köy yoktur.

[2] (ve) fazla.

ibtidai tarihten kema yenbegi mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devamı devletim için düaya müdavemet göstere olbabda hiç ahad mâni ve dafi olmaya şöyle bilelâr Âlâmeti şerife itimad kılalar tahriren fi 10 Şaban sene 1018

Bemakamı
Kostantıniyye

Kazai Manisa tabii livai Saruhan قضا مغنیسا تابع لوائی صاروخان
Vâkıf

Zaviyei Kara dede قره دده ve Öküz viranı اوكوز ويرانى demekle maruf bir çiftlik Manisa مغنیسا muzafatında Yund dağı [1] يوند طاغى nahyesinde kadimüleyyamdan vakfa tasarruf olunu gelmiştir diyu mukayyeddir defteri âtik hâlâ beratı padişahî ile berveçhi meşihat Derviş درويش nam kemesne mutasarrıftır tarihi berat sene 947

HASIL
720

Sureti defteri cedidi sultanidir ki nakl olundu Fi 2 Cemadelevvel sene 1024

Âsitanei saadette mahfuz olan
Defterlere nazar olundukta kazayı Manisa مغنیسا
Evkafında Kara dede قره دده ve Öküzviran'ı اوكوز ويرانى
Bir bulundu bir dahi bulunmadı
Harrehül fakir Ahmed bin Mehmed'il memur احمدبن محمد المامور
Behıfzı rüznamei askeriye Afa'anhuma

— 40 —

DERE HAMAMI HAKKINDA

Nişanı şerifı âlişan hükmü oldur ki

Manisa'da مغنیسا merhume Gülgûn Hatun كلكونخاتون kendi ruhu için tilâvet olunan eczayı şerife için vakfeyledügü Dere hamamının

[1] Manisanın kuzeyinde uzanan dağlara Yurddağı denmektedir. En eski kayıdlarda (Yunddağı diyerek geçiyor ve Osmanlı teşkilâtında bu nam da da bir nahiye vardı. Yurddağı Manisa bölgesinde oturan Yürük ve Türkmenlerin yatağıdır.

sair evkafının cabisi olmayub bir cabi lâzım gelmegin işbu barendei fermanı şerif Mustafa مصطفى nam kemesne hidmeti merkume uhdesinden gelur deyu yevmî iki akçe ile tevcih olunub beratı şerif verilmek babında kadısı naibi Mevlâna Haydar حيدر arz etmegin sadaka idüb bu beratı saadet âyatı virdum. Ve buyurdum ki mezbur Mustafa مصطفى evkafı mezbureye cabi olub hidmeti lâzımasın eda ittikden sonra yevmî iki akçeye mutasarrıf olub vâkıfın ruhu içun ve devamı ömrü devletim içun düaya müdavemet göstere Olbabda hiç ahad mânî ve dâfî olmaya Ve min baat dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlar Âlâmeti şerife itimad kılalar. Tahriren Fi 18 Rebiülevvel 1025

Bemakamı
Kostantıniyye قسطنطنيه

— 41 —

SARUHAN YÜRÜKLER NAM KARYE AHALİSİNE DAİR

Akza kuzatil müslimin evlâ vülâtil muvahhiddin madinül fazlı vel'yakin huccetül hakkı alelhalkı ecmaîn varisü ulûmil enbiyaî vel'mürselin elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailûhu Tevkii refii hümayun vasıl olacak malûm ola ki Kidvetül ümarail kiram Saruhan صاروخان sancağı beyi hasları voyvodası olan . . . . . süddei saadetime arzıhal idüb kazayı mezburede vaki (bir kelime okunamıyor) tavaifesinden Saruhan Yürükler [1] صاروخان يوروكلر nam karye ahalisi kadimül eyyamdan bahar eyyamında yaylâğa çıkıb ve kış eyyamında karyei mezburede kışlayu gelmişler iken hâlâ kadimden olı geldikleri üzre yaylâklarına çıkmayub mumaileyhin hasları kariyelerine taaddi ve reasının [2] ekinlerine ve otlaklarına mezayaka virub mahsulüne külli gadr iyledikleri bildürüb men'ü def' olunmak babında emrü şerifim rica iyledüğü ecilden buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda hususu mezbure onat veçhile

[1] Bugün Manisanın merkezine bağlı Saruhanlı köyü vardır.
[2] (Raayasının) olacak.

mukayyed olub hak üzre göresiz Arz olunduğu üzre bahar eyyamında yaylâğa çıkıb ve kış eyyamında kariyei mezburede kışlayu gelmişler iken hâlâ kadime muhalif yaylâklarına çıkmayub mumaileyhın hasları karyelerinin de Raayasının ekinlerini yidirüb ve çiğnettirüb zarar ve taaddileri vaki ise men'idüb şer'i şerife ve kadime muhalif kemesneye iş ettirmiyesiz ve arzeylediği mumaileyhin haslarında karyei mezburede yazılur râiyet ve Râiyyet oğullarından bazıları tasarrufunda olan zıraata salih hasıl verir yerlerdense zıraat itmeyüb üç dört seneden ziyade bilâ mâni alettevali yüz hali koyub mahsule gadr ederler imiş Anı dahi hak üzre göresiz Ol yerler bir iki senede gelindirmeyi muhtaç yerlerden olmayub filvaki her sene zıraata salih yerlerden ikisini mezburlar yerleri bilâ mani alettevali üç sene yüzü hali komşular ise ol yerleri sahibi arza hükmeyleyesin ki kime verilir ise tapuların vire Şöyle bilesiz âlâmeti şerife itimad kılasız Tahriren Fi evaili Zilkadetüşşerife sene 1025

— 42 —

TİMURTAŞ OĞLU ALİ PAŞANIN HOŞKADEM PAŞA VE EVLÂDINA VE KARACA AHMET TEKYESİ İÇİN İKİ MEZRAA VAKFETTİĞİNE DAİR

Budur ki Medinei Manisa مغنيسا Sanehallahü anin nuhuseti vel be'sa sakinelerinden Raziye binti Ali Çelebi راضيه بنتى على چلبى nam Hatun tarafından hususu atiyül beyanın vekili olup Mehmed Biğ ibni Mustafa محمد بك ابن مصطفى ve Ali Biğ ibni Abdullah على بك ابن عبدالله nam kemesneler şahadetlerile hakimi şer'i macit mahzarında vekâleti sabite olan zevci Mehmet Çelebi ibni Mustafa Efendi محمد چلبى ابن مصطفى mahfili şer'i hatiri lâzimüt tevkirde yine Medinei mezbure sakinlerinden Mustafa Biğ ibni مصطفى بك ابن tarafından hususu atiyüzzikre vesair umuruna vekili olup Hasan beşe ibni Balı حسن بشه ابن بالى ve Musa bin Mustafa Çavuş ibni Sarı Çavuş موسى بن مصطفى چاوش ابن صارى چاوش muvacehesinde bilvekâle tasviri dâva idüb medinei mezbure kurbunda medfun Karaca Ahmed Sultan قرەجه احمد سلطان kaddese Allahü sırrehül azizin قدس الله سره العزيز tekyesi içun merhum Timurtaş oğlu Ali Biğ تيمور طاش اوغلى على بك

mukaddema Süleyman سلیمان nam kemesne ile İbrahim Biğ'den ابرهیم iki kıt'a mezraa alıb bâde Hoşkadem paşa خوشقدم پاشا dimekle maruf dervişe ve evlâdına ve evlâdı evlâdına batnan bâde batnın neslen bâde neslin vakf ve şart idüb merhum ve merkum Hoşkademin خوشقدم evlâdından Fatma فاطمه nam hatunun sadrı oğlu Davut Çelebi'nin داود چلبی oğlu Mehmed محمد namı diğer Memi Çelebi ممی چلبی selâtini maziyeden beru ber mucebi şartı vâkıf evlâdiyet üzre mezraai mezkûreye mutasarrıf iken fevt oldukda müekkilim mezbure Raziye Hatun راضیه خاتون müteveffayı merkum Mehmed'in محمد babası mezbur Davut Çelebi'nin داود چلبی lieb ve üm karındaşı Hüseyin Çelebi'nin حسین چلبی sulbi oğlu Ali Çelebi'nin علی چلبی sulbiye kızı olup evlâddan olmağın ber mucebi şartı vâkıf beratı hümayun ile mezbure Raziye راضیه müteferrika iken salifüzzikir Mustafa Çavuş'un مصطفی چاوش müekkili merkum Mustafa Biğ مصطفی بك ecnebiden iken hılâfı şartı vâkıf berat ittirmek ile vekili mumaileyh vazıyed ibüb dahleder Sual olunub icrayı hak olunmak taleb iderin didükde gibbes sual çavuş mumaileyh cevab virüb mezraayı mezkûreyi müvekkilim merkum Mustafa Biğ مصطفی بك alub berat ittirmek ile vaz'ıyed iyledüm Zikrolunan mezraa evlâda meşruta olub mezbure Raziye راضیه dahi evlâddan idügü malûmum değildir İsbat iylesun diyucek vekili merkumdan mutlaki makaline beyyine taleb olundukda minel udûl vessükat Muslihiddin Efendi ibni Sinan مصلح الدین افندی ابن سنان ve Mehmed bin Hasan محمد بن حسن liecliş şahade meclisi şer'i şerife hazıran olub istişhad olundukta filhakika mesfur Timurtaş oğlu Ali Biğ تیمور طاش اوغلی علی بك zikrolunan mezraayı merhum Hoşkadem paşaya خوشقدم پاشا ve evlâdına ve evlâdı evlâdına batnan bâde batnın ve neslen bâde neslin vakf ve şart edüb merkum Hoşkadem paşanın خوشقدم پاشا evlâdından Fatma فاطمه nam hatunun sadrı oğlu olan Davud Çelebi'nin داود چلبی sulbi oğlu Mehmed محمد namı diğeri ممی nam kemesne selâtini maziyeden beru evlâdiyet üzre mutasarrıf iken fevt oldukda mezbure Raziye Hatun راضیه خاتون merkume Fatma Hatunun فاطمه خاتون diğer oğlu Hüseyin'in حسین sulbi oğlu Ali'nin علی sulbiye kızı olup merkuma Raziye'nin راضیه ceddi mer-

kum · Hüseyin حسین ile muteyeffayı mezbur Mehmed محمد babası salifüzzikir Davud Çelebi داود چلبی lieb ve üm karındaşlar olub babalarının ismi Memi ممی ve analarının ismi mesfure Fatma Hatun'dur فاطمه خاتون Mezraai mezbure Raziye Hatun'un راضیه خاتون meşrutasıdır Şahidleriz Şahadat dahi ideriz diyu edai şahadeti şer'iye ittiklerinde gıbbe riayeti şerayitil kabul şahadetleri hayyizi kabulde vakia olduktan sonra mucebine hüküm birle mahüvel vaki kaydı sicil olundu Tahriren Fi evasıtı Şaban - ül - muazzam sene 1026

ŞUHUDÜL HÂL

Sinan çavuş ibni Abdullah	سنان چاوش ابن عبدالله
Yusuf bin Musa	یوسف بن موسی
Elhac Zeyneddin bin Abdullah	الحاج زین الدین بن عبدالله
Turgud Beşe ibni Abdi	طورغود بشه ابن عبدی
Veli halife ibni Ahmed'ül hâtib	ولی خلیفه ابن احمد الخطیب
Mehmed bin Osman	محمد بن عثمان
Veli halife ibnülhac Cafer	ولی خلیفه ابن الحاج جعفر

— 43 —

ÇOBANSEDEKİ ÇİFTLİKLERE DAİR

Akza kuzatil müslimin evlâ vülâtil Muvahhidin madinül fazlı vel'yakin Huccetül hakkı alel halkı ecmaîn Varisü ulûmul enbiyai vel'mürselin El'muhtassu bimezidi inayetil melikil muîn mevlâna Manisa مغنیسا kadısı zidet Fazailühu tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki kazayı mezburet tabi Çobanse [1] چوبانسه nam kariye sakinlerinden darendei fermanı hümayun Handan خندان nam kemesne dergâhı muallâma arzuhal ibüb bundan akdem bunun ceddi Saruhan oğlu İshak Çelebi اسحاق selâtini maziye temessükü ile karyei mezbure toprağında mülkiyet üzre tasarrufunda olan çiftlik yerlerin evlâdına vakfedüb vakfiyeti defteri âtikde ve cedidde kaydolunub yüz yıldan mütecaviz evlâddan olanlar her biri hıssalû hıssasız her biri zaptedüb bu dahi

[1] Manisanın merkez köylerinden olup Çobanisa adile anılmaktadır.

babasından intikal iden hissasın otuz kırk yıldan beru zapt idüb tasarrufunda iken hâliya yine evlâddan Ali علی nam kemesne hıssasına kanaat itmeyüb bunun eben an ceddin tasarruf ide geldügü yerlerine dahledüb rencide iylemekden hali olmadığın bildürüb men'ü def' olunmak babında hükmü hümayunum taleb etmegin buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda husama muvacihasında hak üzre tafahhus idüb göresiz arzolunduğu evlâddan olanlar her biri hıssalû hıssasız tayin ve zabt idüb bu dahi evlâddan olmağla babasından intikal iylayan yerlerini ol mikdar zamandan berü zabt idüb tasarrufunda iken hâliya mezbur Ali علی hıssasına kanaat itmeyüb bunun mutasarrıf olduğu hıssasına dahl idüb rencide iderse caiz değildir men'ü def' idüb şer' ve kanunu kadimden olı gelâna muhalif ol miktar zamandan beru zabt idüb tasarrufunda olan yerine mezbur Ali'yi علی ve âheri dahl ve taarruz ittirmeyüb buna zabt ittiresiz. Kaziyyede müthali dahlittirmiyüb eslemeyeni isim ve resimle yazub arzeyliyesiz Tekrar bu husus içun şikâyet olunmalu iylemiyesiz Şöyle bilesiz ve badennazar bu hükmü hümayunumu mezburun elinde ikba idüb âlâmeti şerife itimad kılasız Tahriren evasıtı Şaban - ül - muazzam sene 1028

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruseti

— 44 —

SARUHAN KOYUNERİ YÜRÜKLERİ HAKKINDA

Emirül ümerail kiram Kebirül küberail fiham Zülkadri vel'ihtiram Sahibül izzi vel'ihtişam Elmuhdassu bi mezidi inayetil melikil âlâ Sabıka Anadolu آناطولی Beğlerbeğisi olub hâlâ berveçhi arpalık Saruhan صاروخان sancağına mutasarrıf olan Hacı Mehmed حاجی محمد dame ikbalühu ve akza kuzatil müslimin Evlâ vülatil muvahhidin Madinül fazlı vel'yakin Huccetül hakkı alelhalkı ecmaîn Varisü ulûmül enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muin Mevlânâ Manisa مغنیسا kdısı Zidet fazailühu

Ve kidvetül ulâmail muhakkikin umdetül kuzati [1] vel' müdekkikin yenbuûl fazlı vel'yakin Manisa مغنیسا kadısı mevlâna Ali علی zide fazluhu tevkii refii humayun vasıl olıcak malûm ola ki derkâhı muallâm müteferrikalarından Kidvetül emacidi vel'ekârim Camiül mahamidi vel'mekârim Abdullah عبدالله Zide mecdihu süddei saadetime gelüb şöyle arz iyledi ki Bundan akdem miriliva haslarından Ilgın korusu قوریسی ایلغین toprağında Kum depesi قوم دپه‌سی nam koyun kışlâğı mukaddema Kemal oğlu Mehmed کمال اوغلی محمد nam kemesnenin tasarrufunda iken buna satub bu dahi alub sicil ve hüccet ittirüb koyunları kışlayub hariçten bir ferdin koyunu gelemez iken Saruhan Koyuneri صاروخان قویون اری nam yürükler hariçten gelüb hassı mezburun sınıru içinde bir iki evler bina idüb âdeti kadimeleri üzere yazın yaylağa gidüb ve kışın gelüb sakin olub yirmi otuz yıldanberu üslub üzere geçinüb bir ferde zarar ve ziyanları yoğuken Selendi [2] سلندی tavabilerinden ziyede Yürükler kırk elli olub ve on beş sürüden ziyade koyunlar idinüb ve âdeti kadimeleri üzere yaylâğa dahi gitmeyüb koyunların bunların davarlarına mahsus tapulanmış hüccetlû kışlağına salıvirub otun yedirub ziyade muzayika verdüklerinden hassı mezburun dahi kökterekesi ve bağ ve bostanı arasında davarların yürütüb ziyade taaddi ve tecavüz iyledüklerün bildürüb şer'ile görülüb men'ü def' olunmaları babında emrü şerifim taleb üzere Buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda husama muvacehesinde hakku adl üzre teftiş ve tafahhus idüb göresiz Kaziyye arz olunduğu gibi ise mumaileyhin kışlasında ve kökterekе arasında davar gezdüğüne aslâ ve kat'a rizayu hümayunum yoktur Mezbur Yürükleri getirdüb muhkem tenbih ve tekid iyliyesin ki adeti kadimeleri üzre yazın yaylâğa gidüb bunun kışlasında ve kökterekе arasında ve bağ ve bostan zamanında davarları gezdirmiyeler ve gezdürtmiyesiz ve kışlağa geldüğü zaman da bunun kışlasına [3] dahl ittirmeyub kadimden davarları yürüye

---

[1] — (Ve) fazla.

[2] — Selendi Kulanın nahyesidir. Keza Akhisr'ın da merkez köylerinden bu namda bir köy vardır.

[3] — (Kışlağına) olacak

gezdüğü yerlerde yürüdüb bir ferde zarar ve ziyan ittirmiyesiz Min baad şer'i şerife ve kadimden ola gelmişe muhalif kemesneye iş ettirmiyesiz Mütemerridi sikedüb eslemiyenleri bildüressiz Bu hususu bir dahi şikâyet ittirmiyesiz Şöyle bilesiz Âlâmeti şerife itimat kılasız Tahriren Fi evaili Rebiülâhir sene 1029

Kostantıniyyetil
Mahruseti

— 45 —

ARIK HALİL'İN EVLÂDINDAN OLDUKLARINA DAİR

Kazai Manisa'ya مغنيسا tabi Işık Hacı [1] ايشق حاجى nam kariyede Elhac Ali bin Mustafa على بن مصطفى ve Abdi bin Abdullah عبدى بن عبدالله ve İsmail bin Davud اسماعيل بن داود ve Hemdem bin Hüseyin همدم بن حسين ve Mustafa Çelebi ibni Ali مصطفى چلبى ابن على ve Hasan bin Carullah حسن بن جارالله ve Balı bin Hüseyin بالى بن حسين nam kemesneler meclisi şer'i şerifde bilfiil Saruha صاروخان sancağında vaki mütekait sipahi ve sipahi zade kemesneler ve tekyenişin mukataası mültezimi olan Mahmud Çavuş ibni Mustafa محمود چاوش ابن مصطفى mahzarında takriri meram kılup biz mahmiyyei Manisa مغنيسا kurbunda vaki Karaman Kayası قرمان قياسى nam mevzide olan köprü ve döşeme ve kurbunda olan kuyu tamir için merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi صاروخان اوغلى اسحاق چلبى ceddimiz Arık Halil ارق خليل nam kemesneye vakfeyledüğü bir çiftlik yere sureti defteri hakanî ve şartı vakıf mucebince evlâdiyet üzre mutasarrıf olub mütekait sipahi ve sipahi zade ve tekyenişin ve eli beratlû zaviyedar olmayub Köherçile kerhanesine tayin olunanlardan ve sabıka mukataai mezbure ümenasile murafaai şer' olduğumuzda elimizde olan emri şerif ve sureti defteri hakanî mucebince memur olduğumuz hidmeti beher sene eda edüb mukataai mezbureye alâkası olmadığına binaen

[1] — 1040 şer'iye sicillerinde Yengi nahiyesine tabi bir köydür. Bugün Manisa'nın bu namda bir köyü yoktur.

mutalebeden men' olunub ilâ hazel'an zikirleri sebkeden köprü ve döşeme ve kuyuyu tamirde tekâsül ve ihmal itmeyüb kemayenbagi edai hidmet ider iken hâlâ emini merkum Mahmud Çavuş محمود چاوش Köherçile bedeli diyu bizden senede yüz akçe taleb idüb hilâfı şer'i kanun rencide ider Sual olunub bihasebiş şer'i men'ü def'olunması matlubumdur Didiklerinde gibbessual Mahmud Çavuş محمود چاوش mezburun merhum Arık Halil'in ارق خليل evlâdından olub zikrolunan köprü ve döşeme ve kuyuyu tamir idegeldikleri malûmum değildir didikde mezburundan takrirlerine muvafık beyyine talep olundukta udulü müsliminden Elhac Yusuf bin Ahmed الحاج يوسف بن احمد ve Ali bin Mustafa على بن مصطفى ve Yusuf bin Hudavirdi يوسف بن خداويردى ve Mustafa bin Mahmud مصطفى بن محمود ve Hüseyin bin Tatar حسين بن تاتار nam kemesneler liecliş şahade hazırun olup istişhad olundukda filhakika merkumun Elhac Ali الحاج على ve Abdi عبدى ve İsmail اسماعيل ve Hemdem همدم ve Mustafa Çelebi مصطفى چلبى ve Hasan Balı حسن بالى merhum Arık Halil'in evlâdından olub zikrolunan köprü ve döşeme ve kuyuyu tamir idüb edai hidmet iderler diyu şahadeti şer'iye ittiklerinde şahadetleri makbule olub nazırı merkum taarruzdan men'i birle bu huruf kaydolundu Tahriren 4 Cemadelâhir sene 1031

ŞUHUDÜL HÂL

Elhac Satı ibni Ahmed'ür'racil	الحاج صاتى ابن احمدالراجل
Mustafa bin Osman	مصطفى بن عثمان
Ali bin Mustafa	على بن مصطفى
Şaban bin Recep	شعبان بن رجب
İbrahim Biğ ibni Mehmed	ابرهيم بيك ابن محمد
İbrahim bin Balı	ابرهيم بن بالى

— 46 —

GÜRLEYEDEKİ YOLAGELDİ BABA ZAVİYESİNİN BERATI

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

İşbu darendei fermanı meserret makrun fahrüs sâdât mevlâna Mehmet محمد zidet siyadetuhü hakkında mezid inayeti husrevanem zuhura getürüb Manisa'da مغنيسا vaki Gürle'ye [1] كورليه nam karyede Yolageldi Baba [2] يوله كلدى بابا zaviyesine ref' olan Hasan حسن yerine mezkûr Seyyid Mehmed محمد سيد mahal ve mustahak olduğu sebebden bin otuz bir Şevvalinin onuncu gününde zaviyedar nasb idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub zaviyedar olub bunda zaviyedar olanlar ne veçhile tasarruf olagelmişler ise mezkùr Seyyid Mhmed محمد سيد dahi olveçhile mutasarrıf ola olbabda hiç ahad mânî olmaya Ve dâfî olmaya Şöyle bilelâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 13 Şevval - il - Mükerrem 1031

— 47 —

İSHAK ÇELEBİNİN PAPASLIKTAKİ BİR ÇİFTLİĞİ DANİŞMENT YUSUF EVLÂDINA VAKFETTİĞİNE DAİR

Manisa مغنيسا kazasında vaki Papaslık [3] باپاسلق nam kariyede merhum Saruhanoğlu İsak Çelebi اسحق چلبى bir yeri Yusuf يوسف nam Danişmend'e vakfı evlâd idüb çiftliği mezbure berveçhi iştirak mutsarrıflar olan Hüseyin حسين ve Veli ولى ve Ahmed احمد ve Mehmed محمد ve Süleyman سليمان ve Abdülkerim عبدالكريم bunların her birleri fevt olub evlâddan olan işbu darendei râfıan Tevkii refiiş'şanı hâkanî Nesli Hatun نسلى خاتون ile Mevlâna Muhiddin محى الدين berveçhi iştirak yevmî bir akçe ile mutasarrıf iken ecnebiden bazı kemesneler alub dahleylediklerin bildürüb mez-

[1] — Manisa'nın merkez köylerindendir. Bugün Gürle denmektedir.

[2] — Revak Sultan vakfiyesinde Yolageldi babanın imzası (Yolageldi baba bin Caferi Horasanî) şeklindedir.

[3] — Manisa'nın merkez köylerindendir.

kûrlar ref' olunub yine merkum Nesli Hatun نسلی خاتون ile Mevlâna Muhiddin'e محی الدین mukarrer olmak babında inayat rica etmeğin sadaka idüp bu beratı hümayunu virdüm Badel'yevm ref'olunan mezkûrlar yerine çiftliği mezbureye mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve benim devamı devletim içun düaya müdavemet göstere Olbabda hiç ahed mânî ve dâfî olmaya Şöyle bilelâr Âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi Cemadelevvel sene 1032

— 48 —

ŞEYH İSMAİL MEZRAASI BERATI

Manisa'ya مغنیسا tabi Durutlu [1] دوروتلو nam kasaba kurbunda merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی merhum Şeyh İsmail'e شیخ اسماعیل badehu evlâdına neslen bâde neslin vakfı şart idüb el'an evlâd tasarruf idegelüb hâlâ evlâddan mutasarrıf olan darendei fermanı şerif Mevlâna Mehmed محمد temessükâtı mucebince tecdidi berat taleb iyledüğünü kadısı akza kuzatil müslimin Mevlâna Mehmed محمد zidet fazailühu arzetmeğin sadaka idüp bu beratı saadet âyâtı virdum Ve buyurdum ki varub mezraai mezbureye kâmakân evlâdiyet üzre temessükâtı mucebince mutasarrif olsun vâkıfın ruhu ve devamı ömrü devletimçün düaya müdavemet göstere Olbabda kemesne mâni olmaya Dahlü taarruz iylemiyeler Şöyle bilelâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Receb-ül-mürecceb sene 1032

Bemakamı
Kostantıniyye

[1] — Bugüngü Turgutlu.

— 49 —

ÇAKIR ÇEŞMESİNİN ADİL PAŞA EVLÂDINA MEŞRUTA OLDUĞUNA DAİR

Nişanı şerifi âlişanı sultanî hükmü oldur ki

Manisa مغنيسا kazasına tabi Kırtık [1] قرتق nam kariyede bir çiftlik yer ve tevabiinde olan Çakır çeşmesi چاقير چشمه‌سى merhum Adil Paşa عادل پاشا evlâdından işbu derendei fermanı şerif Abübekir ابوبكر ve Şeyh Hüseyin حسين ve Şeyh Ali على ve Şeyh Ömer عمر ve evlâtlarına batnen bâde batnın meşruta olub bermucebi şartı vâkıf ve beratı hümayun evlâdiyet üzre mutasarrıflar iken hilâfı şartı vâkıf ve defteri hâkânî Ahmed احمد Sipahi zikrolunan Çakır çeşmesi [2] چاقر چشمه‌سى yerlerin alub gadr idüb giru mukarrer olunmak babında ber mucebi şartı vakıf beratı şerifim rica itmeğin şartı vâkıf üzre sadaka idüb bu beratı izzet makrunu virdum Ve buyurdum ki kâmakân bermucebi şartı vâkıf zikrolunan çiftliğe ve tevabiine mutasaarıflar olub vâkıfın ruhu ve devamı devletimçun düaya müdavemet göstereler Olbabda kemesne mânî olmaya Çiftlik mahsulüne dahlü taarruz kılmayalar Şöyle bilelâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Ramazanı şerife sene 1032

Bemakamı
Kostantıniyye

[1] — Eski Osmanlı teşkilâtında Yengi'ye tabi bir köydür. Bugün mevcut değildir. Çobanisa ile Manisa arasındaki mevkie Kırtık denmektir. Halk ağzında dolaşan rivayetlere göre: Saruhanlılar Manisayı zaptederken Bizanslılarla en şiddetli muharebeyi burada yaptıklarından düşmanı « Kırdık » mânasına bu ad verilmiştir söylerler.

[2] — Yukarı Çobanisa ile « Pomak » köyü arasındaki Çeşmeye eskiderberi Çakır Çeşmesi adı verilmiştir.

— 50 —

GÜRLEYEDEKİ YOLAGELDİ BABA TEKYESİNİN BERATI

Nişanı serifi âlişanı sultanî hükmü oldur ki:

Gürleyede كورليه vaki Yolageldi baba يوله كلدى بابا tekyesinin bir değirmen vakfı olub tekye [1] mütevelli olanlar mali vakfı olanları ekl ve bel'i vakfa küllî zarar olmağın Ref' olunub yerine işbu râfii tevkii hümayun Abdurrahman عبدالرحمن her veçhile mehal ve lâyık olmağın tevçih olunub bu beratı hümayun verilmek recasına kadısı naibi mevlâna Muslihiddin مصلح الدين arzetmegin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub mezbur Abdurrahman عبدالرحمن mütevelli olub hidmeti lâzımasın müedda kıldıktan sonra yevmî bir akçe ile mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devamı devletimçun düaya müdavemet göstere Olbabda min baad kemesene mânî ve dâfî olmaya Dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilelâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fievaili Receb - ül - mürecceb sene 1033

Bemakamı
Kostantıniyye

— 51 —

ADİL PAŞA EVLÂDINDAN OLDUKLARINA DAİR

Medinei Manisa مغنيسا zeylinde Kırtık قرتق nam kariyede vaki Şeyh Adil Paşa عادل پاشا zaviyesi [2] vakfına evlâdiyet üzre be-

[1] (Tekyeye) olacak

[2] Manisanın doğusunda Kırtık deresi ağzında Ayıt ağacının dibinde adî taşlarla çevrilmiş bir çatı altında Adil paşaya atfedilen bir türbe mevcuttur. Zaviyesi yoktur. Halk arasında buraya « Kırtık dede » si adı verilmektedir. Türbenin içerisinde yazı ve saire yoktur. Eskiden Manisadaki Araplar dana bayramını burada yaparlarmış. Ayinde, Arapların evvelden Manisa içinde ve köylerinde dolaştırarak topladıkları para ve hediye ile haziran ayı içinde Kırtık dede türbesinde kazanlar kurularak toplanan erzakla pilâv ve zerde pişirilir yenilir ve içilirmiş. Bu âyin esnasında Arab kabağı faslı geçilirmiş.

ratı âlişan ile mutasarrıf olan ashabı hâzel kitab Ali علی ve Hüseyin حسین ve Ömer عمر ebnai Şeyh Mehmed محمد nam kemesneler meclisi şer'i hatiri lâzımüt tevkirde [1] medinei mezburede vaki merhum İshak Çelebi اسحق چلبی evkafınan mütevelli olan Eşşeyh Ahmet efendi ibni Mustafa احمد افندی ابن مصطفی nam kemesne tarafından hususu atiyül beyana vekil olub mecmai' şer'i hak üzre vekâlete natık olan Esseyid İbrahim Çelebi ibnüs Seyyid Mansur السید ابراهیم چلبی ابن السید منصور nam kemesne mahzarında dâvâ ve takriri *kelâm idüb karyei mezburede vaki* merhum Şeyh Adil Paşa عادل پ zaviyesi evlâda meşruta olub biz evlâddan olmağla bermucebei şartı vâkıf beratı şartı vâkif aleliştirak mutasarrıf olub haricden ecnebinin alâkası yoğuken merkum Esseyid İbrahim Çelebinin ابراهیم چلبی müekkili merkum Şeyh Ahmed efendi احمد افندی hilâfı şartı vâkıf zaviyei mezbureyi üzerine berat ittirmek ile zaviyei mezbure vakfının hâlâ vaki olan mahsulüne dahlidüb bize külli hayf iylemiştir sual olunub icrayı hak olunmak matlubumuzdur didiklerinde gibbes sual vekili mezbur cevabında zaviyei mezbur müekkilim merkum eşşeyh Ahmed efendi احمد افندی mezburun üzerlerinden berat itdirmekle vaki olan mahsulüne dahl idüb filhakika zaviyei mezbure evlâda meşruta olunub merkum Ali علی ve Hüseyin حسین ve Ömer عمر müşarünileyh Şeyh Adil paşanın evlâdından idügü malûmumuz değildir Diyucek merkumunun takrirlerine muvafık beyyine taleb olundukda udulü ricalden Hüseyin bin Ali حسین بن علی Ali bin Mustafa علی بن مصطفی ve Elhac Üveys bin Ali اویس بن علی ve Ramazan bin Süleyman رمضان بن سلیمان ve Arslan bin Mehmed آرسلان بن محمد nam kemesneler lieclişşahade meclisi şer'e hazırun olub gıbbel istişhadiş şer'i mezburun Ali علی ve Hüseyin حسین ve Ömer'in عمر babaları Şeyh Mehmed محمد ve Şeyh Mehmed'in محمد babası Şeyh Ali علی ve Şeyh Ali'nin علی babası Şeyh İbrahim ابراهیم ve Şeyh İbrahim'in ابراهیم babası Şeyh Hasan حسن ve Şeyh Hasan حسن merkum Adil paşanın عادل پاشا oğludur. Biz bu hususa minvalı meşruh üzre şahitleriz Şahadet dahi ideriz edai şehadeti şer'iye ittiklerinde bâdet'tet-

---

[1] (Lâzimüttevkirde) olacak.

kik vet'tezkiye şahadetleri makbul olduktan sonra mucebince hüküm birle mavaka bittaleb ketb olundu Tahriren Fi 25 Şevval-ül-Mükerrem sene 1033

ŞÜHUDÛL HAL

Ahmed efendi ibnül احمد افندی ابن Hac İbrahim الحاج ابراهیم

Muslu bin Bali مصلی بن بالی Mustafa bin Muharrem مصطفی بن محرم

Hasan bin حسن بن Abdullah عبدالله

Mahmud bin محمود بن Süleyman سلیمان

Ve Şaban bin شعبان بن Abdullah عبدالله

Ve gayrühüm

— 52 —

ÇOBANSE KURBUNDAKİ KAPULU KÖPRÜNÜN ARIK OĞLU EVLÂDINA VAKF OLDUĞU HAKKINDA

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülatil muvahhidin Madinül fazlı vel'yekin varisü ulûmul'enbiyai vel'mürselin Hüccetül hakkı alel halkı ecmaîn Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn mevlâna Manisa مغنیسا kadısı Zidet fazailühu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki Halil خلیل ve İsmail اسماعیل ve Musa موسی nam kemesneler gelüb Saruhanoğlu İshak اسحق kazai mezbura tabi Çobanse چوبانسه nam karye kurbunda Kapulu قپولی köprüi Dırak [1]

[1] — (Arık oğlu) olacaktır. Çobanisa kurbunda «Kapulu» nam köprü yoksa da Yukarı Çobanisalılar bu köprünün Doğancı tımarına giren ilk köprü olduğunu, eskiden bu köprüye «Hanaylı» köprüsü denildiğini söyleyorlar. Her halde kemerli olan bu köprünün eskiden kapusu da mevcuttu. Fakat bu ciheti bilen yoktur. Yalnız bir kişi Çınar zaviyesinin cenubunda eskiden Arıkoğlu köprüsü namında bir köprünün mevcut olduğunu söylemektedri. Ancak bu köprü müruru zamanla harap olmuştur. Yalnız temelleri vardır.

oğlu اوغلی دیراق evlâd ve [1] evlâda bir çiftlik yeri vakfedüb bunlar dahi evlâddan olmağla defteri cedidi hâkanî mucebince vakfiyet üzre tasarruf idüb köherçile eminlerinin ve gayrilerinin iltizamlarına dahil olanlardan değil iken hilâfı defter ve kanun bedeli köherçile ve sisam ve müft ve meccana arpa otluk vesair bunun emsali nice nesne taleb idüb Zulüm ve taaddi idüb hilâfı şer'ü kanun ve mugayırı defteri cedidi hâkanî rencide itdirilmemek babında rica iyledüklerinde zikrolunan çiftlik ve defteri cedidi hâkanî'de mukayyed vakfiyet üzre tasarruf olunub köherçile ve sisam ve müft ve meccana arpa ve otluk vesair bunun emsali nice nesne taleb idüb zulüm ve taaddi iyledikleri vaki ise mezburların hilâfı şer'ü kanun ve defter bivecih ve bisebeb kemesneye rencide ittirmiyesiz Diyu maliye tarafından emri şerifim virildi mucebine hükmü hümayunum rica iyledikleri ecilden buyurdum ki vusul buldukda bu babda maliye tarafından virilân emri şerif mucebince amel idüb min baad hilâfına cevaz göstermiyesiz Şöyle bilesiz Âlameti şerife itimad kılasız Tahriren Fi evahiri Şaban - ül - muazzam sene 1033

— 53 —

KIRTIK ZAVİYESİNE DAİR

Emirül Ümerail kiram Kebirül küberail fiham Zülkadri'vel ihtiram Sahibül izzi vel'ihtişam Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil âlâ Sabıka . . . . Beylerbeğisi olub hâlâ berveçhi arpalık Saruhan صاروخان sancağına mutasarrıf . . . . dame ikbalihu ve akza kuzatil müslimin Evlâ vülâtil muvahidin Madinül fazlı vel'yakin Huccetül hakkı alel halkı ecmaîn varisü ulümil enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muin mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zide fazluhu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak mâlum ola ki kazai mezbure tabi Kırtık قرتق nam karyede vaki müteveffa Adil Paşa عادل پاشا oğlu Ali على za-

[1] (Evlâdı) eksik.

viyesi dimekle maruf zaviyenin Şeyh [1] olan kidvetüs sülehai salikin Mehmed محمد zide salâhahu süddei saadetime arzuhal idüb . . . . nam karyenin zabiti zaviyei mezburun sınuru hususunda niza'iyledügün bundan akdem müsinn ve ehli vukuf kemesne ile münazuun fih olan mahallin üzerine varılub görüldükde canibi kıble tarafı Belen pınarından بلك پكارى Daşluca Depeden طاشلوجه ديه ve andan Miskinler makberesinden مسكينلر مقبره سى Saraç Hüseyin سراج حسين bağından ve Bereket بركت nam arabın عرب bağı sınurundan koyun yatağı Hacı Muzafferin حاجى مظفر bağı sınurundan tariyk âmme ve tarafı şimalisi müteveffa Hızır Paşanın حضر باشا bağçası köşesinden كوچرت bağından Muhiddin محى الدين yerinden Azmak ile ve tarafı şarkisi بوغردت nam mevzi ve Muhiddin محى الدين yerinden Çakır Çeşmesi چاقر چشمه سى ile mahdud olub zikrolunan hududunun dahilinde olan arazi ve cibal ve tilâl olduğu sabit ve zahir olub hücceti şer'iye virildügün bildürüb mezbur sipahi dahl itdirilmamek babında hüküm rica iyledügü ecilden hücceti şer'iye mucebince amel ibüb Büyürdum ki hükmü şerifle vusûl buldukda bu babda sadır olan emr üzre amel idüb dahi hususu mezbure mukayyed ve hücceti şer'iyesine nazar idüb göresin Bundan akdem niza' olundukta şer' ile görülüp hudud ve sınuru muayyen ve mütebeyyin olub hücceti şer'iye virülüb faslı husumet olmuş ise min baad mezkûru zaviyei mezburenin sınuru dahiline dahl ittirmeyüb vâkıf tarafından zapt ve vaki olan mahsulün ahzu kabz itdirüb hususu mezbur içun emri aher varımlu iylemiyesin Şöyle bilesin âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi evasıtı Şaban - ül - Muazzam sene 1037

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruseti

---

[1] (Şeyhi) olacak.

— 54 —

DAZYURDDAKİ BOYNUYOĞUNCA DANİŞMEND MEZRAASI HAKKINDA

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Medinei Manisa'ya مغنيسا tabi Yurtdağı يورت داغى nahyesinde Dazyurt طازيورت nam karyede vaki merhum Boynuyoğunca Ali Danişmend بوينى يوغنجه على دانشمند mezraası kadimden evlâda meşruta olub evlâddan râfii Tevkii refii hâkanî fahrül'müderrisin Mevlâna Mehmed محمد bermucebi şart mutasarrif iken üzerinden bilâ sebeb hilâfı şartı vâkıf ecnebiden bazı kemesneler alub beratı şerif inayet rica etmeğin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum ve buyurdum ki varub anda bermucebi şarti vâkıf zikrolunan mezraaya yevmî bir akçe mutasarrıf olup vâkıfın ruhu ve benim sevabı devletimçun düâya müdavemet göstere Aherden bir ferd mânî ve dâfî olmayub dahlü taarruz kılmıya şöyle bilüb âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 28 Ramazan-ül-Mübarek sene 1037

Bemekamı
Kostantıniyye

— 55 —

DAZYURT ZAVİYESİNİN BERATI

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülâtil muvahhidin Madinül fazlı vel'yakin Hüccetül hakkı alel halkı ecmaîn Varisü ulûmül enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailûhu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki kazai mezbure tabi Yurt dağı يورت داغى nahiyesinde Dazyurt يورت طاز nam karyede vaki Boynuyoğun بوينو يوغن zaviyesinin [1] zaviyedarı olan darendei fermanı hümayun Handan خندان süddei saadetime gelüb bundan akdem zaviyei

[1] — Dazyurt'da bu namda bir zaviye yoktur. Yazılışa göre «Tazyurt» okunması lâzımgeliyorsa da bugün Dazyurt denilmektedir.

mezburede zaviyadar olan . . . . . . edai hidmet etmamekle ref' olunub zikrolunan zaviyedarlık kenduya tevcih olunub berat itdürüb zapt ve tasarrufunda iken hâlâ aherden Mehmed محمد nam kemesne bivecih ve bilâsebeb dahletmekden halı olmaduğu bildürüp elinde olan beratı mucebince zaptetdirilmek babında inayet rica etmeğin zaptetdirilmek emridüb buyurdum ki emrim üzere zikrolunan zaviyenin zaviyedarlığı mezkûr Handan خندان elinde olan beratı mucebince zapt ve tasarruf idüb kenduya ait olan mahsulünden nesnesin dahi almışlar ise badessübut hükmidüb alıvirsin Şöyle bilesin âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi Evaili Ramazan - il - Mübarek sene 1037

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruseti

— 56 —

SULTAN MURAT MÜDERRİSİ OLAN SEYYİD MUSTAFA EFENDİ HAZRETLERİNİN ZAVİYEİ ÇINAR HÜCCETİDİR

Mahmiyyei Manisa مغنيسا zeylinde vaki Çınar چنار zaviyesinin zaviyedarı olan fahrüs sâdâtil kiram Esseyyid Mehmed Çelebinin محمد چلبی erbabı timardan Süleyman Beğ سليمان بك nam Sipahi ile zaviyei mezbure hususunda nizaları olub şer'ile görülmesi içün merkum Esseyyid Mehme Çelebinin محمد چلبی vekili hamili hazel kitab Mehmed efendi ibni Emrullah محمد افندى ابن امرالله yedinden âsitanei saadetden bu fakir ile mahmiyei mezbure müftüsü kidvetül ulâmil muhakkîkin umdetül füdalâil müdekkikin Mehmed Efendi'ye محمد افندى hitaben emri şerif cihanmuta' sadır olmağın mumaileyh efendi ile akdi meclis olunduktan sonra vekili merkum Mehmet Efendi محمد افندى meclisi şer'i şerifi lâzimüt teşrifde salifüzzikr sipahinin vekili olan âmınisi Elhac Ali bîn İmir Şah الحاجعلى بن ايمير شاه mahzarında takriri dâvâ idüb mahmiyei mezbure

kurbunda Çatal Kînise چتال کنیسه ve Nısıf Seyfe [1] نصف سیفه nam karyeleri selâtini maziyeden fatihi vilâyet Saruhanoğlu Hızır paşa حضر پاشا bina eyledüğü Çınar چنار zaviyesinin imaret ve meremmatına ve âyende ve revendeye vakfu şart idüb ve âsitanei saadetden ihraç olunan suveri defatiri atikada altı bin akçe hasıl kaydolunub fethi hâkâniden beru vakfiyet üzre zabt olunurken mukaddema zaviyei mezburenin zaviyadarı olan Esseyyid Bedreddin [2] بدرالدین zamanı zaviyadarlığında bu diyara muharrir geldikte vakfı mezburu on üç bin akçe hasıl kaydetdirüb bâde yedi bin akçasını Kılıç timarı olmak üzre hilâfı şartı vâkıf damadı İmir Şah امیر شاه nam sipahiye fariğ olub zaviyei mezburenin nısfından fazlası bervechi timar zabt olunmak ile canibi vakfa külli gadr ve zarar terettüb etdiğinden mada zaviyei mezbürenin bakî vakfına dahi bazı erbabı timar hilâfı şartı vâkıf müdahaleden hali değildir. Sual olunub şartı vâkıf üzre icra olunmak matlubumdur didikde gibbessual vekili merkum Elhac Ali الحاج علی cevabında babam merkum İmir Şah Bey امیر شاه بك yedi akçesini timarlık üzre mutasarrıf olub bâdehu fevt olursa mahlulünden kebir karındaşım Ahmet Beğ احمد بك oğlu müekkilim mezbur Süleyman'a سلیمان verilmiştir Zikrolunan yedi bin akçe timar Çınar چنـ zaviyesi vakfından idüğü malûmum değildir Diyucek udulü müsliminden vesikatı muvahhidinden Muhiddin halife ibni Mahmut محی الدین خلیفه ابن محمود ve fahrul kuzat Haydar Efendi ibni Abdurrahman Ffendi حیدر افندی ابن عبدالرحمن افندی ve Mehmed Beğ ibni Hüseyin محمد بك بن حسین ve Ramazan Beğ ibni Abdullah رمضان بك ابن عبدالله ve İbrahim Beğ ibni Ahmet ابراهیم بك ابن احمد nam kemesneler liecilis şahade hazırun olub istişhad oldukta filvaki hâlâ merkum Elhac Ali'nin الحاج علی müekkili merkum Süleyman Beğ سلیمان بك mütasaaıf olduğu yedi bin akçe timar zikrolunan timar zaviyesinin vakfından olub fethi hâkâniden beru vakfiyet üzre zaptolunurken mukaddema zaviyadarı olan merkum Seyyid Bed-

[1] — 1000 hicrî kayıtlarında Yengi'ye tabi bir köydür. Bugün Manisa'nın bu adda bir köyü mevcut değildir. 1100 Hicrî tarihlerinden sonraki kayıtlarda «Çatal Kilise» namı diğer «Seyfeler» Karyeri diye yazılıdır.

[2] — (Bedereddinin) olacak.

reddin'in بدرالدين zamanı zaviyedarlığında bu diyara muharrir geldikte vakfı mezburun yedi bin akçesın timarlık üzre damadı merkum İmir Şah Beğ'e امير شاه بك fariğ olub mutasarrıf iken fevt oldukta oğlu Ahmed Beğ احمد بك alub bâdehu ol dahi fevt oldukda mahlulünden oğlu merkum Süleyman سليمان alub hâlâ merkum Süleyman'ın سليمان mutasarrıf olduğu yedi bin akçe timar aslında zikrolunan Çinar zaviyesinin vakfındadır ve bu hususa şahidleriz Şahadet dahi ideriz Edai şahadeti şer'iye itdiklerinde gibbe riayeti şarayitil kabul şahadetleri makbul oldukdan sonra kadimî zaviye vakfı olan karyeleri timar olmak üzre şartı vâkıfa muhalif olmağın vakfiyetine hüküm birle mahuvel vaki bittaleb ketb olundu Tahriren Fi evaili Zilhicce sene 1037

— 58 —

KIRAN KÖYÜNDEKİ SİNDEL BABA ÇİFTLİĞİ HAKKINDA

Nayhei ناحيه

Manisa مغنيسا derlivai Saruhan صاروخان

Çiftlik . . . .

Derkariyei Kıran [1] قراك tabiî Yengi ينكى Şeyh Sindel سندل çiftliği dimekle maruf çiftliğe Derviş Ahmet احمد درويش ve Mehmet محمد nam kemesneler mutasarrıflar olub sonradan Kara Yazıludan قره يازيلو Derviş Mehmed'e محمد درويش virilmiş nişanı şerifle mutasarrıftır Diyu mukayyeddir Defteriatik

Hâsılı 100

Sureti defteri cedidi mufassal Evkafı livai mezbure budur ki naklolundu Tahriren Fi evaili Safer sene 1041

[1] — Gördes'in merkez köylerindendir. Manisa çivarında da Kıran çiftliği vardır.

Sultaniye müderrisinin Çınar zaviyesi için ibraz ettiği defter sureti

BERATI ŞEYH MUSTAFA

Nişanı şerifi âlişan hüküm oldurki

Akza kuzatil müslimin Manisa مغنيسا kadısı Mevlâna İsa عيسى zidet fazailühu süddei saadetime mektub gönderub Sindel Baba [1] سندل evlâdından ve sulehâdan olan râfii tevkii refiüş şanı hâ-

[1] Manisanın Sindelli adında bir köyü vardır. Keza şer'iye sicillerinde Sindel Yürüklerinden de bahsedilmektedir.

Revak sultan vakfiyesinde imzası olan Hakî baba da Manisada yatmaktadır. Manisa şer'iye sicillerinde gerek Hakî baba camiine ve gerekse türbesine ait bir çok berat ve hüccetler vardır. 1100 hicrî tarihli «evkafı der livai Aydın ve Saruhan kazai Manisa» defterde Hakî baba camii evkafı için şöyle denmektedir: Vakfı camii Hakî baba'il vazaif $\frac{4380}{2116}$» ve 1115 hicrî tarihli evkaf defterinde ise «Vakfi camii Hakî der Manisa şehir 240» yazılıdır. Şer'iye sicillerinde ve bu sicillerde yazılı olan evkaf defterlerinde Camii Hakî denildiği halde bu gün bu namda *Manisa'da bir cami yoktur.* Belki cami harap olmuş onun enkazile bu günkü Hakî baba mescidi yapılmıştır. Bu mesçit Manisanın batı ucunda ve dağ yamacında ev biçiminde üstü kiremitle örtülü eski bir mesçittir. İki kanatlı ev kapısına benziyen kapısının yanıbaşında akar bir çeşme bulunmaktadır. Bu çeşme 1288 tarihinde Serseri Dede adında biri tarafından yaptırılmıştır. Sokak kapısından taş döşeli bir bahçeye girilir. Tahta parmaklıkla bahçeden ayrılmış olan mesçit, sayfiyesi basit yontulmuş, dört köşe ağaç direklere müstenit ve kiremit örtülü bir çatı ile kapatılmıştır.

Sayfiye zemini dört köşe tuğlalarla döşelidir. Burada sadece küçük bir mihrap vardır. Mescidin sağ tarafında bir oda bulunuyor. Asıl mescidi teşkil eden odanın üstü tavanla örtülüdür. Basit ve sade mihrabının yan taraflarında oyma dolaplar bulunuyor. Mesçit bahçesinin sağ tarafında küçük bir kabristan var. Burada mustatil biçiminde etrafı duvarlarla cevrili büyük bir mezar bulunmaktadır. Mezarın başından halen o mahallece mukaddes tanılan bir selvi yükselmektedir. Yazısız olan bu mezarın Hakî babaya ait olduğu söylenmektedir. Önde mukaddes addedilen selvi ağacının gövdesi yarıktır. Halkın itikat ve inanışlarına göre günahı olmayan bu aralıktan kolayca geçermiş (her ne kadar şişman olursa olsun !). Günahı olan bundan geçemezmiş ! (Her ne kadar zayıf olursa olsun !).

Hakî babanın türbesine bitişik bir ağaç daha vardır. Halkın inanışları-

çiftliği mezburu kadimden olıgeldüğü üzre berveçhi evlâdiyet bi kusur mer'î ve müedda kılub kâmakân zabt ve tasarruf idüb min baad olveçhile hilâfı defter zaviye namile bize virilmişdir Diyu temessük ibraz idüb niza eden Ahmed احمد ve Seyyid سيد ve âherden aslâ bir ferde min baad bir veçhile müdahale itdirilmeyüb mumaileyh Şeyh Mustaf مصطفى zabt idüb devamı ömrü devletim ed'iyesine müdavemet göstere Olbabda efradı âferideden hiç ferd mânî ve dâfî ve müzahim olmıya Şöyle bilâlar Âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren evasıtı Safer-il-hayır sene 1041

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruseti

— 59 —

AKBALDIRDAKİ İLYAS BEY DEĞİRMENİNE DAİR [1]

Emirül ümerail kiram Kebirül küberail fiham Zülkadri vel'ihtiram Sahibül izzi vel'ihtişam Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Berveçhi arpalık Saruhan صاروخان sancağına mutasarrıf olan . . . . . . Dame ikbalihu Ve akza kuzatil müslimin Evlâ vülâtil muvahhidin Madinül fazlı vel'yakin Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu Tevkii refii hümayun vasil olıcak malûm ola ki darendei fermanı hümayun Manisa'da مغنيسا İlyas Biğ الياس بك evkafı mütevellisi Ehmed احمد süddei saadetime adam gönderüb arzuhal idüb bundan akdem vakfı mezbur mütevellisi olan Halil خليل vakfın Akbaldır اق بالدير nam mevzide vaki değirmen ve bir değirmen ocağın Seyyid Mustafa'ya سيد مصطفى ecri mislinden noksan üzre dört bin akçe icarei muaccele ve her sene iki yüz elli

[1] Akbaldır vadisi, Manisa dağının yalçın ve sarp etekleri arasına sokulmuş vahşi güzelliği haiz olan bir yerdir. Sarp yamaçlardan akan sular daima homurdayarak ve gürleyerek akarlar. Suyun bolluğundan dolayıdır ki Manisanın iktisadî ve ticarî hayatında, bu vadinin, çok büyük rolü olmuştur. Bundan asırlarca yıl önce Manisanın en işlek değirmenleri ile tabakhaneleri burada bulunuyordu. Bilhassa Akbaldırın tabakları Manisanın

iki akçe icarei müeccele ile icra idüb vakfı gabin ile icar mutaayyın olıcak ahere ecri misli ile icar eylemeğe kadir olduğuna Fetvaî şerife olub zikrolunan değirmeni ve ocağını Mevlâna Şaban شعبان nam kemesne yirmi bin akçe icarei muaccele ve her sene beş yüz akçe icarei muaccele ile icar idüb yedine temessük ve hücceti şer'iye virilüb ber mucebi hüccet şer'iye zabt itdir diyu mezbur Seyyid Mustafa سيد مصطفى ve aheri dahlitdirilmeyub men'ü def' olunmak babında emri şerifim taleb etmeğin buyurdum ki emri şerifin vardıkta husamayı beraber idüb bir defa şer'i şerife muvafık görülüb faslolunmayub üzerinden on beş yıl mürur etmiş değil ise hakkı adl üzre teftiş ve tafahhus ve bu babda şeyhul'-islâm'dan ihraç olunmuş fetvâi şerife nazar kılub göresin Kaziyye arzolunan üzre ise min baad merkum Seyyid Mustafa سيد مصطفى ve aheri dahlü taarruz etdirtmeyüb tezvirden ve telbisden ve şuhudu zordan hazer idüb kaziyyede medhali olmıyanlar aslâ dahl itdirtmiyüb muhtacı arz olanları yazıb bildiresin Ve badennazar bu emri şerifi yedinde ibka idüb Âlâmeti şerife itimad kılasın Hurrire Fi evsıtı Rebiülâhır sene 1042

Bemakamı
Kostantınıyye

Bu mese'le beyanında eimmei Hanefî'den cevab ne veçhiledir ki zeyd mütevellisi olduğu vakfın değirmenini ücreti muacele ve ecr mislinde noksan fahiş ücreti müeccele ile ecr

en güzel sahtiyanları ile sarı meşinlerini; eski kıymetini kaybetmiyen; hâlâ muhafaza etmekte olan Serâbat vadisi de siyah ve beyaz meşin işlemekte komşu memleketlerde ün almışlardır. Zaman, Akbaldır vadisinin sarp ve yalçın yamaçlarından bağırarak akan sulardan daha ziyade zalim ve ezici hareket etti. Buranın işlek değirmenlerini ve tabakhanelerini silip süpürerek tarihin karanlık sahifeleri arasına karıştırdı.

Bugün Akbaldır vadisinde ne tabakhanelere ve ne de değirmenlere rastlanmaktadır. Yalnız onlardan arta kalan bir yığın taş ve toprak mevcuttur. Bizim İlyas bey değirmeni de bu meyanda sahibi gibi hâk ile yeksan olmuştur. Manisanın eski iktisadî hayatında büyük rol oynayan bu vadi, bugün şehrin su ihtiyacı ile baharlarda üç hafta kadar gezme eğlence ihtiyaçlarını temin eder.

mislinde noksan fahiş ücreti müeccele ile icar itmiş olsa zeydin yerine mütevelli olan hini icarda gabni fahiş olduğu zahir olıcak ol değirmeni amirden alub ecr mislile icar etmeğe kadir olur mu. Beyan buyurulub musab oluna Elcevab

Amir ziyademi kabul iylemez ise olur سر الفقير حسن عفى عنه

— 60 —

IŞIK HACİ KÖYÜNDEKİ ARIK DEDE ZAVİYESİ

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Medinei Manisa'da مغنيسا vaki Işık Hacı اشق حاجى nam karyede merhum Arık Dede ارق دده zaviyesi evlâda meşrut olub evlâdı vâkıfdan Handan خندان fevt olub yeri mahlûl olmağın râfii tevkii refiiş şanı hâkanî oğlu Hüseyin حسين her veçhile mustahak olmağın tevcih olunub bu beratı hümayun virilmek içun kadısı akza kuzatil müslimin Mevlâna İsa عيسى zidet fazailühu arz iylemeğin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub müteveffai mezburun yerine evlâdiyet üzre zaviyedar olub hidmeti lâzımasın müedda kıldıkdan sonra zaviyei mezbure ve mahsulüne mutasarrıf olub vâkıfın ruhu içun ve devamı ömrü devletimçun düaya müdavemet göstere Olbabda hiç ahad mânî ve dâfi olmayub min baad dahlu taarruz kılmayalar Şöyle bilâlar Âlameti şerife itimad kılalar Hurrire Fi evaili Zilkade sene 1042.

بمقام
قسطنطنيه

— 61 —

OKÇU BABA MEZRAASININ BERATIDIR

Manisa مغنيسا muzafaatından Yegni يكى nahyasına tabi karyei Azizlû'da عزيزلو merhum Okçu Baba اوقجى بابا azizin yevmî bir akçe ile vakıf mezraaya mutasarrıf olan işbu rafii tevkii hakanî ama Eşşeyh Mustafa'nın مصطفى yedinden Abdürrahman gayriler

alub küllî gadr olmuştur Giru mezbure ibka ve mukarrer kılınmak ricasına kadısı akza kuzatil müslimin Mevlâna Davud داود zidet fazailühu arz itmeğin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki kâmakân zikrolunan vakıf mezraaya yevmî bir akçe ile mezbur âma eşşeyh Mustafa مصطفى mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve davamı devletimçun düaya müdavemet göstere Olbabda hiç ahad mânî ve dafî olmıya Şöyle bilüb Alâmeti şerife itimad kılalar Tahriren fi evaili Rebiülevvel sene 1043

Bemekarni
Kostantıniyye

— 62 —

PAPASLIDAKİ İSHAK BEY ÇELEBİ MEZRAASI BERATI

Nişan şerif hükmü oldur ki

İşbu darendei fermanı hümayun meserret makrunu hakanî Manisa'lı Mustafa مصطفى مغنيسالى hakkında mezid inayeti padişahanem vücuda getürüb Manisa'da مغنيسا vaki Papaslık باپاسلق nam kariyede vaki merhum İshak Çelebi اسحق چلبى mezraası kemesne üzerinde olmamağla yevmî bir akçe ile kendu arzuhali mucebince kenduya virilmek babında inayet rica itmeğin senete hamse ve erbaine ve elf Rebiülâhirinin yirmi sekizinci gününde bu beratı saadet âyât devlet gayâtı virdum Ve buyurdum ki Mezbur varub zikr olunan mezraaya yevmî bir akce vazife ile mutasarrıf olub hariçden kemesne dahlü taarruz idtirilmeye Şöyle bilâlar Âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 29 Rebiülâhir sene 1045

Bemekamı
Kostantıniyyetil
Mahruseti

— 63 —

ÇINAR ZAVİYESİNE DAİR

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülâtil muvahidin Medinül fazlı vel'yakin Hüccetül halkı alel halkı ecmaîn Varisi ulûmül enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil malikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu Tevkii refii hümayun vasıl

olıcak Malûm ola ki darendeganı fermanı hümayun Mevlâna Seyyid Mehmed سيد محمد ve Seyyid Abdülâziz سيد عبدالعزيز ve Seyyid Hasan حسن nam kemesneler deri saadetime arzuhal idüb kazai mezbure [1] merhum ve mağfur Saruhanoğlu Hızır Biğ صاروخان اوغلی حضر بك bina iyledüğü zaviye ve imaret meremmetine Çatal Kenîse چتال كنيسه ve Seyfe سيفه nam kariyyeler etrafında malûmül hudud olan mezarii vakfı şart idüb iki yüz yıldan beru beratı hümayun ile zaviyedar ve mütevelli olanlar yedlerinde olan sureti defteri hâkanî ve hücceti şer'iye mucebince vakfiyet üzre tasarruf idüb gallâtın şartı vâkıf üzre masarıfına sarf ve harç idüb hidmetlerinde kusurları yoğuken yedlerinde olan fetvâi şerifeye muhalif hariçden Ekşi Mehmed اكشی محمد nam kemesne şartı vâkıfa mugayir vakıf değildir diyu dahl idüb vakfa ve mezburlara hayıf gadr itmekle yedlerinde olan berat ve sureti defteri hâkanî mucebince vakfıyet üzre kâmakân zapt vetasarruf itdirilüb hilâfı şartı vâkıf dahliden mezbur Mehmed'i محمد ve gayrileri dahlitdirilmemek babında emrü şerif rica iyledikleri ecilden buyurdum ki hükmü şerifim vardıkda husamayı beraber idüb göresin Kaziyye arzolunan gibi ise emri şer'i kavimle amel idüb zikrolunan vâkıf mezarıı şartı vakıf mucebince yedlerinde olan beratı şerif ve sureti defteri hâkanî ve fetvâi münife mucebince vakfiyet üzre mezburlara kâmakân zapt ve tasarruf ve gallâtin masarıfına sarf ve harc idüb min baad hilâfı şartı vâkıf dahl itdirilmiyub Mehmed'i محمد ve gayrileri dahlü taarruz itdirmiyub mahsûlü vakıfdan bir akçe ve habbe aldırmıyasız Ve almışlar ise hükmedüb alıvırub men'ü def' idesin Eslemeyüb emri şerifime muhalefet ideni yazub arz idüb tekrar emri şerifim varumlu iylemiyesin Şöyle bilâlar Alâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Receb-ül-mürecceb sene 1045 [2]

Bemakamı
Kostantıniyye

[1] - (Mezburede) olacak.

[2] - Duruşmada Çınar zaviyesini Hızır paşanın hayatta iken yaptığı söyleniyor. Ve neticede gelirinin Çınar zaviyesinin tamir ve termimine sarfedilmesine karar veriliyor.

— 64 —

SARUHAN OĞLU HALİLESİ MERHUME GÜLGÛN HATUNUN BİNA EYLEDİĞİ ÇEŞME HAKKNDA

Budur ki hususu âtiyül beyanın mahallinde şer' ile görülmesi içun canibi şer'den naib taleb olunmağın savbı şer'den Mehmed Efendi محمد افندی tayin olunub ol dahi zeyli kitabda masturül esami müslimin ile Medinei Manisa'da مغنيسا Narlıca نارليجه mahallesinde vaki fatihi vilâyet Saruhanoğlu صاروخان اوغلی halilesi merhume Gülgûn Hatun كلكون خاتون bina iyledüğü çeşmenin [1] üzerine varub akdı meclis olundukta zikrolunan çeşmenin bilfiil mütevellisi olan Mhmed Ağa ibni Mustafa Ağa محمد اغا ابن مصطفی اغا ve mahallei

[1] — Narlıca mahallesinde yaptığımız incelemelerde yazılı bir çeşmeye rastlıyamadık. Bu çeşmenin Hacı Paşanın konağı yanındaki « Narlıca çeşmesi » olması çok muhtemeldir. Gülgûn Hatundan başka Manisa'da bir de Gülfem isminde diğer bir kadın çeşme yaptırmıştır. Ayni zamanda bu kadının Üsküdarda'da bir cami yaptırdığı şer'iye sicillerinden anlaşılmaktadır. Gülgûn Hatunla Gülfem veya Gülfam hatun bir birine karıştırılmamalıdır. Gülfem Hatunun Göktaşlı camii karşısında yaptırdığı çeşmenin üzerindeki kitabe şudur:

لقد جعلت العيون للناس بديلا　　وطابت لا جلها ثوابا جزيلا
يسمو نها سيدة بكلفم　　مدالله ايام عمرها طويلا
وذكر الا لا شهرى تاريخا　　عيناً فيها تسمى سلسبيلا

Evliya Çelebi Gülfem Hatunun diğer bir çeşmesinden daha bahsetmekte ve kitabesinin şöyle olduğunu yazmaktadır.

بو حقيره ديدى كلفام خاتون
ميسر ايلسون حق اكا كوثر
ايتدى جامعى بو خيره تاريخ
ايچك الله يولنه آب كوثر

Duruşmada adı geçen ve Hacı Yahya mahallesinde mevcut olan iki lüleli çeşme evvlce cami ile mekteb arasında imiş. Fakat 1926 senesinde civarında bulunan mektep yıkıldıktan sonra çeşme de harap olmağa başladığından Haşim Zade tarafından tamir edilmiştir. Üzerinde yazı yoktur.

mezbure ahalisinden İmam Mehmed Halife ibni Veli محمد خليفه ابن ولى ve Hasan bin Yahşi حسن بن يخشى ve Mehmet bin Ahmed محمد بن احمد ve Hüseyin bini Ahmed حسين بن احمد ve Receb bin Hızır رجب بن حضر ve Süleyman bin Mahmud سليمان بن محمود ve Yusuf bin Hasan يوسف بن حسن ve Ahmed bin Elhac İsa احمد بن الحاج عيسى ve diğer Mehmed bin Süleyman محمد بن سليمان ve Esseyyid Mahmud Çelebi ibnüs Seyyid Ahmet Çelebi محمود چلبى ابن السيد احمد چلبى ve diğer Mehmed bin Karaman محمد بن قرمان ve Mehmed Beşe ibnül Hac Abdülkerim محمد بشه ابن الحاج عبدالكريم ve diğer Ahmet bin Sefer احمد بن سفر ve Ömer bin Bekir عمر بن بكر ve Mustafa bin Murad مصطفى بن مراد احمد ve Mahmud bin Mustafa محمود بن مصطفى ve İbrahim ibnül Hac Bekir ابراهيم ابن الحاج بكر ve diğer Mehmed bin Mustafa محمد بن مصطفى nam kemesneler meclîsi mezburede medinei mezburede Elhac Yahya الحاج يحيى mahallesi sükkânından Esseyyid Mehmet Çelebi ibnüs Seyyid Elhac Abdülkadir السيد محمد چلبى ابن السيد الحاج عبدالقادر ve Süleyman Çelebi ibni Mustafa سليمان چلبى ابن مصطفى ve Ebübekir bin Mehmed ابوبكر بن محمد ve sairi muvacehelerinde dâvâ ve takriri kelâm idüb zikrolunan çeşmei atikanın lülesinin altına bundan akdem demur oluk vaz' olunub bunların mahallesinde ihdas olunan Batmalı çeşmeye oluktan cari ola gelmişken hâlâ mezburlar vaz'ı kadime muhalif hakkı şürbümüz olan çeşmei atikanın ardında haznaya gelen suyun mecrasını bozub sülüsanı miktarını kendu çeşmelerinin künkune koyub kendu çeşmelerine icra itmelerile bizim çeşmei atîkamızın suyuna külli zaaf gelmiştir. Lüle vazolunan oluktan gayrı yerden rızamız yoktur Men'olunması matlubumuzdur Didikde gibbes sual mezburlar cevablarında mahallemizde ihdas olunan Batmalı çeşmenin suyu bunların mahallesinde çeşmei atikanın lülesinden demur oluktan cari olarak geldüğü malûmumuz değildir Diyu inkâr idicek ahalii mahallei mezbureden takrirlerine mutabık beyyine taleb olundukta mahallei uhradan olub udulü müsliminden Şeyh zade Mehmed Çelebi ibni Ahmed محمد چلبى ابن احمد ve Elhac Osman bin Elhac Ömer الحاج عثمان بن الحاج عمر ve Ahmed Dede ibni Ömer احمد دده ابن عمر nam kimesneler lieceliş şahade meclisi şer'e hazırun olub istişhad olundukda filvaki ihdas olu-

nan Burmalı çeşmenin suyu kadimden çeşmeyei atikanın lülesinden taşraya cari olan işbu zincirli demur oluktan cari ola gelmiştir. Vaz'ı kadimî bu minval üzredir. Biz bu hususta veçhi muharrer üzre şahitleriz Şahadet dahi ideriz Diyu edai şahadet şer'iyye itdiklerinden gibbe riayeti şerayitil kabul şahadetleri makbule olunduktan sonra yine vaz'ı kadim üzre olukdan cari olmak üzre hüküm olunduğun merkum Mehmet Efendi محمد افندی mahallinde ketbü tahrir itdikden sonra gelüb alâ vukuihi ihbar etmeğin mühüvel vaki bittaleb ketb olundu. Tahriren Fi evasıtı Ramazan-il-Mübarek esene 1045 [1]

— 65 —

ADİL DEDE ZAVİYESİ BERATI

İşbu râfii tevkii refiiş şanı hâkanî kidvetüs sulehâis salikin şeyh İbrahim شیخ ابراهیم ile yeniçerilik ulûfesi hazine mande olan Mustafa مصطفی süddei saadetime gelüb Manisa مغنیسا kazasına Kırtık قرتق nam kariyede vaki Adil Dede عادل دده zaviyesine mutasarrıf olan Ömer عمر ve Ebubekir ابوبکر ref' olunub Manisa مغنیسا kadısı naibi arzı mucebince kendulara tevcih olunmuşken mezburlar taallül iylediklerini bildürüb istid'ayı inayet itmeğin berevat kaydına müracaat olundukda üzerinde mestur mukayyed bulunmağın bu beratı saadet ve âyatı virdum Ve buyurdum ki varub bedelyevm zaviyei mezbureye mutassrrıf olub vâkıfın ruhu benim devamı ömrü devletin ed'iyesine iştigal gösterüb evlâdından mezburan Ömer عمر Ebubekir ابوبکر ve aherden hiç ferd mâni ve dâfî ve müzahim olmayub dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlar Âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evasıtı Cemadelevvel sene 1048

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruseti

---

[1] — Narlıca çesmesi ile Hacı Yahya mahallesinde bulunan Hacı Yahya çeşmesi (İki Lûleli) çeşmeye su Haydar deresinden aynı menbadan gelmektedir.

— 66 —

FATİHİ VİLÂYET SARUHANIN YENGİDEKİ EVKAFINA DAİR HAMZA EFENDİNİN GETİRDİĞİ EMRİ ŞERİF

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülâtil muvahhidin Hüccetül hakkı alel halkı ecmain Varisü ulûmül enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu Bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu ve iftiharül ulâmail muhakkikin Muhtarül fudalâil müdekkikin Elmuhtassu bimezid inayetil melikil muîn Muradiye مراديه müderrisi Seyyid Mustafa سيد مصطفى zide fazailıhu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki darendei fermanı vacibül iz'an kidvetül ulâmail muhakkikin Mevlâna Hamza حمزه zide fazlıhu südde'i saadetime arzuhal idüb fatihi vilâyet olan Saruhan صاروخان kazai mezbure tabi Yengi ينكى nahyasında صوالك ve sazlık ormanı hıfzu hiraset olunmak şartile Hasan Baba حسن بابا nam kuluna öşrün refidüb mülkiyet üzre temlik idüb ve mahalli mezburun sınuru kibleten daş döşemeye şarkan Karaca Bacak azmağına قره جه بجاق ازمغنه ve poyraz Dikili taş'a ديكيلى طاش varınca tahrir olunub mülkiyet üzre zikrolunan (iki kelime okunamıyor) ile bitarikil iştiraiş şer'i müderris mumaileyhin mesleki mülküne dahil olmağla hattı şerifimle Manisa'da bina iyledüğü camii şerifinin [1] masrafına vakf ve tayin idüb vakfiyei

[1] - Bugün Manisa'da Yar Hasanlar mahallesi adında bir mahalle vardır. Bu mahallede Yar Hasanlar camii adile anılan bir de cami mevcuttur. Cami Hicrî 1313 de tamir edilerek çirkin bir şekle sokulmuştur. Eski caminin de biçiminden basit olduğu anlaşılmaktadır. Fakat yazı olmadığından bu caminin kime ait olduğu malûm değildir. Belki sicillerde bahsedilen ve burada adı geçen Hasan babanın yaptığı cami bu camidir. Caminin cenup cihetinde bir çeşme vardır. Üzerinde de şu kitabe yazılıdır.

Bu ferah feza çeşmeyi dervişi bir sahib hayır
Rahi hakta itti icra sarf malimelâl
Teşnegân nuşuna gûya oldu aynı selsebil
Akdı her bir katresi saffet nümun kevser misâl
Hâfızâ adşana işrab itti lule tarihin
Çeşmei Derviş Hasandan daim abu zülâl

Sene 1176

mamulün biha virilüb ve bu babda olan vakfiyesin kibarı ulâmai izam kessere humullahu ilâ yevmül kiyam imza idüb vakfı sahih ile vakf olub şurutu ve kuyudu dahi veçhi meşruh üzre defterhanei amireme kaydolunmuşken livai mezbur su başıları Arık oğlu Mustafa اریق اوغلی مصطفی ve Abdullah oğlu Mehmed عبدالله اوغلی محمد ve Ahmed احمد ve Hüseyin حسین nam kemesneler hilâfı defteri mirliva hassı toprağındandır Ve timar toprağındandır diyu müdahale iylemek istediklerin bildürüb hükmü hümayunum rica iyledüğü ecilden buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda hususu mezbure mukayyed ve süddei saadetimden ihraç olunmuş mühürlü sahih sureti defteri cedidi hâknî ve hüccetlerine nazar idüb veresin Niza olunan mahal mirliva hassı toprağı ve timar toprağı olmayub hududu mezbure ile temlik olunub ve mahallinde hududu isbat olunub hücceti şerife virilüb mazmunu muvafıkı şer' olub alâ veçhil hasım sabit oldukdan sonra ana mugayir dahl iderler ise caiz değildir Men'ü def' idüb hilâfı şer'i şerif ve mugayiri kanunu emrü defter mezburları dahi dahl taarruz itdirmiyub vakfiyet üzre vakıfname ve sureti defter mucebince mevlânai mezbure zabt ve tasarruf itdiresiz Ve dahl idüb vakfa ait olan mahsulünden nesnesin almışlar ise bades subut hükm idüb bikusur alıviresin Şöyle bilesin Âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi evasatı Şaban-il-muazzam sene 1049

Bemakamı
Kostantıniyye

— 67 —

PAPASLIK KARİYESİNDEKİ İSHAK ÇELEBİ ZAVİYESİ BERATI

Nişanı şerif hükmü oldur ki

İşbu darendei fermanı hümayun meserret makrunu hâkanî Mustafa مصطفی hakkında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb medinei Manisa'ya مغنیسا tabi Papaslık پاپاسلق nam kariyede

..ki merhum İshak Çelbi اسحق چلبی zaviyesi [1] mezkûr Mus..fa مصطفی ile Nesli نسلی nam hatun üzerinde iken mezbure hatun ..eye sülûk idüp hilâfı vaki inha ile zaviyei mezbureyi üzerine ..rat itdirüb merkum Mustafa مصطفی sıfrül yed kalmağın mezbure ..tuna ehl olub ademi istihkakı olmağla zaviyei mezbure mer..um Mustafa'ya مصطفی bir veçhile mahal ve mustahak ve uhdesin..en gelmeğe kadır olmağın mezbure Nesli hatun ref'olunub müs..kilâ mezkûre tevcih olunub beratı şerif virilmek ricasına kadısı Mevlâna Şeyh Mehmed شیخ محمد zidet fazailühu arzı mucebince ..n elli Muharremül haramının yirmi dördüncü gününden bu be..ratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki mezkûr varub zikrolunan ..viyeye ref'olunan mezbure hatun yerine müstekilâ zaviyedar ..lub hidmeti lâzımasını müedda kıldıkdan sonra sabıka ne veçhile ..sarruf ide gelmiş ise yine olveçhile mutasarrıf ola Olbabda ..ç ahad mani ve dafi olmıya Şöyle bilâlar Âlâmetî şerife itimat ..alar sene 1049

— 68 —

KURŞUNLU KÖYÜNDEKİ ŞEYH İSMAİL ZAVİYE VE ÇİFTLİĞİ HAKKINDA

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülatil muvahhidin Madinül fazlı ..el'yakin Varisü ulûmil enbiyai vel'mürselin Hüccetül hakkı alel ..al'kı ecmaîn Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنیسا kadısı zidet fazailühu Ve kidvetül ulâmail muhakki..kin Umdetül füdelâil mudekkikin Madinül fazlı vel'yakın Elmuh..tassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنیسا müf..tisü zidet fazailühu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola.. Üveys اویس ve (bir kelime eksik) nam kemesneler mukadde..ma deri saadetime gelüb arzuhal sunub merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی Manisa مغنیسا kurbunda Karaman kayasında

[1] Osmanlı teşkilâtında Yengiye bağlı bir köydür. Bugün Kulanın Selendi nahiyesine bağlı bu namda bir köy vardır.

قرمان قیاسی Kurşunlu [1] قورشنلو nam kariyede medfun olan kidvetül kübera şeyh İsmail اسماعیل nam azize yine kariyei mezbure sınurunda vaki bir çiftlik vakfı malınıki kaydı hayatta olduğu hayatta kendusu mutasarrıf olub bedel'vefat evlâd ve evlâdının evlâdı ilel'inkiraz mutasarrıf olalar diyu şart iyleyüb minvali meşruh üzre evlâdiyet üzre mutasarrıflar olub ve selâtini maziyeden ellerinde muafnameleri olub bunlara avarızı divaniye ve tekâlifi urfiyeden bir nesne teklif ve taleb oluna gelmiş değil iken ve sisam eminleri cebra dahlü taarruz iylemeye deyu muafnamelerinde mastur ve mukayyed iken bundan akdem Celâlî istilâsında zayi olmağla hilâfı emri defter dahl ve bazı teklif ile rencide ve remide itmekte hâli değillerdir Elimize virilân cedid emri şerif mucebince amel idüb men'ü def' olunmaları babında emri şerif ricasına ilâm iylemeğin veçhi meşruh üzre rencide olunmaya deyu emridüb hususu mezbure mukayyed olub göresin Filvaki veçhi meşruh üzre olub ve filhakika mezburların ellerinde mamulûn bih muafnameleri olduğu vaki ise ve mezburların hilâfı şer' ve hilâfı emrü defter rencide ve remide ederler ise men'ü def' idüb hilâfı şer' ve kanun mugayiri emrü hümayun ve defter mezburların teklif ve taleb ile rencide ve remide itdirmeyesiz Diyu mukaddema emrü şerif virülüb hâlâ ol hükmü şerifimi gönderüb deri saadetime tecdid olunmasın rica etmegin Buyurdum ki mukaddema virilân emrü şerifin hilâfına emri âher varid olmuş değil ise mucebince amel idûb cebren ve hilâfı rıza ve cevaz göstermeye Şöyle bilesin ve badennazar ve [1] hükmü hümayunumu mezburların ellerinde ibka idüb Âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi 10 Sefer sene 1050

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruse

[1] = (bu) olacak.

— 69 —

ÇAPRASLARIKEBİR ÇAPRASLARISAĞİR VE KÖRHANE MAHALLELERİNDEKİ ÇEŞMELERİN SARUHAN BEY ÇEŞMELERİ OLDUĞUNA DAİR

Beldetün muvahhidin Medinei Manisa مغنيسا mahallâtından Körhane كورخانه ve mahallei Çapraslarıkebir چپراستلر كبير Çapraslarısağır [103] چپراستلر صغير ahalisi cemian meclisi şer'i hatire hazirun olub her biri takriri kelâm ve bastı meram idüb bundan akdem fatihi vilâyet merhum Saruhan Biğ صاروخان بك medinei mezbure zeylinde Akbaldır dimekle maruf vadide vaki olan köprü altında malik olduğu bınarının suyunu mahallelerimize bina eylediğü üç çeşmeye vakıf ve tayin ve tahsis idüb âhırin alâkası yoğıken zikri sebkeden kurbunda olan debbağhanelerde sahtiyan ve meşin işliyan debbağ tayifası çeşmelerimize cari olan muayyen ve mahsus sularımızı alub dükkânlarında kendu mühimmatlarına istimal itmeleri ehakkı şürb ve hakkı nef'imiz olan suyumuza kemali zaf tari olub belki bazı eyyamda munkati' olmakla külli müzayikamız vardır. Zikrolunan bınarın üzerine varılub badel'keşf vel'müşahede mahallinde şer'i şerif üzre görülüb icrayı hak olunması matlubumuzdur Didikde zeyli kitabda masturül esami olan ayan ve eşrâf ve sair bî garaz ehli vukuf müslimin ile mezkûr bınarın üzerine varılub akdi meclis olunduktan sonra balâda zikrolunan mahallâtın ahalisinden Murtaza Halife ibni Yakub مرتضى خليفه ابن يعقوب ve Hasan Çavuş ibni Piyale Çavuş حسن چاووش ابن پياله چاووش ve Elhac Nurullah ibnül Hac Ramazan الحاج نورالله ابن الحاج رمضان ve Hüseyin bin Hasan حسين بن حسن ve Mehmed bin Hacı Mustafa محمد بن حاجى مصطفى ve Hasan Efendi Elhatib حسن افندى الخطيب Ve Ahmed bin Muharrem احمد بن محرم ve Elhac Hasan bin Mustafa الحاج حسن بن مصطفى ve Halil bini Abdurrahman خليل بن عبدالرحمن ve sa-

[103] — Manisa'da (Çapraskebir), (Çaprassağır) ve «Körhane» mahalleleri mevcuttur. Fakat bu mahallelerde adı geçen çeşmeler mevcut değildir. Körhaneye, bu adın verilmesi belki eskiden burada körlere ait bir yer vardı da ondan verilmiştir. Nitekim Bimarhane de bunun karşısına yapılmıştır.

irleri meclisi şer'i lâzimüt tevkirde debbağ tayifesinden Resul Halife ibni Mustafa رسول خليفه ابن مصطفى ve Ebübekir ibnül Hac Ali ابوبكر ابن الحاج على ve Muharrem bin İvaz محرم بن عوض ve Elhac Mehmet bin Hasan محمد حسن ve diğer Elhac Mehmet bin Nasuh محمد بن نصوح ve Mehmet bin Ömer محمد بن عمر ve Elhac Ridvan bin Abdullah الحاج رضوان بن عبدالله ve Elhac Mustafa Beşe ibnül Hac Memi الحاج مصطفى بشه ابن الحاج ممى ve sairleri mahzarında her biri üzerlerine dâvâ ve takriri kelâm idüb işbu bınarın malik ve sahibi fatihi vilâyet merhum Saruhan Biğ صاروخان بيك merkum bınarın cümle suyunu bizim mahallelerimizde bina iyledüğu üç çeşmeye vakıf ve tahsis ve tayin idüb âherin alâkası yoğuken tayifei mezbure bizim çeşmemize cari olan mahsus bınarımızın suyuna dahl idüb debbağhanelerinde kendü mühimmatlarına istimâl itmelerile çeşmelerimizin suyuna kemali zaaf gelüb belki bazı eyyamda bilküliye münkati olub suya küllî muzayakamız olub sual olunub icrayı hak olunmak matlubumuzdur Didiklerinde gibbes sual taifei mezbure cevablarında zikrolunan bınarın suyu hüday suyu olmak zumile bir miktarın alub dükkânlarımızda bazı mühimmatımıza istimal ideriz. İşbu bınar fatihi mezburun mülkü idüğü malûmumuz değildir Diyu inkâr idüb ahalii mezburundan takrirlerine muvafık beyyine taleb olundukta udulü müsliminden ve müsinn ve ihtiyarlardan Nurullah ibni Sefer نورالله ابن سفر ve Ahmed Çelebi ibni Mehmed احمد چلبى ابن احمد Ebübekir bin Mustafa ابوبكر بن مصطفى ve Elhac Mustafa bin Hamza Biğ الحاج مصطفى بن حمزه بيك nam kemesneler lieceli̇şşahade meclisi şer'e hazırun olub istişhad olunduklarında filvaki işbu bınar fatihi müşarünileyh Saruhan Biğ صاروخان بيك mülkü olub zikrolunan mahallerde bina itdüğü üç çeşmeye vakıf ve tayin eyledi. Biz bu hususa minvalı meşruh üzre şahitleriz Şahadet dahi ideriz Diyu edai şehadeti şer'iye itdiklerinde bedattatil vet tezkiye şahadetleri makul oldukdan sonra mucebile hüküm birle maveka bittaleb ketbolundu Fi evasıtı Zilka'detiş'şerife sene 1050

Marmara nahiyesi Halidoğlu çiftliği ve Yazpınarı tımarının mukarrernamesi

ŞUHUDÜL HÂL

İftiharül Ulâmail muhakkikin
Faziletli Mustafa efendi
Müfti
مصطفی افندی المفتی

Zuhrülkuzat Yahya Efendi
İbni Sinan Efendi
یحیی افندی ابن سنان افندی

Abdülmü'min çavuş
ibni Abdi
عبدالمومن چاوش ابن عبدی

Elhac Hüseyin bin Mehmed
الحاج حسین بن محمد

Mehmed çelebi ibni
Receb
محمد چلبی ابن رجب

Mehmed ibni Ebubekir
محمد ابن ابوبکر

Elhac Piyale bin Abdullah
الحاج پیاله بن عبدالله

Umdetül ulâmail mudekkikin
Faziletli Sultan Murad Müderrisi Mehmed efendi
سلطان مراد مدرسی محمد افندی

Mefharül kuzat Mustafa
Efendi ibnül Hac Ali
مصطفی افندی ابن الحاج علی

Mehmed bin Elhac
Memi
محمد بن الحاج ممی

Ahmed Beşe bini Ramazan
احمد بشه ابن رمضان

Mehmed çavuş ibni
Mustafa çavuş
محمد چاوش ابن مصطفی چاوش

Ahmed Beşe ibni Hızır
احمد بشه ابن حضر

Ve gayrühüm minel'huzzar

Bu su hüccetinin bir sureti Körhane کورخانه mahallesinde sakin Berber Elhac Mehmed'e الحاج محمده ve bir sureti müezzin Elhac Kerim'e الحاج کریم ve bir sureti kâtib Ahmed çelebi ibni Hacı Mahmud'a احمد چلبی ابن حاجی محمود teslim olunmuştur Taleb oluna

— 71 —

ÇINAR ZAVİYESİNE DAİR

Nişanı şerifi âlişani samî mekânı sultanî ve tuğrayı garrayı cihansitan hükmü oldur ki Uzun boylu kara kaşlı âla gözlü rafii tevkii refiişşanı hâkanî Recep رجب süddei saadetime gelüb mukaddema yararlığı arzolundukda ibtidai merre altı bin akça timara emri şerif virilüb ve Saruhan صاروخان sancağında Manisa مغنيسا nahiyesinde altı bin akçe timar ile Çınar چنار zaviyesinde âyende ve revendeye hizmet ve tamir idüb sefer vaki oldukça sefer itmek üzre mutasarrıf olan Ahmed احمد fevt olub timar mahlüldür Diyu mezkûr Receb'e رجب verilmek ricasına Saruhan صاروخان sancağı alaybeğisi bayrağı altında gelmek şartile tevcih olunmak içun senete erbaa ve hamsine ve elf Muharreminin beşinci gününden emrü şerifim virildikden sonra tezkere babı saadetimden ihrac olunmak fermanım olmağın zikrolunan altı bin akça timar veçhi meşruh üzre müteveffayı mezbur Ahmed tahvilinden ibtidası (bir kelime okunamıyor) Çınar zaviyesinde âyande ve revendeye hizmet ve tamir idüb sefer vaki oldukça sefer etmek şartile mezkûr Receb'e رجب olunub süddei saadetimden lâyık ve evlâ görüb virdum ki zikroluna

Vakıf

Çatal kilise چتال کليسا ve Nısıf kariyei شقه tâbi Manisa مغنيسا vakfı İshak paşa اسحق پاشا veledi Saruhan صاروخان beratı hizmet ve tamir zaviyei Çınar

13000
6000

Ve buyurdum ki badelyevm tahtında olub Çınar zaviyesinde âyande ve revendeye hizmet ve tamir idüb sefer oldukça sefer itmek şartile bikusur mer'i ve müedda kala Olbabda efradı aferideden hiç mâni ve dâfi olmaya şöyle bilalar âlâmeti şerife itimad kılalar sene 1054

طبق اصله المطا ع غفه (الفقير) اليه سبحانه
عبدالرحيم بن محمد القاضى بعسا كر
اناطولى المعموره عفى عنهما

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruse

— 72 —

BELEN CİVARINDAKİ BAĞ VE ÇİFTLİKLERE DAİR

Hususu atiyül beyanın mahallinde istima' ve fasl olunması içun tarafı saltanatı aliyyeden bu canibe ve bilfiil medinei Manisa'da مغنيسا nakibül eşraf olan fahrülkuzat Esseyyid Hüseyin efendiye حسين افندى hitaben emri şerifi celilül kadr varid olmağla fahrül müderrisin Esseyyid Mustafa Efendi السيد مصطفى افندى savbı şer'den tayin ve irsal olunub ol dahi müşarünileyh efendi ve zeyli kitabda masturül esami müslimin ile medinei mezbureye tâbi nefsi Belen بلك ve kurbunda vaki mütenazaun fiha olan bağlar ve yerleri üzerine varub akdi meclisi şer'i hatir iylediklerinde bilfiil livai Saruhan'a صاروخان berveçhi arpalık mutasarrıf olan veziri ruşen zamir müşir مشيرى tedbir izzetlû ve saadetlû silâhtar Yüsuf paşa سلحدار يوسف پاشا yesserallahü taalâ mayeşa hazretlerinin tarafı alilerinden livai mezburun zabtına mütesellim ve kaimmakamları olan iftiharul emacidü vel'ekârim Kenan ağa ibni Abdülmennan كنعان اغا ابن عبدالمنان meclisi mezburda dergâhı âlî dame mahfufen bilmaali yeniçeri ocağının piyade biğlerinden olub nefsi Belen ve etrafında vaki kariyelere beratı şerif ve sureti defteri hâkanî berveçhi zeamet mutasarrıf olan işbu sahibül kitab müstecmiul mahamidi vel'mekârim İbrahim ağa ابراهيم اغا tarafından hususu mezbura vekili olub vekâleti nehçi şer'i ve tariki mer'i üzre sabite olan fahrül'âyan Hasan ağa ibni Mehmed ağa حسن اغا ابن محمد اغا mahzarında takriri kelâm ve bastı meram idüb zikrolunan nefsi Belen بلك ve etrafında vaki çiftliği Ada biğ اطه بيك ve şeyh Hasan حسن ve İsmail اسماعيل ve Yahşi يخشى ve Adil Han عادلخان ve İne Biğ اينه بيك ve Gök İlyas كوك الياس ve Adil oğlu عادل اوغلى nam çiftlikler [1] üzerinde garsolunan bağlar livai mezbur haslarından İlgun koru ايلغون قورو dimekle maruf has toprağında da-

[1] - Belen ve civarında yaptığımız incelemelerde ne bu çiftliklerin adlarına ve ne de hududlarını gösteren mevki ve semtlerin yerlerini tesbit edemedik.

hil iken mezkûr Hasan ağa حسن اغا bivecih zabt ve tasarruf idüb aşarı şer'iye ve rüsumu urfiyesin ahzü kabzeder Sual olunub zikrolunan bağların ve yerlerin âşarı ve rüsumu hassı mezbur içun alıvirilmek matlubumdur Didikde gibbessual mezbur Hasan ağa حسن اغا cevabında zikrolunan bağlar ve yerler kadimî mensuh piyade çiftlikleri dahilinde olub müekkilim mumaileyh İbrahim ağanın ابراهيم اغا yedine virilân beratı şerif ve defteri hakanîden muhreç sureti defterde kenduya has kaydolunub öşür ve resmî bu ana değin piyade beğleri tarafından zabtoluna gelmiştir Hassı mezkûr toprağına değildir Diyu inkâr ile cevab vericek hassın beyyinesi evlâ olmağla müddei müşarünileyh Kenan ağadan كنعان اغا sıdkı makaline beyyine ve sureti defter taleb olundukda ityanı beyyine ve sureti defteri sultanî ibrazına kadir olmamağlığım vekili merkum Hasan ağadan حسن اغا kelimatı meşruhasını mübeyyine beyyine taleb olundukda sikatı müsliminden olub müsinn ve bitaraf ve bigraz ve ehlivuhuf kemesnelerden Keçili كچيلى nam kariyeden Abdülcelil bin Bedir عبدالجليل بن بدر ve kariyei Kızılhavludan قزل حولى Ali bin Hüseyin على بن حسين ve kariyei Karcidan قارجى Veli ولى ve Receb ebna Kasım رجب ابنا قاسم ve kariyei Işıklardan ايشقلر Elhac Veli bin Rahmedullah الحاج ولى بن رحمدالله ve Hüseyin bin Ali حسين بن على ve Uzun Ali اوزون على nam kariyeden Mehmed bin Balı محمد بن بالى ve kariyei قورى dan Kadri bin Yusuf قدرى بن يوسف ve kariyei سولدركك den Ahmed bin Ali احمد بن على ve Yarcı يارجى nam kariyeden Mehmed bin Hasan محمد بن حسن nam kemesneler ve sair cemmi gafir ve cemmi kesir lieclişşahade meclisi şer'e hazırun olub gibbel istişhadiş şer'i cevablarında filvaki zikrolunan nefsi Belen بلك ve etrafında Ada Biğ اطه بيك ve Şeyh Hasan حسن ve İsmail اسماعيل ve Yahşi يخشى ve Adil Han عادلخان İne Biğ اينه بيك ve Gök İlyas كوك الياس ve Adil oğlu عادل اوغلى nam yedi kıt'a çiftliklerin hududu ve sınurları Çağa چغه dağından Suludere'den صولى دره Kaplan قپلان deresinden Ada depeden اطه دوپه Sultan Şah سلطان شاه değirmenine müntehidir Müşarünileyh İbrahim Ağanın ابراهيم اغا ocaklık tarikile mutasarrıf olduğu zeameti toprağından olub anun sınuru dahilindedir Ve bu ana değin ha-

sıl olan âşar ve rüsumu dahi Yaya Biğleri یایا بیکلری tarafından ahzü kabz oluna gelmiştir Hususu mezbure minvalı meşruh üzre şahitleriz Şahadet dahi ideriz Deyu her biri edai şahadeti şer'i-ye iylediklerinde gibbe riayeti şera'itil kabul şahadetleri hayyizi kabulde vaki olmağın mütesellimi müşarünileyh taarruzdan men' olunduğu mevlânai mezbur mahallinde ketbü tahrir idüb badehu meclisi şer'e gelüb âlâ vukuihi inha ve takrir itmeğin maveka alâ vukuihi bittaleb ketb olunub yedi talibe vazolundu Tahriren Fi evahiri Cemadelâhir sene 1055

ŞÜHUDÜL HÂL

Fahrül emacidü vel'ekârim
Nalbant zade Mustafa Ağa
نعلبند زاده مصطفی اغا

Kidvetül emacidü vel'âyan Hasan Ağa zade Mustafa Ağa
حسن اغا زاده مصطفی اغا

Fahrülcüyuş Hasan Ağa
İbni Piyale Çavuş
حسن اغا ابن پیاله چاوش

Fahrü emasil Veli
ibni Mehmed
ولی ابن محمد

Fahrül'akran Osman Çelebi
bin Ferah Biğ
عثمان چلبی بن فراح بیک

Ahmet Çelebi Osman Çelebi
ibni Şeyh Süleyman
احمد چلبی عثمان چلبی ابن شیخ سلیمان

Ali Efendi ibni
Yahyail imam
علی افندی ابن یحیی الامام

Hasan Biğ ibni
Ali
حسن بیک ابن علی

Fahrüssâadât Esseyyid Mehmed
Çelebi ibni Esseyyid Cünyd
السید محمد چلبی ابن السید جنید

Rıdvan Efendi
ibni Abdullah
رضوان افندی ابن عبدالله

ve gayrihüm.

— 73 —

HIZIR PAŞANIN AYYAŞ OĞLUNA ETTİĞİ VAKFA DAİR

Nahyai Manisa

Derlivai Saruhan صاروخان

Çiftlik

Derkariyei Karaköy قره كوى Manisa'ya مغنيسا tâbi Mersin مرسين dersinde Saruhanoğlu Hızır Paşa خضر پاشا Ayyaşoğlu Yunus عياش اوغلى يونس nam kemesneye vakfı evlâd itmiş imiş Merhum Sultan Murad Han سلطان مراد خان ve Sultan Mehmed Han سلطان محمد خان ahkâmile ve selâtini maziye nişanı hümayunlarile olan tarihle mutasarrıf olanlar mezkûrun evlâdındanki zikrolunur sene 927

Ali veledi Körbe Derviş
علی ولد كوربه درويش

Ayyaş biraderi U Abdal birader
عياش برادر او ابدال برادر

Hâlâ Mustafa bini Ali مصطفى بن علی ve Süleyman bin Ayyaş سليمان بن عياش ve Can Musa bin Körbe Derviş جان موسى بن كوربه درويش nam kemesneler yevmî bir akça üzre beratı humayun mutasarrıfılardır Berat sene 973

Hasıl
250

Sureti defteri cedidi evkafı livai mezbur budur ki naklolundu tahriren Fi evahiri Cemadelevvel sene 1055 [1]

---

[1] — Şer'iye sicillerinden anlaşıldığına göre Manisanın « Karaköy » semti Saruhanlıların Manisayı istilâlarından beri mevcut olub onlar zamanında ve Osmanlılar devrinde önemli bir mevki kazanmıştır. Bugün de öyledir. Fakat bu namda « Karaköy » civarında bir dere mevcut değildir. « Karaköy » civarında « Haydar » deresi ile ve bir de kışla yanında « kazandere » daha ilerisinde de « Bözköy deresi » vardır. Eskiden « Bözköy » deresinde birçok değirmenler varmış. Değirmenlerin etrafı da mersinlerle kaplı imiş. Bu itibarla « Mersin deresi » nin bugünkü « Bözköy » deresi olması çok muhtemeldir. Eski şer'iye sicillerinde Kalemli köyünde Ayyaş baba zaviyesi bulunduğu yazılmaktadır. Fakat bu zaviye bugün yoktur.

— 74 —

SARUHAN BABA TÜRBEDARLIĞI [1]

Medinei Manisa'da منیسا vaki merhum fatihi vilâyet Saruhan صاروخان türbesinde yevmî bir akçe ile cüzhan olan Ali Bin Mustafa علی بن مصطفی fevt olub yeri mahlûl oldukda erbabı istihkakdan işbu sahibül'kitab Şeyh zade Abdullah Çelebi شیخ زاده عبدالله چلبی her veçhile lâyık ve mahal olmağın vazifei muayyenesile mezbure tevcih olunub ol dahi bilmuvaceha kabul ve hidmeti lâzımasın edaya müteahhid oldukdan sonra âsitanei saadetden berat gelince zabt itmek üzre hazel vesika bittaleb ketb olundu Yedi talibe vaz'olundu Cerazalik ve Hurrire Fi 24 Rebiülâhir sene 1055

ŞÜHÜDÜL HÂL

Mahmud Çelebi bin Mahmud	Osmas Çelebi bin Ebubekir	İbrahim Derviş bin Ali
محمود چلبی بن محمود	عثمان چلبی بن ابوبکر	ابراهیم درویش بن علی

Ahmed bin Abbas احمد بن عباس Hamza bini Muatafa حمزه بن مصطفی Hürrem Çelebi Bin Ahmet خرم چلبی بن احمد Hüseyin bin hasan حسین بن حسن Ve gayrühüm.

[1] - Körhane mahallesinde . Şer'iye kayıtlarında bunun bir adının da «Devlet han» mahallesi olduğu yazılmaktadır. Mevcut bulunan türbeye Saruhan Bey türbesi veya «Körhane dedesi» adı verilmektedir. İçinde ve dışında Saruhan Beyin türbesi olduğunu gösterecek yazı vesaire yoktur. Yalnız şer'iye sicillerinde Saruhan Bey türbesinin bu mahallede olduğu yazılıdır. Halk da bu türbenin Saruhan beye ait olduğunu söylemektedir. Bir çokları da türbenin önünde mevcut bulunan kabrin «Hızır paşa» ya ait olduğunu söylerler. Kayıtlarda «Hızır paşa» nın türbe ve kabrine ait hiçbir vesikaya rastlıyamadım. Bazıları da bu kabre «Kesik Baş dede» demektedirler. «Çelebi Mehmed» in «Hızır paşa» yı öldürdüğü gözönünde tutulacak olursa bu rivayetin tarihî hakikata uygun olduğu ve bu kabrin «Hızır paşa» ya ait olduğu ihtimali kuvvetlenmektedir.

Saruhan Bey türbesini tek bir kubbe örtmektedir. Şimale açılan kapısının sol tarafında ve dışarda bir köşeye sıkıştırılmış eski türbedarlarından birinin mezarı vardır. Bu mezar taşında

— 75 —

AKBALDIR VADİSİNDE BULUNAN MAKSİMİ MÂYA DAİR

Hususu âtiyül beyanın mahallinde görülmesi matlub olmağın bu fakir dahi Akbaldır آق بالدر nam vaide debbağhane kurbunda merhum Saruhan oğlu İshak Çelebi اسحق چلبي bina iylediği çeşmenin fevkinde vazolunan Maksimi Mâ [1] üzerine varılub

---

Ah minelmevt sene 1244
Saruhan Baba türbedarı
Merhum ve mağfurun'leh Esseyyid شيخ الحاج
Selim efendi ruhu içun fatiha

Yazısı türbenin mahiyetini tebarüz ettiren eski bir şahittir. Saruhan beyin torunu İshak Çelebi tarafından bina ettirilmiştir. İçinde tek ve büyük bir sanduka vardır. Türbenin doğusunda binaya bitişik yükseçe bir set dikkatimizi çeker. Burada iki tane kapıya benziyen pencere türbeden bu taraçanın üstüne geçmeyi temin eder. Bu setin çatısı yoktur. Bugün üstünde incir ve selvi ağaçları yükselmiştir. Burası Saruhanoğulları ailesine ait küçük bir mezarlık olacağı akla gelen en kuvvetli bir ihtimaldir.

Eskiden türbenin karşısında Körhane mescidi varmış. Yakın zamanlarda yıkılmıştır. Yalnız önünde mevcut bulunan asırdide çınar ayakta durmaktadır. Türbenin güney tarafında da Saruhan beye ait Körhane çeşmesinin olduğunu söyliyenler var. Bugün bu çeşme de mevcut değildir. Yaşlılar çeşmenin mevcut olduğu zamanda da üzerinde yazı olmadığını söylemektedirler.

[1] - Akbaldır'da birkaç çeşme vardır. Yukarıdaki vesikada adı geçen ve İshak beyin yaptığı zikredilen çeşme, tabakhanede tam köprünün karşısında imiş. Bundan birkaç sene evvel çeşme üzerinde mevcut bulunan maksimi Mâ' ile birlikte yıkıldığını o mahallede bulunan ihtiyarlar söylemektedirler. Yalnız Dere hamamının yanında «Dere mescidi adında» ufak bir mabed vardır. Bu mescidin içinde ve karşısında küçük bir çeşme mevcuttur. Üzerinde yazı yoktur. Vesikalarda Dere mescidinin İshak beye ait olduğu zikredilmektedir. Bu itibarla bu mescidin karşısında bulunan çeşmenin mescid ile alâkası olması lâzımgelir. Fakat üzerinde yazı olmadığından kat'î bir hüküm verilemez. Çeşmenin kemerleri eski bir çeş-

akdi meclisi şer' olundukta debbağ üstadlarından Elhac Mustafa ibnül Hac Mehmed الحاج مصطفى ابن الحاج محمد ve Elhac Ramazan bin Osman الحاج رمضان بن عثمان ve Elhac Mehmed bin Elhac الحاج محمد بن الحاج Ve Elhac Ali ibnül Hac Mehmed الحاج على ابن الحاج محمد ve Mehmet efendi ibni Ahmed محمد افندى ابن احمد ve sairleri meclisi şer'i hatirde mefharül kuzat Elhac Yahya efendi ibni Şah الحاج يحيى افندى ابن شاه ve Esseyyid Mehmed ibnüs Seyyid Mustafa السيد محمد ابن السيد مصطفى ve Hızır Biğ ibni İsa حضر بيك ابن عيسى Ömer bin Mustafa عمر بن مصطفى ve Mustafa Beşe ibni Hasan مصطفى بشه ابن حسن ve sairleri mahzarlarında *üzerlerine takriri kelâm idüb* işbu maksimde olan mânîn nısfı mescidi şerif tahdında merhumu mezburun bina iylediği çeşmenin iken mezburlar zikrolnan Mânîn aklasını kendi taraflarında olan çeşmelere icra iylemişlerdir. Nazar olunub men'ü def' olunması matlubumuzdur didiklerinde merhum Elhac Yahya Efendi الحاج يحيى افندى ve Esseyid Mehmed Çelebi السيد محمد چلبى vesairleri cevablarında işbu mahalde vazolunan maksimde olan mânîn rub'u taifei mezburenin çeşmelerinin olub ve sülüsü erbaı maksimi sanide iken bahsolub nısfı bizim ve nısfı diğerde Attar Ece [1]. عطار اجه mahallesinde ve Revak Sultan tekyesinde ceryan itmek üzre merhumu mezbur böyle vazeylemiştir didiklerinde filhakika su açulub da vukuf ve şuuru olan üstad Ahmed احمد ma'rifetile taksimi evvelde olan mânîn rub'u mezbur üstadların olub ve sülüsü erbaı sair cümle ahalilerinin olmak üzre bir maksim vazolunub üzeri setr olunmağa tarafeynin rıza ve ma'rifetleri olmağla üslûbu sabık üzre maksimimâ merkum üstad Ahmet احمد ma'rifetile vazolunub tarafeynin rızalarile mahuvel vaki bittaleb ketb olundu Fi 12 Rebiüllevvel sene 1058

---

me olduğunu göstermektedir. Yıkılan çeşmedeki hazneden aynı zamanda Yedi kızlar türbesinin karşısındaki çeşmeye ve mescidin yanındaki çeşme ile Dere hamamına su gelirmiş. Köprü yakınında Tabakhane çeşmesi adile bir çeşme vardır. Bu çeşmenin haznasından Karahisar çeşmesi, İlyas bey çeşmesi, Kaval ve Attar Ece çeşmelerine su gider.

[1] — 1000 hicrî tarihinin sonlarına kadar şer'iye sicillerinde «Attar Ece» şeklinde yazılmaktadır. 1100 ve ondan sonraki tarihlerde ise « Attar Hoca » şeklinde yazılıyor.

ŞUHUDÜL HÂL

Receb bin کوندك رجب بن Üstad Ali bin Veli استاد علی بن ولی Üstad Ahmed bin Mahmud استاد احمد بن محمود Hamza bin Mustafa حمزه بن مصطفی Mahmud Halife ibnül Hac Mustafa محمود خلیفه ابن الحاج مصطفی Mehmed Bin Ali محمد بن علی ve gayrühüm minel hüzzar

— 76 —

HOŞKADEM PAŞA ZAVİYESİ MEŞİHATININ EVLÂDINA AİT OLDUĞUNA DAİR

Mahrusei Manisa مغنیسا muzafatından Sigirli [1] سگرلی nam kariyede sakin râfii hazel kitab Ebubekir bin Mustafa ابوبکر بن مصطفی nam kemesne meclisi şer'i hatiri lâzimüt tevkirde Hasan efendi ibni Hüseyin حسن افندی ابن حسین mahzarında üzerine dâvâ ve takriri kelâm ibüb biz merhum Hoşkadem خوشقدم evlâdından olub ve merhumun zaviyesinin meşihatı evlâdına meşruta olub merhumu mezbur zaviyei merkumesine vakf ve şart idüb merhuma intima ile mağrufe olan mezraaya evlâdından şeyh olanlar tasarruf idegelmişler iken mezbur Hasan efendi حسن افندی hilâfı şartı vâkıf meşihatı mezbureyi kenduye berat itdirmekle mezraayı zabt idüb bana gadr itmiştir. Sual olunub kasrı yedine tenbih olunması matlubumdur Didikde gibbes sual mezbur Hasan efendi حسن افندی cevabında mezraai merkume müşarünileyhin zaviyesi mühimmatına vakf olub ve zaviyesinin meşihatı dahi evlâdına meşruta idigün itiraf idüb lâkin mezbur Ebubekir ابوبکر merhumu mumaileyhin evlâdından olub zaviyi mezbure meşihatına mucebi şartı vâkıf bihasebil evlâdiye mustahak idügün inkâr idicek merkum Ebubekir ابوبکر merhumu mezburun evlâdından idüğüne beyyine taleb olundukda kariyei mezbure ahalisinden Mehmed bin Abdi محمد بن عبدی ve Ali bin Eyub علی بن ایوب ve İbrahim bin Ömer ابراهیم بن عمر nam kemesneler liecliş şahade meclisi şer'e hazırun olub gıbbel istişhad zaviyesinde şeyh olub zaviyei merkumeye nezir ve sadakat ile varislerindendir ve sadakaların mez-

[1] — Manisanın merkez köylerindendir.

bure teslim idegelmişlerdir Bu husus bu vecih üzre malûmumuz olub müddei merkum merhumu mumaileyhin evlâdından idügüne şahitleriz Şahadet dahi ideriz Diyu her biri edai şahtdeti şer'i iyledikleriride isreddatil vet'tezkiye şahadetleri makbul oldukdan sonra mezbur Hasan efendi حسن افندی mezraayı mezbure talebinden hüsnü rızasile fariğ olub yedinde olan beratını bahi mezbur Ebubekir'e ref'ü teslim itmeğin olki vakii haldir bittaleb ketb olundu Fi evahiri Ramazan-il-mübarek sene 1058

ŞUHUDÜL HÂL

İsmail ağa ibni Muhzır başı
اسماعیل اغا ابن محضر باشی

Mustafa Beşe ibni Mehmed Çukadar
مصطفی بشه ابن محمد چوقه‌دار

İbrahim Çelebi ibni Şeyh Osman
ابراهیم چلبی ابن شیخ عثمان

Mehmed Biğ ibni Abdullah-il Muhzır
محمد بیك ابن عبدالله‌المحضر

Emrullah bin İsa
امرالله بن عیسی

ve Gayrihüm

— 77 —

ÇAĞA DEDESİ ZAVİYEDARI HAKKINDA

Mahmiyyei Manisa مغنيسا muzafatından Belen بلك nam kariye kurbunda Çağa dağı [1] چاغه داغی namı cebelde Çağa Dede

[1] — Belen köyünde mevcut enkaz ve âsara bakılacak olursa bunlardan köyün eskiden de mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Belen camisinin önünde mevcut bulunan duvara iliştirilmiş bir çeşme taşı vardır. Bu taşın üzerindeki tarih Hicrî 852 dir Ve çeşmeyi yaptıran da « Kara Yağcı » aşıretindendir. Köylülerden yaptığım tahkikata göre de « Ali Beyli » « Belen » ve civarındaki köy halkının yürük olduğu anlaşılıyor. Yıkık bir iki hamam ve üzeri toprak örtülü bir de mescit vardır. Fakat üzerlerinde yazı olmadığından kime ait olduğunu kestiremedim. Köyün batı güneyinde altı yedi kilometre uzakta « Çağ » dağında mezar gibi bir türbe vardır. Yanında üç oluklu bi de çeşme mevcuttur. Yirmi dönüm kadar düzlük ortasındadır. Etrafı da ağaçlıktır. Zaviye yoktur.

چاغه دده zaviyedarlarından Sinan bin Muslu سنان بن مصلى Mustafa Çelebi مصطفى چلبى meclisi şer'i hatiri lâzimüt tevkirde merhum Dede evlâdından Abdi Çelebi ibni Halil عبدى چلبى ابن خليل ve Yusuf Çelebi ibni Fazlı Çelebi يوسف چلبى ابن فضلى ve merhum Abdi'-nin عبدى sulbi kebir oğlu Halil خليل mahzarlarında üzerlerine takriri dâvâ idüb ve tarihi kitabeden otuz gün mukaddem Ramazanı şerifde merkum Abdi عبدى beni bi veçhi şer'i darbü let idüb merkum Yusuf يوسف emreyleyüb mezburu darbeyle deyu ve zevcem olub gayibi anil meclis olan Usûle binti Hasan اصوله بنت حسن nam hatunumu dahi mezbur Abdi'nin عبدى oğlu Halil خليل tutub babası merkume darbedüb tarihi merkumdan vaz'ı hamleyledi Sual olunub ihkakı hak olunması matlubumdur. Dedikde gibbes sual mezburların her biri cevaplarında merkum Sinan'ı سنان ben darbeylemedim Ve darbeyleyin deyu emretmedim Ve hatunu olub gayib anil meclis olan Usûle Hatunu اصوله خاتون tutmadım Deyu her biri inkâr idicek müddei merkum Sinan'dan سنان takririne muvafık beyyine taleb olundukda ityanı beyyineden izharı acz iylemegin mezburunun istihlâf olunması matlûbumdur Dedikde âla vefkil mes'ul her birleri halfüllâhil aliyyil âla iyledikle-rinden sonra mahuvel vaki bittaleb ketbolundu Tahriren Fi 27 Şevval - il - Mükerrem sene 1058

ŞÜHUDÛL HÂL

Hatib Elhac Mahmud Efendi ibni Abdülkerim الحاج محمود افندى ابن عبدالكريم	Mustafa bin Halil مصطفى بن خليل	Mahmud bin Şaban محمود بن شعبان

Mehmed bin Emrullah
محمد بن امرالله

Elhac Veli bin İsa
الحاج ولى بن عيسى

Elhac Mahmud bin Nasuh
الحاج محمود بن نصوح

Ve gayrühüm

وسوره ویلک

قدالسوع لحدع

منه اوصف

فرح قیلوپ شوکه

خانه حد مالح

صادرقضاة

حصه ٥٤٠٠

حصه ٢٤٠٠٠

٧٠٠٠

١٩٩٩

٦٠٠٠

١٤٩٩٩

حصه ٢٠٠٠

٣٤٠٠

٢٢٠٠

يكون

١٦٢٩٩

من قضاة ودلواء صادرقضاة

١٥٠٠

١٥٠٠

الالوائه

ملیانه

تحریرا فی ٢٧ محرم الحرام سنه

Karadere, Öküzviranı ve Çakırbey evkafının mukarrernamesi

نشان شريف عاليشان حكمي اولدر كه

جون عنايت عليه وافره شاهانه وحمايت سنيه متكاثره پادشاهانم عباد عنايت معتادمزه
مستحق اوله تغاير شان ومستوجب اعتلاء مكان اولانلره رحمتم بنزول معروف . پس دربيع در
بناء على ذلك درگاه معلام متفرقلرندن رافع توقيع رفيع الشان حقايق ونافل ترجيع
بليغ مسرت مقال تاج دارين قدوة الاماجد والمكارم متفرقه محمود زيده مجده عمدة سعادتمه
گلوب منتشه وصاروخان سنجقلرنده ميري ناحيه سنده گربچي بورني نام قريه وغيردن
اون الى بيك ايكي يوز طقسان طقوز اقچه تيماره بروجه تكميل اوتوز بيك اقچه لق اوزره
برات شريفم ايله متصرف اولوب وبرات موجبنجه نقصاني اولدوغي بلديروب وينه صاروخان
سنجاغنده مغنيسا ناحيه سنده وقف زاويه قره دده اوكزويراني ديمكله معروف بير يوز
يكرمي اقچه يازر بر چفتلك كمسنه نك مشروطه سي اولمايوب وينه لواء مزبورده مغنيسا
ناحيه سنده يدي يوز اقچه يازر چقربك اوقاف ديمكله معروف بر چشمه وقف اولان
توليته كمسنه يه مشروط اولميوب چقربك وقفندن چشمه سن تعمير ايتمك شرطيله بيك بشيوز
اقچه ايكي سي اوچ بيك اقچه اشكنجي حصه تيمار اولمق اوزره دفتر اوقاف نشانجي
پاشا قلمي ايله تصحيح اولندوغين بلدروب تصحيح اولدوغي اوزره نقصانيچون كندويه
ويرلمك بابنده عنايت رجا ايتمكين سوزه اشمك شرطيله تقاعد اوليماغيچون سنه
اثنتين وستين وتسعمائه محرم الحرامنك اوايلنده حكم شريفم ويرلدكدن صكره تذكره
ويرلمك فرمانم اولمغين ذكر اولنان اوچ بيك اقچه حصه تيمار وجه مشروح اوزره
الندن اولان نيله بركدر ايدوب محلول تيماري اون طقوز بيك ايكيوز طقسان طقوز
اقچه لق اولوب بروجه تكميل اوتوز اقچه لق اوزره موما اليه متفرقه محمود زيد مجده يه توجيه
اولنوب ويردوم كه بنان وعيان قلنوب ذكر اولنان

— 79 —

KÖRHANE MESCİDİ ÇAPRASLARIKEBİR, ÇAPRASLARI SAGİR VE KÖRHANE ÇEŞMELERİ HAKKINDA

Mahmiyyei Manisa'da مغنیسا Körhane كورخانه Çapraslarıkebir چپراسلر كبير ve Sagir صغير mahallelerinde fatihi vilâyet merhum Saruhanoğlu İlyas Biğ صاروخان اوغلی الیاس بیك bina eyledüğü çeşmelerin nükutu merkumesine hâlâ mütevelli olan sahibülkitab Elhac Mehmed bin Abdülgani محمد بن عبدالغنی meclisi şer'i hatiri lâzimüt tevkirde Körhane كورخانه mahallesi mescidi şerifi mütevellisi olan Mustafa Çelebi bin Mehmed مصطفی چلبی بن محمد muvacehesinde üzerine dâvâ ve takriri kelâm idüb merkum Mustafa Çelebinin مصطفی چلبی mütevellisi olduğum Körhane كورخانه mahallesi çeşmesinin su yolu meremmeti içun her sene iki yüz akçe mukataası olub her sene kabzolunurken merkum Mustafa Çelebi dört senedür altı yüz akçe mukataayı bana teslim iylemekden imtinağ ider Sual olunub alıvirilmesi matlûbumdur Didikde gibbes sual vel'inkâr Ve talebül beyyine beynel udûl Mustafa Halife bin Durmuş مصطفی خلیفه بن طورمش ve Hasan bin Ahmed حسن بن احمد nam kemesneler liecliş şahade ve meclisi şer'e hazırun olub istişhad olunduklarında filvaki merhum Mustafa Çelebinin مصطفی چلبی mütevellisi olduğu mescidi şerifin vakfına merkum Elhac Mehmed'in الحاج محمد mütevellisi olduğu Körhane çeşmesinin su yolu meremmeti içun senesi ikişer yüz akçe mukataası vardır Biz bu hususa minvali muharrer üzre şahitleriz Şahadet ideriz Deyu edai şehadeti şer'iyye itdiklerin gibbe riayeti şera'itl kabul şahadetleri makbule olmağın mucebince hüküm birle maveka bittaleb ketb olundu Hurrire Fi 16 Cemadelâhir sene 1062

ŞUHUDÜL HÂL

Fahrul Kuzat Abdullâtif Efendi	Elhac Ahmed Çelebi ibnül Hac Mahmud
عبداللطیف افندی	الحاج احمد چلبی ابن الحاج محمود

İsmail Çelebi bin İlyas
اسماعيل چلبی ابن الياس

Abdurrahman Çelebi-il Müderris
عبدالرحمن چلبی المدرس

Mahmud Çelebi bin Şaban-ül Kâtib
محمود چلبی بن شعبان الکاتب

Yunus bin Cihan
يونس بن جهان

Mehmed bin Mehmed
محمد بن محمد

Hoca Mustafa efendi bin Elhac Ahmed
خواجه مصطفی افندی بن الحاج احمد

Memiş Beşe bin Elhac Mustafa
ممش بشه بن الحاج مصطفی

Mehmed bin Ali
محمد بن علی

Halil Bin İbrahi
خليل بن ابراهيم

ve Gayrühüm

— 80 —

TURGUTLUDAKİ HOŞKADEM PAŞA ZAVİYESİNİN EVLÂDA MAŞRUTA OLDUĞUNA DAİR [1]

Nişanı şerif hükmü oldur ki

İşbu râfian Tevkii refiiş şanı hâkanî Şeyh Mehmed شيخ محمد ve Şeyh Ahmed احمد deri saadetime gelüb Manisa مغنيسا muzafatından Turgudlu طورغودلى nahyasında Hoşkadem Paşa خوشقدم پاشا zaviyesinin meşihatı evlâdı evlâda meşrut olub bunlar dahi berveçhi iştirak evlâdiyet ve meşrutiyet üzre mutasarrıflar iken âherden İbrahim ابراهيم ve Osman عثمان nam kemesneler hilâfı inha ve şart nasılsa askerî ve divanda dahledüb gadr itmelerile zaviyei mezbure meşihatı şartı vâkıf ve üslûbu sabık üzre kendulara ibka ve mukarre olunmak babında inayet reca eyledikleri ecilden tevcih idüb bu beratı saadet âyat ve behçet gayâtı virdum ve buyurdum ki badelyevm mezburan varub hizmeti lâzımasın mer'i ve müedda kıldıkdan sonra olbabda efradı aferideden hiç ahad

[1] - Turgud'luda bu namda bir zaviye yoktur.

mânî ve dâfî ve râfî ve müzahim olmayub dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlar âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evasıtı Ramazan-il-mübarek sene 1063

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruse

— 81 —

KIRTIKTAKİ İSHAK ÇELEBİ ZAVİYESİ

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Saruhan صاروخان sancağında Manisa مغنیسا nahiyesinde Kırtık قرتق nam kariyede vaki İshak Çelebi اسحق چلبی evkafı zaviyesine evlâdiyet üzre zaviyedar olan işbu râfii tevkii refiiş şanı hâkanî Mustafa مصطفی ve Mehmed محمد Zide salâhuhüma askerî beratile mutasarrıflar iken aherden bazı kemesneler müdahale iylemeğin yedlerinde olan askerî berat ve sureti defterleri mucebince verilân ruusu hümayun ile şartı vâkıf üzre tevcih olunub ve Anadolu آناطولی muhasebesine kayd ve beratı şerif virilmek babında inayet rica iylemeğin hakkında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb bin altmış yedi Muharreminin yirmi üçüncü gününde bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki mezburlar varub zaviyei merkumeye mutasarrıflar olub bundan akdem zaviyedar olanlar ne veçhile mutasarrıflar idegelmişler ise mezburlar dahi ol minval üzre mutasarrıflar olub olbabda tarafı aherden bir ferd mâni ve dâfî olmaya Dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlar âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 23 Maharrem sene 1067 [1]

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruset

---

[1] - Kırtık köyü bugün mevcut olmadığından zaviye de yoktur. Bugün bu civardaki bağlardan ve yol inşaatı yapılırken birçok kiremit ve tuğla parçaları elde edilmiştir. Buradan geniş ölçüde seramik parçaların çıkması bu mıntıkada eskiden büyük bir şehrin bulunduğunu izah eder. Etilere ait olan meşhur «Bereket ilâhesi» ve «Tantalis kalesi» de şimdi mevcut olmayan Kırtık köyünün tepesinde idiler.

— 82 —

İSHAK ÇELEBİNİN KIRTIKTAKİ ZAVİYESİ ZAVİYEDARINA MÜDAHALE EDİLMEMESİ HAKKINDA

Akza kuzatil müslimîn Evlâ vülâtil muvahhidîn Madinül fazlı vel'yakîn Varisü ulûmil enbiyai vel'mürselin Hüccetül hakkı âlel halkı ecmaîn Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu Tevkii refii hûmayun vasıl olıcak malûm ola ki Mustafa مصطفى ve Mehmed محمد zide kadrihu deri saadetime arzuhal idüb kazai mezburda Kırtık قرتق nam kariyede vaki İshak çelebi اسحق چلبى zaviyesi evlâdiyet ve meşrutiyet üzre sureti ruusu hümayun mucebince maliye tarafından beratı âlişan ile bana tevcih olunmağın elimde olan beratı âlişan mucebince zabtu tasarruf itdirülüb min baad divan ve askerî tarafından berat ibraz idenlere müdahale itdirilmemek babında emri şerif virilmek rica iderim Deyu bildürdüğü ecilden imdi beratı mucebince zabt itdirilmek emredüb Buyurdum ki hükümü şerifim vardıkda bu babda sadır olan emrim üzre amel idüb dahi zaviyei mezbureyi mezkûre maliye tarafından müceddeda eline virilân beratı âlişanım, mucebince evlâdiyet ve meşrutiyet üzre zabt ve tasarruf itdürüb min baad divan ve askerî tarafından berat ile âherden kemesneye dahlü taarruz itdirmiyesin hilâfı beratı âlişan ve muğayiri emrü hümayun kemesneye iş itdirmeyüb veçhi meşruh üzre olan emri yerine getüresin Şöyle bilesin ve badennazar bu hükümü hümayunu mezburun elinde ibka idüb âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi 29 Muharrem sene 1067

— 83 —

İSHAK ÇELEBİ EVKAFI NAZIRLIĞI VE KİTABETİNE DAİR

Emirül ümerail kiram Kebirül küberail Fiham Zülkadri vel'ihtiram Sahibülizzi vel'ihtişam Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil âlâ sabıka . . . . . . Beylerbeğisi olan hâlâ Saruhan صاروخان sancağında mutasarrıf olan . . . . . . Dame ikbalihu Akza ku-

zatil müslimin Evlâ vülâtil muvahhidin Madinül fazlı vel'yakin Hüccetül hakkı alel halkı ecmaîn Varisü ulûmil enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu Tevkii refiihümayun vasıl olıcak malûm ola ki Mehmet محمد ve Mustafa مصطفى nam kemesneler deri saadetime arzuhal idüb Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبى evkafından evlâdiyet ve meşrutiyet üzre zaviyedarlığı başına nazır ve kâtib yoğuken aherden mevlâna Yusuf يوسف nam kemesne nazır ve kâtib oldum Diyu hilâfı şartı vâkıf vazife taleb idüb hilâfı şartı vâkıf kemesne olveçhile müdahale olunmamak babında emri şerif verilmek rica iderim deyu bildürdüğü ecilden buyurdum ki hükmü şerifim vardıkta hususu mezbure mukayyed olub vakfiyei mamulün bihaya nazar idüb göresin Filvaki şartı vâkıfda kitabet ve nezaret yoğuken mezbur Yusuf يوسف nezaret ve kitabet içun hilâfı şartı vâkıf vazife taleb idüb rencide ve remide iyledikleri vaki ise ve şartı vâkıfda yoğusa men'ü def' idüb saire [1] baad hilâfı şartı vâkıf vazife taleb ile kemesneye müdahale rencide ve remide itdirmeyüb hususu mezbur içun tekrar şikâyet olunmak iylemiyesin Şöyle bilesin âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi 19 Safer sene 1067

— 84 —

KURŞUNLU KARİYESİNDEKİ ŞEYH İSMAİL ZAVİYESİNE DAİR

Manisa مغنيسا kazasına tabi Yengi ينكى nahiyesinde vaki Kurşunlı قورشنلى nam kariyede vaki merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبى evlâdına vakf ve şart iylediği Şeyh İsmail اسماعيل zaviyesine evlâdiyet ve meşrutiyet üzre berveçhi iştirak mutasarrıflar olan işbu derendegânı fermanı hümayun Elhac İsmail الحاج اسماعيل ve Adil عادل nam kemesneler edai hizmet idüb azilleri icab eder hal yoğuken aherden Ali على nam kadı hilâfı şartı vâkıf alub gadretmegin ref' olunub yine mezburlar şartı vâkıf mu-

[1] — (Min) eksik.

cebince kendulara ibka ve mukarrer kılınmak babında istid'ai inayet itmegin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub yine kâmakân mezburlar evlâdiyet ve meşrutiyet üzre zaviyedar olub hizmeti lâzımasın müedda kıldıktan sonra üslûbu sabik üzre mutasarrıflar olub vâkıfın ruhu ve devamı devletimçun düaya müdavemet göstere şöyle bilub âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Şevval -il- Mükerrem sene 1067

— 86 —

KÖRHANE ZAVİYESİ BERATI [1]

Manisa'da مغنيسا vaki merhum İshak Çelebinin اسحق چلبى validi içun bina ve vakfeyledüğü Körhane كورخانه zaviyesi dimekle maruf zaviye hâlâ خارج اللى müderrisinden işbu râfii Tevkii refii hümayun kidvetül ulâmail muhakkikin Mevlâna Niyazi Hüseyin نيازى حسين zide fazlıhu her veçhile mahal ve mustahak olmağın خارج اللى (bir kelime yok) medrese ve evkafının mütevellisi Abdurrahman عبدالرحمن ref olmağın tevliyeti mezbure Mevlânai merkum Niyazi Hüseyin نيازى حسين zide fazlıhu tevçih olunmak recasına kadısı akza kuzatil müslimin Mevlâna Hüseyin حسين zidet fazailühu arzetmeğin sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki badelyevm varub Mevlânai mezbur Niyazi Hüseyin نيازى حسين medresei merkumenin vakfına mütevelli olub hidmeti lâzımasın müedda kıldıktan sonra bundan akdem mütevelli olan ne veçhile mutasarrıf olagelmiş ise mezbur dahi olveçhile mutasarrıf olub vâkıfın ruhu içun ve devamı devletimçun düaya müdavemet gösterüb olbabda hiç ahad mânî ve dâfî olmayalar Şöyle bilâlar âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Ramazan il - mübarek sene 1069

Bemakamı
Kostantıniyyetil
Mahruse

[1] — Bu zaviyenin Saruhan Bey türbesinin karşısında olduğunu söylüyorlar. Zaviye yıkıldığından yeri de satılmıştır.

حصه‌سی ... ٨٨٠ | حصه‌سی ... ٨٨٠ | حصه‌سی ... ٨٨٠ | حصه‌سی ... ١٩٢

حصه‌سی ... ٨٧٨ | حصه‌سی ... ٧١١ | حصه‌سی ... ٧٢٥ | ٥٧٥٠

حصه‌سی ... ٦٦٦ | حصه‌سی ... ٦٦٦ | حصه‌سی ... ٣٣٣

١٦٦٦

حصه‌سی ... ٦٠٤ | حصه‌سی ... ٧٤٤ | حصه‌سی ... ٦٥٧

حصه‌سی ... ١٣٣ | حصه‌سی ... ١٣٣٣ | حصه‌سی ... ٦٦٦

حصه‌سی ... ٥٥٦ | حصه‌سی ... ٣٣ | حصه‌سی ... ٦٨٨ | حصه‌سی ... ١٠٦٦

حصه‌سی ... ١٦٦ | حصه‌سی ... ١٣٧ | حصه‌سی ... ٧١١ | حصه‌سی ... ٦٦

حصه‌سی ... ٣٣٣

٢٠٠٥٠

١٢٦٢٢

... ٥٠٠٠

[illegible]

في ١٨ شعبان المعظم

٦٧

Bereketlû köyündeki Umur çiftliği ve Papaslıkdaki Vahşi çiftliklerinin mukarrernamesi

— 87 —

SARUHAN BABA ZAVİYESİNE DAİR

Akza kuzatil müslimin Evlâvülâtil muvahhidin Madinül Fazlı vel'yakin Hüccetül hakkı alel halkı ecmaîn Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki darendei fermanı hümayun Ömer عمر ve İvaz عوض nam kemesneler süddei saadetime arzuhal edüb kazai mezbure tâbi nehri Gedus نهركدوس kurbunda Saruhan Baba صاروخان بابا zaviyesi şartı vakfında eczai şerife tilâveti ve kandil yağı ve tevliyet vazifesine vakfu şart olduğu musarrah olmağla ve fazla mahsulâtın dahi nehri نهر Gedus كدوس köprüsünün meremmatına ve civarında olan döşemenin [1] harap olan yerlerini tamir ve termimine harç ve sarfolunmak üzre tevliyeti mezburan İvaz عوض ve Ömer'e عمر tevcih olunub yedlerine beratı şerifim virilüb mucebince zaptu tasarruf itdirülüb tevliyeti mezbureden refolunan Hüseyin حسين nam kemesneyi zaviyei merkumeye müderris itdirdim deyu dahl ve mezburun bin altmış dokuz senesi mahsulünden cüz'î ve küllî nesne dahi almış ise vakf içun badessubut şer' ile bittamam alıvirilmek babında emri şerif reca iderim deyu bildürüb imdi buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda olveçhile dahl olundukta tamam hak üzre göresiz Kaziyye arzolunduğu üzre ise olbabda muktazayı emri şer'i kavim ve şartı vâkıf ile zikrolunan yerlere sarfolunmak üzre yedine virilân mücedded beratı şerifim mucebince zabtu tasarruf itdirülüb mütevellii sabık mezbur Hüseyin حسين nam kemesneyi vesayiri min baad dahl ve taarruz itdirmeyüb men'ü def' idüb ve mezburun zimmetinde bin altmış dokuz senesi mahsulünden cüz'î ve küllî nesne zühur ider ise giru vakf içun hâlâ mütevelli olan Ömer عمر ve İvaz عوض nam kemesnelere badessubut şer' ile hükmedüb bittamam alıvirüb vakfa mezburlara olveçhile gadr olunmakdan begayet hazer edesiz Kemesneye şer'i şerife ve şartı vâkıfa ve beratı münife ve emri hümayunuma muhalif iş itdir-

[1] Bazı kayıtlarda uzun döşeme diye geçiyor. Bu yolun sağında da koşu mahalli varmış. Bugün orası bağ olmuştur.

miyesiz Eslemiyanı ve muhtacı arz olanı yazub dergâhı muallâma arzeyliyesiz Şöyle bilesiz Âlâmeti şerife itimad kılasız Tahriren Fi evahiri Zilka'de sene 1069

Bemakamı
Bursa بروسه

Nahiyei ناحيه Manisa مغنيسا Derlivai Saruhan صاروخان

Vakfı türbei merhum Saruhan صاروخان Doğancı adası [1] طغانجی اداسی dimekle maruf Manisa مغنيسا kurbunda Gedus köprüsü كدوس كوپروسی başında zikrolan çiftlik mahsulü zabtolunub merhum ruhu içun cüzler kıraat olunmağa ve bazı çırağ ve yağına harcoluna deyu meşruttur Deyu mukayyedir Defteri âtik hâlâ beratı padişahî ile türbei mezbureye Derviş Mehmed درويش محمد türbedar ve mezkûr çiftliği mutasarrıfdır Tarihi berat sene 973 Hasıl 2500

— 88 —

GÜRLEYEDEKİ YOLAGELDİ BABA MESCİT VE TEKYESİNİN TAMİRİ HAKKINDA [2]

Medinei Manisa'ya مغنيسا tâbi Gürleye كورليه nam kariyede vaki merhum sahibülhayrat vel'hasanat Yolageldi Baba يوله كلدی بابا

[1] — Buranın Manisanın doğusunda ve aşağı Çobanisanın şimalinde olduğunu söyliyenler olduğu gibi Gediz'le Nif çayının arası olduğunu iddia edenler de vardır. Gediz'le Nif çayının arası şimdi bağlarla kapalıdır.

[2] Gürle köyü, Manisanın batısında Yamanlar dağı ile Manisa dağı arasındaki dağların arasına sokulmuş, bir boğazın batı tarafında bulunmaktadır. Köy, dağ yamacında bulunduğundan civardaki dağlardan sızan tahtel' arz sular köy civarında birleşerek büyük bir yekûn teşkil etmektedir. Orada top lanan sular dikçe bir yamaçtan aktıkları için muhtelif şelâle ve çağlıyanlar meydana getirmektedir.

Durmadan bağıran, gürültü ile akan suları, çeşitli ağaçlar ve otlar süslemektedir. Şelâle ve çağlayanların eteklerinde düz bir zemin üzerinde iki değirmen bulunmaktadır. Eskiden daha çok değirmen varmış. Bugün orada mevcut duvar temellerinden ve içinde bulunan değirmen taşı parçalarından anlaşılmaktadır.

Bundan bir kaç sene önce İzmir, Manisa, Foça ve diğer memleketlerde sarfedilen unlar, burada üğütülür ve buradan etrafa gidermiş ; o zaman Gürle yolları ve Gürle her gün kalabalıkmış. Adeta köy ve değirmen civa-

bina eylediği mescidi şeririn ve müsafirin nüzul iylemek içun bina eylediği tekyeye beratı şerifi âlişan ile mütevelli olan vâ-

---

rı bir şehir manzarası arzedermiş. Ne zaman ki İzmir ve Manisada un fabrikaları yapılmış, işte o zaman değirmenlerin taşları dönmez olmuş. Vesait ve nakliye vasıtalarının iptidailiği, sapa bir mevkide olan Gürle değirmenlerinin sönmesine sebebiyet vermiş. Bu suretle eski değirmenlerden ancak ikisi tutunabilmiş diğerleri ise harap olmuşlardır.

Köyün en ihtiyarı 100 yaşında bulunan Süleyman Kâhya, Gürle köyünün daha aşağıda olduğunu fakat sıtma ve hastalığın çokluğundan dolayı halkın dağıldığını ve nihayet kendisinin de mensup olduğu Sancaklı aşiretinin buraya yerleştirildiğini, bugünkü Gürle köyünün bu suretle meydana geldiğini söylemektedir. Yeni Gürle köyünü kuranlar Sancaklı aşiretidir. Ve bugün de o köyde yaşayanlar bu aşiretin torunlarıdır. Köydeki ev ve diğer binalara bakılırsa eski asarın enkazı görülmemektedir. Etrafta ne eski sütunlar ve ne de sütun başlıkları vardır. Bu itibarla Süleyman Kâhyanın dedikleri çok yerindedir.

Fakat vesikalarda Yolageldi Babaya ait olduğu yazılı bulunan Dedenin türbesi, köy kurulmadan önce de burada mevcut imiş.

Köyde Yolageldi babanın yattığı kabrin adına «Gürle dedesi» denmektedir. Süleyman ağa bu zat hakkında şunları söylüyor: «Kırklar, yediler gezmeğe çıkmışlar, bir sabah namazı vaktı bu dedenin yattığı yere gelmişler, sabah namazı kılmak lâzımgelmiş, fakat abdest alacak su yokmuş. Gürle dedesi suyun olmadığını görünce elindeki asayı yere vurmuş, ve «gürle ya mubarek demiş!» bunun üzerine Gürlenin daima bağırarak ve gürleyerek akan suyu yerden fışkırmış. Dede suyun fışkırmağa başladığı zaman ruhunu teslim etmiş. Diğer pirler hem sabah namazlarını ve hem de cenaze namazını kılmışlar. Suyun başına dedeyi gömerek yollarına devam etmişler. Onlar da bu dede gibi ya dağda veya bir su başında ölerek hayata gözlerini yummuşlardır.»

Gürle dedesinin Manisa mıntıkasında bulunan dedelerden bir farkı var. Diğer dedelerden muhtelif hastalıklar için yardım ve imdat istenildiği halde, Gürle dedesi ne hastalara şifa, ne delilere deva ve ne de çocuğu olmayanlara çocuk vermektedir.

Gürle dedesine atfedilen mezar, etrafı civardan toplanan taşlarla harçsız ve gelişi güzel yapılmış lâalettayin bir duvarın düz zemini içinde bulunmaktadır. Dedenin başı ucunda bir pınar ağacı vardır. Mezar içinde ne tahtadan, ne de betondan mezar vesaire yoktur. Yalnız dedenin ayak ucunda granit işlemeli bir taş vardır, taşın üzerindeki işleme, yıldızlar ve hendesî hatlarla vücuda getirilmiştir. Dedenin baş tarafında da kırılmış Selçuk tarzında ve sütun şeklinde işlenmiş bir mermer şamdan bulunmaktadır. Bu bölgedeki mevcut türbelerde umumiyetle mum yakmak için sutunlar kulla-

kıfdan Ramazan Beşe îbni Sefer رمضان بشه ابن سفر nam racil meclisi şer'i hatiri lâzimüt tevkirde bastı meram idüb vâkıfı mezbur mescidi mezbur ile tekyeyei merkumeye nüzul iden misafirinin kadri kifayet it'amlarına yine kariyei mezburede vaki vâkıfa intima' ile tahdid ve tavsifden müstağnı olan bir göz değirmenini vakfeyleyüb hasıl olan gallesinden yevmî dört akçe mescidi mezburun imamına ve yevmî bir akçe hasır ile mum akçesine ve yevmî bir akçe dahi ciheti tevliyete ve baki kalan gallesini mescid ve tekyenin merammatına harç ve sarfoluna deyu şart ve tahsis etmekle vakfı mezburun bundan akdem mütevellisi olan Eşşeyh Abdurrahman efendi ibni Abdullah عبدالرحمن افندی ابن عبدالله nam kemesne zikri mürur iden değirmenin gallesin ahzu kabz ve kendi masarıfına sarfetmekle mescidi şerif ve tekya mürurü eyyam ile harabe müşrif olmuştur Hâlâ tevliyetim hasebile kibeli şer'den üzerine varılub mescidi şerif ve tekye keşif ve nazar olunub tamirine izin taleb iderim Dedikde canibi şer'den

---

nılmaktadır. Onlar üstüvane şeklinde ve üzerleri düz olduğu halde buradakinin alt tarafı üstüvanî, baş tarafı ise Selçuk tarzı işlemelidir. Dedenin yukarı tarafında bulunan birkaç tane eski mezar vardır. Onlarda da ayni biçimde mumluklar kullanılmıştır. Kayıtlarda dedeye ait bir de mescitten bahsediliyorsa da köyde böyle bir mesçit yoktur. Süleyman kâhya köydeki mescide benzer caminin bundan 50 - 60 sene evvel yapıldığını söylemektedir. Dedenin cenubunda bazı bina harabeleri mevcuttur. Belki bunlar kayıtlarda yazılı olan mescidin temelleridir?

Bundan başka bu civarda Dede dağının başında diğer bir yatır daha mevcuttur. Köylüler buna sadece «Dede» demektedirler. Ve bu da civarındaki köylülerce mukaddes tanınmaktadır. Dede o dağda bulunan ağaçların kesilmesini men'ettiğinden köylüler buradan ağaç kesmeyi günah addediyorlar. Ve her köylü bir ağacın dalına dokunmaktan, hattâ değmekten fazla miktarda çekinmektedir. Bu köyde Dede dağından odun kesenlerin felâkete uğradıklarına dair bir sürü rivayetler köylüler ağzında dolaşmaktadır.

Yine bu bölgede Akhisarın Palamut köyü civarında «Yatağan dede» isminde bir yatır daha mevcuttur. Köylülere göre buradan da ağaç kesmek tekin değildir. Dedenin bulunduğu dağda bugün sık ağaçlarla kaplı bir orman meydana gelmiştir. Buradan değil ağaç kesmek, yere düşmüş ağaçlar ve dallara dahi hiçbir kimse, cesaret edip, dokunamamakta ve götürememektedir.

bu fakir ve hassa mimarlarından كلابى ve لدبالى sayir ebniye ve sukufa vukuf ve şuuru olub zeyli kitabda masturül esami olan bi garaz müslimin ile mescidi şerif ve tekyenin üzerine varılub akdi meclisi şer' olunub mescid ve tekyenin münhedim olduğu keşif ve nazar ve ne mertebe ile tamir olunması mimarı mezburdan istihbar olundukta ol dahi mesaha idüb yirmi bin akçe ile ancak tamir olunur. Noksan ile tamir olunması mümkün değildir diyu mimari mezbur ve cemmi gafir içtima ve ittifak itdiklerinden sonra mütevellii mezbur Ramazan Beşe رمضان بشه kendi malindan yirmi bin akçeyi harç ve sarfedüb badehu edail vazife vel'merme değirmenin gallesinden baki kalan galleden tedric ile harç ve sarf eylediği akceyi vakfı mezburun gallesînden rücua mütevelli merkuma izin verilüb meveka bittalep ketbolundu Fi 20 Ramazan-il-mübarek sene 1069

ŞÜHÜDÜL HÂL

Âlemül ulemail İzam Mehmed	اعلم العلماء العظام محمد
Efendi ibni Hüsameddin'il	افندى ابن حسام الدين
kadı bimedinet'il mükerremeti sabıka	القاضى بمدينه المكرمه سابقا
Âlemül ulâmail izam Abdullah	اعلم العلماء العظام عبدالله
Efendi Eşşeyh Osman'ulmüfti	افندى الشيخ عثمان
bimedine'ti ∵anisa	المفتى بمدينه مغنيسا

Esseyyid Mehmeü Efendi ibni Esseyid Hasan
السيد محمد افندى ابن السيد حسن

Fahrül kuzat Abdülkerim Efendi ibni Fazlullâh
عبدالكريم افندى ابن فضل الله

Elhac Sun'ullâh Efendi ibni Ahmed
الحاج صنع الله افندى ابن احمد

Lûtfullah Çelebi ibni Ahmed
لطف الله چلبى ابن احمد

Mehmed Efendi ibni Abdullah'ıl kadı
محمد افندى ابن عبدالله القاضى

Mehmed ağa ibni Ali Serdarı sâbık
محمد اغا ابن على سردار سابق

Elhac Mehmed bin veli
الحاج محمد بن ولى

Elhac Mehmed ibnül Hacı Fazlı	Mehmed Beşe ibni Memi	Mehmed Çelebi ibni Ahmed
الحاج محمد ابن الحاج فضلی	محمد بشه ابن ممی	محمد چلبی ابن احمد

Abdurrahman ibni Abdulkadır	Habib bin Mustafa	Mehmed bin Abdülgani	Ahmet bin Receb
عبدالرحمن ابن عبدالقادر	حبیب بن مصطفی	محمد بن عبدالغنی	احمد بن رجب

ve gayrihüm

— 89 —

AYNİ ALİ SULTAN EVKAFI HAKKINDA

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülâtil muvahhidin Madinül fazlı vel'yakin Hüccetül hakkı alel halkı ecmaîn Varisü ulûmul enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil mekilil muîn Mevlâna Manisa مغنیسا kadısı zidet fazailühu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki kazai mezburda vaki Aynı Ali عین علی dimekle maruf zaviyenin hâlâ zaviyedarı ve meşrutiyet üzre vakfına mutevelli olan Derviş Mehmet درویش محمد süddei saadetime arzuhal idüb zaviyei mezburenin lâvazımatın ve galle ve tasarrufu vakfa meşruta olan yerlerin hilâfı şartı vâkıf kendusu zabt eylediğinden gayri dokuz seneden beru muhasebesi görmeyub şer' ile teveccüh eden malı vakfı zimmetinde kaldığın bildürüb yerlu yerinden muhasebesi görülmeyub şer' ile teveccüh iden mali vakfı vakf içun buna alıvirilmek babında emri şerifim reca itmeğin buyurdum ki emekdarlardan kıdvetül emasilü vel'ekran Ahmed احمد zide kadrihu hükmü şerifimle vusul buldukda ihzarı husema kılub mukaddema bir def'a şer'ile görülmeyub ve şer' ile görülüb şübhelu olan mevadı yerlu yerinden ve müfredat defterlerinden onat veçhile teftiş ve tafahhus idüb göresin Arzolunduğu üzre ise olbabda muktazai şer'i kavimle amel olub şer' ile teveccüh eden malı vakfı küllî ve cüz'î her ne ise teveccüh eden mezbur Osman'dan عثمان hükmedüb vakf içun buna bikusur alıviresiz Zimmetinde nesne baki kovirmiyesiz Min baad şer'i şerife

ve şartı vâkıfa ve emri hümayunuma muhalif kemesneye iş itdirmiyesiz Kaziyyede medhali olmıyanları dahletdirmiyesiz Hususu mezbur içun tekrar emrim varumlu iylemiyesiz Âlâmeti şerife itimad kılasız Tahriren Fi evaili Cemadelâhire sene 1073

Bemakamı Kostantıniyyetil
Mahruse

— 90 —

ÇARŞUDAKİ SARUHAN BİĞ MESCİDİNE DAİR [1]

Medinei Manisa مغنيسا mahallâtından Çarşu چارشو mahallesinde vaki merhum fatihi vilâyet Saruhan Biğ صاروخان بيك bina eylediği mescidi şerifi nukudu merkumesine bilfiil mütevelli olan Mehmed Çelebi ibni Mustafa محمد چلبی ابن مصطفى mahfilî şer'i hatiri lâzimüt tevkirde işbu sahibül kitab Ramazan Halife ibni Hasan رمضان خليفه ابن حسن nam kemesne mahzarında ikrar ve takriri kelâm idüb mahallei mezburede vaki bir tarafı Musa Beşe موسى بشه mülkü ve bir tarafı kasab başı Mehmed Ağa محمد اغا mülkü ve bir tarafı Elhac Ramazan الحاج رمضان mülkü ve bir tarafı tariki âm ile mahdud bir bab tahtanî kiremid örtülü evi ve bir bab fevkanî kiremid örtülü çardağı ve kenifi ve havlıyı müştemil mülkü menzilimi bundan esbak mezbur Ramazan Halifeden رمضان خليفه bitarikil istiklâl yirmi dört buçuk riyali guruş mal vakf ile iştıra ve teslim idüb bir sene tamamına varınca beş yüz on dokuz akçeye icar ve teslim iylemiştim Hâlâ sa- ... mali mezbur yirmi dört buçuk riyali guruşu ve menzili mezbur îcaresi olan beş yüz on dokuz akçeyi merkum Ramazan Halife yedinden tamama alub gabz ve menzili mahdud ve mezburu ref'ü teslim ve ibrai zimmet iyledim Min baad malı vakıfdan ve

[1] Eskiden Çarşı mahallesi bugünkü Murad Germen okulunun üst taraflarında idi Bugün bu civarda böyle bir mescit yoktur. Yalnız Körzade mahallesi ile çarşı mahallesi birbirine karıştığından bu mescidin, Saruhan Bey türbesi karşısındaki mescidin olması muhtemeldir.

icareden zimmetimde bir akçe kalmamıştır Didikde gibbet tasdikiş şer'i maveka bittaleb ketbolundu Fi 8 Cemadelâhir sene 1073

Ş U H U D Ü L H Â L

Mefharül kuzat Yahya Efendi ibni Sinan Efendi
يحيى افندى ابن سنان افندى

Abdülfettah ağa ibni İbrahim ağa
عبدالفتاح اغا ابن ابراهيم اغا

Elhac Mehmed bin Hasan
الحاج محمد بن حسن

İbrahim çelebi ibni Musli Beşe
ابراهيم چلبي ابن مصلى بشه

Mehmed bin Murad Beşe
محمد بن مراد بشه

Elhac Ramazan ibni Mustafa
الحاج رمضان ابن مصطفى

Dürzü zade Mehmed Halife
درزى زاده محمد خليفه

Elhac Mehmed Beşe ibni Mustafa biğ
الحاج محمد بشه ابن مصطفى بيك

Mustafa Çelebi ibni Mehmed
مصطفى چلبى ابن محمد

Elhac Mahmud bin Mehmed
الحاج محمود بن محمد

Mustafa Beşe ibni İbrahim
مصطفى بشه ابن ابراهيم

Musa Beşe ibni Abdullah
موسى بشه ابن عبدالله

ve gayrıhüm

— 93 —

ÇUKUR HAMAMIN TAMİRİ KEŞFİ

Medinei Manisa'da مغنيسا vaki merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبى bina iylediği camii şerif mevlevîhane evkafının berveçhi meşrutiyet beratı şerif ile bilfiil mütevellisi olan mefharül meşayih baisül kitab Eşşeyh Ali efendi على افندى meclisi şer'i şerifde tekriri kelâm ve tâbiri anilmeram idüb mütevellisi olduğum vakfı mezburdan olub camii mezbur kurbunda vaki Çukur Hamamı [1] چقور حمامى dimekle maruf ferd hamamın müruru

[1] — Çukur hamam Ulu cami karşısındadır. Harab olduğundan işletilmemektedir. Muhtelif tarihlerde tamir edildiği binanın halinden anlaşılmaktadır.

Aynı Ali evkafı hakkında

Halidoğlu çiftliğinin kararnamesi

eyyam ile kubab ve külhan ve cidar ve camları ve bazı mevazıı harabe müşrif olub etim ihtiyaçla tamir ve termime muhtaç olmuştur. Kibeli şer'iden [1] mergubdan üzerine varılub badelkeşf ne mikdar akçe ile tamir olunub alâ vukuihi mahallinde ketbü tahrir olunması matlubumdur Didikde savbı şer'i hatirden Mevlâna Ahmed efendi احمد افندی irsal olunub ol dahi hassa mimarlarlarından Ağlıyanu اغلیانو ve zeyli kitabda masturül esami olan bi garaz müslimin ile hamamı mezbur üzerine vardıklarında fılvaki zikrolunan hamamın kubbe ve külhan ve cidar ve beş adet kapıları harabe müşrif bulunub tahmini sahih ile tahmin olundukta evvelâ orta camekân üzerine ve etrafına yüz kantar kirec iki bin akçe ve dört bin kiremid iki bin akçe ve bin adet tuğla kiremidi sekiz yüz akçe ve bundan maada mezkâr külhanın harab olan mevazıına ve beş aded kapu ile kırk yük tavan iki bin akçe ve üç yüz yük kürek iki bin beş yüz akçe ve şikest olan camlar için elli aded çam tahtası iki bin beş yüz akçe ve iki yüz hamil kum bin akçeye ve merkum külhanın cidarı için yüz yük taş sekiz yüy akçeye ve cidarı için iki bin kerpiç altı yüz akçe ve hamamı merkumun taşra cidarı ve bazı harab olan yerleri içun derzlik yüz kantar kireç iki bin akçe ve iç halvetlerin beş aded kapuları ve sofaları içun yüz aded tahta ve mismar içun bin beş yüz akçe ve adeta cehennemlik tabir ittikleri mevzii tathir içun bin beş yüz akçe ve külhan kapusunun iki adet od taşı ve nerdübanı içun üç yüz akçe ve on günde iki nefer üstad ve dört nefer şakird taamiyesile bin altı yüz akçe cem'an yirmi bin yüz akçe ile ancak tamir ve termim olunur Noksan ile olmak mümkün değildir Deyu içtima ve ittifak itdiklerini mevlânai mezbur mahallinde ketbu tahrir idüb badehu meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi inha itmegin mahuvel vaki bittaleb ketb olundu Fi Gurre Rebiülevvel sene 1075

ŞUHUDÜL HÂL

Fahrül Müderrisinil kiram Elhac Ahmet efendi bin Ali Efendi
الحاج احمد افندی بن علی افندی

Umdetül kuzat Haddad zade Mehmet Efendi
حداد زاده محمد افندی

[1] — (şer'i) olacak.

Eşbehül Hutabâ Elhac Mahmud Efendi bin Abdülkerim
الحاج محمود افندی بن عبدالکریم

Hasan bin Hasan
حسن بن حسن

Mehmed Emin Çelebi ibni İbrahim Çelebi'yül Müezzin
محمد امین چلبی ابن ابراهیم چلبی المؤذن

Derviş Mustafa bin Mehmet
درویش مصطفی بن محمد

Ve gayrühüm

— 94 —

GEDİZ ÜZERİNDE SULTAN BAYAZIDIN YAPTIRDIĞI KÖPRÜNÜN SARUHAN BEY ZAVİYESİ MAHSULÂTINDAN TAMİR EDİLMESİNE DAİR

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldurki:

Akza kuzatil müslimin Manisa مغنیسا kadısı Mevlâna Abdulhalim عبدالحلیم zidet fazailühu deri saadetime arzuhal idüb medinei Manisa مغنیسا ahalisi bilcümle meclisi şer'i şerife gelüb medinei mezbure kurbunda vaki merhum ve mağfurun leh Sultan Bayazıd Han سلطان بایزید خان tabe serahu bina iylediği tahta köprü dimekle maruf cisr müruru eyyam ile harab ve tamire muhtaç olub eyyamı şitada bir veçhile müruru ubur mümkün olmayub etrafından gelân zahayire küllî muzayeka gelmekle galaya bais olduğun ihbar iylemelerile civarında vaki kemesneye meşrut olmayan *Saruhan Baba* صاروخان بابا *zaviyesinin mahsulâtın beher sene* ahz ve cisr merkum tamirine sarfetmek içun Hacı İvaz حاجی عوض nam kemesneye yevmî beş akçe ve vazife ve tevliyeti ile beratı âlişan virilmek reca eyledikİerin arz ve ahalii vilâyet dahi mazhar iylmelerile veçhi meşruh üzre tevcih ve beratı âlişan virilmek fermanım olmağın işbu darendei fermanı hümayun Hacı İvaz حاجی عوض hakkında mezid inayeti padişahanem vücuda getürüb mevlânayi mumaileyhin arzı ve a'lemül ulâmail mütebahhirin efdalül fudalâil المؤور عين bilfiil Şeyhül'silâm edâm Allahu taalâ fazailühunun işaretleri ve ruusu hümayunum sureti mucebince bin yetmiş beş Recebül müreccebinin gürresinden yevmî beş akçe

ve tevliyeti ile tevcih idüb beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki mezkûr Hacı İvaz حاجی عوض varub cisri mezburu tamir itmek üzre zikrolunan Saruhan Baba صاروخان بابا zaviyesini ahzü kabz ve hizmeti lâzımasın mer'i ve müedda kıldıktan sonra tayin olunan yevmî beş akça vazifesin evkafı mezbure mahsulündan alub mutasarrıf ola Olbabda bir ferd dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 2 Recebül - mürecceb sene 1075

Bemakamı
Edirne ادرنه

— 95 —

İSHAK BEY MEVLEVÎHANESİNİN TAMİRİ KEŞFİ

Medinei Manisa'da مغنيسا vaki merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی bina iylediği camii şerif ve mevlevîhane [1] ev-

[1] «Yukarı Tabakhane mahallesinin şark tarafındaki tepe üzerinde bugün harabesi görünen mevlevîhane binası Manisa'da Saruhanoğulları zamanından kalmış eserlerin en eskilerindendir. Evliya Çelebi seyahatnamesinin 9 uncu cildinde bu binadan şöyle bahsetmektedir: « Ve şehrin şark tarafında mürtefi mesiregâh, bir de âsitanei hazreti Mevlâna vardır. Acayip teferrücgâh mevlevîhanedir. Simağhanesi ve müteaddit fukara hücrelerile mamurdur. Zamanı kadimda Kinisa imiş amma abu havası lâtif, bağ irem misal bir kâni dervişan yerdidir. Cümle şehir andan nümayandır. Ve kapu üzerinde tarihi budur:

امر بعمارت هذالزاوية المباركة الا سحاقيه
الاميرالعادل الظفرالمنصور اسحق بن الياس سنه
سبعين وسبعمايه
وعامره العبد الفقير الى الله الغنى المحتاج عثمان بن امة الله

Bugün harabe kapısında bu kitabe yoktur. Ulu cami medresesinin kapısına binanın mimarı «Emed bin Osman» şeklinde yazılı olduğu halde Evliya Çelebi Mevlevihane kapısına mimarın adını «Osman bin Emed» olarak yazmıştır. Mevlevihane İshak Çelebi zamanında yapıldığına göre bugün Ulu cami medresesinin kapısında sağlam duran kitabedeki ismin doğrusu olduğu ve Evliya Çelebinin bunu tersine yazmış olması kabul edilmek lâzım gelir. Manisa'da mevlevilik an'aneleri uzun zaman bu binada yaşatılmış son zamanlarda Ali bey camii yanındaki binaya nakledilmiştir. Buradaki Mevlevihane İshak Çelebi emrile yapılmıştır. Ulu cami medresesine bitişik olan İshak Çelebi türbesindeki sanduka ve kavukların üzerinde yeşil çuhadan örtü ve sarıklar bulunmaktadır.»

Manisa tarihi: M. Çağatay Uluçay, İbrahim Gökçen. Resimli Ay matbaası 1939.

kafının mütevellisi olan Fahrül meşayih baisül kitab Eşşeyh Ali Efendi علی افندی meclisi şer'i şerifde takriri kelâm ve tabiri anil'-meram idüb mütevellisi olduğum zikrolunan mevlevihanenin canibi şarkisinde vaki iki bab odaları ve matbahı ve kileri ve kubbe ve derü dıvarı müruru eyyam ile harabe müşrif olub etin ihtiyaçla meremmete muhtaç olub de semağhane ve pencere ve kapu ve bazı mevazıı tamire muhtaç olmuştur. Kibili şer'iden üzerine varılub alâvukuihi mahallinde keşf ve taharri olunması matlubumdur Dedikde bu fakir zeyli kitabda mesturül esami olan bi garaz müslimin ve hassa mimar kalfalarından Yorgaki یورغاکی ile üzerine varub nazar olundukta filvaki salifüzzikir mevlevihanenin iki bab odaları ve matbahı ve kubbe ve deru dıvarı müruru eyyam ile harab ve tamire muhtaç olduğu müşahede olundukda evvelâ semağhane içun kırk beş aded ceviz tahtası dört bin beş yüz akçe ve beş yüz kantar kirec yedi bin beş yüz akçe ve iki bin adet tuğla bin akçe ve iki yüz aded مرکب ağacı üç bin beş yüz akçe ve dört aded döğer kebir iki bin akçe ve bu cümleye mismar altı bin akçe ve yine semağhane içun on üç aded tavan sekiz yüz akçe ve on iki aded pencereye altmış beş aded tavan dört yüz akçe ve kapu ve pencere içun yirmi aded çam tahtası beş yüz akçe ve altı aded pencerelere timur üç bin akçe ve bin aded hamil kum üç bin akçe ve iki yüz ölçek horasanî iki bin dört akçe ve iskele içun olan on aded kavak bin dört yüz akçe ve yine iskele içun kırk aded tavan bin iki yüz akçe ve قرجاو içun yüz aded mertek bin akçeye ve cidarı erbaasını sıvamak içun üç kantar کتال bin beş yüz akçe ve bir kantar keçi kılı yedi yüz akçe ve bin aded oluk kiremidi beş yüz akçe ve evvelden bin aded tuğla kiremidi bin akçe ve evvelden yirmi beş kantar kireç üç yüz yetmiş beş akçe ve bu cümleye üstadiye ve ırgadiye ve taamiye on altı bin akçe cem'a altmış bin sekiz yüz yetmiş beş akçe ile ancak tamir ve termim olunur Noksan ile olmak mümkün değildir deyu tahmini sahihi şer'i ile tahmin olunduktan sonra alâ vukuihi mahallinde ketb olundu Fi 19 Şevval - il - mükerrem sene 1075

ŞÜHUDÜL HÂL

A'lemül ulâmail izam
Hazreti Mustafa efendi'l müfti
مصطفى افندى

Umdetül müderrisin'il kiram
Elhac Ahmed efendi
الحاج احمد افندى

Fahrül' cüyuş Elhac
Mehmet çavuş
الحاج محمد چاوش

Mefharül Hutebâ Elhac
Mahmud Efendi
الحاج محمود افندى

Kidvetül Müderrisin
Şani zade İbrahim Efendi
شانى زاده ابراهيم افندى

Fahrül müderrisin Mustafa Çelebi
İbni Yusuf Efendi
مصطفى چلبى ابن يوسف افندى

Molla Şaban bin
Elhac Osman
ملا شعبان بن الحاج عثمان

Ali bin Hamza
على بن حمزه

Derviş Mustafa
bin Abdullah
درويش مصطفى بن عبدالله

— 96 —

KUM KUYU VE SİNDEL BABA ZAVİYELERİNE DAİR

Akza kuzatil müslimin Manisa مغنيسا kadısı Mevlâna Hafız Mustafa efendi حافظ مصطفى افندى zidet fazailühu mektub gönderüb medinei Manisa'da مغنيسا vaki kal'eyi ve içinde olan cebehane ve toplarını hıfzu hiraset şartı ile sâbıka Kumkuyu قوم قويو ve Sindel Baba سندل بابا zaviyesine beratı şerifle mutasarrıf olub edai hizmet üzre olan Dizdar Mehmed محمد zaviyei mezbureye âherin vaz'iyet iyledüğüne binaen sıfrül yed kalmağla kal'eyi mezbure ve cebehane ve toplarını hıfzu hirasetden kalduğunu ahalii vilâyetden meclisi şer'de ihbar zaviyei mezbure dizdarlık ile merkume ibka ve mukarrer kılınmak recasına iltimas iylediklerin arzetmegin diğer Mehmet محمد ref'inden mukaddema İbrahim Efendi'ye ابراهيم افندى ders âmlık üzre virülüb badehu Akşehre اقشهر müfti olmağla Elhac İsmail'e الحاج اسماعيل verilmiş iken kal'e ve cebehane ve toplarını hıfzu hiraset mukabelesinde mezkûr Meh-

med'e محمد tevcih olunduğu mukarrer olmağın faziletli Şeyhül'islâm efendi hazretlerinin işaretleri üzre yine kâmakân ibka ve mukarrer kılınmak buyruldu Fi 13 Şaban sene 1076

— 97 —

AYNI ALİ BABA ZAVİYESİ EVKAFINDAN OLAN DEĞİRMENLERE DAİR

Medinei Manisa'da مغنيسا vaki fatihi memleket Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی bina iylediği camii şerif ve mevlevîhane evkafına berveçhi meşrutiyet bilfiil mütevelli olan fahrül meşayih Eşşeyh Ali efendi ibni علی افندی ابن Meclisi şer'i şerifde Sultan mahallesi سلطان محله‌سی sükkânından sahibi hazel kitab fahrül müderrisin Elhac Mehmed efendi ibni Abdülnebi الحاج محمد افندی ابن عبدالنبی mahzarında üzerine dâvâ ve takriri kelâm idüb mezbur Elhac Mehmed efendinin محمد افندی yedinde ve zabtu tasarrufunda olub kasabai Turgutlu طورغوتلی yolunda Karamanî zade Mehmed efendi'nin محمد افندی köprüsü kurbunda nehri Nif نيف ile dayir sakfı vahidin dört göz âsiyab mütevellisi olduğum vakfı mezbur dahilinde mebni olmağla beher sene birer sikkei hasene resmi var iken merkum efendi vermeyub inad ve taallül ider Sual olunub alıvirilmesi matlubumdur Didikde gibbes sual merkum Elhac Mehmed efendi الحاج محمد افندی cevabında hâlâ tasarrufunda olub zikrolunan nehri Nif نهر نيف ile dair Dink değirmeni دنك دكرمنی dimekle maruf beyti vahidde olan bir göz âsiyab tarafı şarkisinde vaki malûmül mikdar اوروسی ve mer'asile kadimden medinei merkumede vaki merhum ve mağfurunleh Aynı Ali Baba قدس سره العزيزك ... عين علی بابا zaviyesi vakfından olub badehu üç göz âsiyab dahi bina olunub cem'an dört göz değirmen olduktan sonra her sene altmışar akçe resmini salifüzzikir Ayni Ali Baba عين علی بابا zaviyesi vakfı tarafından ahz oluna gelmişken ve ben dahi on altı senedir tasarrufumda olmağın mezkûrenin değirmenin resmini yedi sene zaviyedarlık üzre mutasarrıf olanlara ve dokuz senedir Hâlâ medreselik üzre mutasarrıf olan metharül

müderrisin Mehmed efendiye محمد افندی altmış akçe resmini eda iderim Hatta yedinde bu vecih üzre sureti defteri cedidi hâkanî ve mucibince emri şerifi âlişan ve fetvayı münifî vardır Muma-ileyh Şeyh Ali efendinin yedinde vakfiyei mamulün biha ve sureti defteri hâkanî varsa ibraz eylesun Ve illâ taarruzdan men olunsun Deyu mazmunu takriri meşruhuna muvafık sureti defteri cedidi hâkanî ve emri şerifi âlişan ve fetvai münife ibraz idicek gibbel istintak mersum Şeyh Ali efendi علی افندی hususu mezburu inkâr idüb mezbur Elhac Mehmed efendiden محمد افندی sıdkı mekalini mübeyyine beyyine taleb olundukta udulü müsliminden Ali Dede ibni Bayram علی دده ابن بیرام ve Süleyman ibni Yusuf سلیمان ابن یوسف ve Hüseyin bin Cafer حسین بن جعفر ve Muharrem bin Cafer محرم بن جعفر nam kemesneler liecliş şahade meclisi şer'e hazıran olub gıbbel istişhadiş şer'i filvaki merkum Elhac Mehmet efendinin محمد افندی tasarrufunda olub salifüzzikir köprü kurbunda vaki nehri Nif نیف ile dair Dink Değirmeni dimekle maruf beyti vahidde olan bir göz âsiyab اوروسی ile kadimden medinei merkumede vaki merhum Ayni Ali Baba عین علی بابا zaviyesi vakfından olub badehu üç göz âsiyab dahi bina cem'a dört göz değirmen olduktan sonra kadimden mutasarrıf olanlar her sene altmışar akçe resmini zaviyei merkumeye mutasarrif olanlara eda iyledikleri mes'muumuzdur Elhasıl salifüzzikir dört dönüm göz değirmen merhumu mezbur Aynı Ali Baba عین علی بابا zaviyesi vakfı dahilinden olduğuna şahitleriz Şahadet dahi eyleriz Deyu her biri edai şahadeti şer'iye eylediklerinde badettatil vet tezkiye şahadetleri makbul oldukdan sonra müşarünileyh Şeyh Ali efendiden علی افندی dahi vakfiyei mamulün biha ve sureti defteri cedidi hâkanî taleb olundukda ibraz iylediği vakfiye ve sureti defteri hâkanî de mastur ve mukayyed olmayub her veçhile âsiyab maruzzikir merhumu mezbur Ayni Ali Baba عین علی بابا zaviyesi vakfından olduğu zahir ve müteayyin olmağın ber mucebi sureti defteri cedidi hâkanî ve fetvai münife ve emri âlişan merkum Şeyh Ali efendi علی افندی muarazadan men'i birle mahüvel vaki bittaleb ketbolundu Fi evaili Zilhicce sene 1076

ŞÜHUDÜL HÂL

Ömer Çelebi kethudai Şehir hâlâ
عمر چلبی کتخداء

Bayram bin Hasan
بیرام بن حسن

Derviş Mehmed bin Mustafa
درویش محمد بن مصطفی

Mahmud bin İbrahim
محمود بن ابراهیم

Mehmed bin Ali
محمد بن علی

ve gayrühüm

— 98 —

SARUHANOĞLUNUN KARAMAN KAYASINDA BİNA EYLEDİĞİ KÖPRÜ VE DÖŞEME MÜHİMMATI EVKAFINDAN OLAN ÇİFTLİK VE BAHÇENİN BERATI

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Manisa'da مغنیسا Karaman kayası قرمان قیاسی dimekle maruf mevzide Saruhanoğlu صاروخان اوغلی bina eyledüğü köprü döşeme mühimmatı içun vakıf çiftlikler ve Bağçaya evlâdiyet üzre tahminen yevmî bir akçe ile mutasarrıflar olan Ali علی ve Veli bin Hacı Bayram ولی بن حاجی بیرام ve Nebi نبی ve Ahmed oğlu Mehmed احمد اوغلی محمد nam kemesneler fevt olub yerlerine oğulları işbu darendei fermanı hümayun Abdülgaffar عبدالغفار ve Cafer جعفر nam kemesneler her veçhile mahal olmağın berveçhi iştirak tevcih olunub beratı şerifim virilmek babında inayet taleb itmeğin kendulara meşrut olub ve sulbi oğlu idüğü mukarrer ise sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub mezburlar babaları yerlerine köprücüler olub hizmeti lâzımasın müedda kıldıktan sonra zikrolunan vakıf çiftliğe ve bağçaya yevmî bir akçe ile mutssarrıflar olub vâkıfın ruhu içun ve devamı ömrü devletimçun düaya müdavemet göstere Şöyle bilüb âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Receb sene 1077

Bemakamı
Kostantıniyye

— 99 —

HOŞKADEM PAŞA MESÇİDİ VE YENGİDEKİ KARACA AHMED EVKAFI HAKKINDA

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Manisa'da مغنيسا vaki Elhac Hüseyin الحاج حسين bina iyledüğü camii şerif sâbıka merhum Hoşkadem paşa خوشقدم پاشا mescidi olub hâlâ Yengi ینکی nahiyesinde vaki merhum Karaca Ahmed [1] قره‌جه احمد evkafı kura ve mezariğ olub gallesinin külli müsaadesi olmağla vakfı mezbur mezraası mahsulünden işbu darendei fermanı vacibül iz'an fahrüs sülehâis sâlikin Eşşeyh Abdullah عبدالله zide yevmî on beş akçe musalli vazifesi tevcih olundu Bu beratı hümayun virilmek babında kadısı akza kuzatil müslimin ve mevlâna Hasan حسن zidet fazailühu arzeylemeğin vakıfda müsaade varsa sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub mezbur mevlâna şeyh Abdullah عبدالله musalli olub hidmeti lâzımasın müedda kıldıkdan sonra yevmî on beş akçe vazifesin vakfı merkum mahsulünden alub mutasarrıf ola Vâkıfın ruhu ve devamı devletimçun düaya müdavemet göstere Şöyle bilelâr alâmeti şerife itimad kılalar Tahriren fi evahiri Şabanilmuazzam sene 1077

Bemakamı
Edirne ادرنه

---

[1] — Manisa bölgesinde Karaca Ahmed'e izafeten üç tane türbe bulunmaktadır. Bunlardan birisi Horosköyünün cenubunda, diğeri Akhisarın merkez köylerinden Karaköy'de, üçüncüsü de Eşmenin Karaca Ahmed köyündedir.

Akhisardaki Karaca Ahmed türbesi için: Şakayıkı Numaniye ve Kamusülâlâm'de aynen şunlar yazılıdır: «Sultan Orhan Gazi devri meşayihinden bir zat olup diyarı Acemde ümeradan birinin oğlu olduğu halde, cezbeye mazhar olmakla terki dâru diyar ederek, Rum canibine gelmiş ve Akhisar kurbunda ihtiyarı mesken etmiş idi. Kabri orada ziyaretgâhdır.» Kamusülâlâm Şemsittin Sami Cilt 5, Sahife 3623. Bugün de Karaköy civarında yukarda adı geçen türbe mevcuttur. Fakat yazı vesaire yoktur.

Eşmedeki Karaca Ahmed köyü, iki tarafı dere olan bir sırtın üzerinde kurulmuştur. Köylülerin «Dede» veya «Yatır» dedikleri türbe, köye bitişik

— 100 —

KARAMAN KAYASI KURBUNDA İSHAK ÇELEBİNİN BİNA EYLEDİĞİ KAPU KÖPRÜSÜ VE KUYU MÜHİMMATI İÇIN ÇOBANİSADA VAKFETTİĞİ ÇİFTLİĞİN BERATI

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Manisa'da مغنيسا Karaman kayası قرمان قیاسی kurbunda Saruhan oğlu İshak Çelebi اسحق چلبی bina eyledüğü kapu köprüsü ve ku-

---

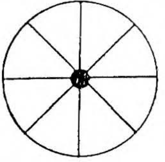
olan mezerlığın kapısındadır. Karaca Ahmed Sultan denilen türbe balık sırtı betonla doldurulmuş iki mezardan ibarettir. Üzeri ise bir kenarı birbuçuk metre olan düzgün bir beşgen prizma üzerine tuğla ile yapılmış bir kubbeden ibarettir ki tabandan kubbenin en yüksek yeri üç metre kadardır. Yetmiş beş santim genişliğinde, bir metre yüksekliğinde güneye bakan kapısının üzerinde örnekleri ilişik (1) sayılı, onun üzerinde (2) sayılı, mermer üzerinde işlenmiş kabartmalar vardır. Kapının sağ ve solundaki mermer sütunlar üzerinde de (3) ve (4) seyılı, kabartmalar vardır. Kapının dış sol duvarında da beyaz mermer üzerine oyulmuş (5) sayılı, yazı vardır. Kubbenin iç duvarında kıbleye müteveccih siyah mermer üzerinde beş parmak izi vardır.

Mezar taşları üzerinde yapılan inceleme sonucunda en eski mezar taşının tarihi 1250 olduğu görüldü.. Bunlardan daha eski mezar taşları vardır. Renkleri siyahtır. Fakat üzerlerinde yazı yoktur. Köyün en ihtiyarı Hacı Ömer dayıdan Karaca Ahmed hakkındaki şu rivayeti dinledim: «Vaktile köyümüz üç hane ve buraya on beş kilometre mesafede «Kocular» mevkiinde imiş. Tahminen dört yüz sene evvel buraya getirtmişlerdi. Ecdadımızın Kocular mevkiindeki eski yurduna bugün Karaca Ahmed Öreni diyoruz. Köy buraya geldiğinde bu türbeler burada imiş. Fakat üzerindeki kubbenin mevcut olub olmadığını bilmiyoruz. Dedelerimizden duyduğumuza göre bu türbede yatanler Horasanlı imişler. Biri oğlu Karaca Ahmed, diğeri de anası «Sultan» dır. Buraya niçin geldiklerine dair hiçbir şey duymadık. Bir rivayete göre bunlar 600 yıl önce ölmüşler. Bu Karaca Ahmedin Hacı Bekteşı Velinin arkadaşı olduğu da rivayet edilir.»

Karaca Ahmed Sultan türbesi, pek yakın zamana kadar delilerin ve çocuğu olmayan kadınların ziyeretgâhı imiş. Türbenin duvarından alınan beş sayılı yazı, bu civardaki Süleymanlı kalesindeki yazılara benzediğinden bu taşların kaleden getirilerek türbenin inşasında kullanıldığı açıkça görülmektedir.

İstediğim bu malûmatı göndermek lûtfünde bulunan Eşme ilk tedrisat müfettişi Bay Hâmid'e teşekkür ederim.

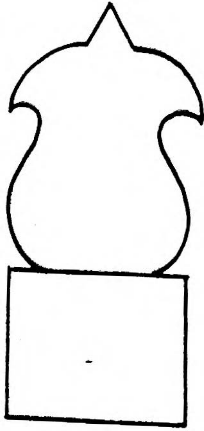
Üst

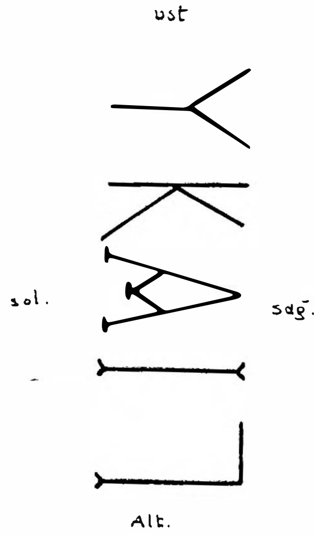

Burada bir geyik
resmi vardır

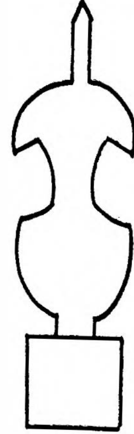
Kapı

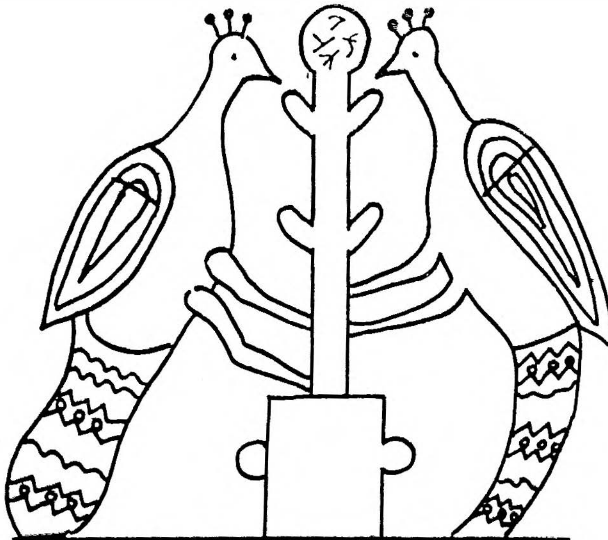
Kapının Solundaki Sütun
№ 4

№ 5

Kapının Sağındaki Sütun
№ 3

Kapının üzerinde №: 2

yu mühümmatı içun Çobanse چوبانسه nam kariyede bir çiftlik yer vakıf mezraaya evlâdiyet üzre ber veçhi iştirak mutasarrıflar olan işbu darendegânı fermanı şerif Veli ولی ve Ali علی ve Yusuf یوسف ve Mehmed محمد ve Hüseyin حسین ve یف Mehmed محمد ve Zati زاتی ve diğer Hüseyin حسین ve Nurullah نوراالله nam kemesneler her veçhile mahaller olub üzerlerinde olmağla müceddeda beratı şerifim virilmek babında inayet rica itmeğin üzerlerinde ise mezburlar veçhi meşruh üzre sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub mezburlar kâmekân evlâdiyet üzre berveçhi iştirak zikrolunan çiftlik vakıf mezraaya mutasarrıflar olub vâkıfın ruhu ve devamı ömrü devletimçun düaya müdavemet ve iştigal göstere Olbabda efradı aferideden hiç bir ferd mâni ve dâfi olmayub dahlü taarruz kılmayalar Şöyle bilâlâr alâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Zilka'detiş şerife şene 1077

Bemakamı
Edirne ادرنه

— 101 —

SARUHANOĞLUNUN GÖKAĞAÇ NAM ÇİFTLİK VAKFINA DAİR

Nişanı şerif âlişan hükmü oldur ki

Kidvetün nüvvabi vel'müteşerriin Turgutlu طورغودلی naibi olan mevlâna Mehmed محمد zide süddei saadetime mektub gönderüb Manisa مغنیسا kazasına tâbi Yengi ینکی kazasında vaki merhum Saruhanoğlu صاروخان اوغلی vakfeyledüğü Gökağaç کوك اغاج nam çiftliği evlâdına meşrut olmağla evlâddan olan işbu râfıan tevkii refiiş şanı hâkanî Şeyh Mehmed شیخ محمد ve şeyh Mustafa شیخ مصطفی çiftliği merkumeye evlâdiyet ve meşrutiyet üzre zabtu tasarruf üzre iken haricden hilâfı inha ile Hacı İbrahim حاجی ابراهیم nam kemesne bir tarikle berat itdürüb dahletmekle külli gadr ve hayf itmekle mezbur şeyh Mehmed شیخ محمد ve şeyh Mustafa شیخ مصطفی üzerlerine evlâdiyet ve meşrutiyet üzre ibka ve mukarre ve mü-

ceddeda tevcih olunmak babında istid'ayı inayet recasına arzetmeğin tevcih idüb bu beratı izzet âyâtı virdum Ve buyurdum ki mezbur Şeyh Mehmed شیخ محمد ve şeyh Mustafa شیخ مصطفی varub zikr olunan çiftliği evlâdiyet ve meşrutiyet üzre zabtu tasarruf iyleyüb haricden olan Hacı İbrahim حاجی ابراهیم ve tarafı âherden bir kemesne mânî ve müzahim olmayub dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlar âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi evahiri Rebiülevvel sene 1081

بمقام
قسطنطنیه
المحروسه

— 102 —

ULU CAMİ, İSHAK BEY TÜRBE VE MEDRESESİNİN TAMİR KEŞFİ

Medine Manisa'da مغنیسا vaki fatıhi vilâyet Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی bina eyledügü medresei celile ile camii şerif ve türbe evkafının [1] bervechi meşrutiyet mütevellisi olan

[1] — İshak Beyin yaptırdığı Ulu cami, caminin adına izafe edilen mahallededir. Caminin bitişiğinde, batı tarafta, İshak Bey'in türbesi mevcuttur. Türbede dört kabir mevcuttur. Bunlardan büyüğü İshak Bey'e, diğer üçü iki oğlu ile karısına aittir. Medrese bunun doğusundadır. Bu gün harap bir haldedir. Cami kapısının üzerinde şu uzun kitabe yazılıdır:

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الذی جعل المساجد محل العبادات والصلوة علی رسول محمد
خیر المکونات وافضل موجودات فنهض بعمارة هذا العبد اللطیف والجامع الشریف...
اعلی الباب... وبذل سعیه فی اتمامها السلطان المعظم مالك رقاب الامم الاسکندر ثانی
زاجر الفجرة قاهر الکفرة المجاهد فی سبیل الله المظفر المنصور المؤید بعنایة الملك الغفار السلطان
ابن السلطان چلبی اسحاق بن الیاس بن صاروخان خلد الله دولته فی سنه ثمان وستین وسبعمایه.

Menberi gayet nefistir. Menber üzerinde de şu kitabe vardır:

امر بعماره هذا المنبر المبارك السلطان الاعظم مالك رقاب الامم اسحق چلبی بن الیاس
عز نصره فی سنة ثمان وسبعین وسبعمایه

« Camiin içini süsliyen minber her bakımdan güzeldir. Gerek işçilik ve gerekse güzellik bakımından Manisa ve civarındaki eserlere karşı daima üstünlüğünü muhafaza etmiştir. Şimdi yazacağımız kitabelerden bunu yapan

fahrül meşayih baisül kitap eşşeyh Ali Efendi علی افندی meclisi şer'i şerifde takriri kelâm ve tâbiri anil meram idüb zikrolunan medresenin kemeri üzerinde vaki sakfı mürurı eyyam ile harabe müşrif olub tecdide ve bazı mevazii imaretü meremmete muhtaç olduğundan maada salifüzzikir camii şerif ve türbenin dahi bazı mevazii imaretü meremmete muhtaç olub eğer ihmal olursa bilkülliye münhedim olmak mukarrerdir Kibeli şer'den üzerine varılıb badennazar keşfü tahrir ve ne miktar akçe ile tecdid ve tamir olunur tahmini sahih ile tahmin olunduktan sonra vakfı merkum malı ile bina ve tamirine izin verilmesi matlubumdur Dedikde savbı şer'i hatırdan bu hadimüş şer'i ve ebniye ve sukuf ahvaline kemali ıttılâı olup zeyli kitabda masturül esami olan bi garaz müslimin ve hassa mimar kalfalarından Ağlıyanu اغليانو ile üzerine varub keşfi nazar olundukda filvaki medresei merku-

---

zatla nakkaşını anlıyoruz. Minberin iki kanatlı kapısı gayet güzel işlenmiştir minber kapısının

Sol kanadında:

يتحدثن احدكم ومن تحدث فقد لغى

صدق رسول الله

كتب حطه ورسم نقشه وحيد بن يوسف

Sağ kanadında:

(1) فاذا صعد الخطيب المنبر فلا

(2) ومن لغى الجمعة فلا له

(3) عمل الحاج محمد بن الذق

Ve minberin sol üst kenarında ise:

عمل الحاج محمد بن عبدالعزيز ابن الذق العتابی

Yazılıdır.

Ulu cami medresesine dışardan ve bir de cami avlusundan girilir. Cümle kapısının üstünde de tıpkı caminin kapısındaki tertipte yazılmış süslü bir kitabede İshak Bey'in adı ve medresesinin inşa tarihi yazılıdır:

امر بعمارة هذه المدرسة المبارکه السلطان الاعظم ناصر الغزاه والمجاهدين اسحاق خان

ابن الياس بن صاروخان خلدالله ملكه فى شهور سنه ثمانين وسبعمايه

Bunun altındaki kitabe:

عمل الفقير الى الله الغنى الحاج

امت بن عثمان عفى الله عنهما

Ulu cami ve medrese çok yüksek duvarlarla çevrilidir. Caminin şekli Güzelhisardaki kiliseden çevrilen Balaban paşa camiine çok benzer. İçindeki sütunlar muhtelif devir ve milletlerin sitillerini göstermektedir. Bundan dolayıdır ki Yunan işgalinde Rumlar ve Yunanlar buranın kiliseden çevrildiğini ve sonradan cami kapısının yanına eklenen saat yerinin de kilisenin çan yeri olduğunu iddia etmişlerdir. Fakat ileride göreceğimiz bir vesika ile bu saatin ve yerinin sonradan buraya ilâve edildiği ve çan yeri olmadığı anlaşılacaktır.

menin sakfi harabe müşrif ve tecdide ve bazı mevazü meremmete eşeddi *ihtiyaç ile muhtaç bulunub evvelâ medresei mersume sakfı içun on üç adet Kavak üç bin iki* yüz akçe ve *iki* yüz adet merteği kebir iki bin dört yüz akçe ve yirmi vukkiye çivi bin altı yüz akçe ve hatıl içun beş yük Akhisar اقحصار tavanı altı yüz akçe ve beş yüz pedavra tahtası iki bin dokuz yüz akçe ve on dört kantar kirec yüz elli akçe ve yüz aded tuğla yüz akçe ve iki yüz nim kiremid iki yüz akçe ve beş yüz kiremid üç yüz elli akçe ve medresei merkume üzerinde vaki kapıya tahta iki yüz akçe ve bir tavan seksen akçe ve medresei merkumenin büyük kapusu içun kirec beş kantar iki yüz kkçe ve salifüzzikir türbe sakfı içun bin aded oluk kiremidi yedi yüz elli akçe ve altmış kantar kireç iki bin dört yüz akçe ve yüz yük kum altı yüz akçe ve iki yüz elli aded mertek üç bin akçe ve yirmi yük tavan iki bin dört yüz akçe ve pedavra tahtası içun beş yüz akçe ve su maksimi içun bin akçe ve mezkûr camii şerifin şark tarafında vaki taş cidar içun yüz kantar kirec dört bin akçe ve iki yüz hamil kum bin akçe ve beş yüz tuğla kiremidi beş yüz elli akçe ve minare kapısı içün iki tahta yüz akçe ve bir tavan elli akçe ve iki söğe kırk akçe ve iki aded sağır kavak iki yüz akçe ve yine minare nerdübanı içun iki tavan yüz akçe ve otuz aded barmakluk üç yüz akçe ve elli akçe çivi üstadiye ve ırgadiye ve taamiyeden maada cem'a yirmi dokuz bin altı yüz kırk akçe ile ancak tecdid ve imaretü meremmet olunur Noksan ile olmak mümkün değildir Diyu mimarı mezbur ve sair müslimin tahmini sahih ile tahmin ve icmağ ve ittifak ve vechi muharrer ihbar itdiklerinden sonra salifüzzikir medrese ve camii şerif ve türbenin bina ve imaretü meremmetine vakfı merkum malile binaya müşarünileyh efendiye *Eşşeyh Ali efendi* شیخ علی افندی *izin virilüb mahuvel vaki bittaleb* ketp olundu tahriren fi 19 Rebiülâhir sene 1081

ŞUHUDÜL HAL

Mefharül kuza Abdullah efendi ibni Hasan
عبدالله افندی ابن حسن

Zübdetül müderrisin Ahmed efendi ibnül hac Mahmud
احمد افندی ابن الحاج محمود

Umdetül müderrisinil fiham Elhac Ahmed efendi
الحاج احمد افندی

Eşbehüssâdât Esseyyid Mehmed çelebi ibni Seyyid efendi
السيد محمد چلبی ابن سيد افندی

Mefharül kuzat Süleyman efendi ibni Mahmud efendi
سليمان افندى ابن محمود افندى

Mehmed efendi Çelebiyyül Müezzin
محمد امين چلبى المؤذن

İbrahim Çelebi ibni Musa
ابراهيم چلبى ابن موسى

ve gayrühüm

Zuhrül müderrisi Mehmed efendi ibni Âli Zade
محمد افندى ابن عالى زاده

Sinan Halife ibni Abdullah
سنان خليفه ابن عبدالله

Elhac Ahmed Beşe Bin Hacı Hasan
الحاج احمد بشه ابن حاجى حسن

— 103 —

ÇUKUR HAMAMIN TAMİRİ KEŞFİ

Medinei Manisa'da مغنيسا vaki fatihi vilâyet Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبى bina eylediği camii şerif ve mevlevihane evkafına ber vechi meşrutiyet mütevelli olan umdetül meşayih baisül kitab Eşşeyh Ali Efendi ibn Muharrem Efendi على افندى ابن محرم افندى Meclisi şer'i şerifde takriri kelâm ve tabiri anil meram idüb evkafı mezbure tâbi Çukur Hamamı چقور حمامى dimekle maruf ferd hamam ile muttasıl külhanın sakf ve cidarı ve bazı mevazıı tamir ve meremmete muhtaç olub eğer ihmal olunursa bilkülliye münhedim olmak mukarrerdir Kibeli şer'den üzerine varılub badel müşahede keşfü tahrir olunduktan sonra ne mikdar akçe ile imaretü meremmet olunur tahmini sahih ile tahmin ve vakfı merkum malından sarfolunmak üzere kibeli şer'i mergubdan izin verilmesi matlubumdur Didikde hadimüşşer'i olan bu fakir ve ebniye ve sukuf ahvaline kemali ıttılâı olub zeyli kitabda masturül esami olan bî garaz müslimin ve hassa mimar kalfalarından Ağliyanu اغليانو ile salifüzzikir hamam ve külhan üzerine varub nazar ve keşf olundukta filvaki hamamı mezburun şark tarafında vaki cidarı ve cam ve altı aded iç kapular ve taşra kapu ve üzeri harab ve meremmete muhtaç ve mezkûr külhanin dahi kezalik sakfi ve cidar ve bazı mevzii harab ve imaretü meremmete muhtaç

bulunmağın evvelâ hamam mezbur içun bin adet kerpiç beş yüz on akçe ve altı aded kapulara altmış aded pedavra tahtası beş yüz akçe ve kırk aded söğe beş yüz akçe ve üç vukkıyye mismar iki yüz kırk akçe ve iki bin aded kiremid bin kırk akçe ve on aded çam üç yüz elli akçe ve trabozan içun beş yük tavan beş yüz elli akçe ve on aded söğe yüz elli akçe ve iki vukkiyye mismar yüz altmış akçe ve lökün için roganı bezir روغن بذر on vukkiyye üç yüz akçe ve bin dirhem mahlûc penbe yüz elli akçe ve altı aded kapulara altı aded keçe altı yüz akçe ve mismar yüz akçe ve iki yüz hamil kök iki bin akçe ve otuz kantar kireç bin iki yüz akçe ve elli yük kum dört yüz akçe ve yirmi aded hasırı kebir bin iki yüz akçe ve hamamı merkumun kapusu üzerinde harap olan mevzia kırk aded daban tahtası sekiz yüz akçe ve altı aded tavan dört yüz akçe ve beş vukkiyye mismar dört yüz akçe ve külhanı merkum içun bin aded kerpiç beş yüz yirmi akçe ve elli aded mertek altı yüz akçe ve beş yük tavan yedi yüz akçe ve pedevra tahtası içun dört yüz elli akçe ve sekiz vukkiyye mismar altı yüz kırk akçe ve ihracı kül içün beş yüz akçe bu cümlenin üstadiye ve ırgadiye ve taamiyesinden maada cem'a on dört bin dokuz akçe ile ancak bina ve imaretü meremmet olunur Noksan ile olmak mümkün değildir Deyu mimarı mezbur ve sayir müslimin tahmini sahih ile tahmin ve icmağ ve ittifak eyledikleriden sonra vechi meşruh üzre salifüzzikir hamam ve külhan vakfı merkum malı ile bina ve imaretü meremmetine izin birle mahüvel vaki bittaleb mahallinde ketb olundu Tahriren Fi Rebiülâhir Sene 1081

ŞUHUDÜL HAL

Mefharül müderrisini Sâdât Elhac Ahmed efendi ibni Ali efendi
الحاج احمد افندی ابن علی افندی

Eşbehül kuzat Abdullah efendi ibni Hüseyin
عبدالله افندی ابن حسین

Molla Sinan bin Abdullah
منلا سنان بن عبدالله

Umdetül kuzat Süleyman efendi
سلیمان افندی

Mehmed Emin Çelebi ibni İbrahim efendi elmüezzin
محمد امین چلبی ابن ابراهیم افندی المؤذن

Zuhrül müderrisin Kazganî zade Ömer efendi
قزغانی زاده عمر افندی

Zuhrüs sâdât Seyyid Mehmed Çeleli ibni seyyid Abdullah efendi
سید محمد چلبی ابن سید عبدالله افندی

Ahmen Beşe bin Elhac Hasan
احمد بشه بن الحاج حسن

— 104 —

SARUHAN BEYİN ÇAPRASTLARKEBİR VE SAGİR MAHALLELERİNDE YAPTIĞI ÇEŞMELER HAKKINDA

Hususu âtiyül beyanın mahallinde şer'i mutahhar üzre istima' ve faslı içun kibeli şer'i hatirden âdem taleb olundukda bu fakiri hadimüş şer' ve hâlâ medinei Manisa'da مغنیسا müfti olan â'lemül ulâmail muhakkikin afdalül fudalâil müdekkikin Mahmud efendi محمود افندی ve hâlâ kaimmekamı livai Saruhan صاروخان iftiharül emacidi vel'ekârim müstecmiul mehamidi vel'mekârim Hasan ağa حسن اغا ve taksimi mâ hususuna vukuf ve şuuru olan üstad Bayram استاد بیرام ve zeyli kitabda masturül esami bigaraz müslimin ile medinei merkuma kurbunda vaki Akbaldır اق بالدیر nam vadide olan zikri âtî su menbaına varılub akdi meclisi şer'i hatir olundukdan sonra bundan esbak fatihi vilâyet merhum Saruhan beğin صاروخان بك Körhane کورخانه ve Çaprastlarkebir چپراستلر کبیر ve Çaprastlarsagir چپراستلر صغیر mahallelerinde bina ve vakfeylediği üç çeşmelerin mütevellisi olan Elhac Mahmud Çelebi ibni Ahmed الحاج محمود چلبی ابن احمد ile zikrolunan mahallat ahalilerinden mefharül meşayih Elhac Mustafa efendi ibni Mehmed'il Vaiz الحاج مصطفی افندی ابن محمد الواعظ ve zuhrül kuzat elhac Mehmed efendi ibnül hac Cafer الحاج محمد افندی ابن الحاج جعفر ve kameti Mustafa efendi ibnül merhum Abdülmü'min Çavuş وقامتی مصطفی افندی ابن المرحوم عبدالمؤمن چاوش ve Elhac Mehmed efendi ibni Halil الحاج محمد افندی ابن خلیل ve Elhac Hüseyin efendi الحاج حسین ve Esseyyid Hüseyin Çelebi السید حسین چلبی ve Şeker zade Abdürrahman Çelebi شکر زاده عبدالرحمن چلبی ve Mehmed efendi ibni İsa'l İmam محمد افندی ابن عیسی الامام ve etmekçi başı Elhac Mehmed Beşe اتمکجی باشی الحاج محمد بشه Ve Torbalı

طورباى nam kemesneler vesayir meclisi ma'kudu mezburun Karahisar قره حصار ve Attar Ece عطار اجه mahallelerinde vaki vakıf çeşmelerin mütevellileri olan Memiş ممش tarafından vekili sabitül vekâlesi olan kuzatdan Elhac Kabil efendi ibni Pir Ali ile الحاج قابيل افندى ابن پير على vadii merkumda sahtiyan işleyan debbağ üstadlarından Elhac Mehmed bin Hüseyin الحاج محمد بن حسين ve Elhac Mustafa bin Mehmed الحاج مصطفى بن محمد ve Elhac Mehmed bin والحاج محمد بن ve Elhac Şaban bin Elhac Mahmud الحاج شعبان بن الحاج محمود ve Elhac Halil bin Abdullah الحاج خليل بن عبدالله ve Ahmed bin Abdullah احمد بن عبدالله ve Karahisar قره حصار mahallesinden umdetül kuzat Abdullah efendi ibni Hasan عبدالله افندى ابن حسن ve mefharül müderrisin Mahmud efendi ibni Sefer محمود افندى ابن سفر ve mücellid Osman Çelebi مجلد عثمان چلبى ve Esseyyid Mehmed Çelebi السيد محمد چلبى ve Attar Ece عطار اجه mahallesinden Elhac Mehmed Çelebi ibni Muslı Beşe الحاج محمد چلبى ابن مصلى بشه ve Kara İbrahim Beşe ibni Mahmud قره ابراهيم بشه ابن محمود vesayiri muvacihalarında her biri üzerlerine dâvâ ve takriri kelâm idüb işbu bınarın maliki ve sahibi olan fatihi müşarünileyh vadii merkumda vaki ve köprü altında nebu iden bınarın cümle suyunu merkumdan Körhane كورخانه ve Çapraslarkebir چپراستلر كبير ve sagir صغير mahallelerinde bina ve inşa eylediği çeşmelere vakfu tayin ibüb min baad âherin alâkası yoğuken merkumun debbağ üstadları kendu mühimmatlarına istimal etmelerile bizim çeşmelerimize zaaf târi ve eyyamı sayıfda bilküliye mün'kati olmağın bundan akdem bin elli altı senesinde medinei merkumede hakimüş şer'i şerif olan Handan Efendi خندان افندى üzerine verup mahallinde dâvâ iylediğimizde gıbbel inkâr şühudu udul ile muvacehelerinde isbat ve mezburun debbağ üstadları taarruzdan men ve yedimize bir kıt'a hücceti şer'iye virildikden sonra salifüzzikir Karahisar قره حصار ve Attar Ece عطار اجه mahallelerinde vaki vakıf çeşmelerin mütevellilere olan mersum Memiş ممش ve Ahmet Beşe احمد بشه ve Kaval çeşmesinin قوال چشمه‌سى mütevellisi Mehmed محمد ve mahalletanı merkumetan ahalileri taleblerile bin altmış altı senesinde hakimüş şer'i şerif olan Derviş Zade Eşşeyih Mehmed efendi درويش زاده الشيخ محمد افندى tarafından vadii

mersume irsal olunan naibüş şer Mustafa efendi مصطفى افندى huzurunda merkumdan Körhane كورخانه ve Çapraslarîkebir چپراسلر كبير ve sagir صغير mahallelerinde vaki vakıf çeşmelerin mütevellisi ve ahalileri muvacehelerinde Karahisar Çeşmesi [1] قره حصار چشمه سى suyunun menbaanın mahzeni rahnedar olub ceryan eden suyun bir mikdarı mecrayı kadimine gitmeyüb yer altından yol bulub sızub âher vadiye akmak ile çeşmelerimize zaafı küllî gelmiş iken mezburun mahalleler çeşmeleri mütevellisi mesfur Mustafa مصطفى ol sızıntı suya vaz'ıyed künke alub fatihi mezbur Saruhan Beğin صاروخان بك suyuna ilhak murad iderler deyu dâvâ ve mütevelli mezbur dahi fatihi mezburun çeşmelerine cari olan suyun geriz ve künkleri zelzeleden rahnedar olmağla ol rahneden sızub vadiye akmağın binaen alâ hâzâ vaz'ıyed ve künke alub aslına zammuilhak iyledik Kadimden Karahisar çeşmesi suyundan idüğü malûmumuz değildir Deyu her biri inkâr ve hususâ ol vadiden akan sızıntı suyun tabanından ol membada olan su bir endaze süflide olub yukarıya nice çıkar diyu muaraza etdiklerinde mütevelliyunu mezburun ile mahalletanı merkumetan ahalilerinden ber birlerine muvafık beyyine taleb olundukta ityanı beyyineden acizler olub ve yedlerinde senedi şer'ileri dahi olmadığından maada mersum sızıntı fatihi merkumun mülki idiğü şuhudu udul ile şer'a zahir ve sabit oldu Deyu mazmunu takrirlerine mutabık ve müşarünileyh Eşşeyh Mehmed efendi محمد افندى imzasile mumza ve hatmile mahtum ve tarihi mezkûr gurrei Zilka'desile müverrah bir kıt'a hücceti şer'iye ibraz iylediklerinde gibbel istintak mütevelli merkum ve ahalii mahalletan ve debbağ üstadları salifüzzikr iki kıt'a hüccetlerine mazmumlarını her biri tayian ikrar ve itiraf itdiklerinden sonra merkumun debbağ üstadları ve Karahisar قره حصار ve Attar Ece عطار اجه mahallelerinde vaki Kaval çeşmelerinin قوال چشمه لرى mütevellileri ve ahalileri bivecih taarruzdan men'i birle mahüvel vaki bittaleb ketb olundu Tahriren Fi 24 Rebiülâhir sene 1081

---

[1] Karahisar mahallesinde yukarda adı geçen Karahisar çeşmesi vardır. Büyükçe bir çeşmedir. Üzerinde yazı yoktur.

ŞÜHUDÜL HÂL

Fahrül eimmeti Bayram efendi bin'ül İmam
بيرام افندى بن الامام

Zührül müderrisin Ahmet efendi ibnü'l Hac Mahmud
احمد افندى ابن الحاج محمود

Fahrül Emsal Mahmud Ağa ibni
محمود اغا ابن

Ebubekir bin Osman
ابوبكر بن عثمان

Haydar efendi zade Sani Zade Abdullah efendi
ثانى زاده عبدالله افندى

Eşbehül müderrisin'il fiham İsmail efendi
اسماعيل افندى

Fahrül Akran kethüda Mehmed ağa ibni Mustafa
محمد اغا ابن مصطفى

Elhac Mehmed Bin Hasan
الحاج محمد بن حسن

Elhac Abdullah Çelebi İbni Abdullah
الحاج عبدالله چلبى ابن عبدالله

Haydar efendi zade Mustafa efendil Müderris
حيدر افندى زاده مصطفى افندى المدرس

Süleyman Çeleb ibnül Hac Kabil efendi
سليمان چلبى ابن الحاج قابيل افندى

Ve gayrihüm minel huzzar

— 105 —

HOŞKADEM PAŞA VE KARACA AHMED TEKKESİNE DAİR

Akza kuzatil Müslimin Evlâ vülâtil muvahhidin Madinül fazlı vel'yakin Hücetül hakkı alel halkı ecmaîn varisü ulûmül enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki dergâhı muallâma mektub gönderün medinei Manisa'da مغنيسا Bölücek بوليجك mahallesinde vaki Hoşkadem Paşa خوشقدم پاشا ve Karaca Ahmed tekyesi قرەجه احمد تكيه‌سى evkaflarının bilfiil mütevellisi olan darendei fermanı vacibül iz'an Hacı حاجى nam mütevelli meclisi şer'e varub zikrolunan evkafların defterde mukayyed olan çiftlik yerlerinde kazai mezbure tâbi Tatar تاتار nam kariyede vaki bir tarafı Karaca Ahmed قرەجه احمد

tekyesi ve Kuru pınarı قوری پیکاری ve garba Kiremitlik alanı کرمتلك الاکی ve Dipsiz pınarı دبسز پیکاری ve kibleten Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی çiftliği ve Dikili taş دیکلی طاش ve şimalen nehri Gedus نهر کدوس ile mahdud defter ve vakfiyei mamulün bihada mastur ve mukayyed olan çiftlik yerlerinin mümtaz ve muayyen sınuru dahilinde olan yerinde öşür ve resmin canibi vakfıdan alına gelen bir mikdar yerleri içun civarında vaki üç çiftlik yazar ve yüz altmış iki akçe resmi zemini olan Hamza Beğli حمزه بکلی timarı sipahileri Ahmed احمد ve Süleyman سلیمان ve vekilleri Hudayı خدایی ve Abdi عبدی ve İbrahim ابراهیم ve Hasan حسن nam kemesneler ol yerler Hamza Beğli حمزه بکلی timarı toprağındandır Deyu niza' etmelerile bundan akdem ahvalleri şer' ile görüldükde ol yerler timarı mezbur toprağından olmayub mescidi mezbur ve tekyei merkume evkaflarının defterde mukayyed ve vakfiyei mamulün bihada mastur çiftlik yerlerinden olduğu sabit ve zahir olmağla yerlerin öşür ve reşmi canibi vakfa hüküm ve mezburan bivecih muarazadan men'i birle canibi şer'-den hücceti şer'iye verilmişken mezburlar kanaat itmeyüb giru dahlü niza' ve iki üç senedenberu kabzeyledikleri öşür mahsulü kabzedüb gadr itmelerile hilâfı defter ve kadime muhalif dahlü taarruz olunmayub ve fuzuli kabzeyledikleri mahsulü vakfı vakıf içun alıvirilmek babında emri şerifim virilmek recasını arzeylediği ecilden buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda hususu mezbure mukayyed ve dergâhı muallâmdan ihraç olunmuş mühürlü sureti defteri cedidi hâkânî taleb edüb göresin Öşür ve resmin niza'- olunan yerler ol dahl eden mezburların mutasarrıf oldukları tımarları kariyelerinin ve çiftliklerinin mümtaz ve muayyen sınuru dahilinde kadimden öşür ve resmin timar tarikile alına gelmiş yerlerden olmayub filvaki zikr olunan evkafların defterde mukayyed çiftliklerinin mümtaz ve muayyen sınuru dahilinde kadimden öşür ve resmin canibi vakf haline geldügü yerlerden iken burlar kadim ve deftere muhalif fuzulî dahlü tegallüb ve vakfa ayit olan öşür mahsulünü kabzedüb taaddi iyledikleri vaki ise cayiz değildir Defterde mukayyed çiftlikleri yerlerinin mümtaz ve muayyen sınuru dahilinde olan yerlerin öşür ve resmin vakf içun

buna ahzu kabz itdürüb mezburan sipahileri ve vekilleri fuzuli dahlü taarruz itdirmeyüb men'ü def' eyleyesin Ve şimdiye değin iki üç sene vakfa ayit olan mahsulünden fuzulî ne mikdar mahsul dahi almışlar ise badessübut hükm idüb bikusur alıvirüb taallül ve inad itdirmiyesin Min baad şer'i şerife ve deftere ve vakfiyei mamulün bihaya ve emrü hümayunuma muhalif kemesneye iş itdirmiyesin Kaziyyede medhalı olmıyanları dahletdirmeyüb eslemiyenleri yazub hususu mezbur içun emrim varumlu iylemiyesin Şöyle bilesin âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi evasıtı Zilkadetiş şerife sene 1081

بمقام
ادرنه
المحروسه

— 106 —

HOŞKADEM PAŞA KARACA AHMED TEKKESİ EVKAFI ÇİFTLİKLERİNİN SINIRINA DAİR

Akza kuzatil müslimin Evlâ vülâtil muvahhidin Madinül fazlı vel'yakin Hüccetül hakkı alel halkı ecmaîn Varisü ulûmil enbiyai vel'mürselin Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muîn Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailühu tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki mütevelli Hoşkadem paşa خوشقدم پاشا evkafının ve Karaca Ahmed قره‌جه احمد tekyesinin mütevellisi olan Hacı İbrahim حاجی ابراهیم dergâhı muallâma arzuhal idüb kazai mezbur muzafatından Turgutlu طورغودلى nahiyisinde selâtini maziye temliki ile malûmül hudud on çiftlik arazi Hoşkadem paşa خوشقدم پاشا mescidinin ve kurbunda iki çiftlik arazi dahi tekyei merkumun vakfı olub defteri cedidi hâkanî'de ve vakfiyei mamulün bihasında vakfisi mastur ve mukayyed olmağla kadimden bu ana değin ol çiftlikler vakf üzre zabt ve gallesi vakfı merkumin içun ahzu kabz olagelmişiken ol vakıf çiftliklerin mümtaz ve muayyen hududu dahilinde olan bazı yerlerin öşür ve resmine civarında Hamza Beğli حمزه بكلى timari dimekle meşhur timara mutasarrıf

olan Tavşanlı Mehmed طوشانلی محمد dimekle maruf kemesnenin oğlu Ahmed احمد ve müşterereki Süleyman سلیمان nam kemesneler bizim timarımız toprağındadır deyu öşür ve resmine dahlü tecavüz idüb beyinlerinde niza' vaki olmağla bundan akdem emri şerifimle kibeli şer'den münaziun fiha olan mahallerin üzerine varılub keşif ve ol diyarın müsinn ve ehli vukuf kemesnelerinden tafahhus olundukda veçhi meşruh olan çiftliklerin bir tarafı nehri Gedus'un کدوس kıble tarafına müteveccih olanı اکرك یولی dimekle maruf tarikin garb tarafındaki iki kıt'a söğüdlü tarlalar ki Kulaksız yeri قولاقسز یری dimekle marufdur Ta kiremidlik alanındaki کرمدلك الاکی Baba Ali بابا علی tarlasına varınca garb sınuru olub andan Beğ yolu بك یولی ماسنه muttasıl olan harkdan ta Gökçe ağaç کوکجه اغاج tabir olunan karaağaçlardan ve Mişel oğlu میشل اوغلی tarlasından ve Dipsiz pınardan دبسز پیکاری ve Kara Azmak قره ازماق ve Dikili taş دیکیلی طاش kıble sınuru olub andan Kuru pınar قوری پیکار Ve karaca Ahmee قرهجه احمد tekyesinden ta nehai Gedus'a نهر کدوس varınca şark sınuru olur ve nehri Gedus کدوس şimal hududu ile mahdud on çiftlik arazi Hoşkadem خوشقدم mescidinin ve ikisi tekyei merkumun defteri hâkanîde ve vakfiyei mamulün bihalarında mukayyed çiftlikler olub ve öşür ve resmi niza' olunan yerlerden ol vakıf çiftliklerin kadimden amel oluna gelmiş mümtaz ve muayyen hudud ve sınurları dahilinde olub kadimül eyyamdan beru öşür ve resmi evkafı merkume toprağından alını geldüğü alâ tarikiş şahade haber verilmelerile mezbur Tavşanlı Mehmed'in oğlu Ahmed طوشانلی محمدك اوغلی احمد ve müştereki Süleyman سلیمان bivecih muarazadan men' ve ol yerlerin öşür ve resmi yine vakf içun hükm olunub hücceti şer'iye virülüb faslı hüsumet ve kat'i niza' olunmuş iken giru ol hücceti şer'iye ve kadime muhalif dahlü taarruz olunduğun bildürüb hücceti şer'iye mucebince amel olunmak emrim olmuştur Buyurdum ki hükmü şerifimle vusul buldukda bu babda sadır olan emrim üzre amel ve dergâhı muallâmdan ihrac olunmuş mühürlü sahih sureti defteri hâkanî ve vakfiyei mamulün biha ve hücceti şer'iyeye nazar idüb göresin Ol çiftlikler selâtini maziye temliki ile mescidi merkum ile tekyei mezburenin vakıfları olduğu defteri cedidi hâkanide

muayyen olub ve öşür ve resmi niza' olunan yerler timarı merkumun mümtaz ve muayyen sınuru dahilinde kadimden timar tarikile öşür ve resmi alına gelân yerlerden olmayub vaktı merkumda çiftliklerinin mümtaz ve muayyen hududu dahilinde kadimden bu ana değin öşür ve resmi vakf içun alına gelân yerlerden olub ve şer' ile görüldükden dahi olveçhile sabit ve zahir ve tescil ve hüccet ve faslı hüsumet ve kat'i niza' olunmuş iken hâlâ timarı mezbure mutasarrıf olan mezburlar kanaat etmeyüb giru ol hücceti şer'iye ve kadime muhalif dahlü niza' ider ise cayiz değildir Mazmunu muvafıkı şer'i kanunu defter alub alâ vechil hasım sabit olan hücceti şerife mucebince amel idüb hilâfına cevaz göstermeyüb vechi meşruh üzre vakfın merkumeynin çiftlikleri hududu dahilinde olan yerlerin öşür ve resmin ber kararı sâbık vakf içun ahzu kabz itdürüb min baad şer'i şerife ve hücceti şer'iyeye ve vakfiyei mamulün bihaya ve kadime ve emri hümayunuma muhalif kemesneye iş itdirmiyesin Şöyle bilesin alâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi evasıtı Zilka'detiş şerife sene 1081

بمقام
ادرنه
المحروسه

— 107 —

İSHAK BEYİN ÇAPRASLARİKEBİR VE SAGİR MAHALLELERİNDE YAPTIĞI ÇEŞMELERE DAİR [1]

Beldetül muvahhidin mahmiyyei Manisa مغنیسا mahallâtından Körhane كورخانه ve Çapraslarıkebir چپراسلر كبير ve Çapraslarısagir چپراسلر صغير mahallelerinde vaki merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی bina ve vakfeylediği çeşmelerin bilfiil mütevellileri olan Elhac Mahmud Çelebi ibni Ahmed الحاج محمود چلبی ابن احمد ve Elhac Mehmed ibnül Hac Hasan الحاج محمد ابن الحاج حسن nam kemesneler

[1] Bu mahallelerde İshak Beyin yaptığı çeşmeler bugün mevcut değildir.

meclisi şer'i hatiri lâzimüt tevkirde mahmiyyei merkumeye muttasıl olub Akbaldır اق بالدر dimekle maruf vadide vaki sahtiyan işleyen debbağ üstadlarından Ahi Baba Mustafa Çelebi ibnül Hac Mehmed اخی بابا مصطفی چلبی ابن الحاج محمد ve Elhac Şaban ibnül Hac Mahmud الحاج شعبان ابن الحاج محمود ve Elhac Hasan ibnül Hac Mehmed الحاج حسن ابن الحاج محمد ve Mustafa Beşe ibni Mehmed مصطفی بشه ابن محمد ve Elhac Mehmed bin Nasuh الحاج محمد بن نصوح ve Nasuh bin Halil نصوح بن خليل ve Mehmed bin Abdullah محمد بن عبدالله ve Elhac Mehmed bin Hüseyin الحاج محمد بن حسين ve İbrahim İbnül Hac Recep ابراهيم ابن الحاج رجب ve Ali bin Veli على بن ولى ve Hasan bin Mustafa حسن بن مصطفی ve Veli ibni İsmail nam kemesneler muvacehelerinde üzerelerine dâvâ ve takriri kelâm idüb bundan akdem fatihi müşarünileyh İshak Çelebi اسحق چلبی mezkûr Akbaldır اق بالدر vadisinde vaki köprü altında nübu' iden bınarın cümle suyunu salifüzzikir mahallelerde bina ve inşa eylediği çeşmelere vakfu tayin idüb min baad aherin alâkası yoğuken merkumun debbağ üstadları kendu mühimmatlarına istimal etmelerile çeşmelere zaaf ve eyyamı sayıfda bilkülliye münkati olmağın bundan esbak bin elli altı senesinde mahmiyyei merkumede hakimüş şer'i şerif Handan efendi خندان افندی üzerine varub mahallinde dâvâ ve gibbel inkâr şuhudu udul ile ve merkumun taarruzdan men ve yedimize bir kıt'a hücceti şer'iye virülüb badehu mezkûr çeşmelerin menbaı kurbunda yol bulub zarurî taşra akmakla ol suyu fatihi mersumun künküne idhal ve bazı rahnedar olan mevazıı tamir murad iylediğimizde merkumlar mâni olmalarile murafaai şer'i şerif olduğumuzda taaruzdan hali değillerdir Hakikatı hal mazburlardan sual ve takrirleri tahrir olunması matlubumuzdur Deyu mütead-did hücceti şer'iye ibraz iylediklerinde gibbes sual mersumun debbağ üstadları cevabında filvaki fatihi mumaileyhin bina ve vakf ve inşa eylediği çeşmelerin mütevellileri olan mezburanın yedlerinde olan hücceti şer'iyelerinin mazmunları takriri tayian ikrar ve itiraf etdiklerinden sonra merkumun debbağ üstadları bivecih taarruzdan men ve zikrolunan suyu fatihi mezburun geriz ve künküne idhal ve ilhaka mütevelliyanı merkumana tenbih birle mahüvel vaki bittaleb ketb olundu. Fi 29 Rebiülevvel Sene 1082

ŞÜHUDÜL HÂL

Zübdetüs sadâtı vel'kuzat Esseyyid Abdullah efendi ibin Esseyyid Mehmed efendi
السيد عبدالله افندی ابن السيد محمد افندی

Mefharül müderrisin Ahmet efendi ibnül Hac Mahmud
احمد افندی ابن الحاج محمود

Kidvetül müderrisin Sani zade Abdullah efendi
ثانی زاده عبدالله افندی

Eşbehül müderrisin Abdurrahman efendi ibni Abdulcelil
عبدالرحمن افندی ابن عبدالجليل

Hasan efendi bin Veli'il Müezzin
حسن افندی بن ولی المؤذن

Paşalı Muhzır Hüseyin
پاشالی محضر حسين

Kadri bin Hasan'il Muhzır
قدری بن حسن المحضر

Ali bin Hüseyin'il Muhzır
علی بن حسين المحضر

Ahmet bin İbrahim'im Muhzır
احمد بن ابراهيم المحضر

Elhac Mahmut'il Muhzır
الحاج محمود المحضر

— 108 —

SARUHAN BABA MEZRAASI MÜTEVELLİLİĞİNE DAİR

Nişanı şerif hükmü oldur ki

Medinei Manisada مغنيسا vaki merhum Saruhan Baba صاروخان بابا mezraası dimekle maruf vakıf mezraaya berveçhi iştirak mutasarrıflar olan Handan خندان ve Hüseyin حسين mali vakfı ekülü bel' etmelerile ref' olunub yerine işbu darendei fermanı hümayun olan Mevlâna Mahmud محمود her vechile lâyık ve mahal ve müstahak olmağın tevcih olunub beratı hümayun virilmek babında kadıları akza kuzatil müslimin mevlâna Mehmed محمد zidet fazailü. hu arzeylemeğin vaki ise sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum Ve buyurdum ki varub mezbur mevlâna Mahmud محمود zikr olunan vakıf mezraaya üslûbu sâbık üzre mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devamı ömrü devletimçun düaya müdavemet göstere Şöyle bilâlâr âlâmeti şerife itimad kılâlar Tahriren Fi evahiri Şevval-il-mükerrem sene 1082

Bemekamı
Edirne

— 109 —

ULU CAMİYE KONAN SAATA, MUVAKKİT TAYİNİNE DAİR

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Manisa'da مغنيسا vaki merhum, Saruhanoğlu İshak Çeleci اسحق چلبی bina iyledüğü camii şerife vaz olan saatı kebirin muvakkiti olmayub bir muvakkit lâzım ve mühim olmağın işbu râfii tevkii hümayun İbrahim ابراهيم nam kemesne her veçhile lâyık ve mahal ve mustahak olmağın tevcih olunub beratı şerifim virilmek babında kadısı akza kuzatil müslimin mevlâna Mehmed محمد zidet fazailühu arz itmeğin vaki ise sadaka idüb bu beratı hümayunu virdum ve buyurdum ki varub zikr olunan camii şerifde muvakkit olub hidmeti lâzımasın müedda kıldıktan sonra zikr olunan evkafın mahsulünden yevmî beş akçe vazife ile mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devamı ömrü devletimçun düaya müdavemet göstere Şöyle bilâlar âlâmeti şerife itimad kılâlar Tahriren Fi evaili Rebiülevvel sene 1083 .

— 110 —

İSHAK ÇELEBİNİN SERÂBÂD MAHALLESİNDEKİ MESCİDİ VAKFINA DAİR

Medinei Manisa'da مغنيسا Serâbâd mahallesinde سراباد محله‌سی vaki merhum Saruhanoğlu صاروخان اوغلی bina iylediği mescidi şerif[1] vakfının bilfiil mütevellisi olan baisül kitab Bektaş efendi ibni Mehmed بكتاش افندی ابن محمد nam kemesne meclisi şer'i şerifde mahallei merkumede sakin iken bundan akdem fevt olan Elhac Ahmed الحاج احمد nam kemesnenin sulbu kebir oğlu olub zikri âti menzile vazıül yed olan Elhac Hüseyin الحاج حسين muva-

[1] Bu mahallede birçok mescit vardır. Bu mescidlerden orta mescidin Mevlevihaneye merbut olduğu söylenmektedir. Üzerinde kitabe yoktur. Evkaf dairesi tarafından satıldığı için bugün ev halinde kullanılmaktadır.

cehesinde üzerine dâvâ ve takriri kelâm idüb mezbur Elhac Hüseyin الحاج حسين babası merkum Elhac Ahmed الحاج احمد zimmetinde mütevellisi olduğum vakfı merkumun asıl malında yirmi altı aded esedi guruş olub ol mukabelede ledelehali vel'ciran malûmül hudud olan menzili rehin vazetmişti Badehu meblağı merkumu bana eda ve teslim itmeden mezbur Elhac Ahmed الحاج احمد fevt oldukda meblağı merkumu oğlu merkum Elhac Hüseyin'den الحاج حسين taleb iylediğimde vermekde teallül ve înad eder sual olunsun dedikde gıbbes sual mezbur Elhac Hüseyin الحاج حسين cevabında filvaki babam merkum Elhac Ahmed'in الحاج احمد mescidi mezbur vakfına yirmi altı aded esedi guruş deyni olub ve meblağı mezbur mukabelesinde mahallei mezburede vakî malûmül hudud olan menzilini rehin vaz ve teslim itmiş idi Lâkin lieb karındaşım olub badehu fevt olan Musa موسى nam kemesnenin zevcesi işbu haziratül meclis Emane binti Hüsam امانه بنت حسام nam hatun benim ceddim olub müteveffat olan Fahrünnisa hatundan فخرالنسا خاتون bana intikal eden arsai haliye üzerine bir menzil bina ve ihdas eyledi deyucek gıbbel istintak üstad Hamza bin Mustafa استاد حمزه بن مصطفى ve Hasan Çelebi ibnül Hac Halil حسن چلبی بن الحاج خليل nam kemesneler liecliş şahade meclisi şer'e hazıran olub gıbbel istişhadiş şer'i filvaki merkum Hüseyin'in حسين babası mezbur Elhac Ahmet الحاج احمد vakfı mezbure deyni olan meblağı merkum yirmi altı guruş mukabelesinde rehin bırakdığı Emane Hatun امانه خاتون hedemedüb ve üzerine bir menzil bina eyledi bu hususa şahadet dahi ederiz Deyu her biri edai şahadeti şer'iye eylediklerinde badel tadil vettezkiye şahadetleri makul olmağın mucebince hüküm birle ma veka bittaleb ketb olundu Fi evasıtı Muharrem sene 1084

ŞÜHÜDÜL HÂL

Abdi Beşe ibini Mahmud'ud dellâl	Mehmed Beşe ibni İbrahim
عبدی بشه ابن محمودالدلال	محمد بشه ابن ابراهيم
Mehmet efendi ibni Ebubekir	Ebubekir bin Osman'ıl Muhzır
محمد افندی ابن ابوبكر	ابوبكر بن عثمان المحضر

حرف اولنه دیو مبلغ مزبوری متولی مرسوم حسنه تسلیم الدن قبض
وتسلیم ایتدکده حکم وانفذ ما ... الیه عبد الله افندی اعانة کلام
ایدوب وقف نقود ائمه ثلثه قتلرنده صحیح دکلدر اولمغله
وقف مرقومدن رجوع ایدوب مبلغ مزبوری متولی مزبور حسنه دن
استرداد وکما کان ملکیه الحاق مراد ایندکده دیدکده متولی مزبور دخی جه
وقف نقود ائمه ثلثه قتلرنده جائز دکلدر لکن حضرت امام زفردن
انصاری روایتی اوزره وقف نقود فادرده عادت وصحت بداد
اوزره جاری اولوب امامیری همامیری مذهب شریفلری اوزره
صحت لزومده منازع اولمغله ذلك معارضه ایدوب حاکم موقع
الکتاب طرفینه وجه ماجرایی حضرتلرینه مرافعه اولدقلرنده حاکم
نافذ الاحکام طرفین وقف اولدیغی کوریکی ائمه مجتهدیندن علی قول
من یراه وقف مرقومک اولا صحتنه وثانیا لزومنه حکم ایدوب
من بعد نقض ونقضه مجال محال اولدی فمن بدله بعدما سمعه فانما اثمه
علی الذین یبدلونه ان الله سمیع علیم وانا الواقف علی الحال الکریم حرره
ذلک وحرر فی الیوم الثانی عشر من شهر ربیع الاول لسنة خمس وثمانین والف

اعلم العلماء المحققین حضرت محمود افندی المفتی

حافظ زاده محمود چلبی المؤذن

صنیع الله چلبی ابن الحاج نور الله

جراح عبد الله چلبی ابن حاجی محمد

علی چلبی ابن مصطفی ...

سنان الدین ابن مصطفی

ابراهیم ... عبد الله

محمد چلبی ... محمود

Abdullah efendinin Saruhanoğlu çeşmesine yaptığı vakfın vakfiyesi

حمدنا معدود وثنا نا مجدد اول واجب الوجود وصاحب العطاء
والجود حضرتلرینه کم واقف ثنا بردا بادرستا خطا بادر تقدس شانه
علوا کبیرا وصلات صلوات زاکیات وتحف تحیات وافیات اول
سید الاولین والاخرین ورسول رب العالمین اوزرینه اولسونکه دین
اسلامی تاییده وکفر ضلالتی نابدید ایلدی صلی الله علیه وسلم تسلیما کثیرا
وآل عظام واصحاب کرام اوزرلرینه اولسونکه هر بری نجم برج دین
وکوکب اوج یقین درلر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین وبعد الموصوف
صحت ما لونک غزوات سنه ساعی والکوهرین تک شوید و
امام سنه باعث وبادی اولدرکه بلدة الموحدین مدینه مغنیسا ظاهرنده
کبیره محله سنده ساکن صاحب الخیرات والحسنات وراغب الصدقات
عمدة المدرسین الکرام عبد الله افندی ابن المرحوم عمر المؤمن حاضر مجلس شرع
شریف اولوب محفل دین منیف ازمنه کورینانه محله سنده واقع مرحوم
صاروخان اوغلی اسحق چلبی بنا ایلدکی چشمه وقفنک بالفعل متولیسی
اولان صاحب الکتاب حسن چلبی ابن احمد مواجهه سنده بطوعه اقرار
واعتراف ایدوب حالا اطیب ما لمدن واخلص منالمدن الف عدد
بلدی غروشی افراز ووقف صحیح شرعی وحبس صریح مرعی ایله
وقف وحبس ایدوب سنویه شرط ایلدکمه مبلغ مرقوم اوشو
اون بر بچق ماه اوزره وجه شرعی اوزره اربابنه استغلال
اولنوب حاصل اولان نمار غلت اولکونکی الیه منزلیه جاری اولان
مذکور چشمه نک تعمیر وترمیمنه بدمتوکلی [illegible] مصرف اولنوب لازم
اولمادقده سنه کلمه بر مرقوم اصل مالنه ضم اولنه ودوره ایام ایله
مذکور چشمه خراب وصرف منفعتدن اولورسه مبلغ مرقوم مطلقا فقرایه

وقفیه عبد الله
افندی عمری
چشمه صاروخان
۲۰۹۱

— 112 —

HORZUM BARZE VE GÜNE BARZE HASLARININ TEKALİFLERİNİ TOPLAMAĞA MEMUR TAYİN EDİLDİĞİNE DAİR

Veçhi tahriri huruf budr ki devletlû Rukiye Sultan رقیه سلطان hazretlerinin paşmakları havaslarından olub bin seksen altı senesinde Horzum Barze حورزم بارزه ve Güne Barze [1] كونه بارزه havaslarından der'uhde olunub perakende ve perişan olan reayasından varub Manisa مغنیسا şehrinde sakin olan reayanın beher sene üzerlerine edası lâzım gelân resmi benuâk ve mücerred ve âdeti ağnam ve cürmü cinayet ve sayir hukuk ve rüsumun cem'ü tahsiline kidvetül emasili vel'akran Hüseyin Ağa حسین اغا zide kadrihuya der'uhde olunub veçhi meşruh üzre cem'ü tahsil edüb tarafı aharden kemesne mânî ve dâfî olmaya Tahriren Fi Cemadelàhir sene 1086

Elfakir الفقیر
Güne Barze كونه بارزه

— 113 —

ATTAR ECENİN YAPTIRDIĞI ÇEŞMELERE DAİR

Hususu âtiyyül beyanın mahallinde istima ve tahriri iltimas olunmağın kıbeli şer'i hatirden Mevlâna Elhac Abdürrahman efendi الحاج عبدالرحمن افندی irsal olunub ol dahi zeyli kitabda esamileri mastur olan müslimin ile medinei Manisa'da مغنیسا merhum Attar Ece عطار اجه bina eylediği camii şerifin civarında vaki çeşmesinin üzerine varub akdı meclisi şer'i kavim iyledikde zikrolunan çeşmenin hâlâ mütevellisi olan rafiül kitab Memiş Mehmed bin Ahmed ممش محمد بن احمد meclisi ma'kudu mezburda takriri kelâm ve bastı anil meram idüb merhumu mezbur Attar Ece عطار اجه iki

[1] Bugün Manisanın Alaşehir kazasına tabi merkez köylerinden Horzum Alayaka, Horzum Keserler, Horzum Embelli ve Harzum Sazdere köyleri vardır.

yüz otuz sene mukaddem [1] icra iylediği vakıf çeşmenin suyundan bundan akdem Kokûrcalı Mustafa Biğ قوكور جالى مصطفى بيك menzili dıvarına taş ahur vaz idüb hadisen künk ile fuzulâ su ahzetmeğin zikrolunan çeşmenin suyuna zaaf tari olub camii şerifin camaatına kıllet hasıl ve ehli sûka ve hakkı şürbü olan ahalii mahalleye zarar terettüb iylemiştir Zararı olduğu vukufu tammesi olan kemesnelerden istihbar olunması matlubumdur Dedikde zeyli kitabda masturül esami olub vukufu tammesi olan bigaraz müsliminden istihbar olundukda filvaki bundan akdem zikrolunan çeşmenin suyundan merkum Kokûrcalı Mustafa Biğ

[1] Evvelce bir münasebetle Karaköyden ve burada mevcut olan Attar Ece camiinden bahsetmiş idik. İstiklâl savaşı esnasında yanan Manisa cami, mescit, tekyeleri.. ilâh gibi Attar Ece camisi de yanmıştır. Yalnız minaresi kalmıştır. Savaş sonunda halk eski temeller üzerine bugünkü camii yaptırmıştır. Eski camiden yalnız camiye ekli minare kalmıştır. Bu minare, Manisadaki cami minarelerinden Ulu cami, İvaz paşa camii minarelerile, Menemendeki Sünbül Paşa camii minaresine benzer. Bn itibarla çok şayanı tetkiktir. Yeni yapılan camiin eski kitabesi kaybolmuştur. Şer'iye sicilleri arasında ve Evkaf dairesinde vakfiyesi de yoktur. Aynı zamanda bu camiye ait berat hüccet ve fermanlarda da bânisi hakkında ip ucu verecek malûmat yoktur. Yalnız bunun yanı başında bir çeşme vardır. Bu çeşmeyi yaptıranlar, kendi suları menbaından, kim bir çeşme ile yanına mescit yaptırırsa onlara su vereceklerini söylemişler Bu suretle yedi çeşme ve mescit yapılmıştır. Bu çeşmeler şunlardır: Karahisar çeşmesi, İlyas Bey çeşmesi, Karaköy çeşmesi, Çırpı pazar çeşmesi, ve Kaval çeşmesidir. Bunların yanlarında mescitler de vardır. Fakat hiçbir mescidin üzerinde yazı yoktur. Bu semtte bu çeşmelerden gayrı Sülüklü çeşme ile Derdiler çeşmesi de vardır.

Derdiler çeşmesinin yanında aynı ismi taşıyan bir de mezarlık mevcuttur. Halk arasında dolaşan rivayetlere göre burası Bektaşilerin en mukaddes mezarlığıdır. Birçok büyük şahsiyetlerin yattığı bir yerdir. Fakat bu gün bir iki mezar taşından başka orada hiç birşey mevcut değildir. Bu taşların birçoğu Belediye tarafından inşaatta kullanılmış, kimi de halk tarafından kaldırılarak bir yere konulmuştur. Bugün orası sanki bir makbere değil bir mezbele halini almıştır. Yanında bulunan Derdiler çeşmeşinin inşa tarihi 1200. Sülüklü çeşmenin de tamiri Seyyid İbrahim adında birisi tarafından 1227 yapılmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz yedi çeşmeden yalnız iki çeşmenin kitabesi vardır. Diğerlerinin yoktur.

Attar Ece camiinin yanında bulunan çeşme büyük ve metin bir çeşme

قوكورجالى مصطفى بيك menzili dıvarına ahur vaz idüb hadisen künk ile fuzulâ su ahzetmeğin zikr olunan çeşmenin suyuna zaaf tari olub camii şerifin cemaatına kıllet hasıl ve ehli sûka ve hakkı şürbü olan ahalii mahalleye zarar terettüb idüb zikr olunan menzil tadavülû eyadı ile Fatma Hatun فاطمه خاتون yedine gelmiştir Zikr olunan ahur ve künk hadisdir Deyu her biri alâ tarikiş şahade haber verdiklerinden sonra hadisen vaz olunan künkü ref' ve kâmakân icraya mütevelli merkuma tenbih iylediğine mevlânai mezbur mahalline ketbü terkım ve badehu maa irsal olunan Hasan bin Hüseyin حسن بن حسين ile meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi haber vermeğin maveka bittaleb ketb olundu Fi 26 Cemadelâhir sene 1087

---

olmasına rağmen bakımsızlık yüzünden haraba yüz tutmuştur. Suyu akmamaktadır. Üzerindeki dört satırlık kitabesi şöyledir:

1 — عمر هذالعين (.....) على ايام ابن السلطان
2 — محمد بن مراد خان خلد ملكه صاحب الخيرات حجى محمد
3 — ابن حجى مبارك وحجى يعقوب ابن ابراهيم اشترا
4 — ك باالله كتبه فى تاريخ سنه خمس وثمانين وثمانه

Bu camiin güneyinde Kaval çeşmesi adile anılan bir çeşme daha vardır. Bu çeşme 1301 tarihinde tamir edildiğinden sağlamlık ve güzelliğini muhafaza etmektedir. Suyu da akmaktadır. Çeşmenin üzerinde iki satırdan mürekkep gayet girift kitabesi vardır. Birinci satır okunamamıştır. İkinci satırında ise şunlar vardır :

1 — . . . .
2 — صاحب الخيرات حاجى محمد ابن حاجى مبارك وحاجى يعقوب ابن حاجى ابراهيم فى
اواخرالشهر محرم سنه خمس وثمانين وثمانمايه

Bu kitabelerden iki çeşmenin de aynı tarihlerde ve aynı zat tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. «II» numaralı vesikada Ece'nin Revak Sultanın kardeşi olduğu ve Mehmed isminde ve Ece Sultan neslinden birisinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Halk ağzındaki rivayetlere göre Attar Ece Horasanlıdır.

1100 Hicrî «Evkafı der livaı Aydın ve Saruhan kazai Manisa» defterinde Attar Ece Camii için şöyle denmektedir: «Vakfı Camii Attar zede'l vezaif 1440/720» 1115 Hicrî defterin'de ise: «Vakfı cami Attar Ece der Manisa eşşehir 120» yazılıdır.

ŞÜHUDÜ HÂL

Zuhrül kuzat Elhac Kabil efendi
الحاج قابل افندى
Kadri Beşe bin Elhac Mahmud
قدرى بشه بن الحاج محمود
Osman Çelebi bin Ahmed
عثمان چلبى بن احمد
Esseyyid İbrahim Çelebi ibnüs Seyyid Ali
السيد ابراهيم چلبى ابن السيد على

Mehmed Beşe bin Muslı Beşe
محمد بشه بن مصلى بشه
Hasan efendi bin Mehmed
حسن افندى بن محمد
Mustafa Beşe bin İvaz
مصطفى بشه بن عوض
Osman Çelebi ibni Mustafa
عثمان چلبى ابن مصطفى

Elhac Ali bin Elhac Süleyman
الحاج على بن الحاج سليمان

— 114 —

AYNI ALİ TEKKESİNDEKİ HADİS VE ÂYET YAZILI TAŞLARIN YERE DÖŞENDİĞİNE DAİR

Hussus Âtiyül beyanın mahallinde keşfü tahriri iltimas olunmağın savbı şer'i hatırdan Ahmed Efendi احمد افندى tayin ve irsal olunub ol dahi zeyli kitabda masturül esami olan müslimin ile medinei Manisa'da مغنيسا vaki merhum Aynı Ali Sultan عين على سلطان tekyesi vakfına berveçhi meşrutiyet zaviyedarlık üzre berâtı âlişan ile mutasarrıf olan Bektaşilerden baisül kitab Derviş Ali درويش على meclisi ma'kudu mezburda takriri kelâm idüb bundan akdem zikrolunan tekye vakfının mütevellisi olan gaib anil meclis Eşşeyh Hasan Halife الشيخ حسن خليفه nam kemesne salifüzzikir tekyenin etrafında kadimden olan mekabiri müsliminin taşlarında Âyeti kerime ve bazı taşlarda ahadisi şerife ve esamileri tarihlerile mastur iken merkum Şeyh Hasan Halife شيخ حسن خليفه ol taşları sahiblerinin haberi ve rızası olmaksızın kadimî vaz'ından kaldırub mezbur tekyenin önüne döşeyüb külli hayf ve taaddi etmişdir. Filvaki veçhî muharrer mefruş olan taşlarda Âyeti kerime ve ahadisi şerife var mıdır Keşfü nazar olunsun dedikte Filvaki makabiri müslimin taşları kadimî yerlerinden kaldırılıb mezkûr tekyenin meydanın mefruş bulunub keşfü nazar olundukda evvelâ bir mermer taşta bin iki tarihi ile müverrah merhum ve mağfurun leh Sultan Murad Han Müderrisi İbrahim Efendi سلطان مراد خان مدرسى

ابراهیم افندی، ismile müsemma ve Âyeti kerimeden کل من علیها فان ve hadisi şerif ve Ferhad Paşa فرهاد پاشا ismile yine bir taşta Âyeti kerime ve yine Yusuf ibnül Hac Mehme'dülKefevî یوسف ابن الحاج محمدالکفوی ismile müsemma bir kemesnenin taşında hadisi şerif mastur bulunduğunu müşahade iylediklerinden vakii hali merkum Ahmed efendi احمد افندی mahalline ketbü tahrir idüb badehu meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi inha ve takrir itmeğin mahüvel vaki bittaleb katb olundu Fi 8 Zilâkade sene 1088

ŞÜHÜDÜL HÂL

Mahmud ibni Ahmed
محمود ابن احمد

Hasan ibni Ali
حسن ابن علی

Mehmed ibni Veli
محمد ابن ولی

Seyyid Abdülbaki ibni Seyyid Mustafa
سید عبدالباقی ابن سید مصطفی

Mehmed ibni İbrahim
محمد ابن ابراهیم

Berber Yunus ibni Hlil
بربر یونس ابن خلیل

Mustafa bin İvaz
مصطفی بن عوض

— 115 —

ÇARŞUDAKİ SARUHANOĞLU MESCİDİ DUVARLARINA MÜDAHALE EDİLDİĞİNDEN MÜDAHALE EDENİN MEN'İNE DAİR

Hususu âtiyül beyanın mahallinde kettü tahriri iltimas olmağın sevbı şer'i hatirden Ebubekir efendi ابو بکر افندی tayin ve irsal olunub ol dahi zeyli kitabda masturül esamı olan bigaraz müslimin ile medinei Manisa'da مغنیسا çarşı mahallesinde چارشو محله‌سی vaki fatihi vilâyet Saruhanoğlu صاروخان اوغلی bina iylediği mescidi şerifin üzerine varılub vakfının hâlâ mütevellisi olan baisül kitab Seyyid Mehmed ibni Abdullah meclisi ma'kudu mezburede mescidi mezburun şimal tarafında vaki carrı Şaban bin Sefer شعبان بن سفر mahzarında üzerine takriri dâvâ idüb Mezbur Şaban شعبان mütevellisi olduğu mescidi mezburun garb tarafında vaki cidarına müdahele edüb üzerine müceddeda کرج bina ve ağaç vazedüb ve bundan maada sakafından ceryan eden mai müsili mescidi mezburun harimin icra etmiştir Sual olunub men'ü def' olunmak

matlubumdur Dedikde gıbbes sual mezbur Şaban شعبان hususu mezburu mukirrü muterif olunmağın cidarı merkume taarruzdan mezbur Şaban'ı شعبان men'ü defeylediğini mevlâna mezbur Bekir efendi بکر افندی mahallinde ketbü tahrir edüb badehu meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi inha ve takrir etmeğin mahüvel'vaki bittaleb ketb olundu Tahriren Fi 2 Safer sene 1094

— 116 —

KIRTIK ZAVİYESİNİN ÂDİL PAŞA EVLADINA MEŞRUTA OLDUĞU HAKKINDA

Nişan şerifi âlişan hükmü oldur ki

Çün inayeti mâlâ nihayei mülûkâne ve himayeti bî gayet padişahanem ammei halkı âlem ve kâffei benî âdem hakkında mebzul ve bidiriğdir Binaen alâzalik Mehmed محمد ve Mustafa مصطفی nam kemesneler deri saadetime arzuhal sunub medinei Manisa'da مغنیسا vaki Saruhanoğlu İshak Biğ'in صاروخان اوغلی اسحق بیك Şeyh Âdil Paşa'ya عادل پاشا vakfı olub zamanı sâbıkadan beri evlâdu evlâdı yedinde Kırtık Baba zaviyesi قرتق بابا زاویه‌سی dimekle mâruf zaviye hakkı meşrutaları olub bunlar evlâdı vâkıfdan iken aherden olan Abdullah عبدالله nam kemesne hilâfı şartı vâkıf zaviyei mezbureyi alıb berat eyleyüb dahletmekle mezbur Abdullah عبدالله ile Rumeli روم ایلی kazaskeri olan â'lemül ulâmail mütebahhirin Mevlâna Ahmet احمد edâm Allahu taala fezailehu muvacehesinde murafaa olduklarında ellerinde olan sureti defteri hâkanî mucebince zaviyei mezbure evlâdiyet ve meşrutiyet üzre hakkı meşrutaları olduğunu şuhudu udûl ile isbat idüb kendulara hüküm birle hücceti şer'iye verilmekle mucebince inayet rica iyledikleri ecilden işbu rafıun Tevkii refiişşanı şehriyâri kidvetüs sulâhais sâlikin Mehmed محمد ve Mustafa مصطفی zide salâhühuma haklarında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb mevlânai müşarünileyhin hüccetile virilân rûusu hümayunum sureti mucebince bin doksan bir Ramazanı şerifin on ikinci gününden zavîyei mezbureye zaviyedar nasbu tayin idüb bu beratı hümayun saadet mak-

runu virdum Ve buyurdum ki Mezburlar varub zaviyei mezbureye zaviyedar olub hidmeti lâzımasın bi kusur müedda kıldıktan sonra bundan evvel zaviyei mezbureye zaviyedar olanlar ne veçhile mutasarrif olıgeldiler ise mezburlar dahi ol minval üzre meşrutiyet üzre mutasarrıf ola Ol babda efradı âferideden bir ferd mâni olmayub dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 18 Ramazan-il-Mübarek Sene 1091

Bemakamı
Kustantıniyyetil
Mahruse

— 117 —

ULU CAMİ VE MEVLEVİHANENİN TAMİR EDİLDİĞİ VE YAPILAN MASRAFIN TESBİT EDİLDİĞİNE DAİR

Medinei Manisa'da مغنیسا vaki fatihi vilâyet merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبی nam sahibül hayrın bina eylediği camii şerif ve mevlevihane evkafına ber vechi meşrutiyet mütevellisi ve şeyhi olan işbu sahibül kitab fahrül meşayih Eşşeyh Ali efendi ibni Muharrem efendi الشیخ علی افندی ابن محرم meclisi şerifi enverde takriri kelâm ve tabiri anil meram idüb zikr olunan camii şerif ve mevlevihane müruru eyyam ile haraba müşrif olub tamirü meremmet ve tecdidi imarete muhtac olmağla bundan akdem kibeli şer'iden mimar ve sayir ehli vukuf kemesnelerle üzerine varulub bâdel keşf vel'müşahede on dört bin üç yüz elli yedi pare ile ancak olub deyu tahmini sahih ile tahmin eylediklerinde malî vakfı mezbur ile zikr olunan camii şerif vakfı ve mevlevihanenin altı adet hücerat ve sukûfu ve cemiyethane ve mutbah ve kubabı ve taşra önünde olan kiremid örtülü tarası ve dahilinde vaki bir sofayı ve mıtrıphane ve sema'hane ve cidarı erbaa ve dörd aded pencere yeri ve beş aded kapıları ve bir mücedded kürsünün bina ve tamiri merimmetine bana izin verilmişdi Hâlâ ben dahi salifüzzikir camii şerifi ve mevlevihaneyi bina ve tamirü meremmet eyledim yine kıbeli şer'iden üze-

rine varılub ne mikdar harc ve sarfım olmuştur Bedel' müşahade vel-muayene keşfü tahrir olunması matlubumdur dedikde sureti şer'iden Mevlâna Sani Zade Abdullah efendi ثانی زاده عبدالله افندی irsal olunub ol dahi ebniye ve sûkuf ahvaline kemal vukufu olub zeyli kitabda masturül esami bî garaz müslimin ile mimar Ağlıyanu اغلیانو evvelâ zikr olunan mevlevihane üzerine varub nazarı sakib eylediklerinde filvaki veçhi muharrer üzre camii şerif ve mevlevihane bina ve tamirü merimmet olunmuş bulunub şeyhi mezburdan müfredat defteri taleb olundukta ibraz edüb cem'a dokuz bin dokuz yüz altmış pare masraf bulunub ancak bu mikdar akçe ile tamirü meremmet olmuşdur Noksan ile olmak mümkün değildir Deyu içtima ve ittifak etdiklerinden sonra veçhi meşruh üzre Şeyh Ali efendinin شیخ علی افندی her veçhile sadakatı zahir ve bahir ve mütehakkik olduğunu Mevlânai mezbur mahallinde ketbü tahrir edüb badehu maa ba's olunan Yusuf Beşe یوسف بشه ile meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi inha ve takrir etmegin mahüvel vaki bittaleb ketb olundu Fi 16 Safer - il - hayır sene 1093

ŞUHUDÜL HÂL

Fahrül meşayih Eşşeyh Muslıhiddin efendi ibni Himmet
مصلح الدین افندی ابن همت

Şerif Çelebi ibnüs Seyyid Abdülmü'min efendi
شریف چلبی ابن السید عبدالمؤمن افندی

Mehmed Çelebi ibni Sun'ullah'il Müezzin
محمد چلبی ابن صنع الله المؤذن

Fahrüs Saadet Esseyyid İbrahim efendi'l Hatib
السید ابراهیم افندی الخطیب

Ali Beşe ibni Ramazan
علی بشه ابن رمضان

Devriş Hüseyin bin Mehmed
درویش حسین بن محمد

Ebubekir bin Osman
ابو بکر بن عثمان

Ve gayrühüm

— 118 —

ÇAMLICADAKİ KARA DEDE ZAVİYESİNE DAİR

Nişanı şerifi âlişan hükmü oldur ki

Medinei Manisa مغنیا muzafatından Çamlıca چاملیجه nam kariyede vaki Kara dede قره دده zaviyesi dimekle mâruf zaviyeye mu-

tasarrıf olan Echelü cühelâdan ve na ehil Mehmed محمد ve Mustafa مصطفی bir tarıkle berat itdürüb vakfı mezbur mahsulünü eklü bel' eylediklerinden maada talebeye ders dimege istidadları olmamağla ref' olunub yerlerine ulemadan rafian Tevkii refiiş şanı hâkanî Şeyh Ali علی ve Şeyh Veli ولی her veçhile mahal ve mustahak olmağın ve talebeye ders dimek şartile berveçhi iştirak tevcih olunub beratı şerifim virilmek babında istid'ayı inayet reca etmegin tevcih edüb bu beratı hümayun nusret makrunu virdum Ve buyurdum ki Mevlanâi mumaileyhüma varub ref' olunan Mehmed محمد ve Mustafa مصطفی yerlerine zaviyei mezbureye talebeye ders dimek şartile mutasarrıflar olub hidmeti lâzımalarını eda eyledikten sonra tayin olunan vazifei muayyenelerine mutasarrıflar olalar Olbabda tarafı âherden ferd mânî ve müzahim olmayub dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlâr Tahriren Fi evahiri Receb'ül müreceb sene 1100

بمقام
ادرنه
المحروسه

— 119 —

ESKİ HİSAR MAHALLESİNDE İSHAK ÇELEBİ BİNA EYLEDİĞİ MESCİDİ ŞERİF EVKAFI HAKKINDA

Mahmiyyeyi Manisa'da مغنیسا Eski Hisar اسکیحصار mahallesinde vaki merhum İshak Çelebi bina eylediği mescidi şerifte imam olan Mehmed Halife fevt olub yeri halî kalmağla mescidi mezbure bir imam nasbı lâzım ve mühim olmağla sahibül kitab Mustafa Halife ibni Mehmed Beşe مصطفی خلیفه ابن محمد بشه salih ve mütedeyyin ve her veçhile imamete kadir ve lâyık olduğu sikat ihbarile mezbur Mustafa Halife مصطفی خلیفه vazifei muayyenesile mescidi mezbure kıbeli şer'iden imam nasbu tayın olundukda ol dahi imameti mezbureyi kabul ve hidmeti lâzımasın kema yenbegi edaya mutaahhid olmağın hazihil vesika lieclit temessük bittaleb ketb

olunub yedi talibe vaz olundu Fi 17 Şevval - il - mükerrem sene 1100 [1]

— 120 —

1099 İZMİR ZELZELESİNDE ULU CAMİ MİNARESİ ŞEREFESİNDEN YUKARI KISMI ÇATLADIĞINDAN ÖTÜRÜ TAMİR EDİLMESİNE DAİR

Hazreti Mevlâna قدس الله تعالى سره العزيز evlâdından olub medinei Manisa مغنيسا anil fiteni vel'be'sa haricinde İmaret depesi dimekle maruf mevzide vaki mevlevi tekyesinde bilfiil şeyhi seccade nişin olub medinei mezburede medfun ve merhum ve mağfurun leh fatih İshak Çelebi ibnül merhum Saruhan Beğ اسحق چلبی ابن المرحوم صاروخان بك bina eyledüğü camii şerif ve mâbedi lâtif evkafına meşrutiyet üzre mütevelli olan umdetül meşayihil mevleviye Eşşeyh Ali efendi ibnül merhum Eşşeyh الشيخ على افندى ابن المرحوم . . . tarafından veçhi âti üzerine vekili şer'isi sulbi oğlu Eşşeyh Mehmed efendi الشيخ محمد افندى meclisi şer'i lâzimüt tevkirde bu yüzden bastı kelâm ve tabiri anil meram idüb bin doksan dokuz senesi şehri ramazanda zuhur eden İzmir ازمير zelzelesinden camii mezkûrun minaresi mütezelzil olmağın şerefesinden yukaru mevazii âdide dikine çatlayub ziyada havfu hatar olduğundan maada münhedim olmak ihtimali emrü mukarrer olduğuna binaen hal savbı şer'i enverden üzerine varılub keşfü tahrir ve ne mikdar akçe ile husul pezir olur tahmin olundukdan sonra mevkii mezkûr malı vakfı mezbur ile müceddeda bina olunmağa izin taleb ederim dedikde savbı şer'i enverden Esseyyid Kasım

[1] Karahisar mahallesinde bugün bu namda bir mescit yoktur. Eskiden sur civarında kırk kadar ev mevcut olduğunu Evliya Çelebi seyahatnamesinde yazmaktadır. Orada Hacet mescidi adı verilen, bugün duvarları mevcut olan, bir mescit vardır. Kayıtlarda ismi geçen mescidin bu mescit olması çok kuvvetle muhtemeldir.

Çarşı mahallesindeki İlyasbey mescidinin irat ve ihracatı defteri

efendi السيد قاسم افندى naib irsal olunub ol dahi hassa mimarlarından nam mimar ve zeyli kitabda mezkûretül esami olanlardan olub ebniye ve sûkuf ahvaline şuur ve vukuf sahibi olan bi garaz müslîmin ile zikrolunan camii şerif minaresinin üzerine çıkılub etrafı erbaasına nazar olunub müşahade olundukda fılhakika mezkûr minare zelzelei azimei mezkûrede mütezelzil olmağın şerefesinden yukarı tarafından çatlayub gayet havfu hatar olduğundan gayrı şiddeti rüzgâra musadıf olıcak bil külliye münhedim deyu sureti canibi vakfı mezkûre dahi ziyade zarar müterettib olması zahir ve mukarrer olduğu ve mevzii mezkûr şerefesinden yukaru müceddeden bina olduğu surette altmış guruş ile ancak husule gelür Bundan akel ve noksan ile husul gelmez deyu mimarı mezkûr vesayir ehli vukuf tahmini sahih ile tahmin edüb icma' ve ittifak eylediklerini Mevlâna mezbur mahallinde ketbü tahrir ile maan irsal olunan ile meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi inha ve takrir etmegin mucebile mezkûr minarenin şerefesinden yukarusu müceddeda bina olmak vakfı mezbure her veçhile enfa' ve ahrâ olduğu ledeş şer'il enver zahir ve nümayan olmağla mucebile mevzii mezkûru veçhi muharrer üzre mali vakfı mezbur ile müceddeda binaya vekil mumaileyhe izin virülüb maveka bittaleb ketbü terkim olundu Hurrire Fi 3 Ramazan il-mübarek sene 1101

ŞÜHUDÜL HÂL

Umdetüs sadat Seyyid efendi zade Esseyyid Mehmed efendi
سيد افندى زاده السيد محمد افندى

Mehmed Beğ bin Abdullah
محمد بك بن عبدالله

İmam Elhac Ahmed efendi
امام الحاج احمد افندى

Çolah Elhac Mehmed
جولاح الحاج محمد

Esseyyid Mahmud efendi ibni Mustafa
السيد محمود افندى ابن مصطفى

Receb bin Ali
رجب بن على

Haddad zade Mahmud Beşe
حداد زاده محمود بشه

Canbaş Esseyyid Mehmed
جانباش السيد محمد

ve gayrühüm.

— 122 —

MEVLEVİHANENİN TAMİR EDİLDİĞİ VE YAPILAN MASARİFİN TESBİTİNE DAİR [1]

Medinei Manisa'da مغنیسا vaki merhum Saruhanoğlu İshak Çelebi اسحق چلبى bina ve vakf eylediği mevlevihanenin evlâdiyet ve meşrutiyet üzre mütevellisi ve şeyhi olan işbu baisül kitab um-

---

[1] *Saruhanoğulları mevzuunu ilgileyen, birde bu bölgede sık sık adı geçen Yürük, Türkmen, aşiret ve mukataaların bilinmesi lâzım olduğundan, şer'iye kaydlarında rastlayabildiğimiz önemli isimleri aşağı yazıyoruz:*

A Türkmenler:

Avunduk Türmânı آوندق
Kara Yahşı » قره یخشی
Gök Musa »
Timur Fakihler Türkmanı
Balcı »
Boz Ulus »
Türkmanı كنزلى
Yeni il Türkmanı
Türkman Halil
Danişmendlû Türkmanı
سنده‌لك »
اونيك »
Türkmanı Gürgür
» Bektaşlû
Türkmanı Günüzlü
» Kargın
Dabanlı Türkmânı

B — Yürükler:

Düğün Eri yürükleri
Karaca Koyunlu »
Otamışlar اوتامشلر
Elhaç Mehmed »
» Turgud »
Yürükânı عمرلر
» Musıl موصیل
» Kara Yaycı
» Eldelik

Yürükânı Horzum Barze
» Kızıl Keçili
Yürükâni Şemari شمارى
» Timurcı
» Kayı
Söğüt Yürükleri سوکود
Yürükânı Yeni - il
» İğirdir
» Kara Yağcı
» Çobanhanlar.
Saruhan Koyun Eri yürükleri
Yürükanı Başıbüyük
» Çepni
» عشقلى
Yürükânı Akkoyunlu
» Sarı Keçilû
» Sarı Çamlu
» Derebaşı
Turgud Cemaati dimekle Maruf yürükler.
Yürükâni Karayahşi
» Gök Musa
» Ökcüler اوكجلر
» Karayağcı
» Fıgan
» صاعرجقى
» Karacalar.

Bu Yürükler içinden bilhassa Otamışlar ile İğirdir yürükleri sık sık kayıtlarda geçer.

detül meşayihil ızam Ali efendi binil merhum Muharrem efendi علی افندی بن المرحوم محرم افندی hususu âtiyüz zikirde vekili sabitül vekâlesi olan sulbi kebir oğlu fahrül müderrisin il kiram Mehmed efendi محمد افندی meclisi şer'i hatiri lâzimüttevkirde takriri kelâm ve bastı meram edüb müekkilim mezbur şeyh Ali efendinin علی افندی mütevellisi olduğu zikri mesbuk mevlevihane müruru eyyam ile harab olub tamir ve termime eşeddi ihtiyaç ile muhtaç olmakla bundan akdem âyanı vilâyet bilcümle üzerine varub ne mertebe

---

C — Aşiretler :

Sarılar aşireti
Çepni »
Karaca Arablu عربلو aşireti
Arablu »
Acur » عجور
Kapagunlu » قپاغونلو
Mucur Afşarı »
Şeref Bağırganlu »
Kara Yağcı »
Hacı Bedir »
Derici »

D — Cemaat ve obalar:

Bozguş Tayfası
Kulcan » قلجان
Kara Keçilû Cemaati
Haydar »
Karayağmurluklu cemaati
Karamanlı »
Kıl Çeken »
Tabanlı »
Kara yaycı »
Boz Koyunlu »
Cemaati Öksüzler
» Çungara
» Sarı hanlu
Tatarlar Cemaati
Cemaati Saruhaniler
» Çullıyan
Cemaati Seydi Ahmedli
» Dürzü Halil
» Okcular
» Aydınlar
» Adil
» Şehidlû
Cemaati Tekeli
İmanlu Afşarı Cemaati
Tatar İlyaslar »
Dokuz »
Bayramşe » بایرامشه
İsacalar »
Beğlû »
Kara Yunüs »
Ali Ağa »
Yar Hasanlar »
Hüccac »
Dere »
Haci Veli »
Kündeşti »
Derici »
Kırın »
Köleler »
Kara Osman obası
» Hasan »
Süleyman »
Karayahşili »
Berekâtlu »
Baba Gürgür »
Gündüzoğlu »
Dürzü Haliller »
Seydi obası
Adil obası

akçe ile tamirü termim olunur mahallinde keşf olunub tamirü termim içun tarafı şer'iden izin ve hüccet virildikden sonra zikrolunan mevlevihanenin tamirine mübaşeret olunub elhaleti hazihi itmam pezir olmuştur Savbı şer'den üzerine varılub ne mertebe akçe sarf olunduğu mahallinde keşfü tahrir ve sureti yedimize virilmek müekkilimin matlubudur didikde canibi enverden mevlâna Abdülbaki efendi bin Abdüsselâm عبدالباقی افندی بن عبدالسلام irsal olunub ol dahi zeyli sahifede masturül esami olan müslimin ve vakfi mezkûrun nazırı ve kâtibi ve sayir bina ahvaline vukuf ve şuuru olan müslimin ve üstad mimarlardan Ağlıyanu اغلیانو nam mimar ile zikrolnnan mevlevihanenin üzerine varılub nazar eylediklerinde filvaki sema'hanenin enderun birûni ve şeyh odasının üstü ve şark tarafında olan matbahın sakfı ve müceddeden bir kenif ve dervişan odaları harab olub sıvanınağa muhtaç olmağla

---

K — Mukataa ve perakende:

Çeşme Güri Mukataası چشمه کور
Çeltikciyan »
Adala »
Torasili » طوراسیلی
Ilıca »
Oıtapare »
Ovacık »
اوزغور »
Erdellû »
Koca Mehmedlû »
Yürükânı Karacalar Mukataası
Susendiraz » سوسندراز
Memlaha »
واللجیان ve Adala ve tevabii mukataası
Tarhanyat » » » ترخانیان
Bahadırlu Mukataası
چابرچاکشه ve tavabii mukataası
Bağırgan namı diğeri Kâfirçadırı mukataası
Horzum Barze ve Güne Barze mukataası

Çulluyan mukataası چوللویان
Çakırca »
Hotaz » خوتاز
Toylei Osman » طویلهٔ عثمان
Mendehorya » مندخوریه
Bozhavlu »
Karaoğlanlı »
Karaca Koca »
Mukataai rüsumu Eldelik
» Taytan Kayacık
» Rüsum Yazdıren ve Avunduk
» Amrudalanı
» Kâfir Boz
» Gürliye
Perakendei Bahri Afşarı
» Bağırganlu
» Hacılu
» Kubedoğlu
» Tarhanyat ترخانیات
» Igirdir Mukataası
» Timurci
قیاغیلو Dokuz Perakendesi

ve sayir mevazıı cümle müceddeden tamirü درزر olunub vakfı mezkûr kâtibinin defterleri natık olduğu üzre altı aded kavak bin yüz on akçe ve otuz sekiz mertek dört yüz on sekiz akçe ve on dokuz vukkiye çivi bin iki yüz doksan iki akçe ve pencereler ve kapılar yirmi dört adet kullab yüz otuz altı akçe ve beş yüz aded pedavra ve şişe çivisi yedi yüz yirmi beş akçe ve iki yüz yirmi beş aded tahta bin altı yüz seksen yedi akçe ve cam çerçivesi içun beş aded tahta iki yüz seksen akçe def'a pencere kapaklarına sekiz tahta iki yüz akçe def'a otuz üç tahta iki yüz doksan akçe def'a kırk yedi pedavra iki yüz sekiz akçe ve on dört yük tavan dokuz yüz seksen akçe def'a on yük tavan yedi yüz altmış akçe ve kapı içun bir tahta seksen akçe def'a tavana iki tahta yüz sekiz akçe def'a mutbahı mezbur sakfı içun dört yük yumru tavan beş yüz altmış akçe ve yedişer pareden iki yüz doksan iki kantar kireç sekiz bin yüz yetmiş altı akçe dört yüz doksan beş yük kum üç bin beş yüz altmış akçe ve iki yüz yük kereste bin dört yüz akçe ve kapu ile pencerelere altı halka altmış akçe ve beş yüz adet kiremid iki yüz doksan altı akçe dört yüz aded tuğla seksen sekiz akçe ve iki gözer yetmiş sekiz akçe ve sıvacılara on iki desti yüz on iki akçe dört aded kürek seksen akçe ve üç adet urgan yüz kırk akçe dört torba altmış altı akçe ve yüz altmış demet saz beş yüz bir akçe ve yirmi dört cam maa kil sekiz yüz kırk akçe (bir kelime okunamıyor) ve dam üzerine tuz yüz yetmiş altı akçe استیوی maa kıl yüz yirmi sekiz akçe ve timarlara bahşiş üç yüz on iki akçe ve nakkaşa altmış akçe ve mutemedana bin dört yüz akçe ve kenif içun beş aded tahta otuz akçe ve beş adet tahta maa gargı hasır yüz yirmi akçe ve elli kiremid yirmi beş akçe ve bir nefer ırgad yirmi akçe def'a bir kantar kireç yirmi sekiz akçe ve mescidi şerife beş aded hasır yedi yüz elli akçe ve ve mutemedlere tamiye bin yirmi bir akçe ve bazı masrafı mutevekki içün üç bin yüz otuz altı akçe ve ücreti üstadiye ve şakird ve halife ve mimaran on beş bin dokuz yüz yirmi sekiz akçe ki min haysül mecmu' kırk dokuz bin yüz yirmi akçe eder Her yüz altmış akçesi bir guruş hesabile cem'a üç yüz yedi guruş eder Meblağı

mezbur zikr olunan mevlevihaneye masraf olduğunu vukuf ve şuuru olan bi garaz müslimin ve mimarı mezbur haber virüb mevazıı mezkûre noksan ile tamir mümkün değildir Dediklerini mevlânai mezbur mahallinde tahrir badehu maan irsal olunan Çukadar Receb Beşe bin Mehmed چوقه‌دار رجب بشه بن محمد ve Mehmed bin Hüseyin محمد بن حسین nam kemesneler ile meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi ihbar ve takrir etmeğinma veka bittaleb ketb olundu Hürrire Fi Rebiülevvel sene 1105 [1]

ŞÜHÜDÜL HÂL

Mefharüs sadat Nif Mehmet Efendi	Esseyyidi İbrahim Efendi'il Hatib
نیف محمد افندی	السید ابراهیم افندی الخطیب
Seyyid zade efendi	Elhac Ahmed efendi'l imam
سید زاده افندی	الحاج احمد افندی الامام
Ahmet Çelebi bin Yusuf	Ali beşe bin Yusuf
احمد چلبی بن یوسف	علی بشه بن یوسف
Hüseyin bin Cafer	Esseyyidi Elhac Mehmed'üş Şam
حسین بن جعفر	السید الحاج محمدالشام
Halil bin Receb	Hasan bin Mustafa
خلیل بن رجب	حسن بن مصطفی

Ali Ağa
علی آغا

— 123 —

KIRTIK ZAVİYESİ BERATI

Manisa'da مغنیسا vaki Saruhanoğlu İshak Biğ اسحق بیك Âdil paşanın عادل پاشا kendi evlât ve evlâdına meşrut olan Kırtık قرتق dimekle maruf zaviyede zaviyedar mütevelli olan işbu râfii Tevkii refiişşanı hâkani Mustafa مصطفی bilfiil beratı şerifimle mutasarrıf olub lâkin tahtı âli bahtı Osmanî üzre cülûsu hümayun saadet makrunum vaki olmağın deri saadetimden müceddeda beratı şerifim virilmek babında yedinde olan beratı şerif mucebince bir aylık resmi mirisî mütevellisi olmak ile kendi yedile teslimi hazine olmak üzre tasarrufu ve üzerinde ise bu beratı hümayun izzet makrunu virdum Ve buyurdum ki badel yevm mezbur vardıkda kâmakâna zikr olunan zaviyede evlâdiyet ve meşrutiyet üzre ber

[1] Yukarıda yazılan tamirden bugün hiçbir şey mevcut değildir. Yalnız Kârgir duvarları ayakta duruyor!

mucibi şartı vâkıf zaviyedar mütevelli olub hidmeti lâzımasına mer'i ve müedda kıldıkdan sonra yevmî beş akçe vazife ile mutasarrıf olub vâkıfın ruhu ve devamı ömrü devletimçun düaya müdavemet ve mülâzemet göstere Olbabda tarafı âherden asla bir ferd dahlü taaruz kılmayalar Şöyle bilâlâr alâmeti şerife itimat kılalar Tahriren Fi evaili Receb-ülmürecceb sene 1106

— 124 —

GÜLGÛN HATUN ZAVİYESİ BERATI [1]

Nişanı şerifi âlişan

Manisa'da مغنيسا vaki müteveffiye Gülgûn Hatun كلكون خاتون zaviyesi evkafının nısfına evlâdiyet ve meşrutiyet üzre vazifei muayyene ile mütevelli olan Şerife Hatun شريفه خاتون fevt olub yeri mahlûl olmağla zikr olunan nısıf tevliyet evlâdı vâkıfdan işbu râfii Tevkii refiiş şanı hâkanî Şerife Saliha Hatun'a شريفه صالحه خاتونه meşrutiyet üzre tevcih olunub beratı şerifim virilmek recasına kıdvetün nüvvabi vel'müteşerriin bilfiil Manisa مغنيسا kazasına naibüş şer' olan Mevlâna Elhac Halil الحاج خليل zide ilmihu arzetmegin hakkında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb mevlânai mumaileyhin arzı ve bin yüz sekiz Zilka'desinin sekizinci günü tarihile müverrah verilân ruusu hümayunum mucebince bu beratı hümayunu virdum ve Buyurdum ki mezbure Şerife Saliha Hatun شريفه صالحه خاتون varub müteveffiyei mezbûr yerine zaviyei mezbure evkafının nısfına evlâdiyet ve meşrutiyet üzre mütevelliye olub hidmeti lâzımasın eda eyledikten sonra vazifei muayyenesin evkafı mezbure mahsulâtından alub mutasarrıf ola Şöyle bilâlâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 18 Zilka'de sene 1108

Sahrayı Edirne ادرنه

— 125 —

GÜLGÛN HATUN ZAVİYESİ EVKAFI KİTABETİNE DAİR

Nişauı şerif

Manisa'da مغنيسا vaki Gülgûn كلكون zaviyesi evkafının yevmî iki akçe ile vazife ile kâtibi olan Mustafa مصطفى fevt olub kitabe-

[1] 1100 H. tarihlerinden sonraki kayıtlarda Gülgûn Hatun türbesi deye adı geçiyor.

ti mahlûl olmağla işbu râfii tevkii refiiş şanı hâkanî Esseyid Ömer veledi Seyyid Mustafa'ya السيد عمر ولد سيد مصطفى tevcih olunub beratı şerifim virilmek recasına kidvetün nüvvabi vel'müteşerriin Manisa مغنيسا kadısı naibi mevlâna Halil bin Mehmed خليل بن محمد zide ilmihu arzetmeğin hakkında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb naibi mumaileyhin arzı mucibince bin yüz sekiz Zilka'detiş şerifesinin dördüncü gününden tevcih idüb bu beratı hümayum saadet makrunu virdum Ve buyurdum ki merkum varub evkafı mezburenin kâtibi olub hidmeti lâzımasın mer'i ve müedda kıldıktan sonra tayin olunan yevmî iki akçe vazifesin evkafı mezbure mahsulünden mütevellisi yedinden alub mutasarrıf ola Olbabda tarafı âherden hiç bir ferd mânî ve müzahim olmayub dahlü taarruz kılmaya Şöyle bilâlâr alâmeti şerife itimad kılalar Fi 8 Zilka'detiş - şerife sene 1108

Sahrayı
Edirne ادرنه

— 126 —

KARA OĞLANLI MUKATAASI DAHİLİNDE BULUNAN KOYUN KÖPRÜSÜNÜN İSHAK BEY EVKAFINDAN OLDUĞUNA DAİR

Hususu âtiyül beyanın mahallinde tahriri iltimas olunmağın savbi şer'i enverden mevlâna Esseyid Ahmed efendi السيد احمد افندى tayin ve irsal olunub ol dahi medinei Manisa'da مغنيسا vaki fatihi vilâyat Merhum Saruhan olu İshak Çelebi اسحق چلبى bina buyurdukları camii şerife ve tekyei münifleri evkafından Karaoğlanlı قره اوغلانلى mukataası dahilinde Koyun Köprüsü [1] قيون كپرسى dimekle mâruf mahalle varub zeyli kitabda muharrerül esami olan müslimin muvacehelerinde akdı meclisi şer'i hatir eyledikten son-

[1] Karaoğlanlı'da, Saruhanlılara. ait, yaptığımız incelemelerde, maalesef bir esere rastlıyamadık. Kızıl Yakublu adında bir timar mevcut değildir. Nif çayı üzerinde kimin yaptırdığı belli olmuyan gayet eski bir köpru. vardır. Kayıtlarda adı geçen Koyun köprüsü olması muhtemeldir.

ra hazreti Mevlâna evlâdından olub vakfı mezkûrun evlâdiyet ve meşrutiyet üzre mütevellisi olan işbu sahibül kitab umdetül meşayihil kiram Eşşeyh Mehmed efendi ibni Ali efendi محمد افندی ابن علی افندی meclisi ma'kudu mezkûrda Kızıl Yakublı قزیل یعقوبلی timarına bâ beratı âlî mutasarrıf olan Mehmed ağa bini Hasan Ağa محمد آغا بن حسن آغا mahzarında bittevliye üzerine ve takriri kelâm edüb mezkûr Koyun Köprüsü قیون کپریسی kurbunda vaki etrafı selâsesi vakfı mezkûr ve tarafı rabii timarı mezkûr ile mahdud olub hâlâ Kasabalı İbrahim قصبه‌لی ابراهیم tasarrufunda olan işbu seksen dönüm mütecaviz tarla vakfı mezkûrun hududu dahilinde olub hasıl olan âşar ve rüsumatın kadimden tarafı vakf içun alına geldügü meşhur ve mütevatir iken merkum Mehmed Ağa محمد آغا bivecih mani olur Sual olunub takriri tahrir ve men'ü def' olunmak matlubumdur. Dedikde gıbbes'sual merkum Mehmed Ağa محمد آغا tarlayı mahdudu mezkûr hâlâ mutasarrıf olduğum timarı mezbur hududu dahilinde olmak zumile mâni olurum deyu ikrar berveçhi muharrer vakfı mezkûrun hududu dahilinde olduğunu inkâr edicek mütevelli müşarünileyh Mehmet efendiden محمد افندی takririne mutabık beyyine taleb olundukda udulü ahrarı ricali müsliminden olub medinei mezbure sakinlerinden Seyyid zade Esseyyid Mehmed efendi سید زاده السید محمد افندی ve Abdi Beşe ibni Bayram عبدی بشه ابن بیرام ve Sefer Beşe ibni Piri سفر بشه ابن پیری ve Veli bin Mustafa ولی بن مصطفی ve kasabai Turgutl'dan طورغودلی Abdülbaki Beşe bin Ebubekir عبدالباقی بشه بن ابو بکر ve Turmuş bin Kara Hasan طورمش بن قره حسن Ve Mehmed Bin Halil محمد بن خلیل Ve Ali bin علی بن ve Ömer bin Bayram عمر بن بیرام ve Kara Mehmed Bin Veli قره محمد بن ولی ve Kara oğlanlı قره اوغلانلی kariyesinden Mehmed Beşe bin Muharren محمد بشه بن محرم ve Abbas bin Ali عباس بن علی ve Halil bin berber Abdullah خلیل بن بربر عبدالله ve Elhac Mehmed bin Mustafa الحاج بن مصطفی ve İbrahim bin Halil ابراهیم بن خلیل ve Hızır Beşe bin Abdullah حضر بشه بن عبدالله ve sirkeci oğlu Halil سرکه‌جی اوغلی خلیل ve imam Mehmed Halife امام محمد خلیفه ve Tekkeli تکه‌لی Ali bin Mustafa علی بن مصطفی ve Abdurrahman bin Turmuş بن طورمش olub isril istishad filvaki etrafı selâsesi Kara Oğlanlı قره اوغلانلی vakfı ve tarafı rabii Kızıl Yakublı قیزیل

یعقوبلی timarı ile mahdud olub hâlâ Kasabalı İbrahim Beşe قصبه‌لی ابراهیم بشه tasarrufundan olan işbu Seksen dönümden mütecaviz olan tarla müşarünileyh Mehmed Efendinin محمد افندی mütevellisi olduğu vakfı mezkûrun hududu dahilinde olub hasıl olan öşür ve resmi kadimden tarafı vakf içun alına geldiği meşhur ve mütevatirdir Biz bu hususa bu vech üzre şahadet dahi ideriz Deyu her biri münkiri mezbur muvacehesinde edayı şahadeti şer'iye iylediklerinden sonra badettadil ve tezkiye şahaetleri makbule oldukdan sonra mevlânai mezbur vakii hali mahallinde ket bü tahrir bedehumaan ba's olunan Çukadar Yusuf Beşe چوقه‌دار یوسف بشه ve Mustafa bin Veli مصطفی بن ولی nam kemesneler ile meclisi şer'e gelüb alâ vukuihi inha ve takrir itmeğin mucebince badel hüküm maveka bittaleb ketb olundu Hurrire Fi 14 Rebiülâhir sene 1114

ŞUHUDÜL HÂL

Hoca Mustafa efendi
خواجه مصطفی افندی
İbrahim bin Abdullah
ابراهیم بن عبدالله
Kavukcu Ahmed efendi
قاوقجی احمد افندی
Hamza bin Elhac Mehmet
حمزه بن الحاج محمد
Esseyyid Mustafa bin Esseyyid Veli
السید مصطفی بن السید ولی
Ali Beşe bin Ahmed
علی بشه بن احمد
Koca Hüseyin bin Abdullah
قوجه حسین بن عبدالله

— 127 —

KIRTIK MEZRAASININ ADİL NAM KEMESNEYE AİT OLDUĞU VE ÂHERİN DOKUNMAMASI HAKKINDA

Emirül ümerail kiram Kebirül küberail fiham Zülkadri vel'ihtiram Sahibül izzü vel'ihtişam Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil alâ Berveçki arpalık Manisa مغنیسا sancağına mutasarrıf olan.. dame ikbalihu ve kidvetül kuzatı velhükkâm Maadinül fazlı vel'kelâm Manisa مغنیسا kadısı naibi ve.... kadıları zide fazlühuma tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki Manisa مغنیسا kadısı mevlâna Mehmed محمد zidet fazailuhu divanı hümayunuma arz gönderüb Manisa مغنیسا kurbunda vaki Kırtık Baba قرتق dimekle maruf mezraanın evlâdiyet ve meşrutiyet üzre zaviyedarı ve beratı

âlişan ile mütevellisi olan Mustafa Halifenin خليفه مصطفى mezraasının arazisinden bir mikdar araziyi Sakız ساقز kadısı alub mezraayı mezbur sınuru kurbunda vaki karyei Horos [1] حروس hassının berveçhi malikâne mutasarrıfı olan Mustafa مصطفى nam arazisi benim malikânem olan Horos حروس kariyesi toprağındandır. deyu bir tarikle zabt iyledikden maada tevliyeti mezburu üzerinden ref' ve Hasan حسن nam abdi mellûki üzerine berat itdirmekle mezraayı mezbure mahsulün üç seneden beru ahzu kabz ve tarafımdan âdemler havale idüb cem'ü tahsili ve bilâ veçhi şer'i ekl iylemekle mezbur Mustafa Halife'ye küllî gadr ve hayf

---

[1] Manisanın batısında olup merkeze bağlı bir köydür.

Manisının âdetlerinden namaz gecesi diye her sene muayyen zamanda kutlanan bir gün vardır.

Bunun aslı şudur: Rivayete göre Manisa Saruhanlılar tarafından şöyle zaptedilmiştir: Şehrin şark tarafından gelen ordu Kırtık deresinde düşman kuvvetlerile çarpışmış ve orada düşmana âzamî zayiat verdirmiş ise de şehri; mevcut kuvvetle; gündüz işgal etmekten sarfınazar ile geceye bırakmışlar ve o devre göre harp hilesi olarak buldukları keçi sürülerini toplıyarak keçilerin boynuzlarına mum yakmak suretile Manisaya yürümüşler ve işgal etmişlerdir. Bütün gece devam eden muharebeden sonra ancak sabaha karşı Horoz köyüne varmışlar ve ilk olarak işittikleri ses Horoz sesi olduğu için civarında bulundukları köyün adını da Horozköy koymuşlardır.

Manisanın zaptı olan O günü Manisalılar, o vakittenberi hersene kutlularlar. Bu mutlu gün ve zaptolunan geceye mahsus olmak üzere sureti hususiyede hazırlanmış mum ve şekerlerden herkes alup evlerine gönderîr ve bütün camilerde kandiller yanar, mehtaplar atılır, şehir şenlik ve şadumani içinde güzel bir gün ve gece geçirir.

Cümhuriyetin ilânından önce akşam namazından çıkıldıktan sonra halk bu geceyi tabanca atmak suretile tes'it ederdi. Bilhassa o akşam nişanlıların gönderdikleri hediyelerle. akraba ve genç kızların delikanlılara sunduğu hediyeler büyük bir hatıra olarak saklanır. Bu neviden hediyeler hem beklenir ve hem de an'aneye göre bu hediyelerin büyük bir kıymeti haiz olduğuna inanılır.

Gönül ister ki Manisanın Türk hakimiyetine geçiş günü. halk arasında daha ziyade taammüm etsin ve Manisanın hayatı müddetince yaşasın.

iyledügün ilâm iyledüğü ecilden defterhanei âmiremde mahfuz olan defteri evkafına muracaat olundukda Saruhan صاروخان sancağında Manisa مغنيسا kazasında vaki Kırtık قرتق dimekle maruf yerleri Saruhanoğlu İshak Beğ اسحق بك Adil عادل nam kemesneye vakf idüb mezkûrun evlâdı elinde olub selâtini maziye ahkâmile mutasarrıflardır. El'an evlâd olanlardan Hasan حسن ve Hüseyin حسين nam kemesneler beratile mutasarrıflardır Deyu dokuz yüz yetmiş dört tarihinde muharrir kalemile tahriri defter olunduğu mastur olub ve Anadolu آناطولى muhasebesi defterlerine nazar olundukda Manisa'da مغنيسا İshak Çelebi اسحق چلبى evkafından Kırtık قرتق zaviyesi vakfı hıssası evlâdiyet ve meşrutiyet üzre ecnebi Abdullah عبدالله ref'inde Rumeli روم ايلى kazaskeri ilâm ve hücceti şer'iyesi ve ruusu hümayunum mucebince bin doksan bir recebinin on dokuzuncu gününden Mustafaya مصطفى tevcih olunub üzerinde olduğu mastur ve mukayyed bulunmağın ve tevliyeti mezbure askerî ruznamcesinde Hasan حسن üzerinde olduğu derkenar olundukda imdi üzerinde olmağla kema filevvel zabt itdirüb askerî kaydı ref' olunmağla müdahale itdirilmiye deyu fermanı âlişanım sadır olmuştur Buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda bu babda sadır olan emri celilül kadrim mucebince âmel idüb dahi zaviyei mezbure hasılası hazinei âmirem defterlelerinde mezbur Mustafa مصطفى zide salâhuhünün üzerinde olub Hasan'nın حسن tevliyet kaydı askerî rüznamçesinde ref' olunmağla yedinde olan beratı âlişanım mucebince marifeti şer' ile kema filevvel zabt itdirüb mezbur Hüseyin حسين badel'yevm askerî beratile vakfı mezburdan arazii mezburu zaviyei mezburenin mezraası arazisine kat'a dahlü taarruz itdirmiyesin ve hilâfı şer'i şerif ve mugayırı defter ve emri âtik fuzulî ahzu kabz eyledüğü mahsulü marifeti şer' ile vakf içun alıverüb inad ve muhalefet itdirmiyesin Min baad şer'i şerife ve kanunu deftere ve emri hümayunuma muhalif kemesneye iş itdirmeyüb emir irsaline muhtaç iylemiyesin şöyle bilesin âlâmeti şerife itimad kılasın Fi 5 Safer sene 1115

مقام
ادرنه
المحروسه

— 128 —

MEVLEVİHANENİN EVKAFI OLDUĞUNA DAİR

Akza kuzatil müslimin Evlâvülâtil muvahhiddin Maadinül fazlı vel'yakin Varisü ülûmil enbiyai vel'mürselin Râfiu âlâmiş şeriatı veddin Elmuhtassu bimezidi inayetil melikil muin Mevlâna Manisa مغنيسا kadısı zidet fazailuhu Tevkii refii hümayun vasıl olıcak malûm ola ki medinei Manisa'da مغنيسا vaki İshak Biğ اسحق بك bina iyledıği mevlevihanenin şeyhi ve evkafının bilfiil mütevellisi olan kidvetüs sülâhais salikin Eşşeyh Mehmed محمد zide salâhuhu süddei saadetime arzuhal idüb müteveffai mezburun camii şerifinde imam olan Mehmed محمد şartı vâkıf mucebince tayin olunan vazifesine kanaat itmeyüb vakfı mezburun vakfiyei mamulün bihasında mukayyed mevlevihaneye varid ve Sadır ve fukara ve sakinin içun vakfu şart iylediği galleyi bu şartı vâkıf mucebince sarfeder iken mezbur Mehmed محمد gallei merkume mevlevihaneye meşrut vakıf değildir Deyu hilâfı şartı vâkıf bir tarikile emri Şerif ıstar itmekle mevlevihane fukarasına gadrü taaddi iyledüğün bildürüb merkum imam Mehmed محمد ve sayirlerinin hilâfı şartı vâkıf taaddilerin men'ü def' olunmak babında hükümü hümayunum reca itmegin defterhanei âmiremde mahfuz olan defteri evkafına müracaat olundukda Saruhan صاروخان sancağında Manisa مغنيسا nahiyesinde Karaoğlanlı قره اوغلانلى nam kariyede Saruhanoğlu صاروخان اوغلى müteveffa İshak Biğ اسحاق بيك evkafından olub vakfi mezkûr müstegillâtının mahsulün vakfiyei mamulün bihasında mevlevihaneye varit ve sadır ve fukara ve sakinin içun şart ve tayin iylediği mastur ve mukayyed bulunmağla vakfiyei mamulün biha ve şartı vâkıf mucebince âmel emrim olmuştur... Buyurdum ki hükmü şerifimle vusul buldukda bu babda sadır olan emrim üzre âmel idüb dahi vakfi mezbur vakfiyei mamulün bihasında vakfının hasıl olan mahsulâtın zikr olunan mevlevihaneye varid ve sadır olan [1] ve fukara ve sakinin içün şart ve tayin itmekle merkum imam Mehmed محمد ve sayir mürtezika vakfı şartı vâkıf mucebin-

[1] Üzeri çizilmiş.

ce tayin olunan vazifelerin aldıkdan sonra hilâfı şartı vâkıf ol veçhile dahlü taarruz itdirmeyüb taaddilerin şer' ile men'ü def iyliyesin Min baad şer'i şerife ve vakfiyei mamulün bihaya ve emri hümayunuma muhalif kemesneye iş itdirmeyüb eslemiyeni yazub bildirüb hususu mezbur içun bir dahi emrim varımlu iylemiyesin Şöyle bilesin âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren fi evahiri Zilka'de sene 1115

Kostantıniyyetil قسطنطنيه
Mahruse

— 129 —

MANİSADA BOYACILAR SUKUNDA İSHAK ÇELEBİNİN YAPTIRDIĞI ÇEŞME EVKAFI KİTABETİ HAKKINDA

Manisa'da مغنيسا Boyacılar بوياجيلر sukunda vaki merhum İshak Çelebi اسحق چلبی bina ve icra ivledlği çeşme [1] evkafının kâtib şartı yoğuken yevmî üç akçe vazife ile hilâfı şartı vakıf babam Hüseyin حسين dir deyu hilâfı inha berat itdirüb vakfa küllî gadr itmekle ref' olunub yerine erbabı istihkakdan işbu rafii Tevkii refii şanı hâkanî Elhaç Hüseyin حسين her veçhile lâyık ve mahal ve mustahak olmağın ber veçhi hasbî tevcih olunub yedine beratı şerifim virilmk babında kadısı mevlâna Mehmed محمد zide ilmihu arzetmeğin vaki sadaka idüb bu bu beratı hümayunu virdum Ve kuyurdum ki badel'yevm mezbur Elhaç Hüseyin الحاج حسين varub zikr olunan çeşme vakfının ref' olunan merkumun yerine kâtib olub hidmeti lâzımasın meri ve müedda kıldıkdan sonra berveçhi hasbi mutasarrıf olub vakıfın ruhu ve devamı ömrü devletimçun düaya müdavemet göstere olbabda ref' olunan merkum ve tarafı âherden bir ferd mânî olmaya Şöyle bilesiz âlâmeti şerife itimad kılasız Tahriren Fi evaili Cemadelâhir sene1122

Bemekamı
Kostantıniyye قسطنطنيه

---

[1] İstiklâl savaşından önce Boyahanenin içerisinde büyük bir çeşme varmış. İstiklâl harbinde o kısım tamamen yanmıştır. Boyahane içinde bulunan büyük çeşmenin kayıtlarda adı geçen çeşmenin olması muhtemeldir.

— 130 —

YURD DAĞINDAKİ KARADEDE VE ÖKÜZ VİRANI HAKKINDA

Manisa'da مغنيسا vaki Yurd dağına يورت طاغى tâbî Karadede قره دده ve Öküz viran اوكوز ويران zaviyesi vakfının vazifei muayene ile tevliyet ve zaviyedarlık [1] mutasarrıf olan Şeyh Mehmed محمد fevk olub yeri halî kalmağla sulbi oğlu olan işbu râfii tevkii reiiş şanı hâkanî kıdvetüs sulâhais sâlikin diğer şeyh Mehmed ibinül mezbur محمد ابن المزبور zide salâha içun mahal ve mustahakdır deyu tevcih olunub beratı şerifi âlişanım virilmek recasına kıdvetün nüvvabil müteşerriin Manisa مغنيسا kadısı naibi mevlâna İsmail اسماعيل zide ilmihu arz itmekle Anadolu آناطولى muhasebesinde yalnız zaviyedarlık müteveffai mezkûrun oğlu merkum diğer Şeyh Mehmed'e محمد tevcih olunmak üzre اعلم العلماء المتجرين افضل الفضلاء المتورعين bilfiil şeyhül'islâm olan mevlâna Esseyyid Ali السيد على edâm Allahü taalâ fazailuhu işaret itmeğin hakkında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb mevlânai müşarûn ileyhin işaret ve bin yüz yirmi üç Cemadelevvelinin on altıncı günü tarihile müverrah virilân ruusu hümayunum mucebince tevcih idüb bu beratı hümayun saadet makrunu virdum ve buyurdum ki mumaileyh ve diğer Şeyh Mehmed محمد ve Erşet zide selâhu varub veçhi meşruh üzre müteveffayı merkum pederi yerine zaviyedar olub edai hizmet iyledikden sonra bundan evvel vazifei muayyene ile zaviyedar olub ne minval üzre mutasarrıf ola gelmişler ise mumaileyh dahi ol minval üzre vazifei muayyenesi evkafı mezkûr mahsulünden alub mutasarrıf ola Olbabda efradı âferiden hiç bir ferd mânî ve râfi olmayub dahlü taarruz kılmaya şöyle bilâlâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren 18 cemadelevvel sene 1123

Bemakamı
Kostantıniyyetil قسطنطنيه
Mahruse

---

[1] (Zaviyedarlığına) olacak.

— 131 —

SARUHAN BABA TÜRBEDARLIĞINA DAİR

Medinei Manisa'da مغنيسا vaki Saruhan Baba صاروخان بابا türbesinin türbedarı olmayub bir türbedara muhtaç olmağla erbabı istihkakdan işbu râfii Tevkii refiiş şanı hakanî Esseyyid Ali Elhaç Osman السيد على الحاج عثمان zide şerefü siyadetihi ulemâdan Salih ve mütedeyyin ve her veçhile mahal ve mustahak olduğunu ve zaviyesi vakfı kura ve mezari, olduğunu sikat ihbar itmelerile türbedarı mezkùr yevmî beş akçe vazife ile müceddeda merkuma tevcih ve yedine beratı âlişanım virilmek recasına akza kuzatil müslimin Manisa مغنيسا kadısı mevlâna Ali على zidet fazailuhu arz itmekle Manisa'da مغنيسا vaki Saruhan Baba صاروخان بابا zaviyesi vakfının mahallî kaydı Anadolu آناطولى muhasebesinde mastur ve mukayyed olub türbedarlık kaydı bulunduğu derkenar olunmağla mucebince tevcih fermanım olmağın hakkında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb mevlânai mumaileyhin arzı ve bin yüz kırk iki seni Zilhiccesinin sekizinci günü tarihile müverrah virilân ruusu hümayunum mucebince müceddeda tevcih ve mahalline kaydedüb bu beratı hümayun izzet makrunu virdum ve buyurdum ki mezbur Esseyyid Ali Elhac Osman السيد على الحاج عثمان zide şerefü siyadatihi varub türbei mezkûrede türbedar olub edayi hidmet itdikden sonra tayin olunan yevmî beş akçe vazifesin evkafı mezkûr mahsulünden alub mutasrrrıf ola olbabda tarafı âherden hiç ferd dahlü taarruz kılmayalar şöyle bilâlar âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren fi 10 Muharrem sene 1143

Kostantıniyyetil قسطنطنيه
Mahruse

— 132 —

ÇARŞI MAHALLESİNDEKİ İLYAS BEY MESCİDİ İLE KARAHİSAR MAHALLESİNDEKİ ÇEŞMENİN MÜTEVELLİSİ HAKKINDA

Medine Manisa'da مغنيسا Çarşu mahallesinde vaki İlyas Biğ الياس بيك bina iylediği mescidi şerif evkafının ve yine mahallei mezburede

vaki [1] Karahisar قره حصار çeşmesi evkafının bilfiil mütevellisi olmayub bir mütevelli tayını lâzım ve muhim olmağla baisi hazel kitab Mehmed ibni Abdullah محمد ابن عبدالله nam kemesne tevliyet uhdesinden gelmeye her veçhile kadir idügün zeyü [2] vesikada muharrer'il esami müslimin ihbarlariyle yediş [3] şer' zahir olmağın hakimi muvakki sadrı kitab tuba lehu ve hüsnü maab efendi hazretleri dahi mahallei mezburede mescidi şerif evkafının ve çeşmei mezbur vakfına mezbur Mehmed'i محمد mütevelli nasb ve tayin buyurdukda ol dahi tevliyeti mezbureyi kabul ve hidmeti lâzımasın kema yenbegi edaya taahhüt itmegin mahüvel vaki bittaleb ketb olundu Fi 18 Muharem - ül - haram sene 1147

[1] Çarşı mahallesinde Saruhanoğlu İlyas Bey'e atfedilen bir mescit mevcut değildir. Yalnız hapisanenin üstünde Hızır İlyas mescidi adile anılan bir mescit vsrdır. 1115 senesi vakıf defterinde bunun içun söyle denmektedi . « Vakfı mezraai Hızır İlyas der Mağnisa Eşşehir 120 » keza 1100 evkaf defterinde de şöyle denmektedir: Vâkfı mezraai Hızır İlyas'il vazaif $\frac{1440}{720}$ » Bu mescide, İlyas Bey mescidi denmektedir.

Mescit parti tarafından ocak olarak kullanılmaktadır. Güzel ve sağlam bir mescittir. kitabesi şudur:

1 — وان المساجد لله فلا تدعوا
2 — مع الله احدا امر بعمارة هذا المسجد المبارك
3 — حاجى الياس بن محمد فى اوايل جماذى الاول سنه اربع وستين وسبعمايه

Bir de Karaköyde Elhac İlyas Kebir mahallesinde Elhac İlyas mesçidi ile yanı başında bir de mezarı vardır. Mesçit mustatil şeklinde olup gayet basit yapılmıştır. Üzerinde yazı ve saire yoktur. Bu mesçit bugün kireç deposu olarak kullanılmaktadır. Manisanın içtimaî hayatında büyük rol oynuyan Attar Ece, İlyas Kebir, İlyas Sağır, Betaş Kebir, Bektaş sağir, Yarhasanlar, Hacı İvaz Paşa, Kara Yunüs, Ali Ağa, Danişment Halil, İsa Fakih gibi şahsiyetlerin kim oldukları incelenmelidir. Tam Karaköy mezarlığının karşısında ufak bir mezarlık içinde bir mezar vardır. Bu mezar taşının her iki taşı da yazılıdır. B ş ucu taşının yalnız iç kısmını okuyabildim. Diğer kısımları okuyamadım. Kitabe şöyledir:

1 — توفى الفتى المرحوم المغفور السعيد
2 — الشهيد الغريق المحتاج الى رحمة
3 — الله تعالى بخشى چلبى بن حاجى الياس
4 — فى اواسط ذى الحجه سنه ست وسبعين وثمانمائه

Belki bu zat yukarıdaki mescidi yaptıran Hacı bin Mehmedin oğludur.

[2] (Zeylü) olacak.

[3] (Lediş) olacak.

— 133 —

GÜGLÛN HATUNUN KARAHİSAR, KARAKÖY VE NARLICA MAHALLELERİNDEKİ ÇEŞMELERİNE DAİR

Kıdvetün nüvvabil müteşerriin Manisa مغنيسا kazasına naibüş-şer' olan mevlâna.... Zide ilmihu tevkii hümayun vasıl olıcak malûm olaki eshabı hayrattan müteveffa ككون خاتون [1] Manisa مغنيسا kazası mahhllâtından Karahisar قره حصار mahallesinde ve Narlıca نارليجه mahallesinde ve Karaköy قره كوى nam mahallede bina iylediği çeşmelerinin evkafının evlâdına meşrutiyet üzre beratı âlişan ile mütevellisi olan sadatı kiram Esseyid Mehmed bin Esseyid Ömer السيد محمد بن السيد عمر zide şerefühu rikâbı hümayunuma arzuhal idüb vakfı merkumun çeşmelerine kadimül eyyamdan berü carı olub ümmeti Muhammed şürb be intifa' iyledikleri vakfın mahsus ve menfaat suyuna âherin alâkası olmayub dahl olunmak icab itmez iken yine mahallei mezbure sakinlerinden.... ve .... ve.... ve.. . nam kemesneler zikr olunan suyu fuzulî kadimî mecrasına ihraca ve kendularının menzillerine carî itdürüb zikr olunan su kadimî üzre vakfın çeşmelerine carî itdürülüb mezburları kadime mugayır dahlü taarruz itdirilmek [2] babında emri şerifim reca itmegin buyurdum ki hükmü şerifimle vardıkda ihzarı husama kılub bir def'a şer' ile görülüb fasl olunmuyan hususları tamamı hak üzre takayyüd idüb göresin Zikr olunan su kadimden dahl eden mezburların menzillerine carî olub şürb ve intifa' ile geldikleri mahsus ve menfaat suları olmayub filvaki vakfın çeşmelerine cari ola geldiği vakfın mahsus ve müstekil suyu iken mezburlar kadime mugayir olveçhile menzillerine cari itdürüb gadrü taaddi eyledikleri vaki ise olbabda muktazıi şer'i kavim ile amel idüb dahi zikr olunan su kadimden vakfın çeşmelerine ne mahalden ve ne veçhile cari ola gelmişse yine kadimi üzre cari itdürüb ve mezburları kadime mugayır hilâfi şer' şerif dahli taarruz itdirmiyesin Min baad şer'i şerife ve kadime

[1] (Gülgûn) olacak.
[2] (İtdirilmemek) olacak.

ve emri hümayunuma muhalif kemesneye iş itdirmeyüb kaziyyede alâkası olmayanları işleyüb inad üzre olanları yazub rikâbı hümayunuma arz idüb hususu mezbur içun bir dahi şikâyetde olunub emrim varumlu iylemiyesin Şöyle bilesîn âlâmeti şerife itimad kılasın Tahriren Fi Evahiri Zil'kade sene 1149

— 134 —

AYNİ ALİ ZAVİYEDARLIĞI HAKKINDA

Manisa'da مغنيسا vaki Ayni Ali عين على zaviyesi vakfının vazifesi muayyene ile zaviyedar olan erbabı istihkakdan işbu râfii tevkii refiiş şanı hakanî Seyyid Hasan Halife veledi kebir سيد حسن خليفه ولد كبير zide salâhuhu divanı hümayunuma arzuhal idüb zikr olunduğu üzre zaviyei mezburenin zaviyedarlığı eben an ceddin üzerinde olub fethi hâkanîden beru vakfı mezbur zaviyedarlık ile zabt oluna geldiği defteri hâkanîde mukayyed iken âherden bir kemesne zuhur ve hilâfı defteri hâkanî zaviyei mezbureye tevliyet ihdas ve askerî ruznamçesine müceddeda kayd ile üzerine berat itdirdüb zaviyei mezbureninin mahsulâtını ahzu kabz ve gadr murad itmekle vakfı mezbur ötedenberu zaviyedarlık ile zabt olunub tevliyet şurutu olmadığı kuyudatta kayd olunmakla mezburun hilâfı defteri hâkanî müceddeda askerî ruznamçesinde ihdas iylediği tevliyed kaydı ref' ve terkin ve kema filevvel zaviyedarlık ile zabt olunmak üzre ibka ve yedine beratı şerifi âlişanım virilmek babında inayet reca itmegin zaviyei mezbur bin altmış altı tarihinden beru tevliyet zaviyedarlık veçhi üzre zabt oluna geldügü Anadolu آناطولى muhasebesi derkenarından müstefit olub ve defteri hâkanîde dahi tevliyet kaydü tahrir olunmayub bu makule kadimden beru muhasebatta mukayyed olan vakıflarda askerîden berat verilmesi yolunda olmamağla askerîden tevliyet kaydı ref' ve terkin ve maliye kaydı mucebince zaviyedarlık mezkûru merkumun üzerinde olmağla kâmakân ibka buyurulmak babında iftiharül emacidi vel'ekârim bilfiil reisül küttabım olan Avni Mehmed عونى محمد dame mecdihu ilâm etmegin ilâmı mucebince askerî

kaydı ref' ve ibka olunmak hakkında mezid inayeti padişahanem zuhura getürüb bin yüz altmış dokuz senesi Ramazanı şerifinin on beşinci günü tarihile müverrah virilân ruusu hümayunum mucebince bu beratı hümayunu izzet makrunu virdum Ve buyurdum ki mezbur Esseyid Hasan Halife veledi kebir Zide salâhu varub zikr olunan zaviyeye bundan evvel vazifei muayyene ile ne veçhile mutasarrıf ola gelmiş ise yine ol veçhile vazifei muayyenesin zaviyei mezbur mahsulünden alub mutasarrıf ola Olbabda ref' ve kaydı terkin olunan mezburu ve âheri tevliyet bahanesile ve âher bahane ile dahlü taarruz kılmayalar Şöyle bilâlâr âlâmeti şerife itimad kılalar Tahriren Fi 7 Şevval sene 1169

المحروسه
قسطنطنيه

— 135 —

SARUHAN BEYİN ÇAPRASLARI KEBİR VE SAĞİR MAHALLELERİNDE YAPTIRDIĞI ÇEŞMELERE DAİR

Medinei Manisa'da مغنيسا mehdi gufran fatihi Saruhan صاروخان bina eylediği Körhane كورخانه ve Çaprasları Kebir چپراسلر كبير Sağir صغير mahallâtı derunlarında vaki üç adet çeşmenin ba iltimas ahali hücceti şer'iye ile mutevellisi olan işbu baisül vesika Serabadî Esseyyid Hafız Mustafa efendi سر ابادى السيد حافظ مصطفى افندى meclisi şer'i şerifi enverde ahalii mahallâtı mezburat hazırun oldukları halde medinei merkumede kaimmakamı nakibüleşraf umdetül müderrisinil kiram Esseyyid Osman efendi ibni Ömer efendi السيد عثمان افندى ابن عمر افندى ve müftii sabık Ahmet Emin Efendi احمد امين افندى ve Çulha Şerif چولحه شريف ve Çulha Hslil چولحه خليل ve Raziye Hatun راضيه خاتون ve Konevî hallaç Nebi قونوى حلاج نبى ve İmam Efendi امام افندى nam kemesneler mahzarlarında bittevliye üzerlerine dâvâ ve takriri kelâm idüb ba hücceti şer'iye mütevellisi olduğum çeşme haliya mezkûreye mahsus olub ezkadîm merkum Esseyyid Osman efendi السيد عثمان افندى menzili verasından merkumunun menzilleri derunlarından kanavat ile ceryan idegele vakfı mai mezbur Essyyit Osman efendi السيد عثمان افندى bigayri hak kanavattan ihraç ve hilâfı şartı vakıf mülk ve menzili derununda mücеddeda ihdas ittiği bahçesi derununda vaki

havza icra ve sakyı eşcar ve mezburun dahi mücerred sinini vefireden beru menzillerimiz derunundan cereyan ider Hakkı şürbümüz vardır Diyerek kezalik bigayrı hak ve hilâfı şartı vâkıf kanavattan evsafı selâseden biri kalmayub şer'a istimali caiz olmayacak mertebe telvis ve itlâfu idailerine binaen çeşmei cari mezkûrun mai'ne zaaf tari' ve gâh bilkülliye munkati olub (bir kelime silik) mahallâtı mezburat ve sayir ibat' ma' hususunda ziyade usretkeş oldukları ecilden mai merkumu mezburunun menzillerinden ihraç ve bigayri hak müdahaleleri def' olunmak matlubumdur Didikde gibbessual mezbur Esseyyid Osman efendi السيد عثمان افندی hal minvalı muharrer üzre olduğunu bittav'ıs saf ikrar ve itiraf idüb merkumun cevablarında sinini vefireden beru mai merkumu menzillerimiz derunlarından ceryan idegeldiğine binaen istimal ideriz Didiklerinde Merkum bihak istimallerini mübeyyin vâkıfı müşarünileyhin ve yahut tarafı mütevelliden olmak üzre senedi şer'î mutalebe olundukda yedlerinde vâkıfı mumaileyh ve yahut tarafı mütevelliden izni havi senedi şer'î olmayub mücerred menzillerinden mürurına binaen ve istimal ittiklerin bitav'ihim ikrar ve itiraf itmelerile berveçhi meşruh gasben mai merkumu telvis ve itlâfu idae birle istimalleri dahi alâ veçhit tevatür ihbar olunmağla lieclid def' mai merkumu tariki âmden icraya izin virülüb bigayri hak müdahaleleri dahi men' birle işbu vesika bil'ittiba' ketb olundu Hurrire Fi 10 Receb-il-ferd sene 1191

— 136 —

ÇUKUR HAMAMIN TAMİRİNE DAİR

Medinei Manisa'da مغنيسا Camiikebir جامع كبير mahallesinde vaki merhum ve mağfurun leh İshak Sultan اسحق سلطان bina iyledigi camii şerif evkafı müsekkafatından Çukur Haman چقورحام dimeğle arif hamam mururu eyyam ve küruru şühuru âvam ile fena pezir ve muhtacı tamir olmaktan naşi vakfı mezkûrun bilfiil mütevellîsi olan umetül meşayihil kiramil mevlevî Esseyyid Eşşeyh Osman efendi السيد الشيخ عثمان افندى taleb ve iltimas ile hamamı mezkû-

run muhtacı tamir olan mevazıı gıbeli şeriat garradan keşif ve muayene olunub bermucebi defteri keşif hamamı mezkûru tamirü termim birle masarifatını on iki senelik icaresine takas itmek üzre tamir ve isticare talib olan Hacı Enis Zade Elhac Ali حاجی انيس زاده الحاج على nam kemesneye tarihi kitabdan on iki seneliğini batemessük icar iylediğinde ol dahi berveçhi meşruh isticar ve kabul itmegin canibi şer'i kavimden badelmuayene keşfü tahrir birle müs'teciri merkum yedine ita olunan keşif defteridir ki berveçhi âti zikr olunur Hurrire Fi 3 Rebiülevvel sene 1214

Dört adet halvet ve iki camekân ve mahalli sairesine iki kat badana ve cabeca horasanlı sıva içun kireç ve horasan

Ücreti amele

100

Halvethai mezkûr camekân ve künklerine kubbe camı 80 maa

Üstadiye ve masraf

40

Beş adet halvet kapusu içun tahta ve tavan ve çivi ve üstadiye

15

Külhan üzerine müceddeden saya ve etraf dıvarları ve baca tamiri içun kereste ve kiremit ve ücreti amele

300

Kapu üzerine müceddeden saya masarıf

150

Dört aded halvetler ve mahalli sairesinin mecrayı mesailine iktiza eden künk ve horasanlı sıva

Künk

600

120

Yedi adet kurnalara iktiza eden pirinç burma 80

15

İki kat hamam kapusu binası içun kereste ve üstadiye

20

Hamam mezkûrun zemini ve firengileri tathir içun ücreti amele

150

Hamami mezkûrun kubab ve mahalli sairesine iktiza eden ki-

reç ve tuğla ve kiremid ve kum ve ücreti amele ve üstadiye ve masarıfı saire 540

Yekûn

1550 Masarifi tamirat yalnız bin beş yüz elli guruştur.

— 137 —

NEHRİ GEDUS ÜZERİNDE SARUHAN BABANIN YAPTIRDIĞI TAHTA KÖPRÜNÜN TAMİRİ KEŞFİ

Defter oldur ki Medinei Manisa مغنيسا zeylinde cari nehri Gedus كدوس üzerinde vaki merhum Suruhan Baba صاروخان بابا cümle âm ve mabedi kadim olan tahta köprü dimekle arif cisri mezkûr ezmine ve kesreti sebilden müşrif harab ve ebnai sebilin mürur ve uburlarında muhatara dergâr müceddeden tamir olunmadığı suretde külliyen münhedim olacağı cümle indinde aşikâr olmakdan naşi cisri mezkûrun vakıf zaviyei mezkûre aleliştirak (üç kelime okunamıyor) ahalii belde ve ittifaklarile ve mutasarrıtları marifetile hâsılâtı mezkûreden şeref bahşayı vürud eden emri âlişan mantukunca hasılâtını tağşir ve emri tamirine harcu sarfa müştereklerinden kuzatı kiramdan Mehmed Emin efendi محمد امين افندى ve meşayihden Hüseyin efendi حسين افندى taraflarından mezunen karındaşları Abdurrahman efendi عبدالرحمن افندى ve ahaliden Mustafa efendi مصطفى افندى ve Abdurrahman efendi عبدالرحمن افندى ve ahali tarafından mürseli şer'iyye nazır tayin olunan Esseyyid Halil efendi السيد خليل افندى marifetleri ve bâ marifeti şer'i ihtimamı devlet birle bin iki yüz on sekiz senesine mahsuben Mart ibtidasından Şubat gayesine varınca hasılât ve masarifat defteridir ki berveçhi ati zikrü beyan olunur Hurrire fi 7 Rebiülevvel sene 1220

"Masarifat defteri alınmadı."

SON

SARUHANOĞULLARI VE ESERLERİNE DAİR VESİKALARIN ENDEKSİ

ŞAHIS ADLARI [1]

A

Abdal Musa 15
Abdi (Şeyh Hızır Evlâdından) V. 19
Abdi (Sipahi) 151
Abdi bin Abdullah (Arık oğlu evlâdından) 75,76
Abdi Çelebi ibni Halil (Çağa dedesi evlâdından) 116
Abdi veledi Mahmud 39
Abdulhalim (Mevlâna-Kadı) 132
Abdulgaffar (Arık oğlu evlâdından) 138
Abdülkerim (Danişmend Yusuf evlâdından) 77
Abdülkerim efendi İbni Fazlullah (Kadı) 127
Abdullah (Şeyh zade-Cüzhan) 111

[1] Kılişelere sahife numarası konmadığından dolayı vesikaların baş harfi ile vesikanın numarasını aldık.

Abdullah Efendi (Sani zade) 150, 156, 166
Abdullah efendi Eşşeyh Osman (Âlim) 127
Abdullah efendi ibni Hasan (Kadı) 146,147
Abdullah efendi ibni Hüseyin (Kadı) 146
Abdüllâtif (Kadı) 117
Abdülmümin Çavuş ibni Abdi 105
Abdürrahim bin Mehme (Anadolu Kadıaskeri) 106
Abdurrahman (Mütevelli) 80,126
Abdurrahman Çelebi (Müderris) 118
Abdurrahman Çelebi (Şeker zade) 147
Abdurrahman ibni Abdülcelil (müderris) 156,159
Abdülbaki efendi ibni Abdüsselâm (Şeyh İsmail evlâdından) 121

Adil paşa (Han, Şeyh, Dede, Derviş) 17, 79, 80, 89, 98, 107, 108, 164, 174, 178, 180
Ağlıyanu (Mîmar) 131, 143, 145 166, 167
Ahi Yakup 37
Ahmet (Mevlâna) 176
Ahmed (Hacı-Mütevelli) 48,49
Ahmed (Ali Fakih evlâdından) 62
Ahmed (Hoşkadem paşa evlâdından) 118
Ahmet (Danişmend Yusuf evlâdından) 77
Ahmed (Tavşanlı Mehmed oğlu - Sipahi) 151,153
Ahmed Beşe (Mütevelli) 148
Ahmed bin Abdullah (Debbağ) 148
Ahmet bin Ali (Hacı) 45
Ahmed bin Mehmed (Ruznamei askeriye muhafaza memuru) 68
Ahmed bin Mahmud (Üstad) 114
Ahmed bin İmir şah 87,88
Ahmed Çelebi (Müfettiş) 44
Ahmet Çelebi (Seyfeddin Bey oğlu) 10
Ahmed Çelebi bin Veli (Kâtip) 44
Ahmed efendi (Kavukcu) 178
Ahmed Emin efendi (Müftü) 188
Ahmed efendi bin Ali efendi bin (Elhac - müderris) 131, 135, 144
Ahmed efendi ibni Mustafa (Şeyh-mütevelli) 81
Ahmet efendi ibnülhac Mehmed (müderris) 144, 150, 156
Ahmed paşa (Anadolu Beylerbeyi) 45
Ahmed Uslu (Müftü) 32
Ali (Hacı - Enis zade) 130
Ali (Arık oğlu evlâdından) 39,75,76
Ali (Nazır) 49
Ali (Saruhanoğlu evlâdından) 61,73
Ali (Hoşkadem paşa evlâdından) 71
Ali (Adil paşa evlûdından) 79,81,83
Ali (Şeyh hızır evlâdından) V.19
Ali (Arık oğlu evlâdından) 138,141
Ali (Şeyh) 167
Aliddin halife ibni sebil(İmam)47
Ali ağa 13,47,185
Ali ağa (Güzelhisarlı) 13,14
Ali baba sultan 18,19
Ali Bey (Timurtaş oğlu) 37,70,71
Ali Bey (Saruhan Beyin kardeşi) 13
Ali Biğ (Sekban bölük başı) 47
Ali Biğ ibni Abdullah 70
Ali bin İmir şah 86,87
Ali bin Sinan Fakih 45

Ali bin Şeyh İbrahim - î Kayserî (Şeyh) V. I. 28
Ali bin Veli (Debbağ) 155
Ali bin Veli (Üstad) 114
Ali efendi (Şeyh - mütevelli) 136,137
Ali efendi ibni Muharrem (Şeyh - mütevelli) 130,134,143 145,165,166,168,169
Ali ibnülhac Mehmed (Debbağ) 113
Ali veledi Haci İhrahim 38
Ali veledi Körbe 110
Arap Sofu 62,63
Arık dede bin İbrahim - î Horasan - î V. 1,28
Arık Halil, 75,76
Aşık Paşa tarihi 12,15
Attar Ece (Attar Hoca) 20,113,159 185
Attar Hoca bin Toraman 47
Avni Mehmed (Reisülküttab) 187
Ayas bin Abdullah 48
Ayni Ali (Baba, Sultan) 46,49,50,136
Ayyaş biraderi U 110
Ayyaş oğlu 109

B

Baki Bey 52
Balaban Paşa 12
Bayazıd Han (II) 38
Bayram (Arpacılar kethudası) 47
Bayram (Üstad) 147
Bedreddin - î Ansarî (Şeyh) 39,40,50,87,88
Behram 49
Bektaş efendi ibni Mehmed (mütevelli) 157
Bostan (Saruhanoğulları evlâdından) 57
Boynu Yoğunca Ali (Fakih Danişmend) 62,85
Bozdoğan bin şeyh Yusuf - U - Rum - î V. 1,28
Burhan Toprak 52

C

Cafer (Arık oğlu evlâdından) 138
Candar oğulları 1
Can Musa bin Körbe Derviş 110
Carullah (Saruhanoğulları evlâdından) 61
Celâleddin (Mevlâna) 36

Ç

Çalap virdi (Arab solu evlâdından) 63

D

Doğan Bey 37
Davud (Mevlânâ - Kadı) 94
Davud biraderi U 39
Davud çelebi (Hoşkadem paşa evlâdından) 71,72

Haydar efendi ibni Abdurrahman (Kadı) 87
Hemdem bin Hüseyin (Arık oğlu evlâdından) 75,76
Hızır (şeyh) V. 19
Hızır paşa (biğ) 37,84,87, V. 57,109,110,111
Hacı Seyfeddin (Bey) 9,10
Hoşkadem paşa ibni Murtaza Biğ (Emir Derviş) 17, V. 3,29,31,70,71,72,114,152
Hudai (sipahi) 151
Husrev Beğ ibni Abdullah 51
Hüseyin (Arık oğlu evlâdından) 39,93
Hüseyin (Arık oğlu evlâdından) 141
Hüseyin (Saruhanoğulları evlâdından) 57
Hüseyin (Danişmend Yusuf evlâdından 77
Hüseyin (Adil paşa evlâdından) 79,81
Hüseyin (şeyh Hızır evlâdından) V. 19
Hüseyin (şeyh) 191
Hüseyin (Alay Beyi) V. 85
Hüseyin (Esseyyid - Nakib) 107
Hüseyin ağa (tahsildar) 159
Hüseyin bin Mehmed (Anadolu kadıaskeri) 67
Hüseyin Çelebi (Hoşkadem paşa evlâdından) 71,72
Hüseyin Çelebi bin Veli 44
Halife ibni Seyyid Bali 47
Hüseyin Çelebi ibnüşşeyh Nasrullah 29,33

I

İbrahim (şeyh) 59
İbrahim (sipahi) 151
İbrahim (Hacı - mütevelli) 152
İbrahim (Muvakkit) 157
İbrahim (kasabalı) 177
İbrahim (şeyh Adil paşa evlâdından) 81,98
İbarhim Ağa (Piyade beği 107,108
İbrahim Beğ ibni Abdullah 87
İbrahim Çelebi ibni Seyyid Musa 81
İbrahim efendi (müderris) 162
İbrahim efendi (Hatib) 174
İbrahim efendi (Şanî - zade müderris) 135
İbrahim ibnülhaç Receb (debbağ) 155
İbrahim - î Seydi dede bin Bekdaş - î Horasan - î V. 1,28
İbrahim veledi Mustafa (Hacı) 31
İçe Sultan 40,41
İlyas (şeyh Hızır evlâdından) V. 19
İlyas Bey 7,117,185
İlyas bin Bayazıd (şeyh) 66
İlyas bin Mehmed (Hacı) 185
İlyaskebir 185

İlyassagir 185
İne Beyi (Hacı Saruhanoğlu) 9
İmir Şah Beğ (sipahi) 87,88
İsa (Mevlâna - Kadı) 89, 93
İsa efendi ibni Ali V. 3, 33
İsa halife ibni Ruşen 51
İshak (şeyh Hızır evlâdından) V. 19
İshak Çelebi (Bey) 4, 7, 17, 21, V. I. V. 3, 30, 34, 37, 48 V. 19, 53, 55, 59, 61, 62, 63, 66, 72, 75, 77, 78, 81, 82, 101, 106, 112, 119 120, 121, 122, 130, 133, 136, 140, 142, 143. 145, 154, 155, 157, 164, 165, 167, 168, 170, 171, 176, 180, 181, 185, 189.
İsmail (Mevlâna - naib) 183
İsmail (Şeyh) 78, 101, 102, 107, 108, 121,
İsmail (elhac - şeyh İsmail evlâdından) 121
İsmail Beğ oğlu Hızır Beğ 33
İsmail bin Davud (Arık oğlu evlâdından) 75, 76, 82
İvaz (hacı - mütevelli) 132, 133

K

Kabil efendi ibni Pir Ali (elhac - kadı) 148, 162
Kametî Mustafa efendi ibnül merhum Abdül Mü'min çavuş 147
Karaca Ahmed bin Süleyman-i Horasanî V. I. 28, 30, 31.
Karamanoğulları 1
Karaosmanoğulları 14
Karitöz (Kral) 9
Kenanoğlu ibni Abdülmennan (mütesellim) 107, 108
Kerim Çelebi bin Hamza 45
Koçu (Arab sofu evlâdınnan) 63
Korkud baba bin İsa-i Rum-î V. I, 28
Kurd Çelebi bin Seyyid Ahmed 51

M

Mâden (Saruhanoğulları evlâdından) 57
Mahmud Fakih Bin Tur Hoca 43
Manisa kadısı 51, 57, 61, 69, 72, 73, 82, 83, 85, 91, 94, 99, 101, 120, 121, 123, 128, 181.
Mehmed (Mevlâna - Boynuyoğunca Ali Danişmend evlâdından) 62, 85, 86
Mehmed (Müderris) 104
Mehmed (Mevlâna-şeyh) 59
Mehmed (Naib) 62, 78
Mehmed (Mevlâna - Kadı) 66
Mehmed (Memi çelebi - Hoşkadem paşa evlâdından) 77
Mehmed (Danişmend Yusuf evlâdından) 77
Mehmed (Arıkoğullarından) 39
Mehmed (Dizdar) 135

Mehmed (mütevelli) 148
Mehmed Adil paşa evlâdından) 164
Mehmed (Şeyh) 66
Mehmed (Şeyh-Adil paşa evlâdından) 81
Mehmed (Şeyh-kadı) 101
Mehmed (Şeyh - Saruhanoğulları evlâdından) 141, 142
Mehmed (Hoşkadem paşa evlâdından) 118
Mehmed (Arık oğlu neslinden) 141
Mehmed (Mevlâna-kadı) 156,157
Mehmed (Bif-Arık oğlu neslinden) 141
Mehmed (Mevlâna-kadı) 178,182
Mehmed (Evkaf tahsildarı) 21
Mehmed ağa (kasab başı) 129
Mehmed ağa İbni Hasan 177
Mehmed ağa ibni Ali (Serdar) 127
Mehmed ağa ibni Mustafa (kethuda) 150
Mehmed ağa ibni Mustafa ağa (mütevelli) 196
Mehmet Beğ ibni Abdullah 16
Mehmed Beğ ibni Hüseyin 87
Mehmed beşe (etmekçi başı) 147
Mehmed Biğ ibni Mahmud V. 3, 33
Mehmed biğ ibni Mustafa 70
Mehmed bin Abdullah (debbağ 155
Mehmed bin Abdülâziz ibnül dek'kil Antab'î. 143
Mehmed bin Abdurrahman (mütevelli) [illegible]
Mehmed bin Abdulgani (mütevelli) 117
Mehmed bin Bayazıd (1) 33
Mehmed bin Hüseyin (elhac debbağ) 155
Mehmed bin Mehmed (Revak neslinden) 40, 41
Mehmed bin Nasuh (elhac-debbağ) 155
Mehmed bin (elhac-debbağ) 148, 155
Mehmet çavuş ibni Mustafa 105
Mehmed çelebi bin Yunüs 48
Mehmed çelebi ibni Mustafa (mütevelli) 70, 129
Mehmed efendi (Haddad zade-Kadı) 131
Mehmed efendi (şeyh-derviş zade) 148
Mehmed efendi (Kadı) 127
Mehmet efendi (müftü) 88
Mehmed efendi ibni Abdünnebi (elhac - müderris) 136,137, 144, 146
Mehmed efendi ibni Ahmed (debbağ) 113
Mehmed efendi ibni Ali efendi (şeyh) 168, 171, 177, 178, 181
Mehmed efendi ibni Âli zade (müderris) 145

Mehmed efendi ibni Emrullah 86
Mehmed efendi ibni Hüsamettin (âlim) 127
Mehmed efendi (kadı) 191
Mehmed ibnülhac hac Hasan (elhâc mütevelli) 154
Mehmed halife (imam) 167
Mehmed Tahir Bey (Bursalı) 49, 50, 52, 56
Mehmed paşa (hacı-Manisa mutasarrıfı) 73
Mehmed veledi Bektaş 38
Mehmed biraderi U 39
Memiş Mehmed bin Ahmed (mütevelli) 159
Menteş (Haci Bektaşı Veli'nin kardeşi) 15
Musa (şeyh Hızır evlâdından) V. 19
Musa (Arık oğlu evlâdından) 82
Musa biraderi U 39
Musa bin Mustafa çavuş ibni Sarı çavuş. 70
Muharrem bin İvaz (debbağ) 104
Muhiddin (mevlâna-Kadı) 66
Muhiddin (Bakî zade mülâzımı) 67
Muhiddin (Danişmend Yusuf evlâdından) 77
Muhiddin (şeyh-zaʌiyedar) 63, 64, 65, 66, 67
Muslihiddin (müfettiş) 64
Muslihiddin (Mevlâna-naib) 80
Muslihiddin halife (pervane zade) 50, 51, 67, 87
Muslihiddin hâlife ibni şeyh Ahmed V. 3, 33
Muslihiddin efendi ibni Himmet (şeyh) 166
Mustafa (arab Sofu evlâdından) 63
Mustafa (Cabi) 96
Mustafa (Ahi Yakub evlâdından) 37
Mustafa (Arık oğlu evlâdından) 39, 75, 76, 99
Mustafa (Kadı) V. 1, 25 V. 3, 29.
Mustafa (Nalband zade) 109
Mustafa (mütevelli) 149
Mustafa (Âdil paşa evlâdından) 164, 174, 179, 180
Mustafa (kâtib) 175
Mustafa (şeyh) 93
Mustafa (Korkud zade) 51
Mustafa (şeyh) 90, 91
Mustafa (Saruhanoğlu evlâdından) 141, 142
Mustafa (Manisalı-mütevelli) 94
Mustafa (Kâtib) V. 85
Mustafa (Kadı) V. 85
Mustafa (Kadı) 179
Mustafa ağa (Hasan ağa zade) 109
Mustafa Biğ bin Ali-ül Cündi V. 3, 33

Mustafa Beşe ibni Mehmed (çukadar) 115
Mustafa bin Ali (Ayyaş oğullarından) 110
Mustafa bin Mehmed (Elhac-debbağ) 150
Mustafa bin Saltık (mültezim) V. 25
Mustafa bin Satı 51
Mustafa bin Turgud 41
Mustafa çavuş (mütevelli) 55
Mustafa Çavuş V. 25
Mustafa çavuş ibni Hızır V.3,33
Mustafa çelebi (mütevelli) 117
Mustafa Çelebi ibni Yusuf efendi (müderris) 135
Mustafa Çelebi ibnülhac Mehmed (ahî Baba debbağ) 155
Mustafa efendi (hafız kadı) 135
Mustafa efendi (müftü) 105,135
Mustafa efendi (naib) 149
Mustafa efendi (müderris - Haydar zade) 150
Mustafa efendi ibnülhac Ali (kadı) 105
Mustafa halife ibni Mehmed Beşe (imam) 187
Murad (I) V. 91
Murad (II) 110
Murad Biğ ibni Süleyman V. 3, 33
Murad paşa (Vezir) V. 85

N

Nasuh bin Halil (debbağ) 155
Nasuh veledi İsa Bali 39
Nebi (Arık oğlu evlâdından) 141
Nebi (Konev'î -.hallaç) 188
Nebi kethuda (zaviyedar) 63'64,65
Nesli hatun (danişmend Yusuf evlâdından) 77,78,101
Nif Mehmed efendi 174
Niyazi Hüseyin (mütevelli) 123
Nurullah (Arık oğullarından) 39
Nurullah (müderris) 52
Nurullah (Saruhanoğulları evlâdından) 52
Nurullah (Arık oğullarından) 141

O

Okçu Baba 93
Oklu Horos dede bin Yunüsü Horasanî V. I, 28,53
Osman (şeyh - kadı) 127
Osman bin Emetullah (mimar) 133
Osman Çelebi (mücellid) 148
Osman Çelebi bin Ferah biğ 109
Osman Halife ibni Abdullah 47
Osman ibni Bayram (elhac) V. 3, 38
Osmanlılar. 1,11

Ö

Ömer 41,42
Ömer (şeyh - Adil paşa evlâdından) 78,81
Ömer (Mevlâna - şeyh) 64
Ömer (Alay Beyi) V. 70
Ömer Çelebi (şehir kethudası) 138
Ömer efendi (Kazganî zade Müderris) 147
Ömer veledi Seydi Mustafa (kâtib) 176

P

Pir Ahmed veledi Kasım 39
Pürnefes çelebibin Abdüllâtif (mütevelli) 44

R

Ramazan Beğ ibni Abdullah 87
Ramazan Beşe ibni Sefer (mütevelli) 125,126,127
Ramazan Bin Osman (elhac debbağ) 113
Ramazan ibni Üveys (elhac) V. 3, 38
Raziye (Hoşkadem paşa evlâdından) 71,72
Receb beşe bin Mehmed (Çukadar) 174
Resul Halife ibni Mustafa (debbağ) 104
Revak bin berrak (Şeyh) V. 1,25,40,53,89
Rukiye sultan 159

S

Saruhan Bey (Baba) 9, 42, 45, 53, 61, 99, 103, 104, 111, 122, 124, 129, 147, 149, 156, 191
Saruhanlılar (Saruhanoğulları) 1, 2, 10, 12, 15, 42, 43, 53, 57, 110, 133, 176, 179
Saruhanoğlu 38, 40, 43, 44, V. 25, 58, 62, 138, 141, 163
Saruhan veledi İnehan (Hoca-Hacı) 9, 46, V. 70, V. 92
Sefer (Saruhanoğulları evlâdından) 57
Sefer (mevlâna-müderris) 44, 64
Selim efendi (türbedar) 112
Selim Han (Yavuz) 38
Seydi Ali veledi Hızır Fakih 38
Seydi Ali bin koçu. 43
Seyyid Hasan ağa (Güzelhisarlı Ali ağa zade) 14
Seyyid Hasan veledi kebir (mütevelli) 178
Seyyid Mehmed 48
Seyyid Mehmed (Zaviyedar) 77
Seyyid Mustafa (Ali ağa zade 14
Seyyid Mustafa (müderris) 86, 99
Silve Mayopulas (Prof.) 42
Sindel baba bin Süleyman-ı

Horasanî (şeyh) V. I, 28, 88, 89, 90.
Sultan Bayazıd (Şehzade) 41
Süleyman (Danişmend) Yusuf evlâdından) 77
Süleyman (Sipahi) 86
Süleyman (Sipahi) 151, 153
Süleyman (Saruhanoğulları evlâdından) 57, 61
Süleyman bin Ahmed bin İmirşah (sipahi) 86, 87, 88.
Süleyman bin Ayyaş 110
Süleyman Çelebi ibnülhac Kabil efendi 150
Süleyman efendi ibni Mahmud (kadı) 146
Süleyman kâhya 125, 126
Sünbül bin hacı Abdullah 7, 8

Ş

Şaban bin Elhac Mahmud elhac-debbağ) 148, 155
Şemseddin (Kadı) 55
Şerife (Çulha) 188
Şerife hatun (Gülgûn hatun evlâdından 174
Şerife Saliha hatun (Gülgûn hatun neslinden) 174
Şeyh Hayyat-ı Vehbi (Erzincan-î) 54

T

Taceddin halife (müderris) 44
Tapduk Emre 52, 53, 54
Tevfik Bey Saruhan mutasarrıfı 32
Timur Beğ (İsmail Beğ oğlu Hızır Beğ) 33

U

Usta Turgud bin 50

V

Vahid bin Yusuf (nakkaş, haddad) 143
Veled bin Hamza (Çuğa âmili) 45, 46
Veli (Danişmend Yusuf evlâdından) 77
Veli (Şeyh) 167
Veli bin Ahmed 42
Veli bin Hacı Bayram (Arık oğlu neslinden) 138, 141
Veli biraderi U 39
Veli efendi ibni Mahmud V. 3, 33
Veli veledi Mustafa 38

Y

Yahşi Çelebi ibni Hacı İlyas 185
Yahya (şeyh Hızır evlâdından) V. 19
Yahya (şeyh) 18
Yahya (Mevlâna-kadı) 66
Yahya efendi ibni Yusuf (kadı) 105, 130

Yahya efendi ibni Şah (kadı) 113
Yakub biraderi U 39
Yakub han ibni Devlet han ibni Saruhan 8, 9
Yolageldi baba bin Cafer-i Horasan-î V. I. 28, 124, 125
Yorgaki (mimar kalfalarından) 134
Yunüs (şeyh İsa evlâdından) 56
Yunüs Emre 52, 53, 54
Yusuf (Şeyh Hızır evlâdından) V 19
Yusuf (Arik oğlu evlâdından) 141
Yusuf (Danişmend) 77
Yusuf bin Abdullah (Sipahi) 64, 66 ,67
Yusuf ibnülhac Mehmed-ül-kefevî 163
Yusuf paşa (silâhdar) 107

Z

Zati (Arık oğlu evladından) 141

YÜRÜK, TÜRKMÂN, AŞİRET. OBA, CEMAAT VE MUKATAA ADLARI:

A

Acur aşireti 171
Adala mukataası 172
Adil cemaati 171
Adil Obası 16, 171
Amrud alanı mukataası 172
Ali ağa cemaati 171
Akkoyunlu (Yürük) 170
Arablu aşireti 171
Avunduk Türkmânı 170

B

Baba Gürgür obası 171
Bağırgan (Kâfîr çadırı) mukataası 172
Bağırgan perakendesi 172
Bahadırlı mukataası 172
Bahri afşarı prakendesi 172
Balcı Türkmânı 170
Başı Büyük (Yürük) 170
Bayramşe cemaati 171
Beğlû cemaati 171
Bektaşlî Türkânı 170
Bereketlû Türkmanı 171
Bozkuş tayfası 171
Bozhavlu mukataası 172
Bozkoyunlu cemaatı 171
Boz Ulus Türkmânı 170

Ç

Çakırca mukataası 172
Çeltikciyan mukataası 172
Çeşmegüri mukataası 172
Çepnı aşireti 171
Çepni (Yürük) 170
Çobanhanlar (Yürük, cemaat) 41, 42, 170

Çuğa (Yürük, cemaat, köy) 45, 46, 51
Çulluyan (cemaat, mukatası) 171, 172
Çungara cemaati 171

D

Dabanlı Türkmânı 170
Danişmendlû Türkmanı 170
Dere başı (Yürük) 170
Dere camaatı 171
Derici aşireti (cemaati) 171
Dokuz cemaati 171
Düğüneri Yürükleri 170
Dürzü Haliller obası 171
Dürzü Haliller cemaati 171

E

Ekrat tayifesi V. 25
Eldelik (Yürük, mukataa) 170, 172.
Elhac Mehmed Yürükleri 170
Elhac Turgud Yürükleri 170
Erdellû mukataası 172

F

Figan (Yürük) 170

G

Gök Musa Türkmânı (Yürük) 170
Gündüzlü Türkmânı 170
Gündüzoğlu mukataası 171
Günebarze (has, mukataa) 159, 172
Gürgür Türkmânı 170
Gürle mukataası 172

H

Hacı Bedir aşireti 171
Hacı Veli cemaatı 171
Hacılu perakendesi 172
Halil (Türkmân) 170
Haydar cemaatı 171
Horzum Barze (Yürük, has, mukataa) 159, 170, 172
Hotaz mukataası 172
Hüccac cemaati 171

İ

İğirdir (Yürük) 170
İsacalar cemaati 171
İmanlı Afşarı cemaati 171

I

Ilıca mukataası 172

K

Kâfirboz mukataası 172
Karacalar (Yürük) 170
Karaca arablu aşireti 171
Karakeçilû cemaati 171
Kara Hasan obası 16, 171

Kızıl Keçili (Yürük) 170
Karakoyunlu Yürükleri 170
Karamanlı cemaati 171
Karaoğlanlı mukataası 172
Karaosman obası 171
Kara yağcı aşireti (Yürük) 115, 170, 171
Karayağmurluklu cemaatî 171
Karayahşi Türkmânı (Yürük, obası) 170, 171
Karayağcı (Yürük, cemaat) 170, 171
Kara Yunüs cemaati 171
Kapagunlu aşireti 171
Kayı Yürükleri 41, 42, 170
Kıl çeken cemaatı 171
Kırgın cemaatı 171
Koca Mehmedlû cemaatı 172
Köleler cemaatı 171
Kubad oğlu perakendesi 172
Kündeşli cemaatı 171

M

Memleha mukataası 172
Mendehorya mukataası 172
Musil (Yürük) 170

O

Okçular cemaatı 171
Otamışlar (Yürük) 170
Orta pâre mukataası 172
Ovacık mukataası 172

Ö

Ökçüler (Yürük) 170
Öksüzler cemaatı 171

S

Sakal cemaatı 45
Sakal obası 16
Sancaklı aşireti 124
Sarı çamlı (Yürük) 170
Sarı keçilû (Yürük) 170
Sarılar aşireti 171
Saruhan Koyuneri Yürükleri 73, 74, 170
Sarıhanlı cemaati 171
Saruhan Yürükleri 69
Seydi obası 16, 171
Seydi Ahmedli cemaati 171
Söğüd yürükleri 170
Susendiraz mukataası 172
Süleyman obası 16,171

Ş

Şehidlû cemaati 171
Şemarî (Yürük) 170
Şeref Bağırganlı aşireti 171

T

Tarhanyat perakendesi 172
Tatar cemaati 171
Tatar İlyaslar cemaatı 171
Taytan Kıyacık mukataas 172

Tekeli cemaati 171
Timurcu (Yürük) 170
Timur Fakihler Türkmânı 170
Timurcu perakendesi 172
Torasili mukataası 172
Toylei Osman mukataası 172
Turgud Yürükleri 170
Türkmânı Keferli 170

Y

Yarhasanlar cemaati 171
Yeni İl Türkmânı 170
Yürükânı Karacalar Mukataası 172

ŞEHİR, NAHİYE, KÖY ve ÖNEMLI MEVKİ ADLARI

Adala (Kaza, Nahiye) 40, 51, 52, 64, 66
Ahi Yakub Çiftliği (Kokûrcalıkta) 37
Ahmedler (Köy) 17
Akbaldır vadisi (Çay başı) 27, 40, 91, 92, 103, 112, 147
Akbayır 42
Akçahavlu (Köy) 34
Akhisar 48, 51, 56, 74, 139
Akkeçilû (köy) 17;66
Akşehir 135
Alaşehir 159
Ali ağa çiftliği V. 25
Ali ağa mahallesi 16
Ali ağa nahiyesi 11, 13
Ali Beyli (köy) 115
Anadolu 13, 119
Arabacı boz (köy) 17
Arıkoğlu çiftliği 38
Attar Ece mahallesi 16, 40, 48
Ayayani 40
Aydın 15, 89, 161
Aydınlar 16
Ayni Ali mahallesi 16
Azmak V. 1, 26
Azizlû (köy) 16, 93

B

Bahadırlu (köy) 16
Bahşayişler (köy) 16
Bayramşe (köy) 16
Bekişli (köy) 17
Bektaşlar (köy) 17
Bektaşlû 16
Bektaşkebir 16, 58
Bektaşsagir 16, 58
Belen (Nahiye, köy) 45, V. 19 63, 67, 107, 108, 115
Beylû 16
Boyalılar (köy) 17
Bozköy 110
Bölicek mahallesi V. 3, 31
Bursa 124
Büyük Sünbüller (Köy) 7

Ç

Çarşı mahallesi 129
Çetmi Muradiye (köy) 17
Çobanlu (köy) 16
Çobanisa (Çobanse) V. 1' 26,

39, 40, 41, 55, 56, 72, 79, 82, 141.
Çiftçilû (köy) 16, 66, 67.
Çağa dağı (Belen'de) 115
Çakırlar (köy) 16
Çalışlar (köy) 16
Çaltı (köy) 16
Çamlıca (köy) 116
Çandarlı körfezi 11
Çatal kilise (Seyfe) 34, V. 25, 62, 87, 95, 106.
Çapraslarkebir mahallesi 103
Çapraslarsağir mahallesi 103
Çoltarlar (köy) 16
Çullu (köy) 16
Çungara (köy) 16

D

Danişmend Halil mahallesi 16
Danişmendler 17
Davala 17
Dede dağı (Gürle'de) 126
Delice çay V. 1
Delidemirci (köy) 17
Demirci 8, 10, 65
Depecik (Tepecik) V. 1,26
Devlethan (köy) 17
Derici (köy) 17
Dipsiz Pınar V. 3, 30, 151, 153.
Dikili Taş V. 1 ,26, V. 3, 30, 99, 151, 153,
Doğancı adası 124
Doğanhisar (Çaltepe-Asar-tepe) 37
Dombaylı (köy) 17
Dönmezler (köy) 63, 65, 66
Durasıllı (köy) 16
Dündarlı (köy) V. 16, 26

E

Edirne. 37, 133, 139, 141, 152, 154, 156, 167, 175, 176, 180
Elhac İlyaskebir mahallesi 16
Elhac İlyassağır mahallesi 16
Emre (köy) 52, 53
Erdellû (köy) 16
Eşme 66, 139

F

Foça 124

G

Gedus. (Gediz) V. 1, 26, V. 3, 30, 123, 124, 132, 151, 153, 191.
Gökçeler (köy) 17
Göktaş (köy) 17
Göktaşlı mahallesi 16
Gördes. 8, 10, 43, 67, 88.
Gözübüyükler (köy) 16
Gümcelû (köy) 16
Gürle (Gürleye) 77, 78, 124, 125.
Güzelhisar (kaza, köy) 10, 11, 12, 13, 14.

Sarıbeyler (köy) 17
Sarınasuhlar (köy) 16
Saruhanlı (köy) 16, 69
Saruhan livası (Sancağı) 37, 38, V. 19, 51, 68, 73, 75, 83, 88, 89, 91, 105, 107, 110, 119, 120, 124, V. 91, 161, 180, 181,
Selendi (nahiye) 74, 102
Selimşahlar (köy) 16
Serâbad mahallesi 16
Sigirli (köy) 16, 114
Sindelli (köy) 16, 89
Sıvas 1
Siyetli (köy) 17

Ş

Şatırlı (köy) 16

T

Tatarköy V. 1, 30, 150
Tavukçu azmağı V. 1, 26
Taygar (köy) 17
Tazyurt (Dazyurt) 62, 85
Tekeliler (köy) 17
Tepe eynehan (köy) 17
Tirkeş (köy) 17
Toy Yusuflu (köy) 17
Turgutlu 15, 16, 26, V. 3, 30, 48, 78, 118, 141, 152

U

Umurlar (köy) 17
Uncuboz (köy) 17
Uzun Ali (köy) 108
Uzun Hasanlar (köy) 16

Y

Yamanlar dağı 124
Yağbasan (köy) 17
Yakuplar (köy) 17
Yarcı (köy) 108
Yarhasanlar mahallesi 15, 99.
Yâviler mahallesi 16
Yaycılar (köy) 16
Yaylâlu (köy) 16
Yelgun tatarı (köy) 16
Yengi nahiyesi. V. 1,26, 34, 38, 45, 48, 75, 79, 88, 90, 93, 99, 102, 121, 141.
Yenibeylû (köy) 16
Yiregiren (köy) 16
Yurtbey dere V. 1, 26
Yurt (Yunt) dağı. 62, 67, 85, 183.

CAMİ, MESÇİT, ZAİYE, HAMAM, HAN, ÇEŞME, TÜRBE ilah.

A

Abdal Musa zaviyesi (Palamut ve sakar kaya'da) 15, 21
Adil Han vakfı (Kırtık'da) 19
Ahi Bayazıd zaviyesi (İncikler köyünde) 15
Ahı Cafer mezraası (Mene-

men'de) 20
Akbaldır dedesi 28
Ali ağa camii (Güzelhisar'-da) 10, 13, 14.
Ali ağa mescidi (Kehle pazarında) 13, 18, 47
Ali ağâ muallim hanesi (Kehle pazarında) 47
Ali ağa vakfı (Akhisar'da) 20
Arık dede zaviyesi (Işık hacı köyünde) 93
Aşık paşa vakfı 18
Attar Ece camii 7, 160, 161
Ayıt dede 39
Aynı Ali (Türbe, zaviye, mesçit) 18,, 19, 46, 50, 128, V. 91, 136, 137, 162, 187.

B

Balaban paşa camii (Güzelhisar'da) 10, 12, 143
Balaban paşa medresesi (Güzelhisar'da) 12
Bayazıd baba zaviyesi (Sakarkaya, Manisa'da) 15, 21
Boynuyoğunca Ali Danişmend mezraası. 85
Bektaşsağır mescidi vakfı 20
Burmalı çeşme 97, 98

Ç

Çağadedesi zaviyesi (Belen'de) 15
Çakır Ali camii 18
Çakîr Beğ vakfı V. 78
Cakır çeşmesi 79' 84 V. 78.
Çaş'a kal'ası 11
Çiftliği Ada Beğ 107, 108
Çiftliği Çınar 17
Çınar vakfı 19
Çınar zaviyesi. 39, 40, 50, V. 25, 82, 86, 87, V. 57, 94, 105.

D

Darüssüleha (Tokatta) 7
Dere hamamı 59, 60, 68.
Dere mesçidi (Emlâk nahiyesinde) 17
Derdiler çeşmesi 160
Derdiler mezarlığı 160
Doğan çiftliği 20

E

Elvan baba zaviyesi (Manisa'da) 15
Emet Bey camii (Nif'te) 9.
Emir Hızır camii (Soma'da) 14
Eski cami (Demirci'de) 9

G

Gediz köprüsü. 26, 123, 125, 132.
Gökçe ağaç (İshak Bey çiftliği) V. 3, 30, 31, 141, 151 153.
Gök İlyas çiftliği 107, 108,

Göktaşlı camii. 15.
Gürle dedesi. (Yolageldi baba türbesi) 124, 125

H

Hacet Mescidi. 168
Hacı Halil vakfı 18, 21
Hacı İnel (Zeynel) camii Turgutlu'da) 14
Halit oğlu çiftliği (Marmara'da) V. 70
Hamza baba türbesi (Tur-(gutlu civarında) 15, 53
Hamza efendi vakfı 18, 20
Hasan çakır vakfı 20
Hızır İlyas (İlyas Bey) mescidi 185
Hızır İlyas mezraası 18, 19, 185
Hızır paşa camii (Adala'da) 64
Hızır paşa çiftliği 52, 56
Hızır paşa medresesi (Adala'da 64
Hızır paşa vâkfı (Adala, Manisa'da) 20
Hoşkadem paşa mescidi V. 3, 31, 139.
Hoşkadem paşa zaviyesi (Sigirli, Turgutlu'da) 114, 118
Hoşkadem paşa vakfı (Manisa'da) 20

İ

İbrahim-i Seydi zaviyesi (Kadirhane, türbesi) 58
İlyas mescidi (Elhac - karaköyde) 185
İlyas Bey değirmeni. (Akbaldırda) 91, 92
İlyas Bey çeşmesi (Çapraslarkebir, Çapraslarsağir Körhane'de) 117, 160
İlyas Bey mescidi 91, V. 121, 184.
İnehan çiftliği (İncikler'de) V. 85
İne Hoca zaviyesi (Şeyhler köyünde) 15
İne Beyi çiftliği (Marmara'da) V. 85
İne Biğ çiftiği 107, 108.
İsa Türbesi (Şeyh - Çobanisa'da) 56
İsa Türbesi (Şeyh - Akhisar'da) 56
İshak Bey hamamı (Çukur hamam) 34, 59, 130, 145, 189.
İshak Bey hanı 33
İshak Bey çeşmesi (Boyacılar sukunda, Akbaldır'da, Çapraslarkebir, Çapraslarsagir ve Körhane mahallelerinde) 113, 154, V. III. 183.
İshak Bey medresesi (İsha kiyye) 36, 142, 143, 144. 165, 166, 170.
İshak bey mescidi (Serâbad, E s k i h i sar mahallelerinde) 157, 167.

İshak Bey Türbesi 142, 143, 144
İshak Çelebi mezraası (Papaslık'ta) 93
İshak Çelebi zaviyesi (Papaslık'ta) 19, 100, 101, 119, 120.
İsmail mezraası (Şeyh - Turgutlu'da) 78.
İvaz paşa camii 7

I

Işık Yahya zaviyesi (Dönmezler'de) 63, 65.

K

Kandıran dede (Irlamaz'da) 15, 53.
Kapulu (Arık dede) köprüsü 82, 140
Kara dede öküz viranı (Manisa'da) 18, 19
Karaca Ahmed öreni 140
Kara dede zaviyesi (Çamlıca'da) 166, 183
Karaca Ahmet Tekyesi (Türbesi-Horozköy'de) 19, V. 3, 30, 31, 32, 53, 70, 139, 150, 151, 152, 153.
Karaca Ahmed Türbesi (Karaca Ahmed köyünde) 139
Karaca Ahmed Türbesi (Karaköyde) 139
Karahisar çeşmesi. 113, 148, 149, 160, 184, 185, 186.
Karagöz kaba zaviyesi (Manisa'da) 15
Karaköy çeşmesi 166, 186
Kara Yunüs vakfı (Manisa'da) 21
Kaval çeşmesi 160, 186
Kesik baş dede 111
Kıllı Âşık zaviyesi (Manisa'da) 18, 19
Kırtık dede, baba (Adil paşa türbesi) 80, 81, 178.
Kırtık zaviyesi. 83, 164, 174.
Kızıl Âşık zaviyesi (Palamut'ta) 15.
Koyun köprüsü (Karağlanlı'da) 176, 177
Körhane mescidi 117
Kumkuyusu. 19, 48, 49, 75, 76, 135.
Kumkuyusu zaviyesi: 48

M

Menteş baba zaviyesi (Turgutlu'da) 15, 19
Mescit (Bakır Âbâd) 18
Mevlevihane. 35, 130, 133, 181.
Mustafa Biğ menzili (kokürcalı) 160, 161
Mustafa dede türbesi (Güzelhisar'da) 13.
Mühürlü sultan türbesi (Menemen'de) 8

N

Narlıca çeşmesi 98, 186

Nemrud kal'ası. 10
Nureddin paşa vakfı (Akhisar'da) 20

O

Okçu baba mezraası (Azizlû'da) 93
Okçu baba zaviyesî 19

Ö

Öküz viran zaviyesi (Yurt dağında) 68, 183

R

Revak sultan türbesi (Zaviye, tekyesi) 18, 19, V. 1, 27, 40, 113.

S

Sabuncu timarı V. 1. 26, 27
Saruhan baba mezraası. 156
Saruhan baba türbesi (Körhane dedesi) 111, 122, 123, 184.
Saruhan baba (Bey) zaviyesi. 19, 132, 133.
Saruhan Bey çeşmesi (Çapraslarkebir, Çapraslarsagir Körhane'de) 103, 147, 149, 188.
Saruhan Bey köprüsü. 191.
Saruhan Bey mesçidi (Çarşu mahallesinde) 129
Saruhan oğlu imareti (Adala'da) 40
Serseri dede çeşmesi. 89
Seydi baba zaviyesi vakfı. (Adala'da) 21
Sindel baba çiftliği 88, 90
Sindel baba zaviyesi. 18, 135
Sofu Sündek çiftliği. 37
Söle veledi İshak çiftliği (adala'da) V. 85
Sultan şah değirmeni 108

Ş

Şeyh Salur zaviyesi (Parsa köyünde) 15

T

Tabakane çeşmesi. 113
Tantal kal'ası 119
Tazyurt mezraası. 17. 19
Temurhan çiftliği (Adala'da) V. 85
Tekyei dede başı. 17
Tekyenişin dede (Adala'da). 64
Turgut baba çeşmesi. 15
Turşah zaviyesi (Demirci'de) 69

U

Ulu cami (Cami-i kebir, İshak Bey camii) 7, 36, 44, 133 142, 143, 144, 157, 165, 166, 168, 189.
Ulu cami (Menemen'de) 6, 7
Ulu cami (Akhisar'da) 14

Ulu cami saatı 157
Umur çifliği. (Bereketlû köyünde) V. 85

Y

Yahya baba zayiyesi (Manisa'da) 18, 19.
Yahşi çiftliği 107, 108, V. 85
Yatağan dede (Palamut'ta) 126
Yedi kızlar türbesi (Gülgûn hatun türbesi) 47, 60, 116, 175.
Yel dedesi (Adala'da) 64
Yolageldi baba zaviyesi (Tekye-mescidi) 77, 80, 125

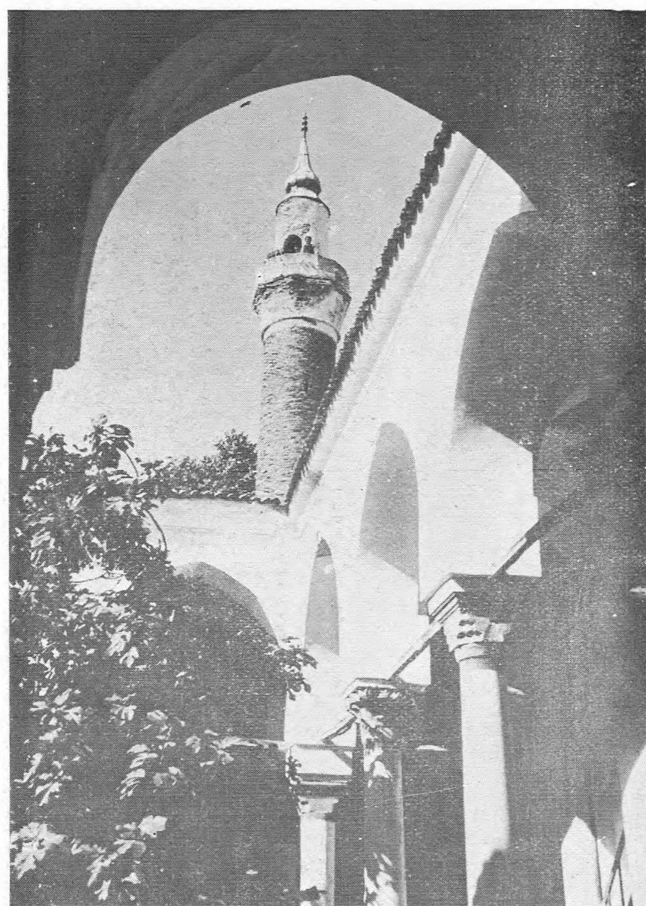
Z

Zaviyei Veli dede 18, 19

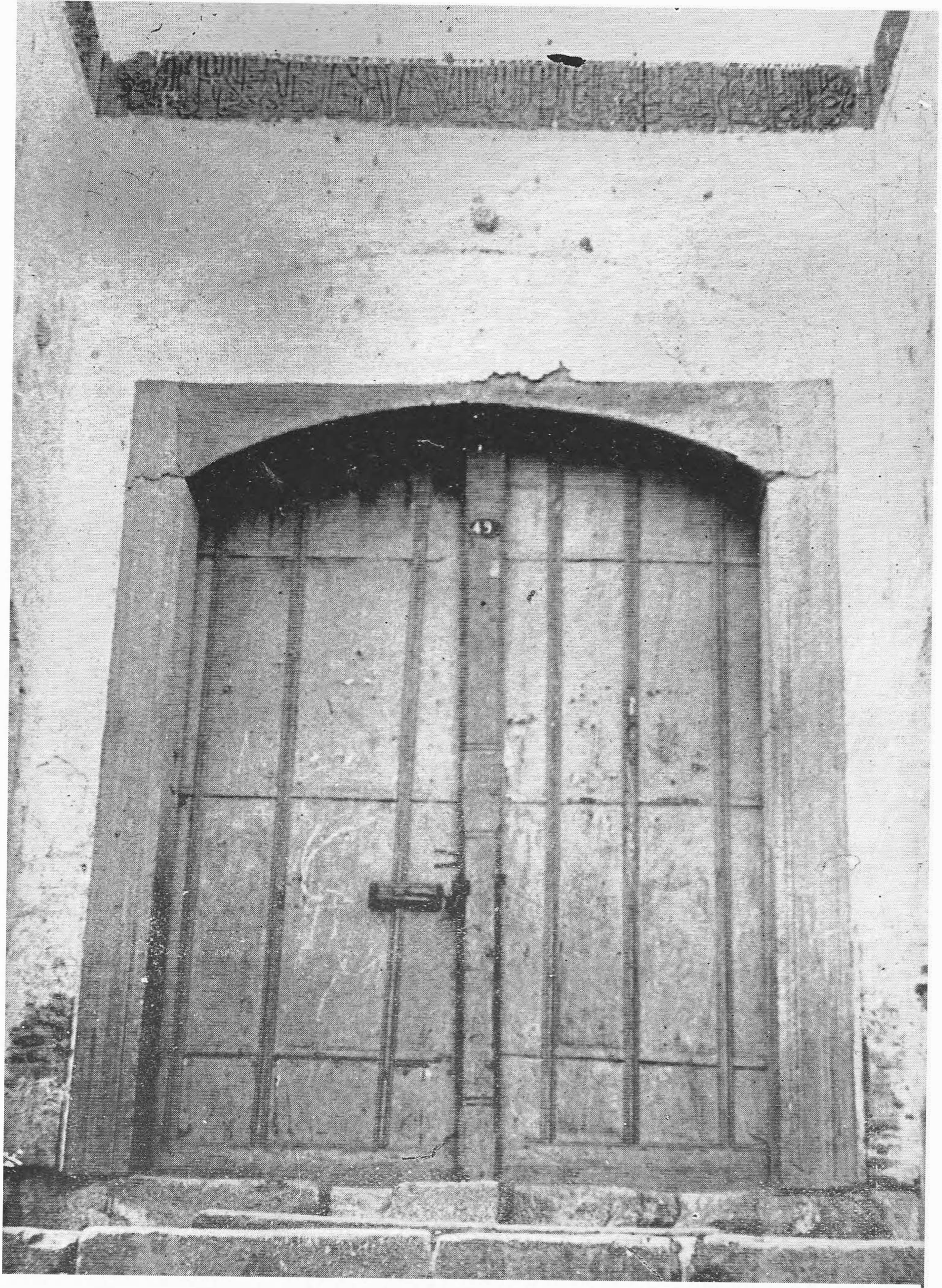
Yanlış Doğru Cetveli

Sayfa	*Satır*	*Yanlış*	*Doğru*
1	11	Talihinin	Taliinin
7	26	Uzunçarşılı	Uzunçarşılıoğlu
25	25	Eshaba	Esbaba
26	20	Mezralar	Mezraalar
28	2	Bunun	Bunu
29	8	Dinleyen	Dileyen
32	—	Ali cündi	Ali Cündi oğlu
41	5	Mezbere	Mezbureye
53	17	Aklu	Oklu
55	6	Havvası	Havassı
55	16	Cmadelevvelinin	Cemadelevvelinin
55	26	İralesine	İrsaline
57	11	Binak	Benak (Bennak)
57	11-16	Örfiyye	Urfiyye
58	10	Binak	Bennak
58	16	Örf	Urf
58	16	Örfiyye	Urfiyye
62	24	Bilmiyar	Bilmeyor
67	5	Ucre	Üzere
75	16	Koyu	Kuyuyu

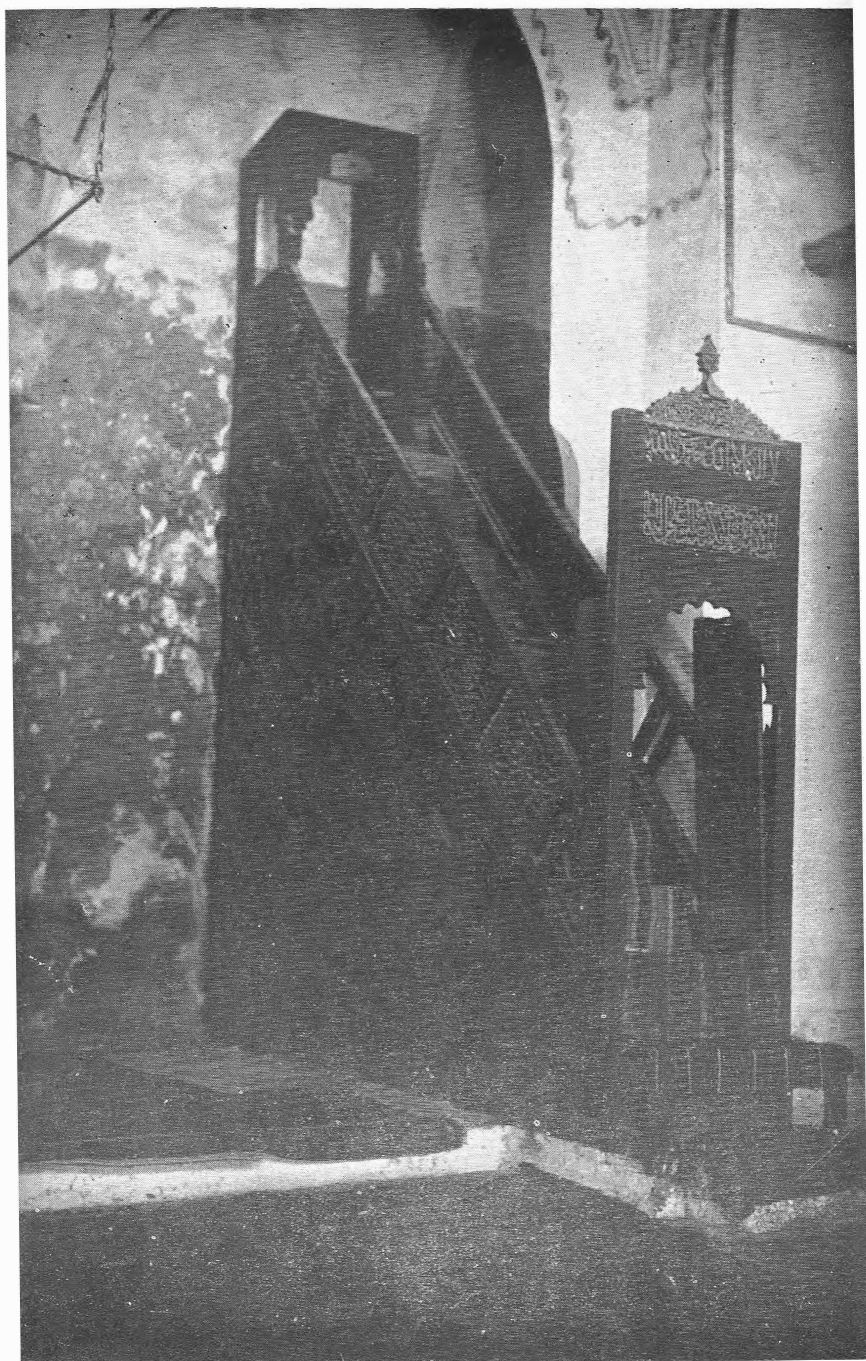

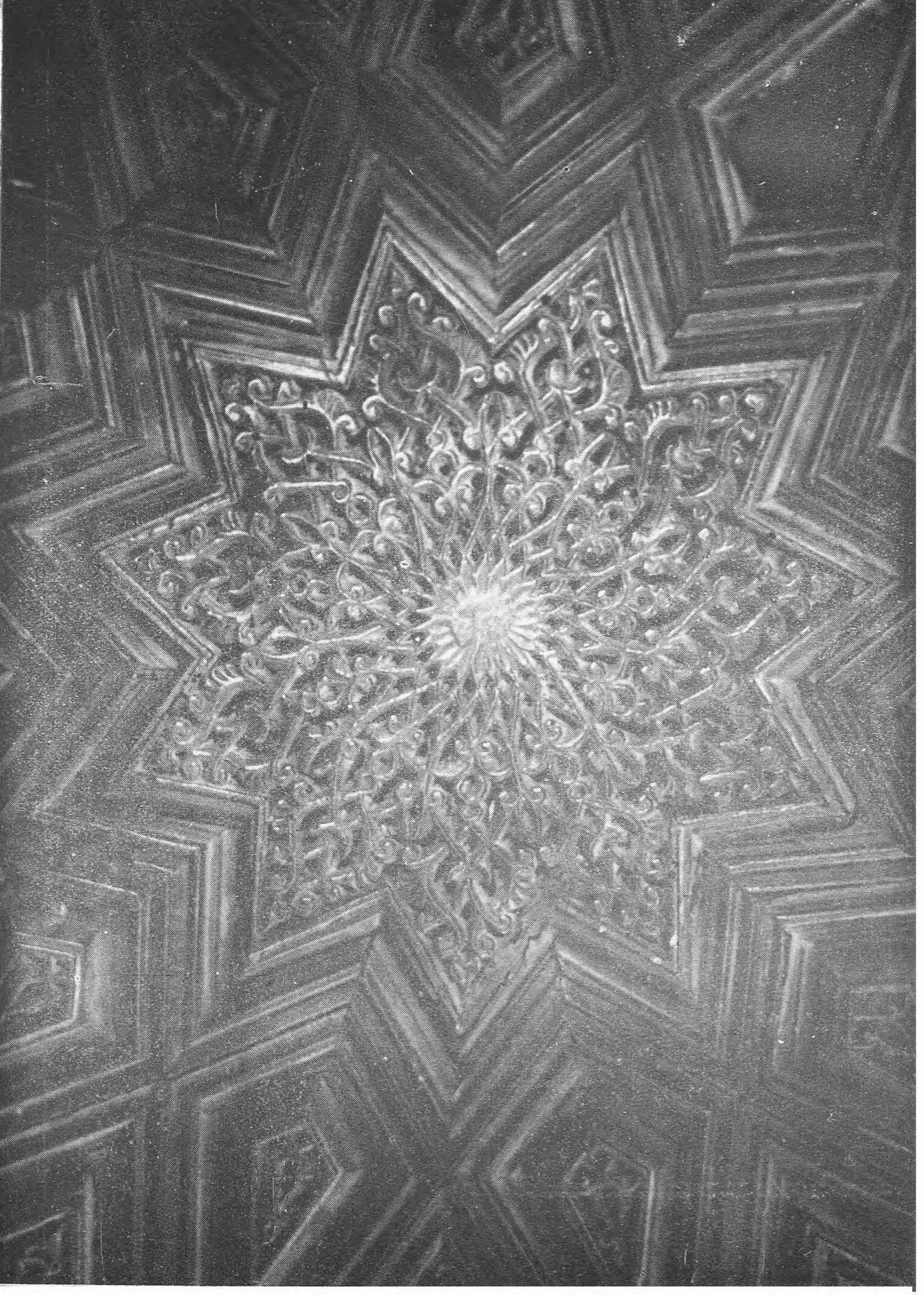
2 — Ulu cami

3 — Ulu caminin kapısı

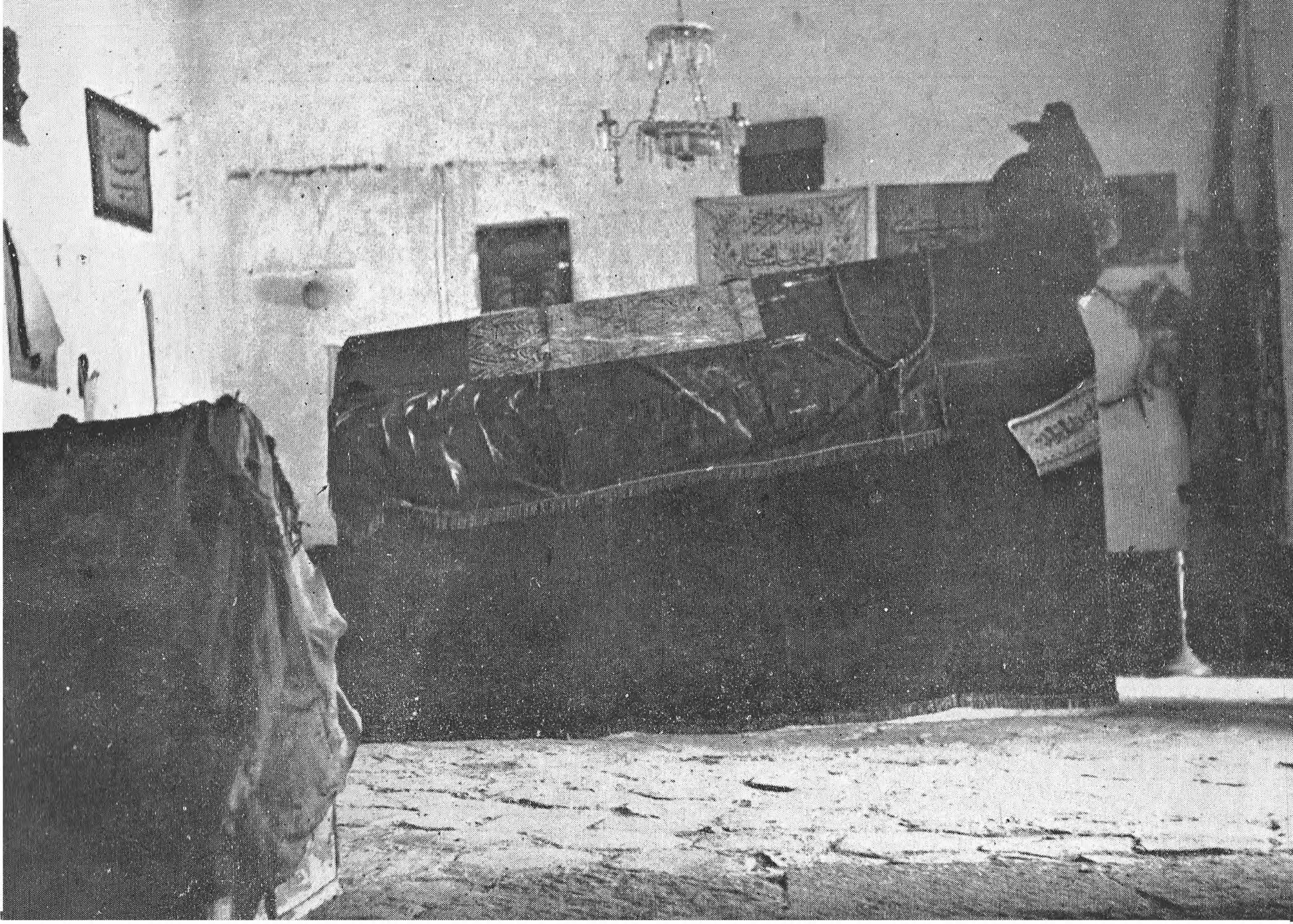
4 — Ulu cami minberi

5 — Ulu cami minberinden bir görünüş

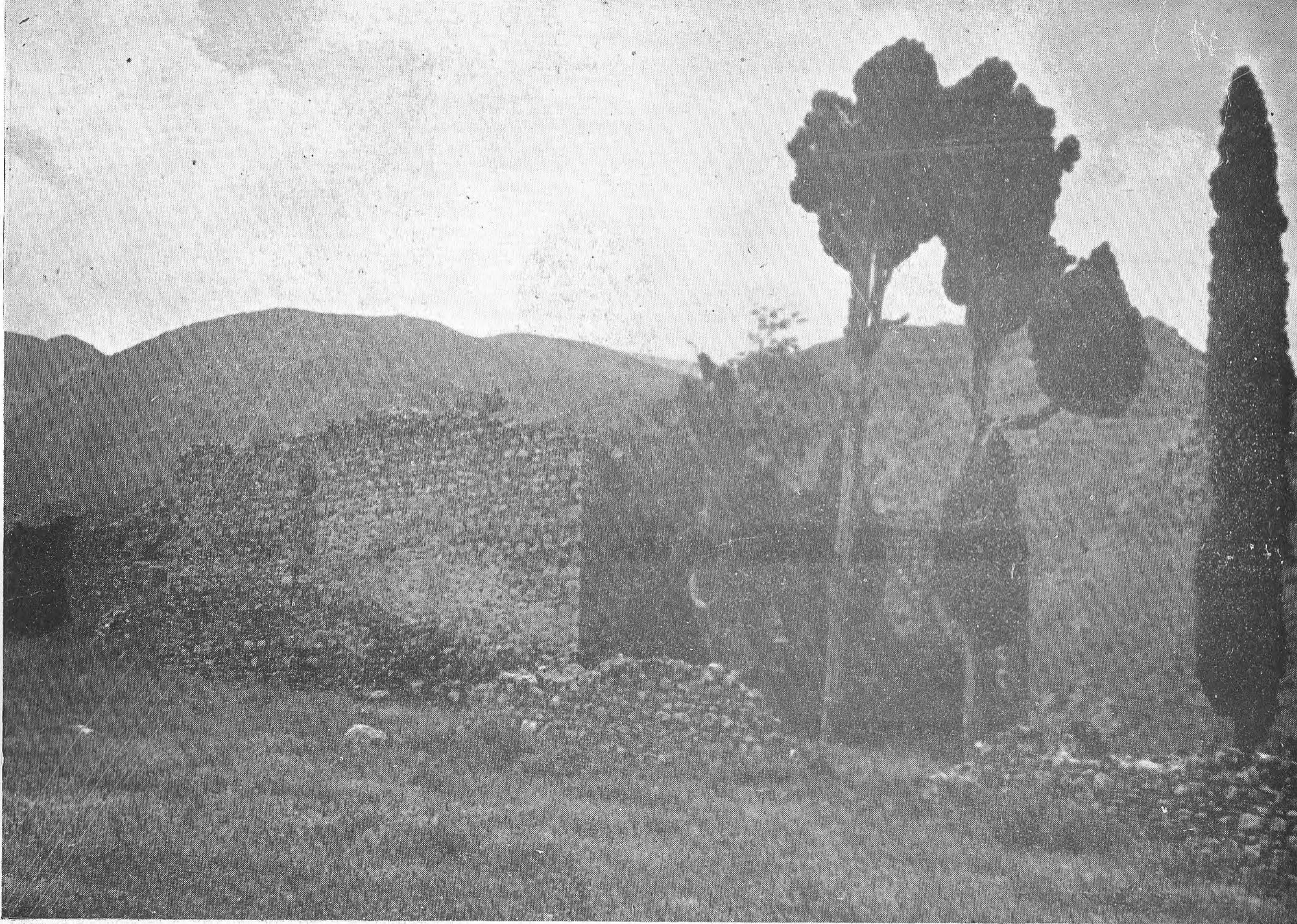
6 — İshak bey türbesinin kapısı

7 — İshak beye ait sanduka (Önde görülen sanduka karısına aittir. İki oğlu ise İshak beyin solunda yattığından görülmemektedir).

8 — Ulu camiye ve ıshak bey türbesine bitişik İshakiye medresesinin bugünkü hali

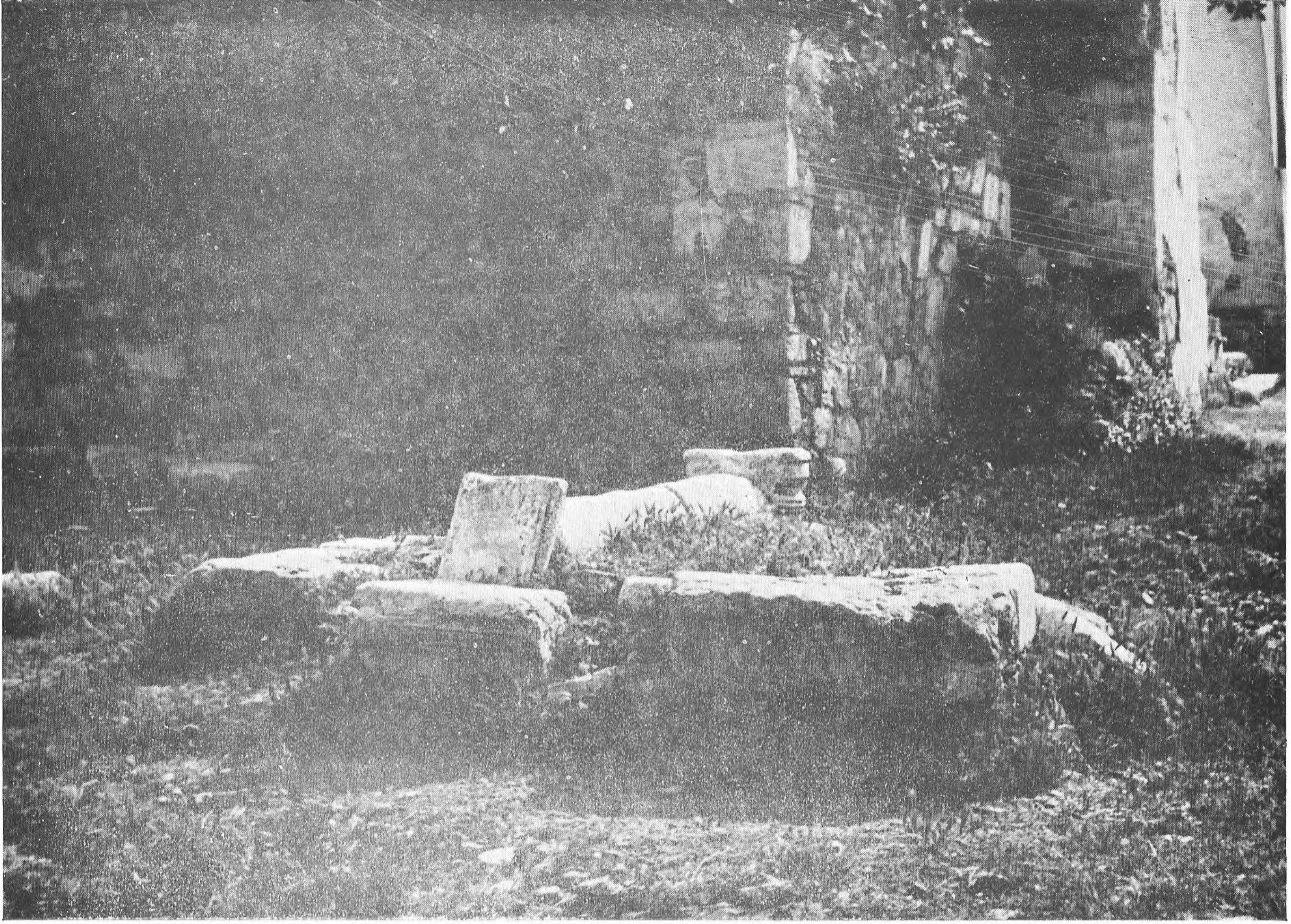
9 — Mevlevihanenin yandan görünüşü

10 — Mevlevihanenin önden görünüşü (Vesikalarda bahsedilen ahşab inşaattan bugün hiç birişi mevcut değildir).

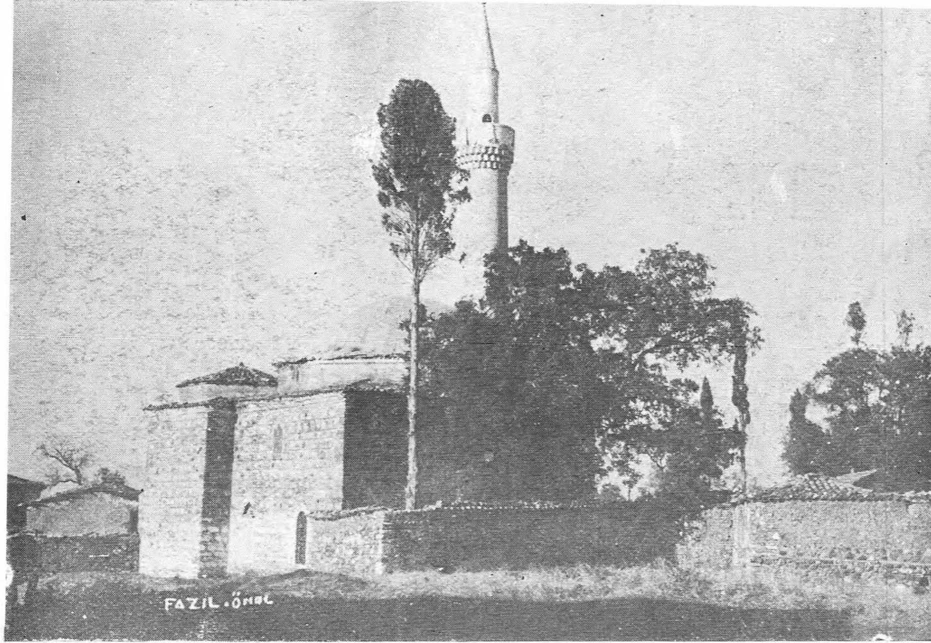
11 — Saruhan bey türbesi

12 — Saruhan bey türbesi yanında Hızır paşaya atfedilen mezar

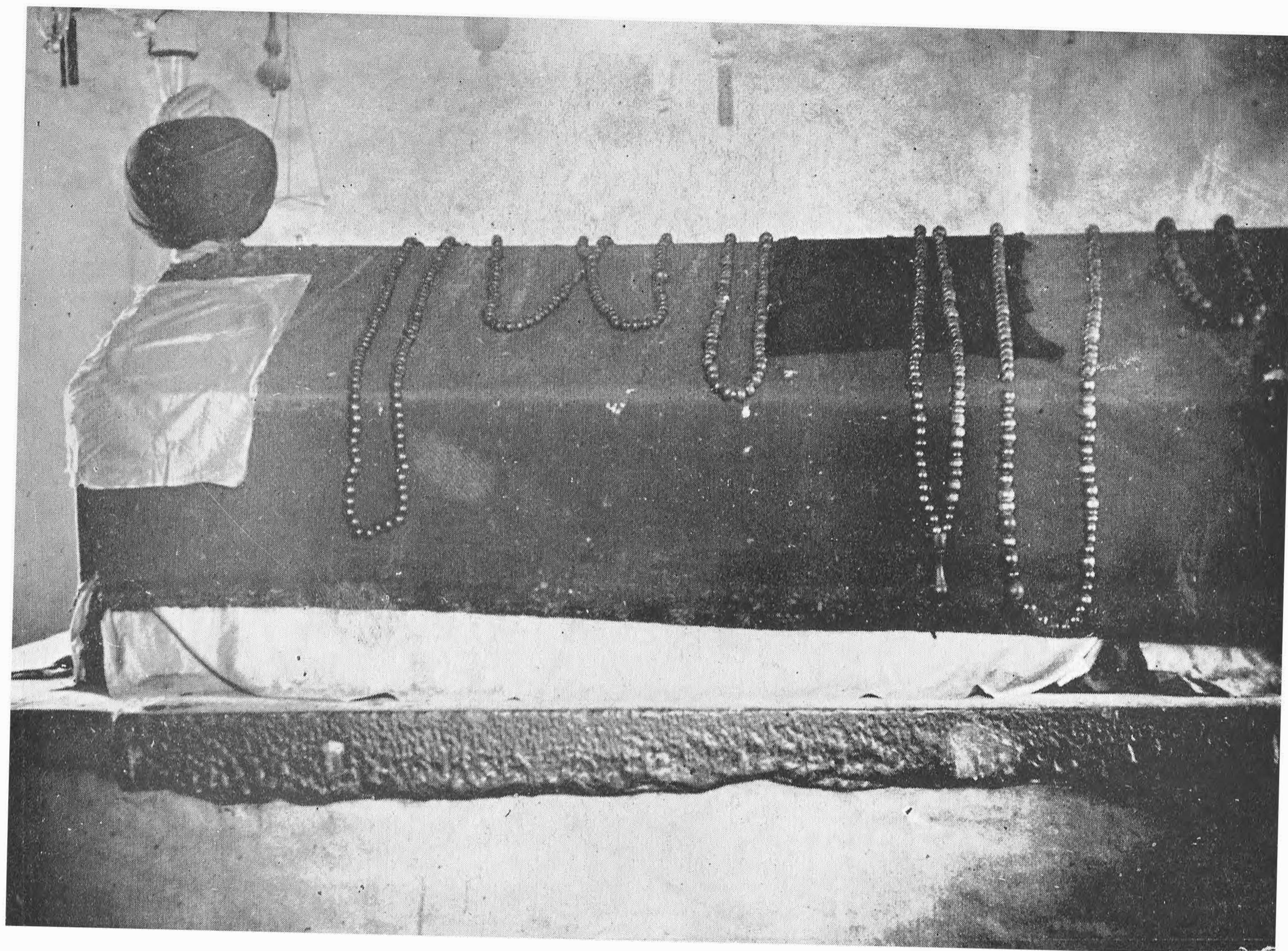
13 — Gülgûn hatun (Yedi kızlar) türbesi

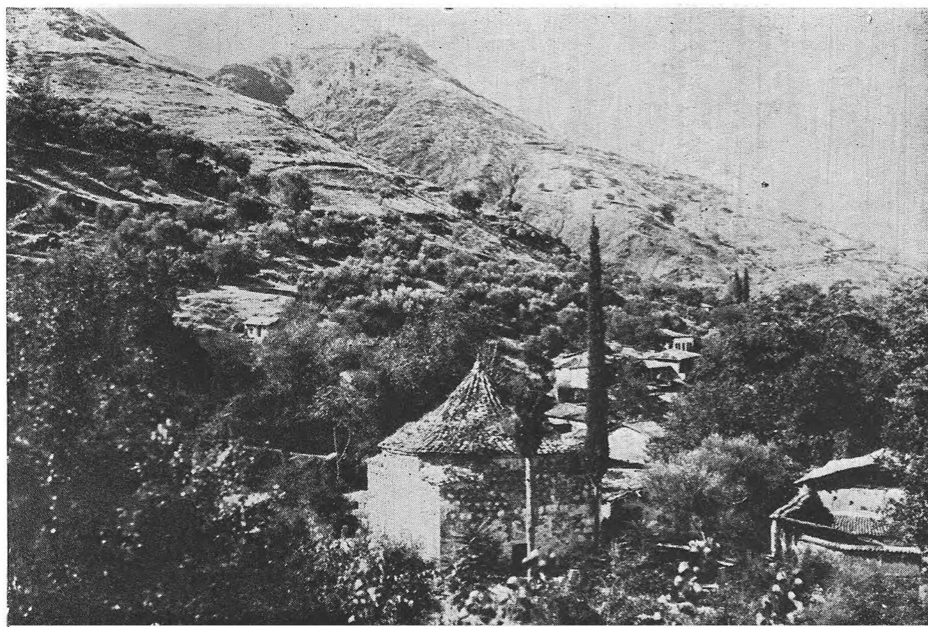
14 — Ayni Ali camii

15 — Ayni Ali türbesi

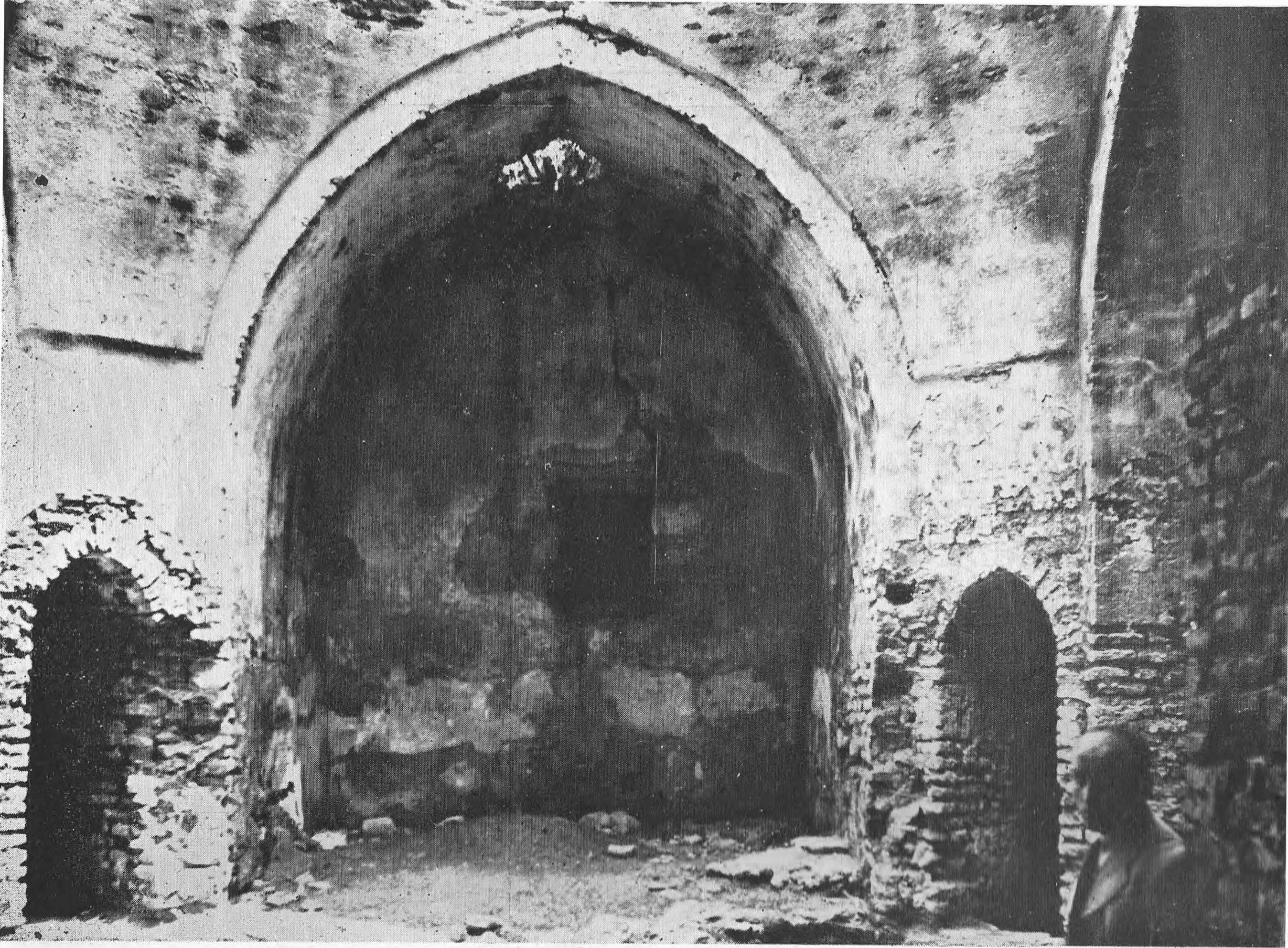
16 — Ayni Aliye ait sanduka

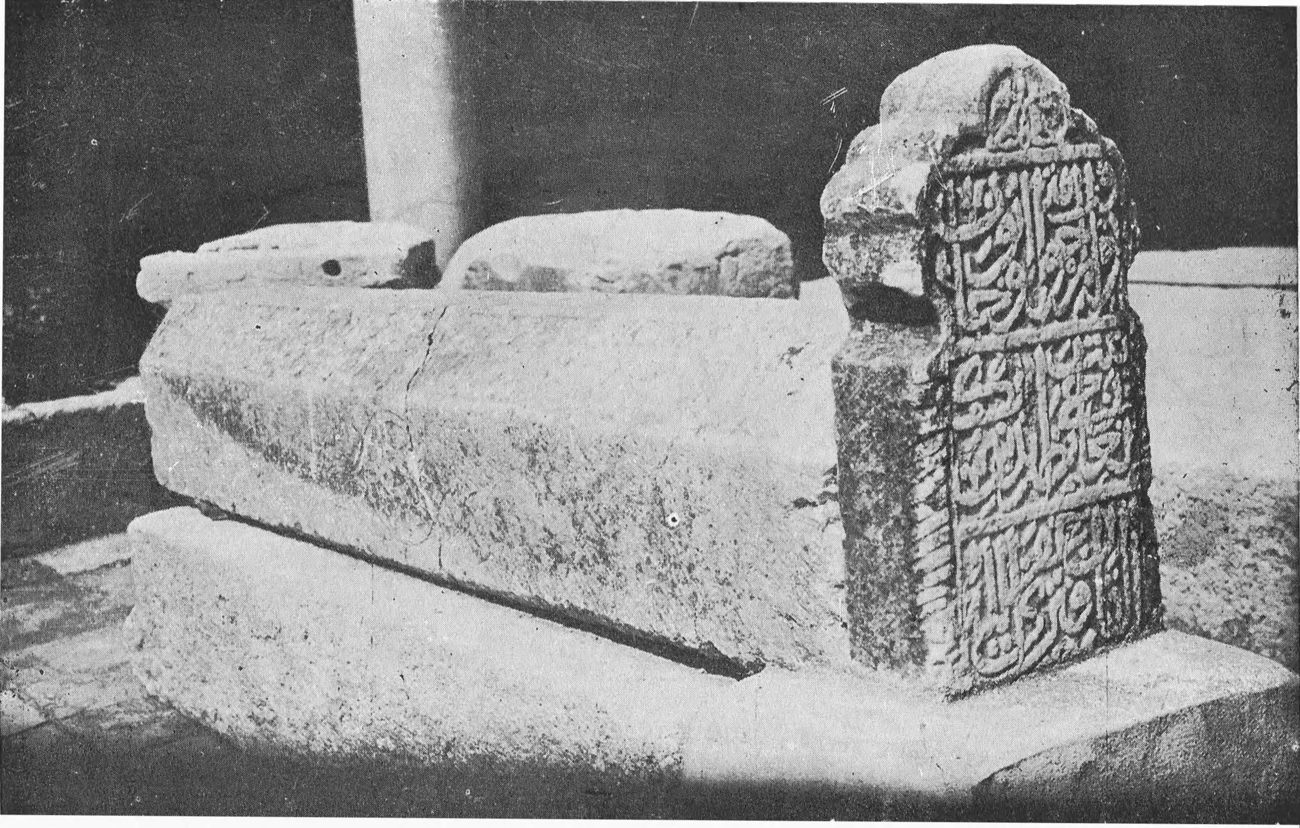
17 — Revak Sultan türbesi

18 — Revak Sultana ait sanduka

19 — Dere hamamının bugünkü harap iç kısmı

20 — Saruhanlılar devrinden kaldığını kuvvetle tahmin ettiğimiz Elif hatun mezarı

Fiatı 125 Kuruştur